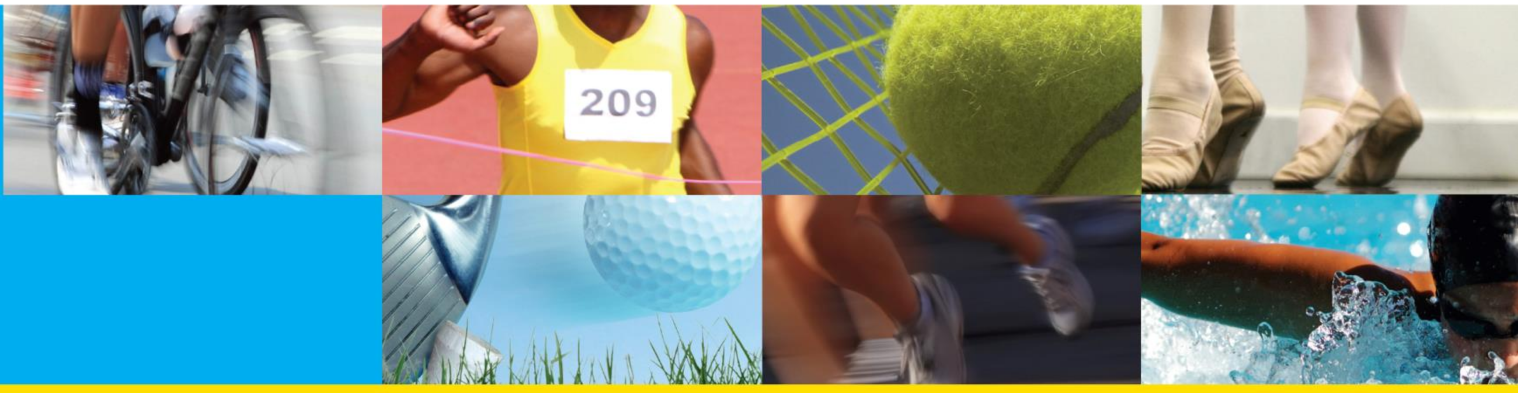
mulier instituut
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

Voortgangsrapportage Monitor Sport en Bewegen in de Buurt 2015

Ine Pulles

Caroline van Lindert

Hugo van der Poel

Voortgangsrapportage Monitor Sport en Bewegen in de buurt 2015

Ine Pulles
Caroline van Lindert
Hugo van der Poel

Utrecht, oktober 2015

Mulier *Instituut*
sociaal-wetenschappelijk sportonderzoek

Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht
+31 (0)30 721 02 20 | www.mulierinstituut.nl
info@mulierinstituut.nl | @mulierinstituut

Voorwoord

Deze SBB Monitor is met behulp van de input en medewerking van een groot aantal personen en organisaties tot stand gekomen.

Veel dank gaat uit naar de medewerkers van het ministerie van VWS voor hun enthousiaste betrokkenheid bij het opstellen van de monitor, het kritisch meelezen en snel schakelen in de eindfase.

In het bijzonder willen we alle leden van de SBB projectgroep (NISB, NOC*NSF, Sport & Zaken, VSG, VNG en ZonMw) bedanken voor hun welwillende medewerking, het aanleveren van informatie en het kritisch meelezen van conceptversies.

Ook bedanken we alle overige organisaties die ons van input hebben voorzien of waarvan we onderzoeksresultaten hebben kunnen benutten, in het bijzonder BMC Onderzoek voor het ter beschikking stellen van de outputmonitor Combinatiefuncties, Kennispraktijk voor de prettige samenwerking binnen het verdiepingsonderzoek naar de Sportimpuls en RIVM voor het leveren van de kaarten.

Inhoudsopgave

Samenvatting

Met het programma Sport en Bewegen in de Buurt (SBB) wil het kabinet bereiken dat voor iedere Nederlander een passend sport- en beweegaanbod in de eigen buurt aanwezig is, dat bovendien veilig en toegankelijk is. Het uiteindelijke doel is een hogere en duurzame sport- en beweegdeelname. Het programma SBB heeft een looptijd van vier jaar (2012-2016). Het realiseren van een passend sport- en beweegaanbod is een lokale verantwoordelijkheid. Het kabinet wil daar met het programma SBB een positieve bijdrage aan leveren. In deze samenvatting gaan we in op de stand van zaken met betrekking tot de inzet van middelen, bereikte resultaten, het proces en de effecten van het programma. Tot slot volgen enkele reflecterende opmerkingen.

Buurtsportcoaches

De ministeries van VWS en OCW investeren in 2015 57,9 miljoen euro in de Brede impuls combinatiefuncties. Daarmee financieren zij voor veertig procent de lokale aanstelling van buurtsportcoaches. De 371 (van de 393) deelnemende gemeenten financieren samen met lokale partijen de overige zestig procent (86,9 miljoen). Over het algemeen wordt twee derde van de cofinanciering door de gemeenten zelf bekostigd en wordt een derde door externe lokale partijen gefinancierd. De totale investering in de inzet van buurtsportcoaches door Rijk, gemeenten en lokale partijen bedraagt daarmee in 2015 samen zo'n 145 miljoen euro.

De gemeenten hebben samen voor 2.897 fte (45,5 fte meer dan in 2014) ingetekend. Eind 2014 hebben de gemeenten uit de eerste zeven tranches gezamenlijk 2.607 fte formatieplaatsen daadwerkelijk gerealiseerd (220 meer dan eind 2013). Dit is 91 procent van het totaal aantal te realiseren formatieplaatsen voor dat jaar (2.852 fte). Ongeveer zeventig gemeenten lopen sterk achter in de realisatie van de door hen afgesproken norm. VWS is met deze gemeenten in gesprek over hoe zij het komende jaar het aantal aangevraagde fte zullen gaan realiseren. Omdat gemeenten in de realisatie van beoogde formatieplaatsen achterblijven, is de beschikbaar gestelde rijksbijdrage voor 2014 door gemeenten niet volledig benut. De rijksmiddelen zijn gebaseerd op de norm waarvoor gemeenten zich hebben ingetekend. Het gaat niet zozeer om gemeenten uit de eerste tranche, als wel om gemeenten uit de overige zes tranches (8ste tranche niet meegerekend).

Uit de landelijke outputmonitor van BMC Onderzoek blijkt dat het werkgeverschap van de buurtsportcoach in 2014 nauwelijks bij organisaties uit bijvoorbeeld de zorgsector of het bedrijfsleven wordt belegd. De meest voorkomende sectoren waar het werkgeverschap wordt ondergebracht zijn sport (32%) en welzijn (15%).

In de SBB Monitor 2014 concludeerden we dat er een lichte verschuiving was van inzet in 'oorspronkelijke' sectoren als sport, onderwijs en cultuur naar de 'nieuwe sectoren'. Sinds eind 2013 is het aandeel dat inzet op 'nieuwe' sectoren echter gelijk gebleven. Zo wordt eind 2014 81 procent van de totale inzet in de vier oorspronkelijke sectoren sport (36%), basisonderwijs (30%), cultuur (10%) en voorgezet onderwijs (5%) ingezet. De overige negentien procent is verdeeld over de 'nieuwe' sectoren welzijn (8%), ouderen(zorg) (2%), jeugd(zorg) (2%), zorg (2%), kinderopvang (1%) en overig (4%,). Het is goed om te realiseren dat pas vanaf 2012 een verbreding naar nieuwe sectoren mogelijk is en dat voor die tijd de tot dan toe beoogde 1.800 fte (62%) van het totaal beoogde aantal fte in 2016), alleen in de combinatie sport – onderwijs – cultuur kon worden ingezet (combinatiefuncties 'oude stijl'). Na 2012 start het merendeel van de functies (nog steeds) vanuit sport en onderwijs, vanwege de voortzetting

van de ‘oude’ functies en het feit dat ‘nieuwe’ buurtsportcoaches vanaf 2012 worden geacht om sport te combineren met andere sectoren. Een grote verschuiving naar inzet vanuit de ‘nieuwe’ sectoren valt dan ook niet te verwachten.

Als het gaat om de verbindende rol van buurtsportcoaches zijn er aanwijzingen (uit lokale onderzoeken en langlopend onderzoek naar de verbinding sport, zorg en bewegen) dat buurtsportcoaches erin slagen om netwerken op te zetten en een doorverwijsfunctie voor moeilijke doelgroepen te vervullen. De samenwerking in de driehoek zorg – sport – welzijn zou nog wel beter kunnen. Bij het bereiken van moeilijke groepen en het vormgeven van intersectorale samenwerking, blijken buurtsportcoaches behoefte te hebben aan ondersteuning. Uit een behoeftepeiling onder buurtsportcoaches (Van Groeningen, 2015) blijkt dat buurtsportcoaches behoefte hebben aan kennis. Als in deze behoefte wordt voorzien (via bijvoorbeeld de kwaliteitsimpuls) zou dat een bijdrage kunnen leveren aan een succesvolle inzet van buurtsportcoaches. In de top vijf kennisvragen staan zicht krijgen op succesvol sport- en beweegaanbod (interventies), op effecten van decentralisaties voor sport en bewegen, op gemeentelijke beleids- en beslissingsprocessen, weten hoe de sport- en beweegbehoefte van de doelgroep in kaart moet worden gebracht en hoe (resultaten van) projecten onder een breed publiek bekend kunnen worden gemaakt.

Op dit moment zijn geen (nieuwe) gegevens beschikbaar waarmee we iets kunnen zeggen over de resultaten en effecten van de inzet van buurtsportcoaches. Onderzoeken die in de vorige SBB Monitor voor input hebben gezorgd, zullen (naar verwachting) in 2016 worden herhaald. Denk daarbij aan het verdiepingsonderzoek naar de inzet van buurtsportcoaches en een nieuwe meting van het Verenigingspanel. Gemeenten streven overigens lokaal ook andere doelen na dan de uitkomstmaten die in deze monitor zijn benoemd.

De Sportimpuls

Voor lokale Sportimpulsprojecten heeft het Rijk in 2015 in totaal 9 miljoen euro beschikbaar. Dat is minder dan in 2014, toen 16 miljoen euro beschikbaar was. In 2015 is 3,5 miljoen euro bestemd voor reguliere Sportimpulsprojecten, 1,5 miljoen voor de Sportimpuls Kinderen Sportief op Gewicht (KSG) en 4 miljoen voor de Sportimpuls Jeugd in lage inkomensbuurten (JILIB). In 2015 zijn in totaal 459 aanvragen voor de Sportimpuls ingediend waarvan 119 zijn gehonoreerd. 53 aanvragen vallen onder het kader van de reguliere Sportimpuls, 16 aanvragen onder de Sportimpuls KSG en 50 aanvragen onder de Sportimpuls JILIB. Deze projecten zullen eind 2015 starten en hebben een looptijd van twee jaar. Het merendeel van de activiteiten vindt in 2016 en 2017 plaats. Het totaal aantal gehonoreerde projecten is lager dan de voorgaande jaren: in 2013 werden 166 projecten gehonoreerd en in 2014 was dat bij 208 projecten het geval. Doordat het budget voor 2015 een stuk lager uitvalt, zijn minder projecten dan voorgaande jaren gehonoreerd. Tijdens de Sportimpulsperiode is het aandeel reguliere Sportimpulsaanvragen dat wegens onvoldoende kwaliteit of relevantie niet honorabel is, afgenomen van 67 procent in 2012 tot 37 procent in 2015. De aanvragen zijn dan ook kwalitatief beter geworden. Dit komt mogelijk door de ontwikkelingen in de Sportimpulsprocedure en doordat tijdens de aanvraagperiode meer ondersteuning wordt geboden.

Bij de overgrote meerderheid van de in 2014 gehonoreerde projecten is een buurtsportcoach betrokken (86% regulier, 96% KSG, 97% JILIB). De betrokkenheid van een buurtsportcoach is niet verplicht, maar wordt sinds 2014 wel extra gestimuleerd.

Reguliere Sportimpulsprojecten zijn in 2014 minder op jeugd en meer op volwassenen en ouderen gericht dan tijdens de vorige rondes. Het aantal uitgevoerde interventies dat is gericht op chronisch zieken of mensen met een beperking is sinds 2013 afgenomen. Zowel het aantal aanvragen van projecten waarin deze interventies worden genoemd, als het honoreringspercentage van deze projecten, neemt sinds 2013 af. Met het nieuwe beleidsprogramma Grenzeloos Actief (2015-2018) krijgt gehandicaptensport op zichzelf en de aansluiting met het programma Sport en Bewegen in de Buurt extra aandacht.

De ervaringen van projectleiders en samenwerkingspartners met de Sportimpuls zijn over het algemeen positief. Zij zijn tevreden over de samenwerking, al verloopt deze niet altijd geheel vlekkeloos. Zo is soms nog sprake van 'losse eilandjes' en gebrek aan tijd bij de partners binnen het project. Uit de voortgangsverslagen blijkt dat drie kwart van de KSG-projecten uit de ronde van 2013 de samenwerking tussen zorg en sport als goed ervaart, al moeten cultuurverschillen worden overbrugd. De projecten uit de eerste ronde in 2012 zijn afgerond en ook de projecten uit de ronde in 2013 bevinden zich in de afrondende fase. Uit het verdiepingsonderzoek naar de Sportimpuls (Nieuwenhuis et al., 2015) blijkt dat de meeste projectleiders tevreden zijn over de afronding, ofwel de verantwoording van de resultaten en activiteiten van de Sportimpuls. Een enkeling heeft dit als lastig ervaren. Succesfactoren van de Sportimpuls zijn enthousiaste en deskundige begeleiding, sterke samenwerking tussen organisaties op lokaal niveau (met name bij samenwerking tussen verschillende sectoren) en kennis van en over de doelgroep. Belemmerende factoren zijn een gebrek aan visie op borging, te weinig ouderbetrokkenheid en het feit dat het sport- en beweegaanbod te weinig of niet op de wensen en behoeften van de doelgroep aansluit.

De Sportimpulsprojecten blijken te slagen om lokale verbindingen tot stand te brengen en samenwerking te versterken. Vanwege de relatief korte looptijd lijkt bij JILIB-projecten de samenwerking met welzijnsorganisaties uit de wijk of nabije omgeving echter nog niet zo goed van de grond te zijn gekomen. In deze gevallen dient vaak een nieuwe samenwerking te worden opgezet. Dat vergt veel tijd. De meeste projectleiders zijn van mening dat de Sportimpuls in meer of mindere mate aan de professionalisering van de organisatie heeft bijgedragen.

Met de reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 en KSG-projecten uit 2013 is nieuw sport- en beweegaanbod gerealiseerd. De reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 hebben in totaal 194.108 deelnemers in beweging gebracht. Gemiddeld hebben per project 1.184 deelnemers aan de sport- en beweegactiviteiten meegedaan.

Het structureel sportaanbod en de samenwerking binnen de reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012, blijkt bij bijna alle projecten te zijn geborgd. De borging van projecten gaat in vergelijking met eerdere metingen beter, maar vraagt veel aandacht. KSG-projecten uit de subsidieronde 2013 ervaren de financiële borging als knelpunt. Bij de eerste ronde Sportimpulsprojecten lijkt de financiële borging te slagen. Financiële borging wordt gerealiseerd via een lidmaatschap, contributie en/of eigen bijdrage, een combinatiefunctionaris of buurtsportcoach die de activiteiten in zijn of haar reguliere werkzaamheden heeft opgenomen, sponsors, subsidie of dat de betrokken partijen activiteiten en dus kosten overnemen. Denk aan de school en andere partijen zoals de gemeente of een lokale/regionale sportservice. De borging vindt vooral plaats via reguliere middelen of subsidies van gemeenten, vanuit de inzet van combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches, of bijvoorbeeld via zorgmiddelen. Het gratis sportaanbod, dat bijvoorbeeld door de buurtsportcoach wordt georganiseerd, wordt door sportverenigingen soms als concurrerend ervaren: zolang deelnemers gratis aan sportaanbod kunnen

deelnemen, zullen zij mogelijk geen belangstelling hebben voor doorstroming naar reguliere sportverenigingen waar zij contributie moeten betalen.

Het uiteindelijke doel van blijven sporten en bewegen, blijkt moeilijk om objectief vast te stellen. Volgens opgaven van projectleiders zijn in totaal 26.751 deelnemers van de Sportimpuls 2012 naar structureel sport- en beweegaanbod doorgestroomd, dit komt neer op 14 procent van het totaal aantal deelnemers (194.108). Het is hierbij niet duidelijk hoe zij structureel sport- en beweegaanbod hebben geïnterpreteerd. Naast effecten op structurele sportdeelname worden ook andere effecten waargenomen. Deze effecten liggen vooral op het gebied van nieuwe samenwerking tussen verschillende sectoren, waardoor sport en bewegen bij verschillende doelgroepen onder de aandacht is gebracht.

Beschouwing

Het programma SBB geniet na drie jaar bij diverse partijen in het land inmiddels grote bekendheid en betrokkenheid. Bijna alle gemeenten doen aan de regeling buurtsportcoaches mee en velen van hen hebben de laatste jaren bijgetekend om meer buurtsportcoaches te realiseren dan vooraf beoogd. Het aantal aanvragen voor de Sportimpuls overtreft ieder jaar de budgettaire mogelijkheden om projecten te financieren. De regelingen zijn enthousiast omarmd door betrokkenen in heel het land.

Het is de afgelopen jaren lastig gebleken de ervaren resultaten objectief meetbaar te maken. Dit komt omdat de inzet van buurtsportcoaches en uitvoering van Sportimpulsprojecten lokaal zeer divers is en is gericht op lokale doelen. Het is onmogelijk voor alle tot nu toe 665 Sportimpulsprojecten en 2.900 fte buurtsportcoaches dezelfde uitkomstmaten te hanteren. Lokale casestudies zijn waarschijnlijk de beste manier om aan deze landelijke diversiteit recht te doen.

Over het algemeen kunnen we concluderen dat lokale betrokkenen met grote tevredenheid aan de regelingen deelnemen. Het biedt hen een mogelijkheid om een impuls te geven aan de ontwikkeling van lokaal sportbeleid en lokaal sport- en beweegaanbod. Veel partijen zijn lokaal in beweging gebracht om daar een bijdrage aan te leveren. Lokale betrokkenen hebben positieve ervaringen met de bereikte resultaten en effecten van de regelingen.

Om meer zicht te krijgen op processen, succes- en faalfactoren en de bijdrage van de regelingen aan gewenste resultaten en effecten, hebben we in paragraaf 6.2 een aantal aandachtspunten geformuleerd.

1. Inleiding

Met het programma Sport en Bewegen in de Buurt (SBB) wil het kabinet bereiken dat voor iedere Nederlander, jong of oud, een passend sport- en beweegaanbod in de eigen buurt aanwezig is, dat bovendien veilig en toegankelijk is. Het uiteindelijke doel is het stimuleren van meer sportdeelname en een gezonde en actieve leefstijl. Het programma kent twee hoofdonderdelen, namelijk de Buurtsportcoach en de Sportimpuls.

Het realiseren van een passend sport- en beweegaanbod in de buurt, waarbij mensen zelf kunnen kiezen aan welke sport- of beweegactiviteit ze willen deelnemen, vraagt om lokaal maatwerk. Dit is een taak van vele partners op lokaal niveau, waaronder gemeenten, sport- en beweegaanbieders en het bedrijfsleven. Het kabinet wil met de jaarlijkse investering in het programma een positieve bijdrage leveren aan deze lokale taak. In 2015 bedroeg de rijksbijdrage ongeveer 67 miljoen euro[1]. Een belangrijk middel om bovenstaande doelstelling te bereiken is dat lokaal (meer) kansrijke verbindingen worden gelegd tussen sport- en beweegaanbieders en partijen uit andere sectoren, zoals onderwijs, zorg, welzijn en werk. Deze verbindingen kunnen nieuw zijn of op bestaande vormen van samenwerking voortborduren. Daarnaast wil het kabinet stimuleren dat bestaande sport- en beweeginterventies die hun waarde al hebben bewezen, worden toegepast. Dit moet leiden tot een kwalitatieve verbetering van het sport- en beweegaanbod. Met het programma SBB wil de minister verder lokaal ondernemerschap stimuleren, maar ook belemmeringen wegnemen die kansrijke verbindingen tussen de sport en andere sectoren in de weg staan. De 2900 buurtsportcoaches[2], die tot en met 2016 vanuit SBB met verschillende partners gezamenlijk worden gefinancierd, gaan hiermee aan de slag. Ook de Sportimpuls, waarbij lokale sport- en beweegaanbieders financiële ondersteuning kunnen aanvragen bij het opzetten en uitvoeren van activiteiten, moet hieraan bijdragen. Met deze inzet heeft het kabinet een robuust programma met een beperkt aantal financieringsstromen willen neerzetten. Omdat op lokaal maatwerk wordt ingezet, zijn op landelijk niveau geen concrete *output* en *outcome* doelstellingen geformuleerd. Wel onderschrijft het ministerie van VWS de doelstelling van NOC*NSF om de maandelijkse sportparticipatie van 65 procent naar 75 procent te laten toenemen.

1.1 Doelstelling SBB Monitor

Het programma SBB ging in 2012 van start en heeft tot de afronding in 2016 nog ruim een jaar te gaan. Deze rapportage staat in het teken van de voortgang van het programma SBB en is inmiddels de derde in de reeks.[3] Het Mulier Instituut stelt jaarlijks, ondersteund door het ministerie van VWS, op basis van de cijfers en inzichten uit registraties en onderzoeken van verschillende partijen een integrale

[1] 57,9 miljoen euro voor de buurtsportcoachregeling en 4 miljoen euro voor de Sportimpulsregeling. De investering van 67 miljoen is exclusief de bijdrage voor de programmaondersteuning van Sport en Bewegen in de Buurt.

[2] Dit is inclusief de combinatiefuncties die vanuit de Impuls brede scholen, sport en cultuur gerealiseerd zijn. De impuls voor buurtsportcoaches bouwt hierop voort en is een verbreding.

[3] De eerste rapportage verscheen in 2013 (De Jong, Van Lindert en Van der Poel), de tweede in 2014 (Van Lindert, Van der Bol, Reijgersberg, Cevaal, Van den Dool en Van der Poel).

voortgangsrapportage op (hierna genoemd SBB Monitor). De laatste rapportage verschijnt in 2016. Doel is op hoofdlijnen de voortgang van het programma zichtbaar te maken, zodat doorontwikkeling en/of bijsturing van (onderdelen) van het programma mogelijk zijn. Met deze rapportages worden ook de Tweede Kamer en bestuurlijke en ondersteuningspartners geïnformeerd. Goed om te weten is dat een eindevaluatie, met eindconclusies over de mate waarin het programma de gestelde doelen heeft bereikt, geen deel uitmaakt van de voortgangsrapportages. Alle monitoringgegevens vormen voor VWS wel input voor de evaluatie van het totale programma SBB.

1.2 Medewerking partijen

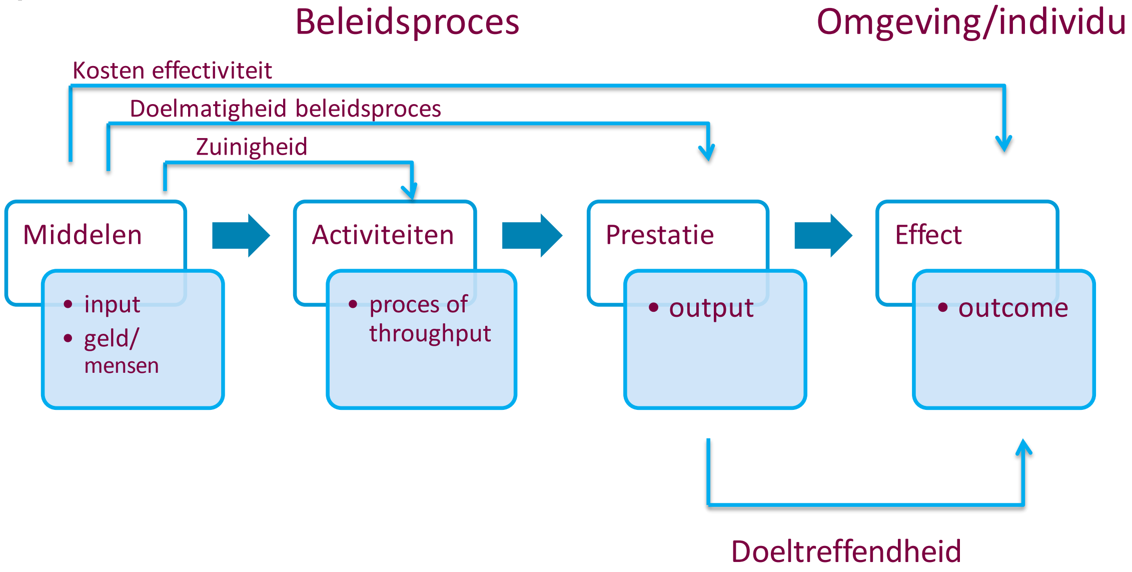
Ook deze keer hebben diverse partijen aan de totstandkoming van de SBB Monitor bijgedragen door hun rapporten en registraties beschikbaar te stellen, zoals BMC Onderzoek, Kennispraktijk, NISB, NOC*NSF, Sport & Zaken, VNG, VSG, ZonMw en het Mulier Instituut zelf. De belangrijkste resultaten van deze rapportages, registraties of analyses zijn in dit rapport verwerkt. Veel dank gaat uit naar alle partijen die voor deze monitor relevante informatie hebben aangeleverd en feedback hebben gegeven op de conceptrapportage. RIVM heeft diverse kaarten beschikbaar gesteld die ook op sport op de kaart[4] worden gepubliceerd.

1.3 Kader voor rapportage

Voor de rapportage over de voortgang van de verschillende programmaonderdelen is van het MAPE-model (zie Bouckaert en Auwers, 1999; Bouckaert, 2005) en VBTB model voor beleidsevaluatie gebruik gemaakt. Dit zijn beide beheer- of sturingsmodellen die kunnen worden gebruikt om (overheids)beleid resultaatgerichter in te richten en daarmee de besluitvorming over de besteding van (publieke) middelen te verbeteren. De modellen gaan uit van vier soorten prestatie-indicatoren op basis waarvan (overheids)beleid kan worden ontwikkeld en geëvalueerd. Deze modellen lopen van input via proces naar output en uiteindelijk naar outcome (figuur 1.1).

[4] https://www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

Figuur 1.1 MAPE/ VBTB model

Bij *input* gaat het om de *middelen* die nodig zijn voor het opstarten en uitvoeren van een proces of beleid, in dit geval het programma SBB en de verschillende onderdelen daarvan. Te denken valt aan de rijksbijdrage en inzet van menskracht ten behoeve van de landelijke ondersteuning van het programma SBB. In dit geval gaat het ook om het aantal gerealiseerde fte buurtsportcoaches op landelijk niveau dat als input dient voor het opzetten van lokale activiteiten.

Bij *proces of throughput* gaat het om de *activiteiten* die met de inzet van de middelen worden uitgevoerd om bepaalde prestaties te bereiken. Denk hierbij aan de activiteiten van het landelijke ondersteuningsteam om ervoor te zorgen dat lokale partijen optimaal gebruik maken van de regelingen Buurtsportcoach en Sportimpuls. Op lokaal niveau gaat het om activiteiten die buurtsportcoaches uitvoeren om lokaal gestelde doelen te behalen, zoals het (laten) organiseren van sportactiviteiten of het aangaan van gesprekken met organisaties om hen aan elkaar te verbinden. Bij *proces* gaat het om de wijze waarop dat gebeurt (denk aan de manier waarop buurtsportcoaches lokaal worden aangesteld, de besluitvorming daarover, de samenwerking en tevredenheid daarover).

Bij *output* gaat het om de *prestaties* of producten en diensten die rechtstreeks het gevolg zijn van een activiteit. Te denken valt aan indicatoren als bereik, mate, hoeveelheid, et cetera (zoals het aantal geslaagde lokale verbindingen of de vergroting van het lokale sportaanbod). Prestaties worden geleverd om bepaalde effecten teweeg te brengen.

Bij *outcome* gaat het om deze *effecten* of gevolgen van de geleverde prestaties. Het doel is om veranderingen bij bepaalde doelgroepen, in de samenleving of in een bepaald beleidsveld, teweeg te brengen. Bij het programma SBB wil het kabinet een bijdrage leveren aan de lokale verantwoordelijkheid om een passend sport- en beweegaanbod te realiseren, zodat meer mensen <u>kunnen</u> sporten en bewegen. Het kabinet hoopt dat zij dit ook daadwerkelijk (gaan) doen.

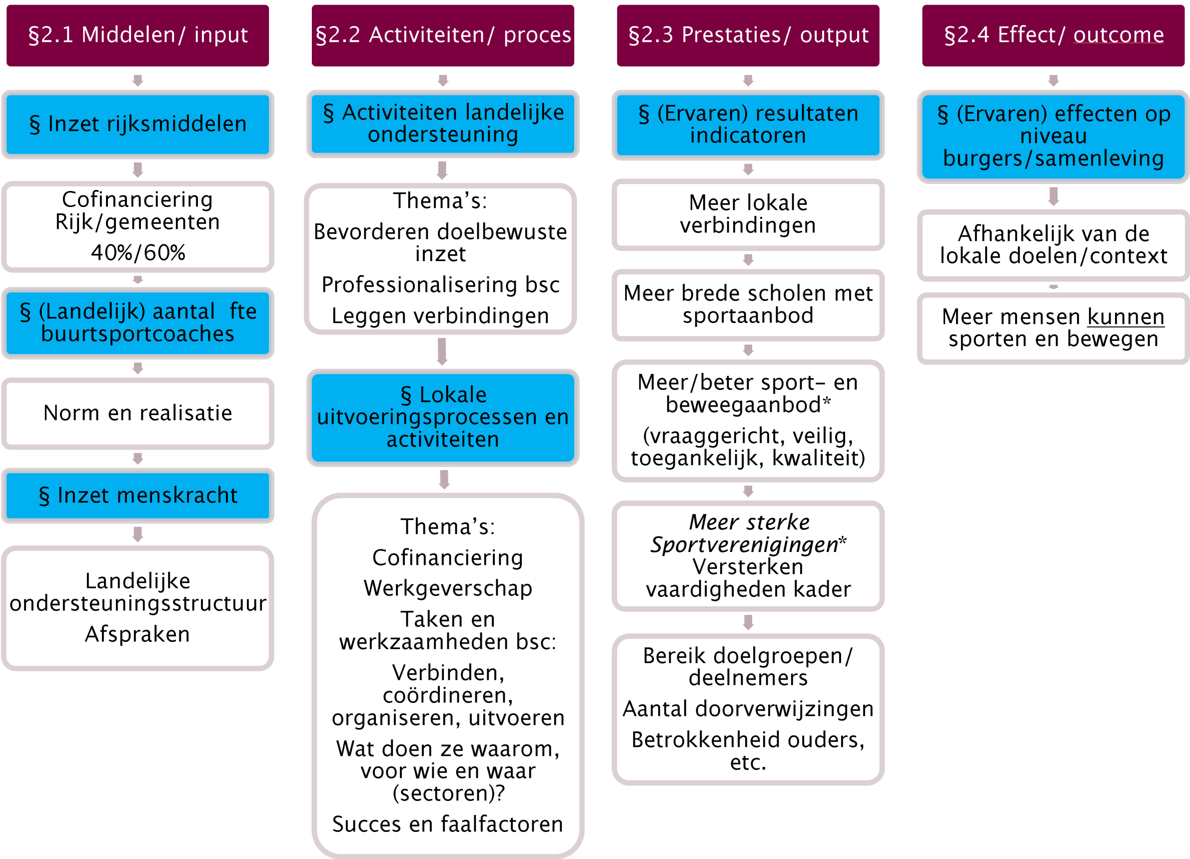
Het is echter lastig (gebleken) om een causaal verband te leggen tussen de inzet van buurtsportcoaches en sportimpulsprojecten enerzijds en veranderingen in de (georganiseerde) sport- en beweegdeelname van burgers anderszijds (zie ook Voorstudie effectmeting buurtsportcoaches 2014, Van Lindert, van den Dool, Leijenhorst, Pulles en van der Poel, 2014b[5]). Lokaal spelen immers vele andere projecten en externe factoren een (verstorende) rol. Goed om te realiseren is dat het programma SBB uitgaat van lokaal maatwerk en lokale verantwoordelijkheid. Dit betekent dat de effecten ook op lokaal niveau moeten worden bezien. Of en welke effecten lokaal worden bereikt of ervaren, hangt af van de doelen die aan lokale sportimpulsprojecten of de lokale inzet van buurtsportcoaches zijn gekoppeld.

We gebruiken het model als kader om na te gaan hoe het programma SBB (door)werkt en als praktisch hulpmiddel om de beschikbare informatie over de voortgang van de verschillende SBB programmaonderdelen te rangschikken. Het gaat hier vooral om de input, het proces en de output, aangezien de beschikbare registraties en monitoren daarop het meest zijn gericht. Er is, om redenen die hierboven zijn geschetst, minder informatie of onderzoek beschikbaar dat iets zegt over de outcome van de verschillende onderdelen van SBB.

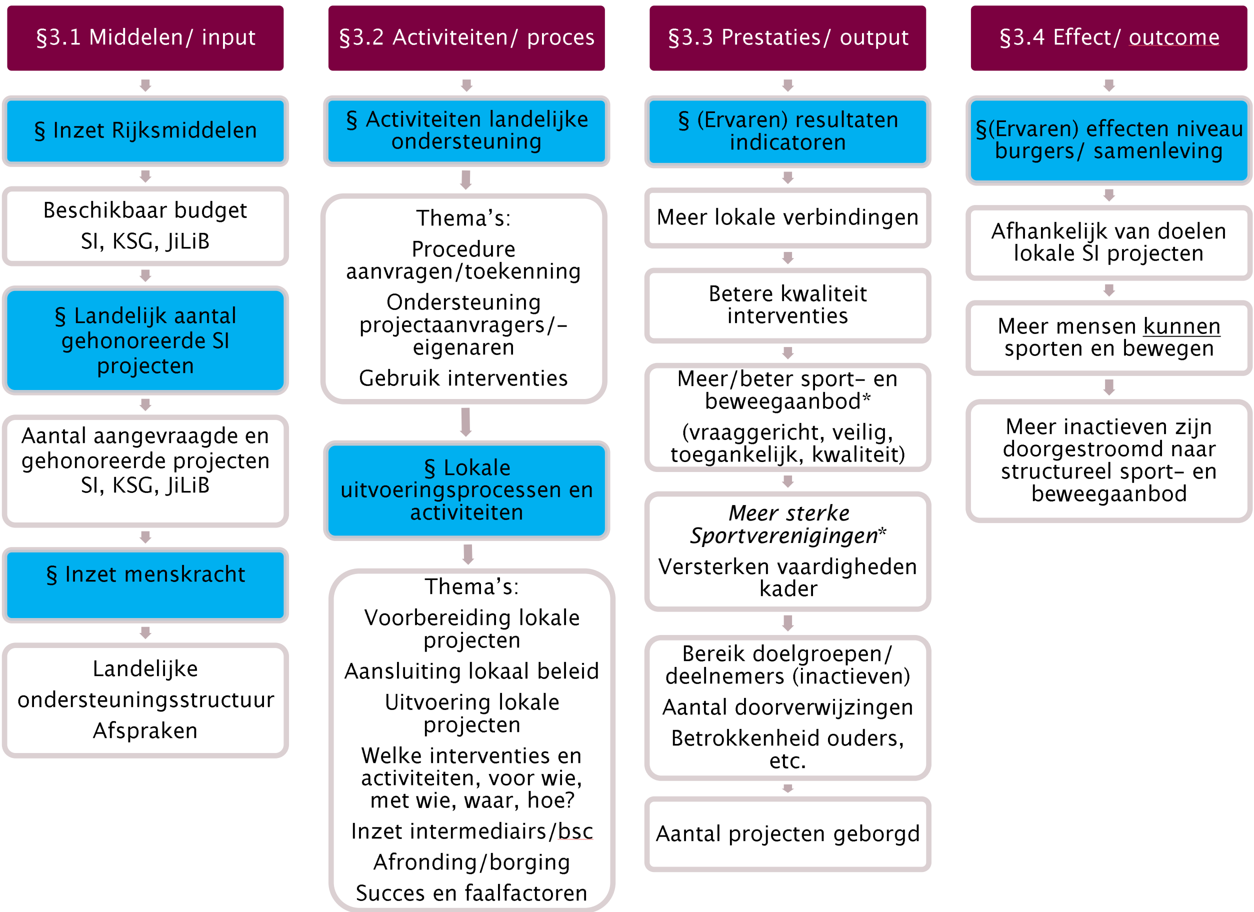
In figuren 1.2 en 1.3 hebben we een vertaalslag gemaakt van het model en de indicatoren naar de regeling Buurtsportcoach en Sportimpuls.

[5] https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=3935&m=1423038193&action=file.download

Figuur 1.2 Verstaalslag prestatie-indicatoren Buurtsportcoach

Figuur 1.3 Verstaalslag prestatie-indicatoren Sportimpuls

In beide figuren is de indicator *meer lokale verbindingen* onder prestaties gezet. Deze indicator kan het resultaat zijn van de inspanningen of activiteiten van buurtsportcoaches of van projecteigenaren van sportimpulsprojecten om organisaties met elkaar te laten samenwerken. Anderzijds kan deze indicator op zichzelf ook een belangrijke randvoorwaarde zijn voor het opzetten van *meer/beter sport- en beweegaanbod**. *Meer/ beter sport- en beweegaanbod** zou in die zin dan ook bij effecten kunnen worden gezet, want dit moet er toe leiden dat meer *mensen* *kunnen sporten en bewegen*. Het gaat hier om de mogelijkheden die mensen hebben of ervaren om te sporten en bewegen, waarbij in het midden blijft of zij dit ook daadwerkelijk (gaan) doen.

De indicator *meer sterke sportverenigingen** is in beide figuren onder prestaties gezet, maar zou ook kunnen worden beschouwd als een effect van de prestaties die buurtsportcoaches leveren om sportverenigingen te ondersteunen bij het aangaan van samenwerkingsverbanden of het versterken van de vaardigheden van het kader. Er is voor gekozen om in dit model onder effecten alleen indicatoren te vermelden die te maken hebben met veranderingen op het niveau van individuen of burgers.

1.4 Leeswijzer

In deze rapportage brengen we in verschillende hoofdstukken het materiaal samen dat als basis dient voor het beschrijven van de voortgang van het programma SBB en de verschillende onderdelen daarvan. In hoofdstuk 2 over de buurtsportcoach beschrijven we per paragraaf de voortgang van de regeling aan de hand van de verschillende prestatie-indicatoren, zoals vermeld in figuur 1.2. Ditzelfde doen we in hoofdstuk 3 voor de voortgang van de Sportimpuls aan de hand van figuur 1.3. Daar waar geen informatie over een betreffend thema beschikbaar is, wordt dit vermeld. In deze hoofdstukken beschrijven we ook welke ondersteunende activiteiten vanuit het programma SBB worden ingezet om partijen te helpen om optimaal gebruik te maken van de regelingen. Een uitgebreid overzicht van programma ondersteunende activiteiten is opgenomen in bijlage 3.

In hoofdstuk 4 gaan we in op de samenhang van het programma SBB met ander(e) beleid en programma's. In hoofdstuk 5 beschrijven we de voortgang op een aantal kernindicatoren met betrekking tot sport en bewegen. In hoofdstuk 6 zijn conclusies en een afsluitende beschouwing opgenomen.

2. De buurtsportcoach

In dit hoofdstuk schetsen we een beeld van de huidige stand van zaken met betrekking tot de inzet van buurtsportcoaches. In het vervolg van deze rapportage gebruiken we zo veel mogelijk de overkoepelende term buurtsportcoaches. Hiermee bedoelen we ook combinatiefunctionarissen. In dit hoofdstuk beschrijven we de voortgang van de regeling Buurtsportcoach aan de hand van de prestatie-indicatoren middelen, activiteiten/proces, resultaten en effecten, zoals weergegeven in figuur 1.2 in hoofdstuk 1.

Achtergrond en doelen

Sinds 2008 kunnen gemeenten met cofinanciering van het Rijk (Ministeries VWS en OCW) hun lokale sport- en beweegbeleid een impuls geven door combinatiefunctionarissen aan te stellen. Tot 2012 hadden de combinatiefunctionarissen, zoals ze toen werden genoemd, vooral het doel om de sectoren onderwijs, sport en/of cultuur te verbinden. De doelgroep betrof jongeren tot achttien jaar. Begin 2012 besloot de minister van VWS tot uitbreiding van het aantal combinatiefunctionarissen. Zij kregen een nieuwe naam: buurtsportcoaches. Zij kregen als specifieke opdracht om passend sport- en beweegaanbod in de buurt te organiseren en een verbinding te maken tussen sport- en beweegaanbieders en organisaties uit andere sectoren zoals zorg[6], welzijn, kinderopvang en het bedrijfsleven. Buurtsportcoaches kunnen worden ingezet voor alle inwoners van een gemeente. Ze zijn dus breder inzetbaar, waardoor de naam van de regeling is veranderd van ‘Impuls Brede scholen, sport en cultuur’ in ‘Brede impuls combinatiefuncties’.

Het kabinet wil met het programma SBB realiseren dat voor iedere Nederlander een passend sport- en beweegaanbod in de eigen buurt aanwezig is dat veilig en toegankelijk is. Een kenmerk van het programma SBB is de focus op intersectorale samenwerking en mogelijkheden voor lokale aanbieders om activiteiten te organiseren die binnen de lokale situatie passen. Daarmee werd de ‘Brede impuls combinatiefuncties’ onderdeel van het VWS-programma Sport en Bewegen in de Buurt. Met de uitbreiding van het werkveld van buurtsportcoaches zijn ook de doelstellingen van de inzet van buurtsportcoaches verruimd, zie tabel 2.1.

Het streven is om tot en met 2016 2.900 fte aan combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches te realiseren. De impuls is gefaseerd ingevoerd. In 2008 is de eerste tranche beschikbaar gekomen voor de G31 gemeenten. Na 2009 volgden tranches waarbij alle overige Nederlandse gemeenten aan de beurt kwamen. Gemeenten komen voor middelen in aanmerking door een verklaring te ondertekenen waarin afspraken zijn vastgelegd over de te realiseren eindaantallen. Voor gemeenten en hun partners is sinds eind 2008 een ondersteuningsstructuur via de VSG en de sectororganisaties opgezet.

Voor meer informatie over de achtergrond van de regeling zie de website van sportindebuurt.[7]

[6] Onder zorg verstaan we in deze rapportage ook gezondheid en de zorg voor specifieke groepen zoals jeugdzorg en ouderen.

[7] https://www.sportindebuurt.nl/buurtsportcoaches/wat-zijn-buurtsportcoaches/

Tabel 2.1 Overzicht van landelijke doelstellingen verbonden aan de inzet van buurtsportcoaches

Doelstellingen Impuls brede scholen, sport en cultuur, 2008:
1. Uitbreiding aantal brede scholen met sport- en cultuuraanbod in zowel het primair als voortgezet onderwijs, om te beginnen in de veertig krachtwijken.
2. Versterking van circa tien procent van de sportverenigingen met het oog op hun maatschappelijke functie en de inzet van sportverenigingen voor het onderwijs, de naschoolse opvang en de wijk.
3. Stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond scholen voor alle leerlingen.
4. Bevorderen dat de jeugd tot achttien jaar vertrouwd raakt met een of meer kunst- en cultuurvormen en stimuleren van actieve kunstbeoefening onder jongeren.
Aanvullende doelstellingen Brede impuls combinatiefuncties, vanaf 2012:
1. Meer mensen kunnen sporten en bewegen in de buurt.
2. Sportverenigingen worden versterkt.
3. Er wordt een verbinding gelegd tussen sport en andere sectoren zoals onderwijs, welzijn, kinderopvang en bedrijfsleven.

Bron: Ministerie van OCW (2007); Ministerie van VWS (2011), bewerking Mulier Instituut

2.1 Middelen

In deze paragraaf gaan we allereerst in op de rijksmiddelen die worden ingezet en hoeveel gemeenten en lokale partners bijdragen aan de financiering van de inzet van buurtsportcoaches. Daarna gaan we in op het landelijk aantal gerealiseerde buurtsportcoaches[8], dat we hier beschouwen als input voor gemeenten om op lokaal niveau activiteiten uit te voeren die op lokale doelen zijn gericht. Vervolgens gaan we in op de investeringen in menskracht die op landelijk niveau worden ingezet om de regeling uit te voeren.

Inzet en benutting rijksmiddelen

Bij de start van de regeling in 2009 kregen gemeenten op basis van het aantal inwoners tot en met achttien jaar in hun gemeente een aantal fte aan buurtsportcoaches toegewezen. Met de uitbreiding van de regeling in 2012 naar buurtsportcoaches, zijn alle gemeenten in maart 2012 (ook de gemeenten die niet deelnamen aan de Impuls brede scholen, sport en cultuur) door de VNG in samenwerking met het Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt (uitgevoerd door de VSG) voor deelname benaderd. Alle gemeenten kwamen voor deelname in aanmerking. Gemeenten werd gevraagd een gemeentelijke deelnameverklaring in te vullen en te ondertekenen. Gemeenten kunnen sinds 2012 meedoen voor 60, 80, 100, 120 of 140 procent van het voor hen oorspronkelijk geldende aantal formatieplaatsen.[9] Hiervoor is dezelfde verdeelsleutel gebruikt als voor de Impuls brede scholen, sport en cultuur, namelijk het aantal inwoners tot achttien jaar (zie ook Vereniging van Nederlandse Gemeenten, 2011).

[8] In de vorige SBB Monitor beschreven we het aantal gerealiseerde fte buurtsportcoaches als landelijk beleidsresultaat van de regeling. Dat is het nog steeds. Echter, in deze rapportage is ervoor gekozen om deze resultaten onder de indicator middelen te beschrijven omdat met de lokale inzet van buurtsportcoaches op zichzelf lokale resultaten en effecten bereikt kunnen worden.

[9] Het percentage van 140 procent hangt af van het beschikbare rijksbudget, mede ten opzichte van het aantal deelnemende gemeenten.

Per aangestelde fte buurtsportcoach wordt een normbedrag van 50.000 euro gehanteerd. De Rijksoverheid keert per fte 20.000 euro aan gemeenten uit (40%). De deelnemende gemeenten dienen vanaf het eerste jaar van deelname zestig procent cofinanciering te organiseren. In 2012 is vanuit het programma SBB een extra bedrag van 8 miljoen euro (400 fte) beschikbaar gesteld. Dit bedrag is per 1 januari 2013 met 11 miljoen euro (550 fte) verhoogd waarmee, in aanvulling op de reeds bestaande impuls, in totaal in 2017 zo'n 2.900 fte buurtsportcoaches kunnen worden aangesteld. In 2012 bedroeg de rijksbijdrage 47 miljoen euro, in 2013 was dit 55 miljoen euro en in 2014 57 miljoen euro (Ministerie van BZK, 2012; 2013; 2014).

Rijksinvestering in 2015

In 2015 bedraagt de veertig procent rijksbijdrage gezamenlijk 57,9 miljoen euro (Ministerie van BZK, 2015). Hiervan is ruim 11 miljoen euro afkomstig van het budget van het ministerie van OCW. De deelnemende gemeenten en lokale partijen leggen de overige zestig procent bij. Dit is in totaal 86,9 miljoen euro. De totale investering van Rijk, gemeenten en lokale partijen in de inzet van buurtsportcoaches bedraagt daarmee in 2015 samen 144,8 miljoen euro.

De rijksbijdrage (40%), zowel vanuit de ministeries van VWS als OCW, is structureel, zoals is verwoord in de Bestuurlijke afspraken Impuls brede scholen, sport en cultuur van 2007 (Ministerie van OCW en VWS, 2007). De middelen worden via een decentralisatie-uitkering in het gemeentefonds gestort. De gemeenten bekostigen de buurtsportcoaches uit de eigen begroting en/of met behulp van cofinanciering van lokale partijen. Het is in principe de bedoeling dat ook de lokale investering een structureel karakter heeft. Over de mate waarin gemeenten en lokale medefinanciers de inzet van buurtsportcoaches structureel in hun begroting opnemen of daartoe plannen hebben, zijn geen gegevens verzameld.

Benutting rijksbijdrage door gemeenten in 2014

BMC Onderzoek voert jaarlijks in opdracht van VNG een meting uit onder alle deelnemende gemeenten om na te gaan hoeveel fte buurtsportcoaches zij daadwerkelijk hebben gerealiseerd. Uit de laatste meting (De Jong en Wajer, 2015a en 2015c)[10], waarbij gemeenten uit de eerste zeven tranches zijn bevraagd (peildatum 1-1-2015) komt naar voren dat de beschikbaar gestelde rijksbijdrage door gemeenten niet volledig is benut. De rijksmiddelen zijn gebaseerd op de norm waarvoor gemeenten zich hebben ingetekend. Zoals verderop in deze paragraaf naar voren komt, hebben eind 2014 nog niet alle gemeenten de afgesproken norm behaald. Alleen de eerste tranchegemeenten hebben het voor 2014 beschikbaar gestelde rijkdsbudget volledig voor het realiseren van buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen benut.[11] Zij hebben gezamenlijk zelfs meer functies gerealiseerd dan de norm en betalen dit volledig uit eigen middelen. De overige zes tranches hebben minder functies gerealiseerd dan de gestelde norm en hebben daarmee ook de beschikbaar gestelde rijksbijdrage voor 2014 niet volledig benut. Voor deze zes tranches gezamenlijk komt dit neer op een bedrag van 5,66 miljoen euro, ofwel tien procent van het beschikbaar gestelde rijksgeld voor 2014.

[10] Zie voor de pdf: https://www.sportindebuurt.nl/seb-inspiratie/samenvatting-monitor-brede-impuls-combinatiefuncties-over-2014

[11] Dit is een gemiddelde van de behaalde norm voor alle eerste tranchegemeenten. Ook onder de eerste tranche zijn gemeenten die de afgesproken norm nog niet volledig hebben behaald.

Aantal fte buurtsportcoaches

In deze paragraaf komt allereerst aan de orde hoeveel fte buurtsportcoaches gemeenten volgens de met het Rijk afgesproken norm in 2015 willen realiseren. Vervolgens beschrijven we aan de hand van de eerder genoemde monitor van BMC-Onderzoek hoeveel fte buurtsportcoaches gemeenten eind 2014 daadwerkelijk hebben gerealiseerd.

Aantal te realiseren fte in 2015

In 2015 doen in totaal 371 van de 393[12] gemeenten (94%) mee aan de Brede impuls combinatiefuncties. Zij hebben ingetekend voor 2897 fte (45,5 fte meer dan in 2014, Ministerie van BZK, 2015).[13] Het Rijk draagt hiertoe 57,9 miljoen euro (40%) bij en de gemeenten en lokale partijen zorgen voor de overige 60 procent cofinanciering (86,9 miljoen). In 2015 nemen vier gemeenten deel aan de nieuwste tranche: tranche 8. Zij hebben voor 17,2 fte ingetekend. Het aantal te realiseren formatieplaatsen neemt nog steeds toe. Dit komt deels door de vier nieuwe gemeenten in tranche 8, maar ook doordat de gemeenten in de overige tranches voor meer fte hebben ingetekend dan voorgaande jaren.

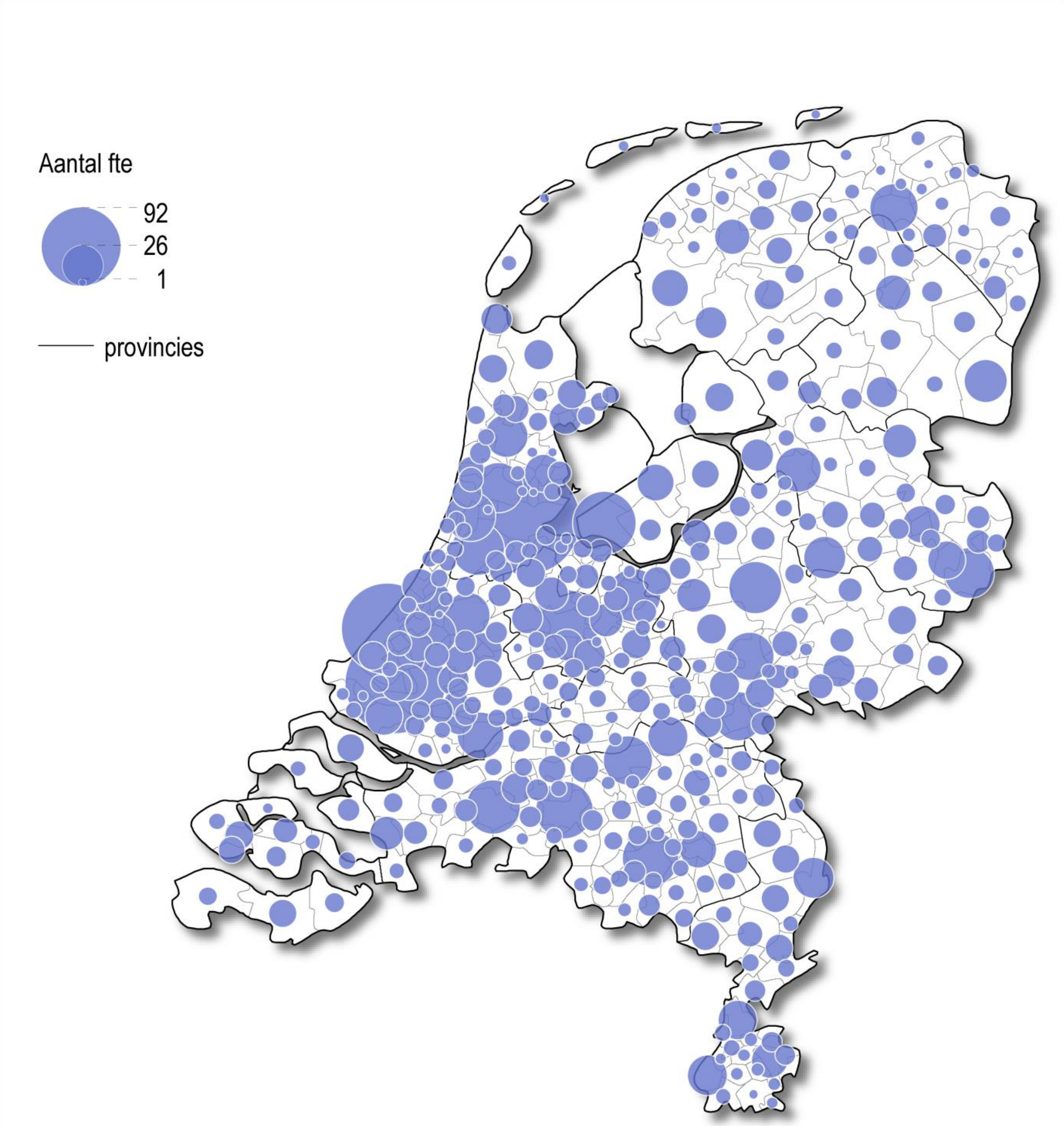
Op kaart 2.1 is per gemeente weergegeven voor hoeveel fte buurtsportcoaches zij voor 2015 een aanvraag hebben gedaan en op kaart 2.2 is het percentage te realiseren fte aan formatieplaatsen per gemeente weergegeven. In bijlage 2 is een aantal kaarten opgenomen waar de ontwikkeling van het voorgenomen aantal formatieplaatsen per gemeente in de periode 2008-2015 goed zichtbaar is. Deze kaarten zijn door het RIVM op sport op de kaart[14] gepubliceerd.

[12] In 2014 namen 378 van de in totaal 403 gemeenten (94%) aan de regeling deel. Een verklaring voor de afname is het feit dat het totaal aantal gemeenten in Nederland ten opzichte van 2014 door fusies met tien is afgenomen. Daarnaast heeft een van de gemeenten zich uit de regeling terug getrokken.

[13] Zie voor de pdf: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/circulaires/2015/06/01/meicirculaire-gemeentefonds-2015

[14] https://www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

Kaart 2.1 Overzichtskaart aantal te realiseren fte aan formatieplaatsen buurtsportcoaches* per gemeente in 2015

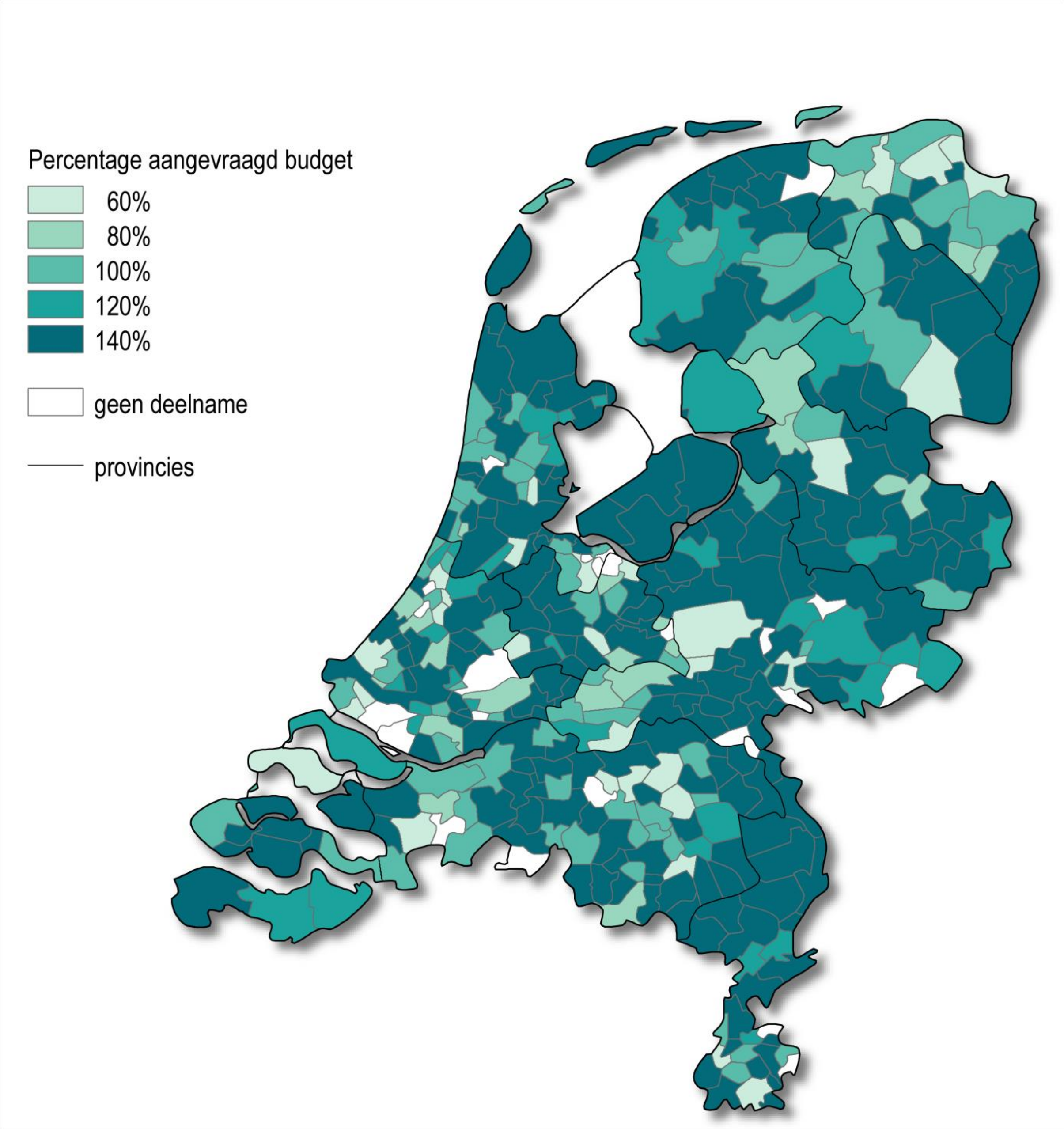

*Dit is inclusief combinatiefunctionarissen (voor cultuur).

Bron: Gemeentefonds, bewerking RIVM, www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

Op kaart 2.2 is te zien dat gemeenten kiezen voor verschillende percentages van deelname (tussen 60% en 140% van het aantal toegekende formatieplaatsen).

Kaart 2.2 Overzichtskaart van het percentage (op basis van het inwoneraantal tot 18 jaar) te realiseren fte aan formatieplaatsen voor buurtsportcoaches* per gemeente in 2015

*Dit is inclusief combinatiefunctionarissen (voor cultuur).

Bron: Gemeentefonds, bewerking RIVM, www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

Aantal gerealiseerde fte buurtsportcoaches eind 2014

Zoals eerder vermeld voert BMC Onderzoek jaarlijk in opdracht van de VNG een meting uit onder alle deelnemende gemeenten waarin wordt nagegaan hoeveel fte buurtsportcoaches zij daadwerkelijk hebben gerealiseerd en hoe het met de verderling over de sectoren zit.

Uit de resultaten (peildatum 1-1-2015) komt naar voren dat de gemeenten in de eerste zeven tranches eind 2014 gezamenlijk 2607 fte formatieplaatsen hebben gerealiseerd, zie tabel 2.2 (De Jong en Wajer, 2015a en 2015c). Dit is 91 procent van het aantal te realiseren formatieplaatsen, uitgaande van de beoogde 2852 fte tot en met eind 2014. Als de openstaande vacatures worden meegerekend, dan komt het percentage op 97 procent. Het percentage gerealiseerde formatieplaatsen ligt eind 2014 hoger dan eind 2013 en eind 2012: toen was respectievelijk 86 procent en 84 procent gerealiseerd (De Jong en Wajer, 2015b en 2015d, Van den Heuvel et al., 2013a en 2013b).

Tabel 2.2 Fte buurtsportcoaches naar tranche*, norm, gerealiseerd en vacatures (in aantallen en procenten, peildatum 1-1-2015)

Tranche	Norm fte 2014	Gerealiseerde aantal fte per 1-1-2015	% Norm fte 2014	Vacatures	% Incl. vacatures
1e tranche	977,40	1014,75	104	21,13	106
2e tranche	737,50	660,39	90	42,33	95
3e tranche	418,00	370,76	89	27,00	95
4e tranche	373,80	327,18	88	23,80	94
5e tranche	259,60	192,57	74	26,79	84
6e tranche	57,50	38,37	67	12,95	89
7e tranche	28,90	3,20	11	0,00	11
Totaal	2852,70**	2607,22	91	154,00	97

*De achtste tranche is niet meegenomen in deze meting.
**Het aantal fte in meicirculaire gemeentefonds 2014 wijkt iets af en stond op 2851,50. Dit komt door afrondingsverschillen.
Bron: De Jong en Wajer (2015a; 2015c)

Zoals eerder vermeld, hebben de aan de regeling deelnemende gemeenten eind 2014 nog niet alle formatieplaatsen gerealiseerd. Ook in de vorige edities van de SBB Monitor[15] (Van Lindert et al., 2014a; De Jong et al., 2013) is over een vertraging in de realisatie gerapporteerd. Vooral gemeenten uit de zevende tranche (peildatum 1-1-2015) blijven achter. Zij zijn in 2014 gestart en hebben het gebruikelijke opstartjaar achter de rug. Indien we de zevende tranchegemeenten buiten beschouwing laten, is 92 procent van het aantal formatieplaatsen gerealiseerd. Alleen de eerste tranchegemeenten komen gezamenlijk boven de afgesproken norm uit.[16]

[15] https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=3934&m=1423037977&action=file.download

[16] Het gaat hier om een gemiddelde. Ook in de eerste tranche zijn er gemeenten die nog niet alle afgesproken fte hebben gerealiseerd.

355 gemeenten (94% van 378[17]) hebben eind 2014 combinatiefunctionarissen of buurtsportcoaches ingezet, 23 gemeenten (6% van 378[18]) moeten nog tot een aanstelling overgaan. Waarvan zes zevende tranchegemeenten.

Ongeveer zeventig gemeenten blijven sterk achter in de realisatie van de door hen afgesproken norm. Deze gemeenten hebben minder dan 80 procent van het te realiseren aantal fte gerealiseerd. De ministeries van VWS en OCW zijn, in samenwerking met VSG en VNG, met de gemeenten in overleg om hun plannen voor 2016 te bespreken en hen waar nodig te ondersteunen.[19] Tijdens deze gesprekken wordt door gemeenten aangetoond hoe zij het komende jaar het aantal aangevraagde fte zullen gaan realiseren. In sommige gevallen betekent dit voor gemeenten dat zij hun aanvraag voor 2016 naar beneden zullen bijstellen.

Inzet menskracht

Het programma Sport en Bewegen in de Buurt kent een landelijke ondersteuningsstructuur. Over de doelen, uitwerking en uitvoering van de verschillende programmaonderdelen heeft het kabinet bij de start van het programma bestuurlijke afspraken gemaakt met VNG, NOC*NSF, VNO-NCW en MKB-Nederland. [20] NOC*NSF, NISB, VSG en ZonMw zijn betrokken bij de uitvoering van het programma SBB. Doel van de ondersteuning is om partijen zodanig te faciliteren dat zij optimaal gebruik maken van de regeling, zodat de doelstellingen van het programma worden behaald.

De verantwoordelijkheid van de ondersteuning met betrekking tot buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen ligt voornamelijk bij VNG en VSG. Voor een uitgebreidere toelichting van de doelen en werkwijze van de landelijke programmaondersteuning, zie bijlage 3.

Het voorbereiden van de lokale inzet van buurtsportcoaches (denk aan cofinanciering regelen, inbedding in het lokale sportbeleid, het vormgeven van werkgeverschap en aansturing) gaat ongetwijfeld met de inzet van lokale menskracht gepaard. Het is niet bekend hoe omvangrijk deze inzet is en of deze voorbereiding gefinancierd wordt uit lopende budgetten van de gemeente en potentiële partners of dat daarvoor de beschikbaar gestelde rijksmiddelen voor dat jaar worden gebruikt.

[17] De gegevens hebben betrekking op de 378 deelnemende gemeenten in 2014 en niet de eerder genoemde 371 gemeenten in 2015. Informatie over 2015 is nog niet beschikbaar.

[18] Zie voetnoot 17.

[19] Zie https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/combinatiefuncties-en-buurtsportcoaches-bijna-overal

[20] Zie Bestuurlijke afspraken Sport & Bewegen in de Buurt, voorjaar 2014. Ondertekend 18 september 2014. Zie: http://www.sportindebuurt.nl/bestanden/Definitieve%20bestuurlijke%20afspraken%20SBB,%20ondertekend%2018%20sept.%202014.pdf

2.2 Activiteiten en proces

In deze paragraaf gaan we in op verschillende aspecten van de landelijke ondersteuning rondom buurtsportcoaches en het lokale uitvoeringsproces van de Brede impuls combinatiefuncties. Hiervoor hebben we verschillende bronnen en rapportages geraadpleegd.

Activiteiten landelijke ondersteuning

Om buurtsportcoaches lokaal zo optimaal en doelbewust mogelijk in te (kunnen) zetten, is een aantal landelijke ondersteuningsactiviteiten opgezet. Deze activiteiten zijn gericht op gemeenten die deelnemen aan de regeling (bevorderen doelbewuste inzet van buurtsportcoaches), op buurtsportcoaches zelf (professionalisering) en op organisaties die lokaal gebruik kunnen maken van hun inzet (leggen van verbindingen tussen sectoren). Investeringen in de landelijke ondersteuning en de daaruit voorvloeidende activiteiten, stimuleren dat de inzet van buurtsportcoaches lokaal meer rendeert. Of dit ook daadwerkelijk het geval is en welke activiteiten daartoe het meest bevorderend werken, wordt niet systematisch gemonitored. We kunnen op basis van de aangeleverde informatie wel een beeld geven van de uitgevoerde activiteiten. Zie voor uitgebreide informatie over de landelijke ondersteuningsactiviteiten bijlage 3.

Bevorderen doelbewuste inzet buurtsportcoaches

Bij de inzet van buurtsportcoaches is het verstandig dat gemeenten en hun partners vooraf goed nadenken over de doelen die zij met de inzet van buurtsportcoaches willen bereiken. Een weloverwogen keuze van de inzet van buurtsportcoaches bevordert dat zij met een goede aanpak op de juiste plekken en voor de juiste doelgroepen worden ingezet. De verwachting is dat dit het bereiken van de gewenste resultaten bevordert.

Allereerst kunnen gemeenten gebruik maken van de **buurtscan**, die door VSG en NISB is ontwikkeld.[21] Het doel van de buurtscan is gemeenten te helpen bij het ontwikkelen van een plan van aanpak voor een buurtgericht sport- en beweegaanbod dat aansluit op bestaand beleid (**buurtactieplan**). Hoe de buurtscan wordt ingezet hangt af van de lokale situatie, wensen en behoeften. Een buurtactieplan kan tevens dienen als een stevige onderbouwing voor de aanvraag van de Sportimpuls (zie hoofdstuk 3) en biedt ondersteuning om de buurtsportcoaches gericht in te zetten.

Gemeenten en hun lokale partners kunnen daarnaast gebruik maken van de website www.sportindebuurt.nl en daar inspiratie opdoen met onder andere filmpjes, praktijkvoorbeelden en factsheets. Ook kunnen zij deelnemen aan de regionale Lerende Netwerken (hoewel vooral door buurtsportcoaches bezocht), de landelijke SBB kennisdag (vooral gericht op beleidsmakers) en overige bijeenkomsten. Tijdens algemene VSG-congressen (gericht op gemeenten) is regelmatig specifieke aandacht voor het programma SBB en bijvoorbeeld voor het thema van lokale monitoring en evaluatie van de inzet van buurtsportcoaches of voor de kansen voor sport in het sociale domein.

[21] www.sportindebuurt.nl/buurtsportcoaches/buurtscan-en-buurtactieplan/

Professionalisering buurtsportcoaches

Sinds de start van de regeling in 2007, maar zeker vanaf 2012 met de inrichting van de projectorganisatie Sport en Bewegen in de Buurt, is er veel aandacht voor de kwaliteit(sverbetering) van de inzet van buurtsportcoaches. Buurtsportcoaches krijgen de mogelijkheid om te netwerken via de zogenaamde Regionaal lerende netwerken, de Nationale Kennisdag SBB (2013 en 2014) en de landelijke buurtsportcoachdag (2015). Via www.sportindebuurt.nl kunnen zij inspiratie opdoen, goede voorbeelden raadplegen en worden zij op de hoogte gehouden van bijscholingsmogelijkheden. Via de Kwaliteitsimpuls werken de partners binnen het programma SBB aan de competentieontwikkeling van buurtsportcoaches, deels gebaseerd op een recent onderzoek onder buurtsportcoaches naar wensen en behoeften (Van Groeningen, 2015).

Kwaliteitsimpuls Buurtsportcoaches

Investeren in kwaliteit en kennisdeling tussen buurtsportcoaches is van belang om de kwaliteit en continuïteit van de werkzaamheden van 'de beroepsgroep' buurtsportcoaches te waarborgen. Met de 'kwaliteitsimpuls buurtsportcoaches' (looptijd 2014-2016) van de VSG en vaste partners (met name NISB) wordt een fundament gelegd voor een duurzame structuur van kennis delen, kennis uitwisselen en kennis ontwikkelen voor en door buurtsportcoaches. Het doel is dat de buurtsportcoach beter in staat is om zijn of haar werk uit te voeren en bij te dragen aan de centrale doelstellingen van het programma SBB. In samenwerking met onderwijsorganisaties wordt aan een opleidingsaanbod gewerkt dat bij de behoefte van het werkveld aansluit. Een overzicht van opleidingen, (bij)scholingen en workshops die mogelijk interessant zijn voor buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen is opgenomen in het themadossier 'buurtsportcoach' van NISB. Ook is het beschikbaar via www.sportindebuurt.nl.[22] Met werkgevers en andere betrokken organisaties wordt aan brancheontwikkeling gewerkt. Ontmoetingen voor buurtsportcoaches, zowel digitaal als fysiek, worden gefaciliteerd. In het kader van de 'kwaliteitsimpuls buurtsportcoaches' is op 13 juni 2015 een landelijke buurtsportcoachdag georganiseerd. Tijdens deze buurtsportcoachdag konden buurtsportcoaches hun (praktische) kennis verbreden, eigen kwaliteiten verbeteren en met en van andere buurtsportcoaches leren.

Op www.sportindebuurt.nl[23] is een inlog voor de buurtsportcoachapp gecreëerd. Buurtsportcoaches kunnen zich op deze website registreren en hun competenties invullen. Via deze inlog krijgen buurtsportcoaches toegang tot een app waarmee zij makkelijk met collega's in het land in contact kunnen komen. Daarnaast bevat de app ook andere functionaliteiten die voor een buurtsportcoach toegevoegde waarde hebben, denk aan het delen van kennis, een overzicht van trainingen, opleidingen en andere programma's die actief zijn in de gemeente, kennistools en het ontvangen van het laatste nieuws. De app is in mei 2015 door aanpassingen gebruiksvriendelijker en toegankelijker geworden en opnieuw beschikbaar gekomen. Door het opzetten van een klankbordgroep van buurtsportcoaches zullen de buurtsportcoaches steeds meer bij de ontwikkling van de app of andere tools worden betrokken.

[22] Voor het overzicht van opleidingen, zie: http://www.nisb.nl/themadossiers/buurtsportcoach/praktijk/opleidingen.html

[23] https://www.sportindebuurt.nl/buurtsportcoaches/kwaliteitsimpuls-buurtsportcoaches/

Binnen de kwaliteitsimpuls wordt aan buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen een overzicht geboden van praktische kennisproducten en instrumenten[24]. Deze kennisproducten en instrumenten zijn gerangschikt op relevante thema's: succesvol sport- en beweegaanbod, zichtbaarheid en profilering (marketing), kennis van nieuwe en/of kwetsbare doelgroepen, intersectorale samenwerking (samenwerking sport, bewegen en onderwijs & samenwerking sport, bewegen en zorg), sport en bewegen in het sociaal domein (decentralisaties), publiek-private samenwerking, borging en verduurzaming, analyse van lokale situatie en vraaggericht werken, ouderbetrokkenheid, Veilig Sportklimaat en gezondheid en overgewicht. Vanzelfsprekend is ook dit een instrument in ontwikkeling: het kan steeds met relevante thema's of issues worden aangevuld.
Dat er zoveel aandacht is voor de kwaliteitsverbetering van de inzet van buurtsportcoaches is niet voor niets. Uit onderzoek van Van Groeningen (2015)[25] blijkt dat buurtsportcoaches op diverse thema's behoefte hebben aan ondersteuning. Het bereiken van inactieve doelgroepen wordt bijvoorbeeld moeilijk gevonden, denk aan mensen met een beperking. Vanuit het programma Grenzeloos Actief[26], krijgen buurtsportcoaches vanaf 2015 extra ondersteuning om hen voor deze doelgroep toe te rusten (zie ook paragraaf 4.1 voor meer informatie over de verbinding tussen het programma SBB en Grenzeloos Actief).

Het leggen van verbindingen

De landelijke ondersteuningsactiviteiten zijn er onder andere op gericht om te zorgen dat gemeenten en lokale organisaties samen verantwoordelijkheid willen dragen voor de inzet van buurtsportcoaches (werkgeverschap delen). Daarnaast moeten de landelijke ondersteuningsactiviteiten er toe bijdragen dat buurtsportcoaches zelf handvatten hebben om specifieke doelgroepen te bedienen door een verbindende rol te spelen tussen lokale organisaties uit de sport en andere sectoren, zoals onderwijs, zorg, welzijn en het bedrijfsleven. Ook hiervoor zijn de eerder genoemde bijeenkomsten en diverse producten bedoeld.

Vanaf 2015 wordt via het eerder genoemde programma Grenzeloos Actief extra aandacht besteed aan de inzet van buurtsportcoaches voor de specifieke doelgroep gehandicapten, die dikwijls te bereiken zijn via vindplaatsen in het onderwijs en de zorgsector. Het monitoren van de voortgang hierop maakt onderdeel uit van het programma.

Sport&Zaken zet zich, namens de SBB partnerorganisaties VNO-NCW en MKB-Nederland, specifiek in om de verbinding tussen sport en het bedrijfsleven (publiek-private samenwerking) te bevorderen. Op www.sportindebuurt.nl staan enkele handreikingen met betrekking tot sport en bedrijf.[27] In 2014 verscheen het magazine Publiek-Private Samenwerking, resultaat of risico (Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt VSG, 2014). In samenwerking met NISB heeft Sport & Zaken in de eerste helft van 2015 alle ervaringen met betrekking tot publiek-private samenwerking rond sportparticipatie in tips voor

[24] https://www.sportindebuurt.nl/dotAsset/f2786215-6568-4134-b543-db3f9d26f318.pdf

[25] https://www.sportindebuurt.nl/bestanden/20150113-Sportenbewegenindebuurt%20onderzoeksverslag%20A4_DEF.pdf

[26] https://www.sportindebuurt.nl/meer-landelijke-programmas/grenzeloos-actief/

[27] Zie http://www.sportindebuurt.nl/inspiratie/sport-bedrijf/

enerzijds bedrijven en anderzijds sportverenigingen verwerkt (Sport&Zaken, 2015a en 2015b). Bij de Lerende Netwerken in het najaar 2015 zal Sport & Zaken praktische workshops verzorgen waarin deze tips worden gedeeld door diverse cases te bespreken. Daarnaast wordt besproken wat buurtsportcoaches, sport- en beweegaanbieders en interventie-eigenaren nodig hebben om de kans op geslaagde initiatieven te vergroten. In hoeverre de ondersteuningsactiviteiten ook daadwerkelijk leiden tot meer verbindingen tussen sport en het bedrijfsleven, wordt niet gemonitored. Meer informatie over publiek-private samenwerking en de rol van Sport&Zaken hierin is te vinden in bijlage 3.

Lokale uitvoeringsprocessen en activiteiten

Buurtsportcoaches voeren lokaal diverse activiteiten of taken uit met als doel bepaalde resultaten te bereiken. Buurtsportcoaches acteren in een lokale context waarin gemeenten, werkgevers en lokale organisaties bij de inzet van buurtsportcoaches diverse belangen hebben. Deze lokale context beïnvloedt uiteraard de werkwijze en activiteiten van buurtsportcoaches. In deze paragraaf gaan we in op dit lokale uitvoeringsproces en de activiteiten die buurtsportcoaches uitvoeren. In de vorige SBB Monitor konden we daarvoor gebruik maken van het lokale verdiepingsonderzoek in 18 gemeenten (Pulles et al., 2014). Nieuwe gegevens uit dit onderzoek zijn helaas niet beschikbaar omdat in 2015 geen meting heeft plaatsgevonden. In 2016 vindt de laatste meting plaats zodat we in de volgende SBB Monitor hier uitgebreider op in kunnen gaan.

In deze paragraaf gaan we in op de volgende thema's: cofinanciering, werkgeverschap, sectoren waarin buurtsportcoaches werkzaam zijn, taken en werkzaamheden van de buurtsportcoach en succes- en faalfactoren (zie figuur 1.2).

Cofinanciering gemeenten en lokale partijen

Over de cofinanciering door gemeenten en lokale partijen zijn landelijke cijfers beschikbaar via de monitor die BMC Onderzoek jaarlijks onder gemeenten uitzet (De Jong en Wajer, 2015a en 2015c). Uit de meting over de situatie in 2014 (peildatum 1-1-2015) blijkt dat het merendeel (86%) van de 378[28] gemeenten die deelnemen aan de buurtsportcoachregeling de cofinanciering van 60 procent voor 2014 heeft geregeld. De gemeenten hebben gezamenlijk een financiële dekking voor 91 procent van de te bekostigen cofinanciering over 2014. Over 2013 bedroeg dit 82 procent.

Alleen de eerste tranchegemeenten blijken voldoende cofinanciering te hebben geregeld. Deze tranche heeft zelfs meer financiering geregeld (110%). Dit komt omdat zij ook meer fte's dan de gestelde norm hebben gerealiseerd. De tweede tot en met de zevende tranche gemeenten hebben niet voldoende cofinanciering gerealiseerd. Van deze tranches heeft de derde tranche het meest gerealiseerd (88%) en de zevende tranche het minst (11%).

In totaal wordt 67 procent van de cofinanciering door de gemeenten zelf bekostigd en wordt 33 procent door externe partijen gefinancierd. Met name in de tranches 1, 2, 3, 4 en 7 is de bijdrage van de

[28] De gegevens hebben betrekking op de 378 deelnemende gemeenten in 2014 en niet de eerder genoemde 371 gemeenten in 2015. Informatie over 2015 is nog niet beschikbaar.

gemeenten groot (respectievelijk 66%, 67%, 76%, 73% en 100%[29]). In tranches 5 en 6 is de bijdrage van externe partijen groter dan die van gemeenten. Daar bedraagt de bijdrage van externe partijen respectievelijk 51 procent en 55 procent.

Het is niet bekend of gemeenten bewust kiezen om de cofinanciering geheel zelf te dragen, of dat het misschien niet lukt om lokale partijen medeverantwoordelijk te maken en wat daarin de bevorderende dan wel belemmerende factoren zijn. Deze informatie is wel relevant omdat het doel van de regeling onder andere is gericht op het verbinden van lokale partijen uit diverse sectoren. Tevens is het van belang na te gaan welke wijze van cofinanciering (alleen of gedeelde verantwoordelijkheid) ertoe bijdraagt dat de lokale financiering, net als de rijksbijdrage, structureel wordt ingebed zodat de inzet van buurtsportcoaches voor de toekomst geborgd blijft. Uit onderzoek van Van Groeningen (2015) blijkt dat buurtsportcoaches het gebrek aan voldoende financiering als meest waarschijnlijke bedreiging ervaren voor het voortzetten van de opgestarte initiatieven binnen de gemeente. Zo geeft drie kwart van de ondervraagde buurtsportcoaches als reden 'er is geen of onvoldoende geld binnen de gemeente' en geeft een grote meerderheid 'er is geen cofinanciering' als reden.

Werkgeverschap

De monitor van BMC Onderzoek (De Jong en Wajer, 2015a en 2015c) biedt ook landelijke cijfers over de plaats waar gemeenten het werkgeverschap van buurtsportcoaches beleggen. De meest voorkomende werkgever van de buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen is, volgens aan de regeling deelnemende gemeenten, een welzijnsinstelling (15%). Daarna volgt de sportorganisatie (13%). Als hierbij de percentages voor het gemeentelijk sportbedrijf en provinciaal sportservicebureau worden opgeteld, wordt in 32 procent van de gevallen het werkgeverschap in de sector sport belegd. Het werkgeverschap wordt het minst vaak in het voorgezet onderwijs ondergebracht. Dit is in overeenstemming met de relatief kleine omvang van functies in het onderwijs. Als daarbij het basisonderwijs wordt opgeteld komt de sector onderwijs uit op twaalf procent (zie tabel 2.3).

Tabel 2.3 Sector werkgeverschap buurtsportcoaches per 1-1-2015 (in procenten)

	%
Stichting welzijn	15
Sportorganisatie	13
Gemeente	10
Gemeentelijk sportbedrijf	10
Provinciaal sportservicebureau	9
Cultuurinstelling	9
Basisonderwijs	9
Aparte stichting	8
Voortgezet onderwijs	3
Overig	14

Bron: De Jong en Wajer (2015a en 2015c)

[29] Van de zevende tranchegemeenten heeft één gemeente buurtsportcoaches aangesteld. Deze ene gemeente heeft de cofinanciering zelf volledig bekostigd.

In totaal is vijf procent van het aantal fte werkzaam als ZZP'er, dit komt neer op 116,27 fte. Een uitschieter hierbij is de zesde tranche: hier werkt een vijfde (20%) van het aantal gerealiseerde fte als ZZP'er. Dit komt neer op 7,66 fte die zijn verdeeld over drie gemeenten.

Het is interessant na te gaan wat de ervaringen zijn van gemeenten met de verschillende werkgeverschapsvormen: welke werken volgens hen beter of minder goed en welke dragen er bijvoorbeeld toe bij dat buurtsportcoaches beter in staat zijn om hun werk goed te doen. Onderzoek hierover is niet beschikbaar, wel zijn hierover in diverse media meningen geformuleerd.[30] Goed werkgeverschap, gecombineerd met een duidelijke visie van wat de inzet moet opleveren, zou bevorderend werken voor het resultaatgericht werken van de buurtsportcoach. Dat buurtsportcoaches hier wel behoefte aan hebben blijkt uit het onderzoek van Van Groeningen (2015). Zij willen niets liever dan hun resultaten zichtbaar maken zodat hun inzet ook voor de toekomst geborgd blijft. In een eerdere meting van het lokaal verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches (Von Heijden et al., 2013b) is eerder al aan de orde gekomen dat een duidelijke visie resultaatbevorderend werkt.

Het stageonderzoek van de Vroome (2015) is een onderzoek dat enig licht kan werpen op de relatie tussen type werkgeverschap en de mate waarin buurtsportcoaches bijvoorbeeld sectoroverstijgend werken. De verwachting van de stagiaire vooraf, dat buurtsportcoaches die in dienst zijn van een aparte stichting en/of gemeentelijk sportbedrijf in hogere mate sectoroverstijgend samenwerken dan de buurtsportcoaches die in dienst zijn van een provinciaal sportbureau, kinderopvangorganisatie of welzijnsstichting, bleek niet op te gaan. De mate waarin samenwerking met andere sectoren plaatsvindt is afhankelijk van andere factoren, zoals de mate waarin de samenwerking is vastgelegd in formele afspraken, zoals een samenwerkingsovereenkomst of convenant.

Uit de cijfers van BMC Onderzoek valt op te maken dat het werkgeverschap nog maar nauwelijks belegd is bij organisaties uit bijvoorbeeld de zorgsector of het bedrijfsleven. Het is interessant om na te gaan waarom dit soort organisaties deze rol (nog) niet op zich nemen of krijgen toebedeeld. Dat organisaties zelf geen werkgever zijn, wil overigens niet zeggen dat buurtsportcoaches niet voor deze organisaties actief kunnen zijn of er geen verbindingen mee leggen (zie Sectoren waarin de buurtsportcoach werkzaam is).

Sectoren waarin de buurtsportcoach werkzaam is

Uit de monitor van BMC Onderzoek (De Jong en Wajer, 2015a en 2015c) komt naar voren dat, net als in 2013 in 2014, het grootste deel van de buurtsportcoaches (81%) is ingezet in de vier oorspronkelijke sectoren sport (36%), basisonderwijs (30%), cultuur (10%) en voorgezet onderwijs (5%, zie tabel 2.4). De overige negentien procent is verdeeld over de 'nieuwe' sectoren welzijn (8%), ouderen(zorg) (2%), jeugd(zorg) (2%), zorg (2%), kinderopvang (1%) en overig (4%). Een verbinding met deze sectoren is mogelijk sinds de verbreding van de regeling in 2012. Sinds de vorige meting (eind 2013) is hierin echter geen verandering opgetreden.

[30] Zie o.a. http://www.sportknowhowxl.nl/nieuws-en-achtergronden/open-podium/item/98527/ en http://www.sportknowhowxl.nl/nieuws-en-achtergronden/nieuwsberichten/nieuwsbericht/97945/

Tabel 2.4 Gerealiseerde fte buurtsportcoaches, naar sector en peildatum (in procenten)

	1-1-2013 [a]	1-1-2014 [b]	1-1-2015 [c]
Sport	37	34	36
Basisonderwijs	31	32	30
Cultuur	11	10	10
Welzijn	6	9	8
Voortgezet onderwijs	6	5	5
Ouderen(zorg)	2	2	2
Jeugd(zorg)	2	1	2
Zorg	1	1	2
Kinderopvang	1	1	1
Bedrijfsleven/MKB	1	0	0
Overig	2	4	4

a. Bron: Van den Heuvel et al. (2013b), zie ook De Jong et al. (2013)

b. Bron: De Jong en Wajer (2015b en 2015d), zie ook Van Lindert et al. (2014a)

c. Bron: De Jong en Wajer (2015a en 2015c)

Bewerking Mulier Instituut

Als we de gerealiseerde combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches zouden verdelen over de oorspronkelijke sectoren, dan blijkt dat de verdeling van de fte buurtsportcoaches enigszins afwijkt van de verdeling per sector die destijds bij de start van de regeling in 2008 is afgesproken. 37 procent van de combinatiefuncties binnen de vier oorspronkelijke sectoren is ondergebracht in het primair onderwijs, volgens de afgesproken verdeling zou dit 34 procent moeten zijn (niet in figuur). In het voortgezet onderwijs is zes procent van de combinatiefuncties gerealiseerd terwijl dit volgens de afgesproken verdeling tien procent zou moeten zijn. Een mogelijke verklaring is het feit dat niet alle gemeenten, zeker kleinere gemeenten, een school voor voortgezet onderwijs binnen de gemeentegrenzen hebben. Twaalf procent van de combinatiefuncties is in de cultuursector ondergebracht. Dit is meer dan de zes procent die in de afgesproken verdeling wordt beoogd. De zeven tranches hebben 44 procent van de functies in de sportsector gerealiseerd, tegenover de beoogde 50 procent. Wanneer de nieuwe sectoren worden meegenomen dan blijkt dat de inzet van buurtsportcoaches bij andere sectoren dan de vier kernsectoren gelijk is gebleven ten opzichte van de vorige meting in 2014.

Het is goed om te vermelden dat deze verbreding pas sinds 2012 mogelijk is. Tussen 2008 en 2012 was het streven om 1.800 fte combinatiefunctionarissen (oude stijl) aan te stellen. Hierbij konden gemeenten de sectoren sport, onderwijs en cultuur combineren. Gezien het aandeel combinatiefuncties 'oude' stijl (62%) ten opzichte van het streefgetal van 2.900 fte is het logisch dat het merendeel van de inzet (nog steeds) in deze sectoren plaatsvindt. De indruk is dat een aantal gemeenten intern aparte subsidiestromen hanteren voor de inzet van combinatiefunctionarissen 'oude' stijl (voor 2012) en buurtsportcoaches 'nieuwe' stijl. Hierdoor kan het zijn dat de inzet op de combinaties tussen sport, onderwijs en cultuur daar wellicht niet veel is veranderd. De verschuiving naar 'nieuwe' sectoren zou dan moeten komen uit het feit dat gemeenten konden bijtekenen voor meer fte dan oorspronkelijk met het Rijk was afgesproken (tot 140%) en van gemeenten die na 2012 aan de regeling zijn gaan deelnemen. Het is echter niet de verwachting dat alle fte buurtsportcoaches die deze gemeenten sinds 2012 realiseren worden ingezet in de 'nieuwe' sectoren. Het uitgangspunt is namelijk dat de buurtsportcoach (inzetbaar vanaf 2012) toch vooral sport met andere sectoren moet combineren. Dit

maakt het een logische verwachting dat gemeenten ook bij de buurtsportcoaches ‘nieuwe’ stijl vooral kiezen voor de sportsector als primair werkveld. Verder blijkt uit het lokaal verdiepingsonderzoek naar de inzet van buurtsportcoaches (Pulles et al., 2014) dat maar een gering deel van de ondervraagde professionals sinds 2012 van functie is veranderd (van combinatiefunctionaris naar buurtsportcoach) en dat het meerendeel (76%) zichzelf nog steeds combinatiefunctionaris noemt.

In de monitor van BMC Onderzoek vinden gemeenten het lastig om aan te geven in welke combinaties van sectoren buurtsportcoaches werkzaam zijn. Bovenvermelde cijfers maken vooral zichtbaar wat de sector is van waaruit de buurtsportcoach zijn of haar werkzaamheden verricht. Vanuit deze sector kan de buurtsportcoach een combinatie maken met organisaties uit andere sectoren. In deze optiek zijn voor buurtsportcoaches organisaties uit de ‘nieuwe’ sectoren nog veel minder de sector van waaruit ze werken. Als aan buurtsportcoaches zelf wordt gevraagd wat de primaire sector is van waaruit zij werkzaam zijn, dan is het beeld (vooral sport en onderwijs, Pulles et al., 2014) min of meer vergelijkbaar met dat van de monitor van BMC Onderzoek [31].

In welke mate buurtsportcoaches, die volgens de gemeenten in bepaalde sectoren werkzaam zijn, verbindingen leggen met organisaties uit andere sectoren wordt uit de cijfers niet zichtbaar. Buurtsportcoaches die werkzaam zijn voor de sector sport kunnen bijvoorbeeld een verbinding leggen met organisaties uit de ‘nieuwe’ sectoren, zoals zorg, welzijn of het bedrijfsleven, zonder dat zij bij deze organisties in dienst zijn. In het verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches (Pulles et al., 2014) is aan buurtsportcoaches gevraagd om aan te geven in welke sectoren zij (onder meer) werkzaam zijn waarbij zij meer dan één sector moesten aankruisen. Sport en onderwijs scoorden ook hier het hoogst. Er bleek wel een lichte verschuiving te zijn naar de ‘nieuwe’ sectoren.

Of de buurtsportcoach slaagt om verbindingen te leggen tussen organisaties (en om wat voor verbindingen dan sprake is) moet op een andere wijze voor het voetlicht worden gebracht. In het verdiepingsonderzoek naar de inzet van buurtsportcoaches dat in 2016 weer wordt uitgevoerd, zal hierop ingegaan worden. De Wageningen Universiteit en het Radboudumc voeren sinds 2013 onderzoek uit naar de ‘Verbinding Zorg, Sport en Bewegen’ waar aandacht is voor de rol van de buurtsportcoach bij het leggen van de verbinding tussen organisaties uit de zorg en de sport (zie volgende paragraaf, Leenaars, 2015).

Taken en werkzaamheden van de buurtsportcoach

Buurtsportcoaches kunnen afwisselend een coördinerende, verbindende, organiserende en/of uitvoerende rol hebben (Pulles et al., 2014; Van Lindert et al., 2014a).

In 2015 zijn twee lokale onderzoeken uitgevoerd, in Utrecht (Van Rooijen en Smits, 2015) en in Veghel (Beck, 2015), waarin aandacht is voor de werkzaamheden van buurtsportcoaches. In beide onderzoeken wordt de problematiek van het bereiken van moeilijke doelgroepen, zoals inactieven of mensen in de zorg, aangestipt. In het onderzoek in Veghel is gekeken hoe professionals in de zorg de verbinding met de buurtsportcoaches kunnen leggen bij het doorverwijzen van patiënten naar sport- en beweegaanbod. Meer dan de cliënt wijzen op sport- en beweegmogelijkheden blijkt in Veghel vaak niet mogelijk voor

[31] Het is goed om te realiseren dat zowel de doelgroep als vraagstelling van het verdiepingsonderzoek afwijkt van die van de BMC monitor.

zorgprofessionals. De stap naar het daadwerkelijk sporten is over het algemeen nog te groot voor de cliënt. Er valt dan ook een gat tussen doorverwijzing en het daadwerkelijk deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten. Buurtsportcoaches zouden de professionals hierbij kunnen ondersteunen en zorgprofessionals met elkaar in contact kunnen brengen. In Utrecht lag de focus op de rol die buurtsportcoaches zelf kunnen vervullen om met het sport- en beweegaanbod bij moeilijk bereikbare doelgroepen aan te sluiten. Bij de evaluatie in Utrecht waren tevreden geluiden over de rol die 'Harten voor Sport', de lokale uitvoeringsorganisatie van buurtsportcoaches, in de wijken speelt.

Over de mate waarin het buurtsportcoaches lukt om verbindingen te leggen tussen sport en zorg wordt, zoals eerder vermeld, door de Wageningen Universiteit en het Radboudumc meerderjarig onderzoek gedaan. Voorlopige resultaten laten zien dat de ondervraagde buurtsportcoaches (15 uit 9 gemeenten) die werkzaam zijn in de verbinding sport-zorg, vooral een doorverwijsfunctie hebben. Dit betekent dat buurtsportcoaches mensen, die door zorg- of welzijnsprofessionals naar de buurtsportcoach zijn doorverwezen, naar passend sport- en beweegaanbod in de buurt verwijzen (Leenaars, 2015). Veel buurtsportcoaches organiseren (daarnaast) activiteiten om de doelgroep te bereiken en hen vervolgens naar passend sport- en beweegaanbod te begeleiden. De buurtsportcoaches blijken minder gericht op het stimuleren van samenwerking tussen zorg-, sport- en welzijnsprofessionals. De buurtsportcoach met een makelaarsfunctie is hierop een uitzondering. Toch blijkt uit de voorlopige resultaten dat het alle buurtsportcoaches is gelukt om een netwerk op te zetten van zorg-, sport- en welzijnsprofessionals. Zij zijn tevreden over de samenwerking in het netwerk, maar voor het vervullen van de doorverwijsfunctie zien buurtsportcoaches graag dat de samenwerking met de eerstelijnsprofessionals meer structureel van aard is. Het is interessant dat buurtsportcoaches die voor een zorg- of welzijnsorganisatie werkzaam zijn, makkelijker een (structurele) samenwerking kunnen realiseren met eerstelijnszorgprofessionals, dan buurtsportcoaches die vanuit de sport werkzaam zijn. Buurtsportcoaches geven verschillende factoren aan die de verbinding tussen zorg, sport en bewegen bemoeilijken. De eerstelijnszorg staat vanwege een gebrek aan tijd en kennis over het sport- en beweegaanbod niet altijd open voor de samenwerking met sport. Soms voorzien ze zelf al in aanbod. Ook is er twijfel over de kwantiteit en kwaliteit van geschikt aanbod voor de doelgroep. Meer resultaten zijn mogelijk in de volgende SBB Monitor beschikbaar.

Ervaringen en succes- en faalfactoren

In de vorige SBB Monitor zijn verschillende randvoorwaarden voor het succes van de inzet van buurtsportcoaches beschreven. Hieruit bleek dat buurtsportcoaches en betrokken organisaties voor het succesvol functioneren van de buurtsportcoaches communicatieve vaardigheden en voldoende opleiding en compententies als cruciale randvoorwaarden zagen (Pulles et al., 2014). In 2016 wordt het onderzoek herhaald en zullen de resultaten in de SBB Monitor worden beschreven.

Het belang van het beschikken over voldoende competenties wordt door het onderzoek van Van Groeningen (2015) onder 352 buurtsportcoaches onderstreept. Uit dit onderzoek blijkt dat buurtsportcoaches op een aantal thema's behoefte hebben aan ondersteuning. Vooral wanneer het gaat om het zicht hebben op succesvol sport- en beweegaanbod, oftewel interventies, geven de buurtsportcoaches aan behoefte aan ondersteuning te hebben (zie tabel 2.5). Hierbij valt het op dat nog niet alle buurtsportcoaches bekend zijn met de database effectieve interventies (www.effectiefactief.nl, zie hierover meer in paragraaf 3.3). Daarnaast heeft de overgrote meerderheid behoefte aan meer kennis over (sport-inactieve) doelgroepen als ouderen, chronisch zieken, kinderen met ADHD, etc. Dit zijn doelgroepen waar de professional zich met de verbreding van de regeling in 2012 meer op dient te richten. Bovengenoemde doelgroepen blijken voor veel buurtsportcoaches nog

nieuw te zijn. Daarnaast zouden, zoals eerder beschreven, de buurtsportcoaches graag weten hoe (resultaten van) projecten onder een breed publiek bekend kunnen worden gemaakt. De meerderheid van de buurtsportcoaches is van mening dat het meer dan ooit van belang is om de geboekte resultaten breed te communiceren. Ook is er behoefte aan kennis en/of ondersteuning bij het vormgeven van intersectorale samenwerking tussen onder andere welzijn, fysiotherapeuten, bedrijven en gemeenten en de effecten van decentralisatie. Het merendeel van de ondervraagde buurtsportcoaches werkt momenteel vooral samen met het onderwijs en de sport, slechts zeven procent werkt momenteel samen met het bedrijfsleven. Naast bovengenoemde vijf thema's scoren ook andere inhoudelijke thema's hoog op de behoefte aan kennis en/of ondersteuning bij buurtsportcoaches (zie tabel 2.5).

Tabel 2.5 Ondersteuningsbehoeften buurtsportcoaches, in procenten (n=300)

Behoefte aan ondersteuning	%
Zicht krijgen op succesvol sport- en beweegaanbod/interventies en goede voorbeelden	90
Zicht hebben op effecten decentralisatie en wat daarbij de gevolgen en kansen zijn voor sport en bewegen	81
Zicht op gemeentelijke beleids- en beslissingsprocessen	81
Weten hoe je sport- en beweegbehoefte van de doelgroep in kaart moet brengen	79
Weten hoe je (resultaten van) projecten onder een breed publiek bekend kunt maken (pr, marketing en communicatie)	77
Werven, begeleiden en coachen van vrijwilligers	77
Financiering en cofinanciering	76
Werken in krimpgebieden	72
Meer kennis van de (inactieve) doelgroepen zoals ouderen, chronisch zieken, kinderen met ADHD etc.	71
Weten hoe je gebruik kunt maken van accommodaties en openbare ruimte	71
Weten hoe je projecten moet monitoren en evalueren	68
Werken aan borging	67
Kennis hebben van juridische aspecten zoals aansprakelijkheid	65
Intersectorale samenwerking vormgeven tussen welzijn, fysiotherapeuten, bedrijven, gemeenten, e.a.	64
Werken aan persoonlijke zichtbaarheid (personal branding)	58
Weten hoe je een buurtactieplan opstelt	56
Projectmanagement	41
(Lerende) netwerken bouwen en onderhouden	36
Vormgeven publiek-private samenwerking	36

Bron: Van Groeningen (2015)

2.3 Prestaties

De activiteiten die buurtsportcoaches op lokaal niveau uitvoeren, hebben tot doel bepaalde prestaties of resultaten te behalen. Landelijk is een aantal doelstellingen aan de regeling gekoppeld (zie tabel 2.1). Of de landelijke doelen van de regeling zijn behaald, hangt af van de mate waarin gemeenten deze doelen ook op lokaal niveau als uitgangspunt voor de inzet hebben genomen. Uit het lokaal verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches dat is uitgevoerd in 2014 (Pulles et al., 2014) weten we dat het merendeel van de gemeenten zich wel in deze landelijke doelstellingen herkend, maar dat zij lokaal ook hun eigen doelen aan de inzet van buurtsportcoaches koppelen. Dit maakt dat de inzet van buurtsportcoaches lokaal zeer divers kan uitpakken. Toch is er behoefte om op basis van lokale resultaten uitspraken te doen over het bereiken van de landelijke doelen. Voor deze SBB Monitor gaan we daarom uit van een aantal vooraf gekozen indicatoren (afgeleid van de landelijke doelen): meer

brede scholen met sportaanbod, meer/beter sport- en beweegaanbod, meer sterke sportverenigingen, meer lokale verbindingen en het bereik van doelgroepen/aantal deelnemers. Op basis van de beschikbare informatie doen we uitspraken over deze indicatoren. We vermelden ook wanneer het, wegens het ontbreken van nieuwe cijfers, niet mogelijk is om hierover uitspraken te doen.

Meer brede scholen met sportaanbod

Uit het Jaarbericht brede scholen 2013 van Regioplan (De Weerd, Paulussen-Hoogeboom, Slotboom, van der Pol en Krooneman, 2014) blijkt dat het aantal brede scholen in Nederland de laatste jaren is toegenomen en nog verder toeneemt. Het aantal brede scholen in het primair onderwijs waarbij een buurtsportcoach is betrokken neemt toe. Het merendeel van de brede scholen in Nederland had in 2013 een sportaanbod, wat vaker gold voor brede scholen met een buurtsportcoach. Nieuwe gegevens over het aantal brede scholen met sportaanbod is momenteel niet beschikbaar.

Meer/beter sport- en beweegaanbod

Voor uitspraken over de ontwikkelingen in het sport- en beweegaanbod zijn we vooralsnog afhankelijk van de ervaren resultaten van buurtsportcoaches zelf en betrokken organisaties. In de vorige SBB Monitor rapporteerden we dat ruim de helft tot twee derde van de scholen waarbij een buurtsportcoach betrokken was én zeventig procent van de sportorganisaties met een buurtsportcoach aangaven dat het sportaanbod voor leerlingen op en rond de school is toegenomen (Pulles et al., 2014). Ook overige organisaties (bijv. welzijn) gaven aan dat door de komst van de buurtsportcoach het aanbod aan sport- en beweegactiviteiten voor de eigen doelgroepen is toegenomen. Betrokken organisaties waren verder positief over de bijdrage van buurtsportcoaches aan de kwaliteit van het aanbod. Nieuwe gegevens, gebaseerd op een nieuwe meting van het verdiepingsonderzoek naar de inzet van buurtsportcoaches, worden in de volgende SBB Monitor gepresenteerd.

Het gebruik van erkende interventies kan een belangrijke rol spelen bij het verbeteren van sport- en beweegaanbod en derhalve de professionalisering van de sportsector. Uit het onderzoek van Van Groeningen (2015) blijkt evenwel dat buurtsportcoaches behoefte hebben aan kennis over interventies en dat zij nog niet allemaal bekend zijn met de database effectieve interventies. Het is niet bekend hoeveel buurtsportcoaches in de praktijk daadwerkelijk met bestaande interventies aan de slag gaan en wat hun ervaringen daarmee zijn. In gemeenten waar lokale sportimpulsaanvragen zijn gedaan, waarvoor het gebruik van erkende interventies verplicht is, zijn buurtsportcoaches inmiddels wel steeks vaker betrokken. Hierdoor zal de bekendheid toenemen.

Meer sterke sportverenigingen

In de vorige SBB Monitor concludeerden we dat verenigingen met een buurtsportcoach hoger scoren op de indicator voor het invullen van hun maatschappelijke functie: zij zijn actiever bezig met hun maatschappelijke functie dan de verenigingen zonder buurtsportcoach. De indicator voor sterke verenigingen liet nauwelijks een verschil in de gemiddelde score zien tussen verenigingen met en zonder buurtsportcoach. In de SBB Monitor 2016 zullen nieuwe gegevens met betrekking tot de sterkte van sportverenigingen gepresenteerd worden.

Meer lokale verbindingen

In de vorige SBB Monitor concludeerden we (op basis van onderzoek onder het Verenigingspanel van het Mulier Instituut) dat sportverenigingen in Nederland in de loop der jaren meer zijn gaan samenwerken met andere organisaties en dat dit in sterkere mate geldt voor sportverenigingen waarbij een

buurtsportcoach betrokken is. Dit onderzoek wordt herhaald zodat het mogelijk is om in 2016 een update van de cijfers te geven.

Het in paragraaf 2.2 beschreven onderzoek van de Wageningen Universiteit en Radboudumc gaat in op de relatie tussen zorg, sport en bewegen en de mate waarin het buurtsportcoaches lukt die verbindingen te leggen. Voorlopige resultaten laten zien dat het de ondervraagde buurtsportcoaches lukt om een netwerk op te zetten van zorg-, sport- en welzijnsprofessionals. De buurtsportcoaches zien de samenwerking met eerstelijnszorgprofessionals echter graag meer structureler van aard. Redenen die de verbinding tussen zorg, sport en bewegen bemoeilijkt zijn beschreven in paragraaf 2.2 (kopje Taken en werkzaamheden van de buurtsportcoach). In de volgende SBB Monitor komen mogelijk meer resultaten beschikbaar.

Bereik doelgroepen/aantal deelnemers

In de vorige SBB Monitor rapporteerden we dat kinderen en jongeren nog steeds de belangrijkste doelgroepen voor buurtsportcoaches zijn (Pulles et al., 2014). Buurtsportcoaches focussen zich echter ook op andere doelgroepen die meer passen bij het werkterrein van de buurtsportcoach 'nieuwe stijl'. De buurtsportcoaches en de organisaties die bij hun werk betrokken zijn, ervaarden het als moeilijk om nieuwe doelgroepen te bereiken. Via nieuwe netwerken kunnen deze doelgroepen worden bereikt, maar dat kost tijd en vergt aandacht. Het onderzoek van Van Groeningen (2015) bevestigt dit beeld.

Door Harten voor Sport, de uitvoeringsorganisatie van buurtsportcoaches in de gemeente Utrecht, en Hogeschool Utrecht is onderzocht wat de programma's van Harten voor Sport hebben bijgedragen aan de ontwikkelingen in het sport- en beweeggedrag van Utrechters (Van Rooijen en Smits, 2015). Het onderzoek laat zien dat de medewerkers, vooral de beweegmakelaars en buursportcoaches, dichtbij de bewoners staan door rechtstreekse contacten en via contacten met (sport)intermediairs uit de zorg en sociaal makelaars. Hierdoor worden meer mensen geholpen die een drempel tot sport en bewegen ervaren. Toch lijkt het er op dat niet-actieven met grote drempels in motivatie tot sporten en bewegen moeilijk te vinden of te benaderen zijn. Wel wordt aangegeven dat met het laagdrempelige aanbod bij bijvoorbeeld buurtcentra de mensen worden bereikt die liever niet bij een sportvereniging sporten. Via dit laagdrempelige aanbod komen zij wel tot sport en bewegen.

Er zijn geen landelijke objectieve cijfers beschikbaar over het bereik van doelgroepen en deelnemers en het aantal doorverwijzingen naar sport- en beweegaanbod als gevolg van de inzet van buurtsportcoaches.

2.4 Effecten

De Brede Impuls combinatiefuncties is een landelijke regeling die met lokaal maatwerk wordt uitgevoerd en ingrijpt in een lokale situatie waarin vaak al diverse andere maatregelen of projecten lopen, die gericht zijn op het bevorderen van de sport- en beweegdeelname van inwoners. Het is vrijwel onmogelijk het effect van de inzet van buurtsportcoaches te onderscheiden van deze 'storende' factoren. Er zijn momenteel geen studies voorhanden waarmee we uitspraken kunnen doen over de (lokale) effecten die de inzet van buurtsportcoaches in gemeenten oplevert. In de vorige SBB Monitor zijn al wel de resultaten gepresenteerd van een voorstudie naar de samenhang tussen de inzet van buurtsportcoaches op wijkniveau en de (georganiseerde) sportdeelname (Van Lindert et al, 2014b). Uit dit onderzoek bleek dat het verzamelen van gedetailleerde gegevens over de inzet van buurtsportcoaches op wijkniveau en lokale data over sportdeelname een ingewikkeld proces was en dat

beschikbare data slechts in enkele gevallen geschikt waren voor de analyses. Om deze redenen kon in de voorstudie geen overtuigende samenhang tussen de inzet van buurtsportcoaches en de sportdeelname worden aangetoond.

2.5 Samenvatting

Hieronder volgen puntsgewijs de belangrijkste bevindingen over de voortgang met betrekking tot de buurtsportcoachregeling. In hoofdstuk 6 volgt een beschouwing op de bevindingen.

Middelen

- In 2015 bedraagt de veertig procent rijksbijdrage voor de inzet van buurtsportcoaches 57,9 miljoen euro. De deelnemende gemeenten zorgen voor 86,9 miljoen euro cofinanciering (60%). De totale investering van Rijk en gemeenten in de inzet van buurtsportcoaches bedraagt daarmee in 2015 144,8 miljoen euro.

- De beschikbaar gestelde rijksbijdrage voor 2014 is door de aan de regeling deelnemende gemeenten niet volledig benut. Gemeenten uit de eerste tranche hebben de rijksbedrage wel volledig benut, de overige zes tranches niet. Het gaat om een bedrag van 5,66 miljoen euro, ofwel tien procent van het beschikbaar gestelde rijksgeld, dat niet benut is.

- In 2015 doen in totaal 371 van de 393 gemeenten (94%) mee aan de Brede impuls combinatiefuncties. Zij hebben ingetekend voor 2897 fte (45,5 fte meer dan in 2014).

- Gemeenten in de eerste zeven tranches hebben eind 2014 gezamenlijk 2607 fte formatieplaatsen gerealiseerd. Dit is 91 procent van het totaal aantal te realiseren formatieplaatsen, uitgaande van de beoogde 2852 fte tot en met eind 2014.

- Ongeveer zeventig gemeenten blijven sterk achter in de realisatie van de door hen afgesproken norm. Met deze gemeenten voert het ministerie van VWS thans gesprekken om hun toekomstplannen te bespreken. Tijdens deze gesprekken wordt door gemeenten aangetoond hoe zij het komende jaar het aantal aangevraagde fte zullen gaan realiseren. In sommige gevallen betekent dit voor gemeenten dat zij hun aanvraag voor 2016 naar beneden zullen bijstellen.

Activiteiten en proces

- Om buurtsportcoaches lokaal zo optimaal en doelbewust mogelijk in te (kunnen) zetten, is een aantal landelijke ondersteuningsactiviteiten opgezet. Deze activiteiten zijn gericht op gemeenten die deelnemen aan de regeling (bevorderen doelbewuste inzet van buurtsportcoaches), op buurtsportcoaches zelf (professionalisering) en op organisaties die lokaal gebruik kunnen maken van hun inzet (leggen van verbindingen tussen sectoren).

- Het merendeel (86%) van de 378[32] gemeenten die in 2014 deelnemen aan de buurtsportcoachregeling heeft de 60 procent cofinanciering voor 2014 geregeld. De gemeenten hebben gezamenlijk financiële dekking voor 91 procent van de te bekostigen cofinanciering over 2014. In totaal wordt 67 procent van de cofinanciering door de gemeenten zelf bekostigd en 33 procent door externe partijen gefinancierd.

- De meest voorkomende werkgever van de buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen is een welzijnsinstelling (15%). Daarna volgt de sportorganisatie (13%). Als hierbij de percentages voor het gemeentelijk sportbedrijf en provinciaal sportservicebureau worden opgeteld, wordt in 32 procent van de gevallen het werkgeverschap in de sector sport belegd. Het werkgeverschap wordt nog maar nauwelijks belegd bij organisaties uit bijvoorbeeld de zorgsector of het bedrijfsleven.

- Het grootste deel van de buurtsportcoaches wordt eind 2014 op de vier oorspronkelijke sectoren (sport, basisonderwijs, cultuur en voortgezet onderwijs) ingezet. Het is goed om te realiseren dat pas vanaf 2012 een verbreding naar nieuwe sectoren mogelijk is en dat voor die tijd de tot dan toe beoogde 1800 fte (62% van het totaal beoogde aantal fte in 2016) alleen in de combinatie sport – onderwijs – cultuur kon worden ingezet (combinatiefuncties 'oude stijl'). Een grote verschuiving naar de inzet vanuit 'nieuwe' sectoren valt dan ook niet te verwachten. Van buurtsportcoaches wordt echter wel verwacht dat zij in hun werk verbindingen leggen met organisaties uit de 'nieuwe' sectoren.

- Er zijn geen nieuwe 'landelijke' gegevens beschikbaar over de taken die buurtsportcoaches verrichten ten opzichte van de vorige SBB Monitor. Enkele lokale onderzoeken gaan in op de verbindende rol van buurtsportcoaches en het bereiken van moeilijke doelegroepen. Ander langlopend onderzoek naar de verbinding sport, zorg en bewegen laat vooralsnog zien dat buurtsportcoaches die in deze verbinding werkzaam zijn, vooral een doorverwijsfunctie hebben en (daarnaast) activiteiten organiseren. Het is alle buurtsportcoaches gelukt om een netwerk op te zetten van zorg-, sport- en welzijnsprofessionals.

- Buurtsportcoaches hebben op verschillende thema's behoefte aan ondersteuning. In de top vijf staan zicht krijgen op succesvol sport- en beweegaanbod (interventies), op effecten van decentralisaties voor sport en bewegen, op gemeentelijke beleids- en beslissingsprocessen, weten hoe je de sport- en beweegbehoefte van de doelgroep in kaart moet brengen en hoe je (resultaten van) projecten onder een breed publiek bekend kunt maken.

Prestaties

- Er zijn momenteel weinig (nieuwe) studies voorhanden waarmee we uitspraken kunnen doen over de (lokale) prestaties van de inzet van buurtsportcoaches.

[32] De gegevens hebben betrekking op de 378 deelnemende gemeenten in 2014 en niet de eerder genoemde 371 gemeenten in 2015. Informatie over 2015 is nog niet beschikbaar.

- Uit eerder onderzoek blijkt dat het aantal brede scholen de afgelopen jaren is toegenomen. Het merendeel van de brede scholen in Nederland had in 2013 een sportaanbod. Dit gold wat vaker voor brede scholen met een buurtsportcoach.

- Buurtsportcoaches hebben behoefte aan kennis over interventies en zijn nog niet allemaal bekend met de database effectieve interventies. Het is niet bekend hoeveel buurtsportcoaches in de praktijk daadwerkelijk met bestaande interventies aan de slag gaan en wat hun ervaringen daarmee zijn.

Effecten

- Er zijn momenteel geen (nieuwe) studies voorhanden waarmee we uitspraken kunnen doen over de (lokale) effecten die de inzet van buurtsportcoaches in gemeenten oplevert.

3. De sportimpuls

In dit hoofdstuk staan de ontwikkelingen ten aanzien van de Sportimpuls centraal. De voortgang van de regeling Sportimpuls wordt aan de hand van de prestatie-indicatoren, zoals weergegeven in figuur 1.3 in hoofdstuk 1, besproken. Na een korte inleiding over de Sportimpuls, geven we in paragraaf 3.1 een overzicht van de ingezette middelen in de subsidierondes 2012 tot en met 2015. In paragraaf 3.2 gaan we in op de landelijke ondersteuning rondom de Sportimpuls, op het lokale uitvoeringsproces en de activiteiten die lokaal worden uitgevoerd. In paragraaf 3.3 en 3.4 beschrijven we de prestaties en effecten van de Sportimpuls.

Achtergrond en doelen

Tot en met 2016 kunnen lokale sport- en beweegaanbieders tweejarige ondersteuning ontvangen via de Sportimpuls. Met deze subsidieregeling worden zij in staat gesteld lokaal vraaggericht sport- en beweegaanbod op te zetten met als doel om een hogere en vooral duurzame sport- en beweegdeelname te bereiken. Cofinanciering is hierbij geen vereiste, het project kan gedurende de looptijd van twee jaar volledig via de subsidie worden uitgevoerd. Om in aanmerking te komen voor de subsidie dienen lokale sport- en beweegaanbieders gebruik te maken van de 'Menukaart Sportimpuls'. Dit betreft een overzicht van succesvolle sport- en beweeginterventies die de afgelopen jaren zijn ontwikkeld. Om vraaggericht te kunnen werken, is samenwerking tussen sport- en beweegaanbieder(s) en verschillende partijen (zoals gemeenten, organisaties in de sectoren onderwijs, welzijn, zorg en het bedrijfsleven) essentieel. Binnen de Sportimpuls spelen de gemeenten en interventie-eigenaren[33] een belangrijke rol. Voor een aanvraag is draagvlak vanuit de gemeente en onderbouwing met behulp van een buurtactieplan gewenst. De aanvragen voor de Sportimpuls worden op kwaliteit en relevantie beoordeeld alvorens te worden gehonoreerd of afgewezen.

Binnen de Sportimpuls hebben sport- en beweegaanbieders anno 2014 drie mogelijkheden om een aanvraag in te dienen: de reguliere Sportimpuls, de Sportimpuls Kinderen Sportief op Gewicht (KSG) en de Sportimpuls Jeugd in lage inkomensbuurten (JILIB). De aanvraagperiode is in 2015 voor de drie Sportimpulsregelingen gelijkgetrokken. Van medio februari tot medio april 2015 konden nieuwe aanvragen worden ingediend. [34]

De regeling is in 2012 gestart met de Sportimpuls, die we hierna de reguliere Sportimpuls noemen. Vanaf 2013 kan er door sport- en beweegaanbieders, samen met partijen uit de (jeugd)gezondheidszorg, ook een aanvraag ingediend worden via de Sportimpuls Kinderen Sportief op Gewicht (KSG).[35] Deze regeling is ontstaan uit het Lenteakkoord van 2012 en is bedoeld om overgewicht bij kinderen te

[33] Er bestaat een verschil tussen een interventie-eigenaar en een projectaanvrager of -eigenaar. Een interventie-eigenaar beheert een erkende interventie die binnen een Sportimpulsproject kan worden aangevraagd. Een projectaanvrager of -eigenaar is degene die de leiding heeft over een lokaal Sportimpulsproject en dient gebruik te maken van erkende interventies.

[34] Zie http://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/vooraankondiging-sportimpuls-2015

[35] Zie ook https://www.sportindebuurt.nl/sportimpuls/sportimpuls-kinderen-sportief-op-gewicht/

voorkomen (ZonMw, 2013a). Projecten zijn gericht op het ontwikkelen van sport- en beweegaanbod voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 4 jaar en/of jongeren van 12 tot 18 jaar met (risico op) overgewicht of obesitas (Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt, 2012). Vanaf 2014 is de Sportimpuls Jeugd in lage inkomensbuurten (JILIB) erbij gekomen. Deze regeling is gericht op de doelgroep jeugd (0-21 jaar) in lage inkomensbuurten.[36] De definitie van een laag inkomen die veel wordt gehanteerd, is een besteedbaar inkomen dat onder de norm van 120 procent van het sociale minimum ligt. Per gemeente kan de norm om in aanmerking te komen voor bepaalde regelingen verschillen tussen 110 procent en 130 procent. Meer informatie over de Sportimpuls is opgenomen in de SBB Monitor van 2014 (Van Lindert et al., 2014a) en te vinden op www.sportindebuurt.nl.

3.1 Middelen

In deze paragraaf lichten we toe welke middelen het Rijk voor de Sportimpulsregeling ter beschikking heeft gesteld. Daarnaast wordt ingegaan op de ondersteuningsstructuur en gemaakte afspraken binnen de regeling.

Inzet rijksmiddelen

Voor een regulier Sportimpulsproject van twee jaar kon in 2012 en 2013 een bedrag tussen de 10.000 en 150.000 euro worden aangevraagd. In 2014 lag de limiet op 125.000 euro en in 2015 op 100.000 euro. In 2012, 2013 en 2014 was per jaar ongeveer 10 miljoen euro voor de reguliere Sportimpuls beschikbaar. In 2015 was minder geld beschikbaar voor de reguliere Sportimpuls, namelijk 3,5 miljoen euro.

Voor de Sportimpuls KSG is in 2013 en 2014 2 miljoen euro beschikbaar gesteld. In 2015 bedroeg het beschikbare budget 1,5 miljoen euro. Voor een KSG-project kan tussen de 10.000 en 100.000 euro worden aangevraagd.[37]

Vanaf 2014 is de Sportimpuls Jeugd in lage inkomensbuurten (JILIB) erbij gekomen. Voor de Sportimpuls JILIB heeft het kabinet in 2014 5 miljoen euro beschikbaar gesteld. In 2015 bedraagt het budget 4 miljoen euro. Voor een JILIB-project kan een bedrag tussen de 10.000 en 100.000 euro worden aangevraagd.

Het beschikbare budget voor lokale Sportimpulsprojecten in de ronde 2014 bedroeg in totaal ongeveer 16 miljoen euro. In 2015 ligt het beschikbare budget lager, namelijk op 9 miljoen euro.

[36] Zie ook https://www.sportindebuurt.nl/sportimpuls/sportimpuls-jeugd-in-lage-inkomensbuurten/

[37] In bijzondere gevallen kan voor Sportimpuls KSG een bedrag van €125.000 worden aangevraagd/gehonoreerd.

Aantal Sportimpulsprojecten

In het kader van de monitoring levert ZonMw een overzicht van de landelijke 'middelen' van de verschillende rondes van de Sportimpuls. Zo houdt ZonMw bij hoeveel aanvragen per ronde zijn ingediend, hoeveel daarvan zijn gehonoreerd en om wat voor soort projecten het gaat. ZonMw gebruikt hiervoor informatie uit de aanvraagformulieren. Vanaf 2014 moet ieder project een voortgangsverslag en eindverslag indienen. In 2012 en 2013 hoefden alleen projecten boven de 90.000 euro een voortgangsverslag in te dienen (45 projecten in 2012, 39 projecten in 2013). Projectleiders van gehonoreerde projecten dienen gedurende de looptijd van hun project in een daarvoor opgezet registratiesysteem ook een aantal kwantitatieve gegevens bij te houden.

In de vorige SBB Monitor (Van Lindert et al., 2014a) zijn de voorlopige cijfers voor de Sportimpulsronde uit 2014 opgenomen. In het voorjaar van 2015 zijn de definitieve cijfers in de vorm van managementrapportages uitgekomen (Zonmw, 2015b[38], 2015c[39], 2015f[40]). In deze paragraaf gaan we nogmaals in op de ronde uit 2014. Daar waar nieuwe informatie over deze ronde bekend is, wordt deze gepresenteerd. Over de ronde uit 2015 zijn momenteel alleen de aantallen aangevraagde en gehonoreerde projecten bekend. In het voorjaar van 2016 verschijnt er over deze ronde in de vorm van managementrapportages meer informatie.

Aantal Sportimpulsprojecten rondes 2012 tot en met 2015

In 2012 zijn 172 reguliere Sportimpulsprojecten gehonoreerd met een toegekend budget van in totaal ruim 11 miljoen euro. In 2013 zijn 146 reguliere Sportimpulsprojecten gehonoreerd met een totaal budget van bijna 12 miljoen euro. In 2013 zijn daarnaast 20 Sportimpuls KSG-projecten gehonoreerd met een totaal budget van 2,4 miljoen euro (De Jong et al., 2013). We gaan hieronder wat uitgebreider in op de ronde van 2014 en presenteren we enkele voorlopige gegevens over de ronde van 2015.

Ronde 2014

In de derde ronde van de reguliere Sportimpuls (2014) zijn in totaal 364 subsidieaanvragen bij ZonMw ingediend met een budget van bijna 27 miljoen euro. Van deze aanvragen zijn er negentien overgeheveld naar de subsidieronde Sportimpuls JILIB, waardoor in totaal 345 reguliere Sportimpulsaanvragen zijn behandeld. 122 subsidieaanvragen zijn gehonoreerd met een totaalbudget van bijna 10 miljoen euro (tabel 3.1). Het aantal subsidieaanvragen voor de reguliere Sportimpuls is tussen 2012 en 2014 behoorlijk afgenomen (met 62%) en het bedrag per subsidieaanvraag is toegenomen.

In de tweede ronde van de Sportimpuls KSG (2014) zijn 78 subsidieaanvragen ingediend waarvan 26 subsidieaanvragen zijn gehonoreerd. 58 procent van de gehonoreerde projecten zijn als zeer relevant en goed beoordeeld. In verband met onderbesteding van de Sportimpuls JILIB zijn drie KSG-

[38] https://www.sportindebuurt.nl/dotAsset/81700166-a913-4aaa-ab66-e6aab78f21f7.pdf

[39] https://www.sportindebuurt.nl/dotAsset/d6631d83-221a-42ef-b3ad-1f8804125c63.pdf

[40] https://www.sportindebuurt.nl/dotAsset/8555fd82-cd8f-4484-88ab-19e120c8be61.pdf

subsidieaanvragen die betrekking hebben op de doelgroep jeugd in lage inkomensbuurten, na een toets op passendheid en in overleg met de indieners met het budget van JILIB gehonoreerd. Het toegekend budget voor 2014 bedraagt ongeveer 2,3 miljoen euro (tabel 3.1).

In de eerste ronde Sportimpuls JILIB (2014) zijn 88 voorstellen ingediend voor een totaalbedrag van bijna 7 miljoen euro. Dit is inclusief 19 subsidieaanvragen die werden ingediend in de reguliere Sportimpuls, maar die in overleg met de hoofdaanvrager binnen JILIB in behandeling zijn genomen. Van de subsidieaanvragen zijn uiteindelijk zestig subsidieaanvragen gehonoreerd. Het toegekende budget voor de Sportimpuls JILIB bedraagt ongeveer 4,7 miljoen euro (tabel 3.1).

Voor de drie regelingen samen ging het in totaal om 208 Sportimpulsprojecten die in 2014 van start zijn gegaan. De lijsten met projecten zijn gepubliceerd www.sportindebuurt.nl.[41]

Ronde 2015

In totaal zijn voor de ronde van 2015 459 Sportimpuls aanvragen ingediend. Dit is minder dan de voorgaande jaren. De aanvragen zijn door een onafhankelijke commissie op relevantie en kwaliteit beoordeeld en uiteindelijk zijn er 119 gehonoreerd. Ook dit aantal ligt lager dan voorgaande jaren. Dit heeft te maken met het feit dat het budget voor de ronde 2015 ook lager ligt: 9 miljoen ten opzichte van 16 miljoen in 2014.

In de vierde ronde van de reguliere Sportimpuls (2015) zijn in totaal 306 aanvragen ingediend met een budget van ruim 22 miljoen euro. Van deze aanvragen zijn er 53 gehonoreerd met een budget van zo'n 3,8 miljoen euro. Door het beperkt beschikbare budget zijn alleen de aanvragen met eindoordeel 'zeer relevant en zeer goed' en 'zeer relevant en goed' gehonoreerd. Binnen deze laatste categorie is een nadere weging toegepast omdat slechts een deel van deze aanvragen kon worden gehonoreerd. Mogelijk zijn projecten van goede kwaliteit wegens het beperkte beschikbare budget niet gehonoreerd.

In de derde ronde van de Sportimpuls KSG (2015) zijn 33 subsidieaanvragen ingediend á 2,5 miljoen euro. Van deze 33 subsidieaanvragen zijn er 16 gehonoreerd met een budget van zo'n 1,4 miljoen euro. In deze ronde zijn minder aanvragen gedaan dan in voorgaande jaren. Ongeveer de helft van de aanvragen richt zich op 0-4-jarigen. Het merendeel van deze projecten richt zich – naast lokale uitvoering – op doorontwikkeling van de interventie.

Voor de tweede ronde van de Sportimpuls JILIB (2015) zijn 120 subsidieaanvragen met een budget van 9,5 miljoen ingediend. Er zijn 50 aanvragen gehonoreerd met een budget van 3,9 miljoen euro.

[41] http://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/sportimpuls-projecten-van-start

Totaal vier rondes

Sinds de start van de Sportimpuls daalt het aantal aangevraagde projecten. In de vorige SBB Monitor (Van Lindert et al., 2014a) gaven we aan dat het totaal aantal gehonoreerde projecten in 2014 hoger was dan voorgaande jaren. Dit kwam door de toevoeging van de Sportimpuls KSG en JILIB. In 2015 zijn minder aanvragen gehonoreerd ten opzichte van voorgaande jaren. Het totaal beschikbare budget voor de ronde 2015 valt echter ook lager uit, namelijk 9 miljoen euro (ten opzichte van 16 miljoen in 2014). Het is opvallend dat in 2015 veel JILIB-aanvragen zijn ingediend, het lijkt er op dat de bekendheid van JILIB is toegenomen.

In totaal zijn sinds de start van de Sportimpulsregeling 665 Sportimpulsprojecten gehonoreerd. Het toegekende budget voor de periode 2012 tot en met 2015 bedraagt 51,5 miljoen euro.

Tabel 3.1 Aantal aangevraagde en gehonoreerde projecten en toegekend budget Sportimpuls ronde 2012, 2013, 2014, 2015, naar Regulier, KSG en JILIB (in aantallen en euro's)

		Regulier	KSG	JILIB	Totaal
2012	Aantal aangevraagd	904	x	x	904
	Aantal gehonoreerd	172	x	x	172
	Toegekend budget	€ 11.286.409	x	x	€ 11.286.409
2013	Aantal aangevraagd	638	115	x	753
	Aantal gehonoreerd	146	20	x	166
	Toegekend budget	€ 11.970.019	€ 2.402.801	x	€ 14.372.820
2014	Aantal aangevraagd	364[a]	78	88[b]	514
	Aantal gehonoreerd	122	26	60	208
	Toegekend budget	€ 9.784.380	€ 2.281.705[c]	€ 4.730.161[c]	€ 16.796.246
2015	Aantal aangevraagd	306	33	120	459[d]
	Aantal gehonoreerd	53	16	50	119
	Toegekend budget	€ 3.781.503	€ 1.354.517	€ 3.896.092	€ 9.027.577
Totaal	Aantal gehonoreerd	493	62	110	665
	Toegekend budget	€ 36.822.311	€ 6.039.023	€ 8.626.253	€ 51.487.587

a. Hiervan zijn er 19 overgeheveld naar JILIB.

b. Dit is inclusief de 19 projecen afkomstig van Sportimpuls regulier.

c. Drie KSG projecten worden gefinancieerd uit het JILIB budget, dit gaat om € 307.694.

d. Deze aantallen komen niet overeen met de gecommuniceerde aantallen in het nieuwsbericht op de website van Sport & Bewegen in de Buurt van 19-5-2015. Volgens dit bericht leverde aanvraagperiode 452 subsidieaanvragen op. Dit waren voorlopige cijfers.[42]

Bron: ZonMw (2013a; 2013b; 2014; 2015b, 2015c, 2015f), bewerking Mulier Instituut

[42] https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/drie-sportimpulsoproepen-leveren-452-subsidieaanvragen-op-2

Geografische spreiding 2014
Binnen de Sportimpuls wordt niet gestuurd op landelijke spreiding. Alleen de relevantie en kwaliteit van de subsidieaanvragen zijn leidend binnen het beoordelingsproces. In de ronde van 2014 is de grootste concentratie reguliere Sportimpulsprojecten toegekend aan de provincies Gelderland, Noord-Brabant, Noord-Holland, Overijssel en Zuid-Holland. Vanuit 67 gemeenten zijn één of meer KSG-subsidieaanvragen ingediend waarvan 28 gemeenten deze kregen toegekend.[43] De KSG-projecten lijken geconcentreerd in Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant. Wat betreft JILIB-projecten bevindt de grootste concentratie toegekende projecten zich in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland en Groningen.

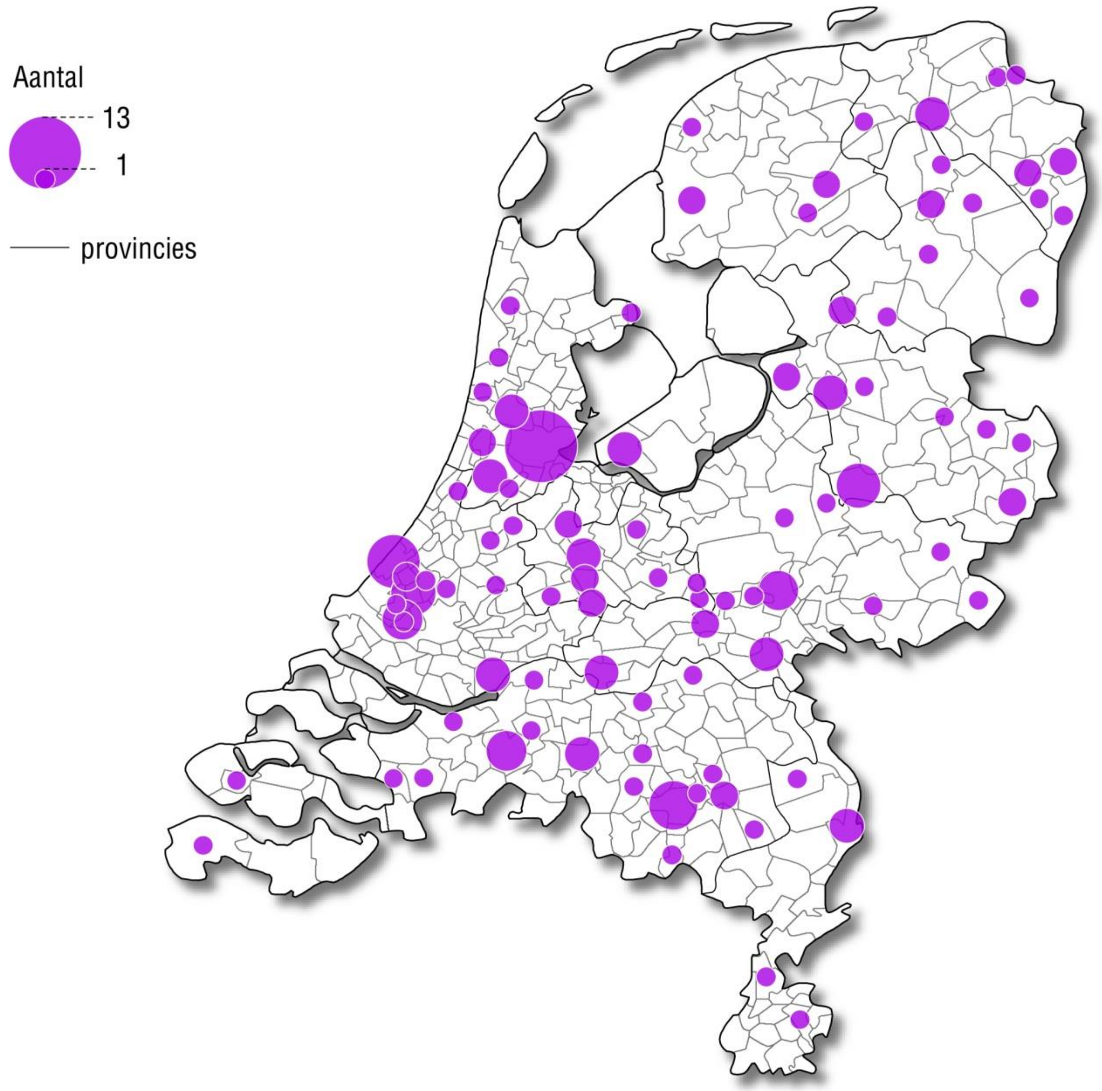
In de managementrapportage van JILIB (ZonMw, 2015c) wordt het aantal projecten uit de ronde van 2014 per provincie vergeleken met CBS-cijfers uit 2011 over het percentage kinderen dat per provincie het risico heeft om in armoede op te groeien. De landelijke spreiding van de JILIB-projecten komt overeen met de armoedecijfers voor jeugd. De provincies die hoog op armoede scoren, lijken over het algemeen ook hoog te scoren qua absoluut aantal gehonoreerde JILIB-projecten. Noord-Holland, Zuid-Holland en Groningen staan in beide lijsten bovenaan. Dat betekent dat kinderen in deze drie provincies het grootste risico hebben om in armoede op te groeien en dat dit ook de provincies zijn waar de meeste JILIB-projecten worden uitgevoerd. Drenthe staat in beide lijsten onderaan. Ook het (opvallend) kleine aantal projecten in Gelderland en Utrecht zijn in overeenstemming met de relatief lage armoedecijfers.

In kaart 3.1, 3.2 en 3.3 is de landelijke spreiding van de Sportimpulsprojecten per ronde weergegeven.[44]

[43] Eén van de gehonoreerde subsidieaanvragen heeft betrekking op drie gemeenten (Deurne, Asten, Someren).

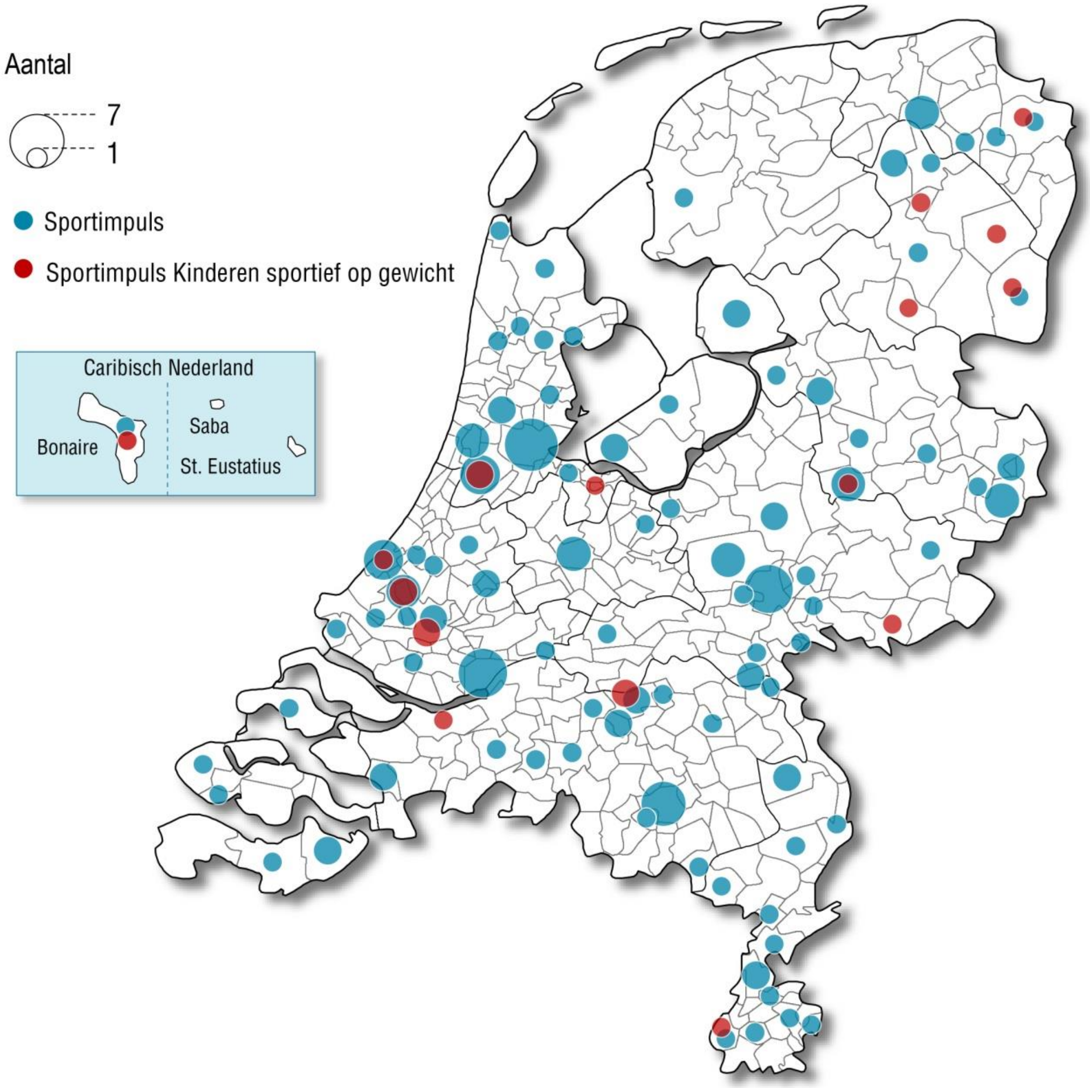
[44] De kaart voor de Sportimpuls ronde 2015 is nog niet beschikbaar.

Kaart 3.1 Overzicht aantal Sportimpulsprojecten per gemeente, ronde 2012

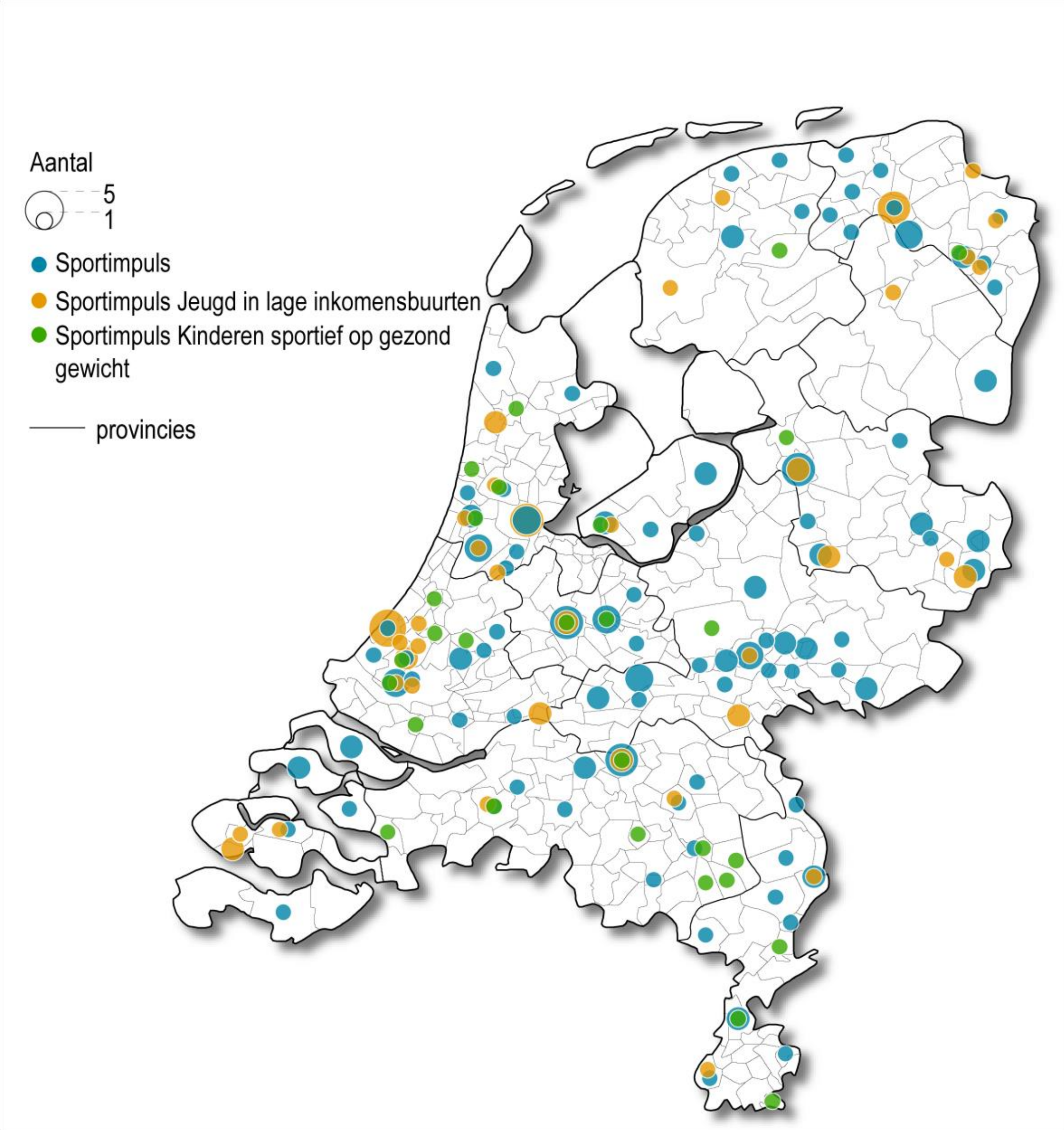
Bron: ZonMw, bewerking RIVM, www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

Kaart 3.2 Overzicht aantal Sportimpulsprojecten per gemeente, regulier en KSG, ronde 2013

Bron: ZonMw, bewerking RIVM, www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

Kaart 3.3 Overzicht Sportimpulsprojecten per gemeente, regulier, KSG en JILIB, ronde 2014

Bron: ZonMw, bewerking RIVM, www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

Door het aantal Sportimpulsprojecten af te zetten tegen het aantal inwoners ontstaat een genuanceerder beeld. In de managementrapportages is dit voor de reguliere Sportimpulsprojecten en JILIB-projecten uit de ronde 2014 gedaan. In Groningen worden in 2014, net als in eerdere subsidierondes, relatief veel reguliere Sportimpulsprojecten uitgevoerd. Ook Overijssel en Zeeland scoren goed. In Zuid-Holland en Drenthe worden relatief weinig projecten uitgevoerd. De reden hiervoor is niet bekend, het kan zijn dat er weinig aanvragen zijn gedaan of dat de aanvragen niet goed of relevant genoeg waren.

Wat betreft Sportimpuls JILIB is in 2014 in alle provincies minimaal één project toegekend. In Groningen, Noord-Holland en Zuid-Holland werden meer dan tien projecten toegekend. Relatief goed scoren met name Groningen, en in mindere mate Zeeland en Overijssel. In Gelderland, Noord-Brabant en Utrecht worden relatief weinig JILIB-projecten uitgevoerd. Hierbij dient te worden opgemerkt dat het inwonertal slechts een beperkte voorspellende waarde heeft. Het bestaande aanbod, beweegparticipatie en de behoefte van de inwoners wordt hierin niet meegenomen. Desondanks geeft het een interessant beeld van de landelijke spreiding van projecten.

Geografische spreiding reguliere Sportimpuls totaal ronde 2012, 2013, 2014

Na drie rondes van de reguliere Sportimpuls kan worden opgemaakt hoeveel Sportimpulsprojecten in totaal per provincie worden uitgevoerd. Als we kijken naar de absolute aantallen projecten dan blijkt dat binnen de vier provincies met meer dan 2 miljoen inwoners de meeste Sportimpulsprojecten worden uitgevoerd. De kleinere provincies hebben, op Groningen na, de minste Sportimpulsprojecten toegekend gekregen. Daarnaast staat Utrecht een aantal plaatsen lager dan verwacht (tabel 3.2). Voor een betere vergelijking zou eigenlijk ook het totaal aantal Sportimpulsaanvragen per provincie moeten worden meegenomen. Dan wordt inzichtelijk of in bepaalde provincies ook minder aanvragen worden gedaan of dat minder aanvragen worden goedgekeurd.

Tabel 3.2 Reguliere Sportimpulsprojecten 2012, 2013 en 2014 per provincie, in aantallen en procenten

	Totaal	Percentage projecten
Zuid-Holland	69	15,7
Noord-Holland	65	14,8
Noord-Brabant	61	13,8
Gelderland	60	13,6
Overijssel	45	10,2
Limburg	31	7
Groningen	30	6,8
Utrecht	27	6,1
Drenthe	15	3,4
Zeeland	13	3
Friesland	12	2,7
Flevoland	11	2,5
Totaal	439 [a]	100

Bron: ZonMw (2015f)

De landelijke spreiding van de Sportimpulsprojecten komt in de meeste provincies redelijk overeen met de spreiding van inwoners. Over het algemeen valt op dat met name de kleinere provincies hoger scoren dan 100 procent en dat de grotere provincies lager scoren (tabel 3.3). Een verklaring hiervoor kan zijn dat het bestaande beweegaanbod daar groter is dan in de kleinere provincies, waardoor de vraag naar nieuw beweegaanbod minder groot is.

De provincie Groningen is de meest opvallende uitschieter. In deze provincie zijn gedurende de drie rondes bijna zes keer zoveel projecten toegekend dan op basis van het inwonertal te verwachten was. Een mogelijke verklaring is een combinatie van weinig lokaal beweegaanbod en actieve lokale ondersteuning. In Friesland worden naar verhouding het minst aantal reguliere Sportimpulsprojecten uitgevoerd. In Friesland is 67 procent van het te verwachten aantal projecten toegekend. Opvallend is ook dat Zuid-Holland, met de meeste reguliere Sportimpulsprojecten, vrij laag scoort.

Tabel 3.3 Reguliere Sportimpulsprojecten 2012, 2013 en 2014 naar aantal inwoners per provincie , in aantallen en procenten

Provincie	Totaal toegekend	Verwacht op basis van inwonertal	Absoluut verschil	Percentage projecten
Groningen	30	5,5	24,5	545
Overijssel	45	30	15	150
Zeeland	13	10	3	130
Drenthe	15	13	2	115
Gelderland	60	54	6	111
Flevoland	11	10	1	110
Limburg	31	30	1	103
Noord-Brabant	61	66,5	-5,5	92
Noord-Holland	65	73	-8	89
Utrecht	27	33	-6	82
Zuid-Holland	69	96	-27	72
Friesland	12	18	-6	67

Bron: ZonMw (2015f)

Inzet menskracht

Zoals ook in hoofdstuk 2 is aangegeven kent het programma Sport en Bewegen in de Buurt een landelijke ondersteuningsstructuur. Over de doelen, uitwerking en uitvoering van de verschillende programmaonderdelen heeft het kabinet bij de start van het programma bestuurlijke afspraken gemaakt met de VNG, NOC*NSF, VNO-NCW en MKB-Nederland.[45] Doel van de ondersteuning is om partijen zodanig te faciliteren dat zij optimaal gebruik maken van de regelingen Buurtsportcoach en Sportimpuls, zodat de doelstellingen van het programma worden behaald.

Wat betreft de Sportimpuls vervullen VWS, NOC*NSF, ZonMw en NISB verschillende rollen en taken en hebben ze verantwoordelijkheden:
- VWS is verantwoordelijk voor het vaststellen of tussentijds wijzigen van de kaders van de Sportimpulsregeling en voor het vaststellen van de beoordelingscriteria voor iedere ronde.
- ZonMw is verantwoordelijk voor het opstellen van de beoordelingscriteria en het uitvoeren van de Sportimpulsregeling, inclusief het opstellen van de call-tekst en de beoordeling van alle aanvragen. ZonMw is ook verantwoordelijk voor het beleggen van sessies met de projectleiders die gaan over de procedures en inhoud van de regeling.
- NOC*NSF heeft een adviserende rol bij het vaststellen en wijzigen van de kaders en beoordelingscriteria van de Sportimpuls en het samenstellen van de beoordelingscommissies. NOC*NSF is verder verantwoordelijk voor de ondersteuning aan lokale sport- en beweegaanbieders, via de Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls (OOSI).
- NISB stelt de Menukaart Sportimpuls samen, integreert deze in de databank EffectiefActief en heeft in het kader van de Sportimpuls KSG een ondersteunende rol richting de OOSI.

Voor een uitgebreidere toelichting van de doelen en werkwijze van de landelijke programmaondersteuning zie bijlage 3.

3.2 Activiteiten en proces

In deze paragraaf bespreken we verschillende aspecten van de landelijke ondersteuning en het lokale uitvoeringsproces van de Sportimpuls. Verschillende bronnen en rapportages zijn hiervoor geraadpleegd.

Activiteiten landelijke ondersteuning

Binnen de landelijke ondersteuning van Sport en Bewegen in de Buurt is een aantal activiteiten specifiek ter ondersteuning van de Sportimpuls opgezet om het behalen van de doelstellingen te bevorderen. Zo is er een procedure opgesteld voor het indienen en toekennen van aanvragen voor Sportimpulsprojecten, wordt ondersteuning geboden aan aanvragers en projectleiders van

[45] Zie Bestuurlijke afspraken Sport & Bewegen in de Buurt, voorjaar 2014. Ondertekend 18 september 2014. Zie: http://www.sportindebuurt.nl/bestanden/Definitieve%20bestuurlijke%20afspraken%20SBB,%20ondertekend%2018%20sept.%202014.pdf

Sportimpulsprojecten en wordt het gebruik van erkende interventies verplicht. Zie voor een uitgebreid overzicht van de activiteiten binnen de landelijke ondersteuning bijlage 3.

Procedure Sportimpuls

Sinds de start van de Sportimpuls in 2012 zijn in de procedure van de regeling een aantal veranderingen aangebracht (zie kader 3.1). Doel daarvan is de kwaliteit van de aanvragen te bevorderen door onder andere te zorgen voor een betere inbedding in het gemeentelijke beleid en een sterkere binding met eigenaren van interventies uit de Menukaart Sportimpuls. Kwalitatief betere aanvragen leidt, volgens de projectgroep Sport en Bewegen in de Buurt, naar verwachting tot betere projecten, meer resultaat en een betere borging.

De doelen voor de Sportimpuls zijn in de loop van de jaren niet gewijzigd. De Sportimpuls beoogt een hogere en structurele sport- en beweegdeelname door het stimuleren van vraaggestuurd lokaal sport- en beweegaanbod op maat. De nadruk ligt daarbij op het fysiek in beweging brengen van de doelgroep.[46]

Tot de doelgroep van de Sportimpuls behoort iedereen die niet (meer) sport en beweegt of dreigt uit te vallen. Voor de jeugd van 6-12 jaar geldt dat het de groep is die in het algemeen al het meest intensief sport. Bij subsidieaanvragen gericht op deze doelgroep moet extra worden aangetoond dat het gaat om kinderen die niet (meer) sporten en bewegen of dreigen uit te vallen.

[46] Zie voor de definitie van lichamelijke activiteit bij verschillende doelgroepen http://www.nationaalkompas.nl/gezondheidsdeterminanten/leefstijl/lichamelijke-activiteit/

Kader 3.1 Wijzigingen in procedure door de tijd

- Criteria zijn aangescherpt. Het onderscheid tussen de items(criteria) die scoren voor relevantie en kwaliteit is veel duidelijker geworden. Er is vrijwel geen overlap in de criteria meer.
- De beoordelaarspoule is veranderd van samenstelling en de beoordelaars kennen de regeling nu allemaal goed. Doordat de beoordelaars veel meer toelichting moeten geven bij de criteria, is het beoordelingsproces transparanter geworden en tevens aangescherpt.
- De Sportimpulsaanvraag moet gaan over sport als lichamelijke beweging; denksporten e.d. zonder fysieke component vallen buiten de regeling. In 2012 was dit nog geen verplichting.
- Eén van de aangescherpte criteria betreft het vraaggericht werken; dit is erg belangrijk geworden voor een goede score. In 2012 waren er nog vrij veel aanbodgerichte voorstellen.
- De samenwerking met de buurtsportcoach is een belangrijk aandachtspunt geworden en veel beter uitgewerkt in aanvragen van latere datum. Sinds 2014 wordt expliciet gevraagd naar de beschrijving van de rol van de buurtsportcoach in het project.
- Het maximaal aan te vragen bedrag is verlaagd van 150.000 naar 100.000 euro.
- Er zijn meerdere regelingen ontstaan binnen de Sportimpuls (Kinderen sportief op gewicht en Jeugd in lage inkomensbuurten). In de ronde van 2012 richtten veel aanvragen zich op jeugd. Door de komst van de andere regelingen moet een aanvraag voor jeugd extra goed worden onderbouwd. Gevolg is dat er in de reguliere Sportimpuls een duidelijke verschuiving richting volwassenen en ouderen is opgetreden.
- De samenwerking met gemeente en interventie-eigenaar is sinds 2013 verplicht gesteld. Beide partijen dienen een advies over de subsidieaanvraag te verstrekken.
- Er is een intentieverklaring toegevoegd waarin de samenwerking moet worden bekrachtigd.
- In 2012 moesten alleen de grote (90.000-plus) projecten een voortgangsverslag indienen. Nu moet ieder project dat.
- Op de website van ZonMw waar de aanvragen moeten worden ingediend is een handleiding geïntroduceerd met "screenshots" voor het invullen en indienen van een aanvraag.
- De hoofdaanvrager en bestuurlijk verantwoordelijke zijn in de aanvragen sinds 2014 dezelfde persoon. Vanaf 2014 mogen sport- en beweegaanbieders slechts bij één lopend project binnen de reguliere Sportimpuls, Sportimpuls JILIB of Sportimpuls KSG als hoofdaanvragende organisatie betrokken zijn. Zij mogen wel meer dan één subsidieaanvraag indienen, maar per aanvragende organisatie wordt maximaal één Sportimpulsaanvraag gehonoreerd.
- In de procedure van 2015 dienen projecteigenaren de activiteiten in hun project te monitoren en evalueren. Hiervoor kunnen zij maximaal vijftien procent van het totale budget reserveren.
- Projectleiders dienen gedurende het project gegevens over onder andere het bereik van de doelgroep te registreren en hun leerervaringen te beschrijven. In 2012 was pas laat bekend hoe projecten moesten worden geregistreerd en verantwoord. Na een jaar werd pas geregistreerd.
- Het registratiesysteem dat is gebruikt voor projecten uit 2012 en 2013 is vervangen door een registratiesysteem dat ruimte geeft voor de projectleiders om meer informatie kwijt te kunnen en dat meer betrouwbare gegevens op zal leveren.

Bron: ZonMw (2015e)

Alle subsidieaanvragen worden door twee referenten op zowel relevantie als kwaliteit beoordeeld. [47] Een aanvraag moet altijd minimaal relevant en van voldoende kwaliteit zijn om voor honorering in aanmerking te komen. In tabel 3.4 staan de relevantie- en kwaliteitscriteria die in de beoordeling van de subsidieaanvragen worden gewogen:

Tabel 3.4 Beoordelingscriteria Sportimpulsaanvragen

Sportimpuls Regulier/JILIB	Sportimpuls KSG
Relevantie	*Relevantie*
1. Huidige situatie	1. Huidige situatie
2. De lokale samenwerking	2. De doelgroep
3. De structurele deelname door de doelgroep	3. De lokale samenwerking
	4. Het aanbod
Kwaliteit	*Kwaliteit*
1. De beschrijving van de doelgroep	1. De doelstelling
2. De doelstelling, resultaten en monitoring en evaluatie	2. Het plan van aanpak
3. Het aanbod	3. De organisatie, uitvoering en planning
4. Het plan van aanpak	4. De verhouding kosten-baten
5. De organisatie en uitvoering	5. De continuïteit en borging
6. De verhouding kosten-baten	
7. De continuïteit en borging	

Aan de hand van onderstaand prioriteringsschema worden alle projecten gerangschikt. Een project dat met 'zeer relevant' en 'zeer goed' is beoordeeld, wordt bijvoorbeeld in de categorie 1 geplaatst. Op basis van het beschikbare budget wordt bepaald welke projecten voor subsidie in aanmerking komen. In 2012 moesten aanvragen minimaal 'zeer relevant voldoende' zijn om te worden gehonoreerd. In 2013 zijn alleen projecten die minimaal 'relevant en goed' scoren, gehonoreerd. In 2014 was dat 'relevant en voldoende' en in 2015 'zeer relevant en goed'. Dit komt doordat het beschikbare budget lager was en daardoor minder aanrvagen gehonoreerd konden worden.

Tabel 3.5 Prioriteringsschema kwaliteit en relevantie Sportimpulsaanvragen

	Zeer relevant	Relevant	Onvoldoende relevant
Zeer goed	1	3	
Goed	2	4	
Voldoende	5	6	
Matig			
Onvoldoende			

[47] Zie http://www.zonmw.nl/fileadmin/documenten/Sportimpuls/Sportimpuls_2015/procedure_beoordeling_Sportimpuls_2015.pdf

Volgens opgave van ZonMw is het aandeel reguliere Sportimpulsaanvragen dat wegens onvoldoende kwaliteit of relevantie niet honorabel is, gedurende de Sportimpulsperiode afgenomen van 67 procent in 2012 tot 37 procent in 2015. De aanvragen zijn dan ook kwalitatief beter geworden. Als we kijken naar de aanvragen in 2015 dan valt op dat er zeer goede aanvragen zijn ingediend, voor zowel de reguliere Sportimpuls als KSG en JILIB. Dit komt mogelijk door de ontwikkelingen in de Sportimpuls (zoals hiervoor beschreven) en doordat er meer ondersteuning wordt geboden tijdens de aanvraagperiode. Ook sturen projectleiders geen 'losse flodders' meer in omdat de kwaliteits- en relevantiecriteria streng, maar duidelijk zijn.

Ondersteuning projectaanvragers en –eigenaren

Projectaanvragers en –eigenaren kunnen wanneer zij daar behoefte aan hebben, worden ondersteund bij de aanvraag, uitvoering of afronding van Sportimpulsprojecten. Naast de speciaal hiervoor in het leven geroepen Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls (OOSI) kunnen zij ook worden ondersteund door sportbonden en lokale adviseurs en worden er bijeenkomsten georganiseerd.

Buurtscan en actieplan

'Een goed begin, is het halve werk' zo luidt een Nederlandse uitdrukking. Een goede voorbereiding zorgt ervoor dat de activiteiten goed kunnen worden uitgevoerd en de kans van slagen groter is. Een van de aspecten van een goede voorbereiding is het creëren van voldoende draagvlak onder lokale partijen voor de uitvoering van de Sportimpuls. Voor een aanvraag is draagvlak vanuit de gemeente gewenst en spelen de gemeenten en interventie-eigenaar een belangrijke rol. Een onderbouwing van de aanvraag met behulp van een buurtactieplan is daarbij gewenst. Een buurtactieplan is een plan van aanpak voor een buurtgericht sport- en beweegaanbod dat aansluit op bepaald beleid. Een buurtactieplan kan worden opgesteld met behulp van de buurtscan die door VSG en NISB is ontwikkeld (eerder besproken in paragraaf 2.3, voor meer informatie zie bijlage 3). Een buurtactieplan kan dienen als een stevige onderbouwing voor de aanvraag van de Sportimpuls en biedt ondersteuning om buurtsportcoaches gericht in te zetten.

Zelfscan Sportimpuls

De zelfscan Sportimpuls is bedoeld voor sport- en beweegaanbieders die bezig zijn met het opstellen van een reguliere Sportimpulsaanvraag.[48] De zelfscan is opgesteld aan de hand van de kwaliteits- en relevantiecriteria van ZonMw. Door de vragen in te vullen, krijgt de potentiële aanvrager een indruk in hoeverre zijn/haar aanvraag aan deze criteria voldoet. De zelfscan staat echter los van de beoordelingsprocedure: er kunnen geen rechten aan worden ontleend en dat wordt duidelijk gecommuniceerd. Bij iedere vraag worden diverse tips en links gegeven om de conceptaanvraag te verbeteren. In de periode april 2014 tot en met april 2015 is de Zelfscan 552 keer uitgevoerd. Sinds het verschijnen van de vorige SBB Monitor (periode november 2014 t/m juli 2015) hebben 1394 bezoekers de pagina van de Zelfscan bezocht, zij verbleven gemiddeld 1 minuut op de pagina.

[48] Zie http://www.effectiefactief.nl/menukaart/zelfscan–sportimpuls.html

Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls (OOSI)

NOC*NSF heeft in samenwerking met de partners van het programma SBB en de KNVB lokale ondersteuners opgeleid die in de zogenaamde Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls (OOSI) samenwerken. Hoe dit werkt staat beschreven in de flyer 'Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls' (2015a).[49] Lokale sport- en beweegaanbieders kunnen via de OOSI begeleiding en advies krijgen bij het opstarten, uitvoeren en afronden van Sportimpulsprojecten. Er zijn zes OOSI-regio's waarin verschillende experts samenwerken. NOC*NSF is verantwoordelijk voor de ondersteuning bij de reguliere Sportimpuls, Sportimpuls KSG en de Sportimpuls JILIB. NISB adviseert en ondersteunt de OOSI bij de Sportimpuls KSG en werkt hierin nauw samen met NOC*NSF en ZonMw. Deze ondersteuners kunnen desgewenst de hulp inschakelen van anderen, zoals NISB en ZonMw. In de loop der jaren zijn enkele wijzigingen in de ondersteuningsorganisatie aangebracht (zie kader 3.2).

Kader 3.2 Wijzigingen in ondersteuning door de tijd

- De Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls (OOSI) bestond in 2012 uit veel verschillende partners en kende een groot team per regio. Inmiddels is de OOSI bij één partij ondergebracht en hebben de adviseurs zich in de regeling gespecialiseerd en een netwerk opgebouwd.
- De rol van de OOSI is uitgebreid van ondersteuning bij de voorbereiding van de aanvraag naar begeleiding tijdens de uitvoering en afronding van het project. De nadruk ligt nog steeds op het voorbereiden van aanvragen.
- De OOSI heeft een aanjaagfunctie gekregen. Met name bij JILIB zijn initiatieven gericht in gang gezet.
- De ondersteuning is uitgebreid naar gemeenten.
- De ondersteuning is veranderd van reactief naar proactief; van 'brandjes blussen' naar 'bouwen'.
- DE OOSI zet selectiever en gerichter haar capaciteit in. Ze ondersteunt niet meer alles, maar adviseert soms ook om het niet of op een later moment te doen.

Bron: ZonMw (2015e)

In de OOSI voortgangsrapportage 2014 (NOC*NSF, 2014b) is een aantal ontwikkelingen benoemd die binnen de OOSI in de eerste helft van 2014 in gang zijn gezet. In de tweede helft van 2014 zijn deze ontwikkelingen verder uitgerold. In de OOSI voortgangsrapportage van 2015 (NOC*NSF, 2015b) worden deze ontwikkelingen en werkzaamheden van de OOSI voor de periode augustus 2014 tot en met juli 2015 beschreven.

Alle OOSI-contacten in het kader van de Sportimpuls worden in de OOSI-database geregistreerd. Dit maakt inzichtelijk wie op wat voor manier is ondersteund en wat daarvan de uitkomst was. Desgewenst kan de inzet van de OOSI op basis van deze informatie aangepast worden. De database is vanaf de aanvraagperiode in 2014 in gebruik genomen en is inmiddels verfijnd en aan de JILIB-inzet gekoppeld. Uit de database blijkt dat de OOSI in de periode augustus 2014 tot en met mei 2015 bij 392 (potentiële) aanvragen betrokken was. Uit gegevens over de rondes Sportimpuls 2015 blijkt dat de OOSI bij de ingediende Sportimpulsaanvragen bij een behoorlijk deel betrokken is geweest. In 2015 is bij 38 procent

[49] Zie http://www.sportindebuurt.nl/hulp-nodig/sportimpuls/

van de JILIB-aanvragen en respectievelijk 39 procent van de reguliere – en KSG-aanvragen[50] een OOSI-adviseur betrokken (NOC*NSF, 2015b).

Uit de managementrapportages (ZonMw, 2015b; 2015c; 2015f) blijkt dat bij de gehonoreerde reguliere en JILIB-projecten uit de ronde 2014 de gemeentelijke sportadviseur het meest werd ingeschakeld (respectievelijk 70% en 67%), gevolgd door OOSI (respectievelijk 43% en 35%). Wat betreft de ondersteuning bij gehonoreerde KSG-projecten blijkt dat zij in 2014 het meest door de gemeentelijk sportadviseur en de buurtsportcoach (beide 73%) zijn ondersteund, gevolgd door OOSI (38%) en NISB (31%). Het feit dat veel aanvragen zijn ondersteund door de gemeentelijke sportadviseur is een positieve constatering. Vanuit OOSI wordt namelijk ingezet om gemeenten de ondersteuning te laten verzorgen.

Communicatie en bijeenkomsten

Een andere manier waarop projectaanvragers worden ondersteund is door middel van communicatie en bijeenkomsten rondom de Sportimpuls. In de loop der jaren zijn in de communicatie en bijeenkomsten een aantal zaken gewijzigd (zie kader 3.3).

Kader 3.3 Wijzigingen in communicatie en bijeenkomsten door de tijd

- De communicatie rondom de Sportimpuls is veel uitgebreider opgezet.
- Er zijn projectleidersbijeenkomsten gekomen. Ieder jaar worden de projectleiders bij elkaar gehaald. Dat was in 2012 nog niet zo. Hierdoor was het contact met de projecten minder intensief.
- De Sportimpuls haakt aan op de Lerende Netwerken en de landelijke kennisdag die vanuit SBB worden georganiseerd.
- Er worden inhoudelijke bijeenkomsten voor projectleiders georganiseerd.
- Er zijn kennisdocumenten ontwikkeld op basis van vragen uit de ronde van 2012. Bijvoorbeeld: themadossier borging, samenwerking, filmpjes, goede voorbeelden en magazines.

Bron: ZonMw (2015e)

In februari 2015 is door het Sportimpulsteam een informatiebijeenkomst georganiseerd voor interventie-eigenaren, ondersteuners, schrijvers, themadeskundigen, programmapartners en andere betrokken. Doel van deze bijeenkomst was om kennis met elkaar te maken én om kennis te delen over de Sportimpulsronde 2015 (voor de evaluatie van deze bijeenkomst zie NISB, 2015c).

Publiek-private samenwerking

In het kader van publiek-private samenwerking participeert Sport & Zaken in het programma Sport en Bewegen in de Buurt, mede namens VNO-NCW. De participatie bestaat uit drie zaken: advies en operationele hulp bij maximaal vijf Sportimpulsprojecten, hulp bij aanvragen gericht op 'sport en

[50] In de rapportage van NOC*NSF wordt geschreven dat 70 procent van de KSG-aanvragen door een OOSI-adviseur ondersteund is. Op basis van cijfers van ZonMw blijkt het echter om 39 procent te gaan.

bedrijf’ en het beoordelen van Sportimpulsprojecten op dit terrein en kennisdeling op basis van praktijkervaringen.

Momenteel worden drie lokale Sportimpulsprojecten begeleid. De hulp van Sport & Zaken bestaat uit advies over hoe de samenwerking tussen sport en het bedrijfsleven kan worden vormgegeven waardoor synergie ontstaat en een operationele bijdrage in de samenwerking sport en bedrijfsleven. Naast het begeleiden van deze projecten heeft Sport & Zaken aanvragen beoordeeld, met name die waar sport en bedrijf centraal staan. De ervaringen vanuit Sport & Zaken met betrekking tot publiek-private samenwerking worden op verschillende manieren gedeeld, dit is in paragraaf 2.2 besproken.

In hoeverre de ondersteuningsactiviteiten ook daadwerkelijk leiden tot meer verbindingen tussen sport en het bedrijfsleven, wordt niet gemonitored. Opvallend is dat Sport & Zaken slechts één maal vanuit het veld de vraag heeft gekregen voor ondersteuning. Dit duidt er wellicht op dat publiek-private samenwerking nog niet leeft of dat men nog niet dat bekend is met de ondersteuning op dit thema.

Gebruik van interventies

Het kabinet wil stimuleren dat lokaal zoveel mogelijk gebruik kan worden gemaakt van producten en werkwijzen die elders al succesvol zijn gebleken. Binnen het programma SBB krijgen lokale sport- en beweegaanbieders de kans om bestaand succesvol sport- en beweegaanbod in hun eigen buurt toe te passen. Daarvoor zijn de Menukaart Sportimpuls en de Menukaart KSG ontwikkeld. Om het aanbod van sport- en beweeginterventies in Nederland in kaart te brengen, verzamelt NISB zoveel mogelijk interventies. De kwaliteit en effectiviteit van sport- en beweeginterventies worden gepeild en beoordeeld.

Menukaart Sportimpuls

De Menukaart Sportimpuls en Menukaart KSG zijn rechtstreeks verbonden aan het programma SBB en binnen dat kader opgesteld. De menukaarten bevatten een geselecteerd overzicht van succesvol sport- en beweegaanbod dat de afgelopen jaren door sportbonden, beweegaanbieders, fitnessorganisaties en anderen is ontwikkeld. Lokale sport- en beweegaanbieders kunnen binnen deze impulsen alleen een beroep doen op middelen als de activiteiten zijn gebaseerd op het aanbod dat op de menukaart staat. Zij kunnen succesvol sport- en beweegaanbod in hun eigen buurt toepassen. Aanvragers dienen de Menukaart Sportimpuls te benutten voor de invulling van het door hun gewenste project. Bij projecten binnen JILIB wordt dezelfde menukaart als bij de reguliere Sportimpuls gebruikt. Voor KSG is een aparte menukaart ontwikkeld met een beperkt aantal interventies voor de doelgroep 0 tot 4 jaar en 12 tot 18 jaar met (risico op) overgewicht. Bij de doelgroep 12 tot 18-jarigen legt de aanvrager de lokale aanpassing van de interventie die moet worden ingezet ter advies voor aan de interventie-eigenaar. De interventie-eigenaar ondertekent de verplichte intentieverklaring. Aangezien het landelijke aanbod van (erkende) interventies onvoldoende aansluit op de doelgroep van kinderen van 0 tot 4 jaar met (risico op) overgewicht, kunnen voor deze doelgroep de interventies op de menukaart KSG in samenwerking met de interventie-eigenaar worden doorontwikkeld. In de maanden mei en juni 2015 heeft het team Sportimpuls KSG van NISB een belronde uitgevoerd onder tien interventie-eigenaren die op de Menukaart KSG staan. In deze belronde is gevraagd naar de ervaringen met betrekking tot de aanvraagperiode, uitvoering van gehonoreerde projecten en de ideëen rondom het vervolg van KSG (zie voor meer informatie bijlage 3). De aanvraagprocedure is door de interventie-eigenaren verschillend ervaren. Dit heeft onder andere te maken met hoe vaak de interventie-eigenaren door de aanvragers zijn benaderd en op welk moment de aanvragers contact met hen opnamen.

Op de website van de Menukaart Sportimpuls zijn momenteel 111 erkende interventies te vinden (peildatum 30-7-2015) en op de website van de Menukaart KSG zijn dat er 14 (peildatum 30-07-2015).[51] Alle interventies uit de Menukaart Sportimpuls staan ook in het totaaloverzicht van Effectief Actief. Medio februari 2016 vindt de nieuwe (vijfde) ronde plaats van de reguliere Sportimpuls, Sportimpuls KSG en Sportimpuls JILIB. Momenteel worden de bijbehorende menukaarten opnieuw vastgesteld.

Er is een aantal criteria om te bepalen of een interventie op de Menukaart komt.[52] Allereerst moet een interventie mensen duurzaam in beweging krijgen, waarbij de focus ligt op mensen die niet sporten en bewegen of dreigen uit te vallen. Verder wordt gekeken naar de financiële borging. Vanuit de Sportimpuls krijgen gehonoreerde projecten twee jaar financiële ondersteuning, met de voorwaarde dat het project daarna zelfstandig verder kan worden uitgevoerd. Een ander criterium is dat de interventie reeds op drie plaatsen succesvol moet zijn uitgevoerd. De subsidie is niet bedoeld om nieuwe producten te ontwikkelen. Voor de derde ronde is dan ook als eis gesteld dat de interventie-eigenaar meer betrokken moet zijn bij de aanvraag en uitvoering van het Sportimpulsproject. Specifiek voor KSG-interventies geldt het criterium dat de interventies voor de doelgroep 12 tot 18-jarigen zich ook daadwerkelijk op kinderen met overgewicht moeten richten.

Kwaliteit interventies

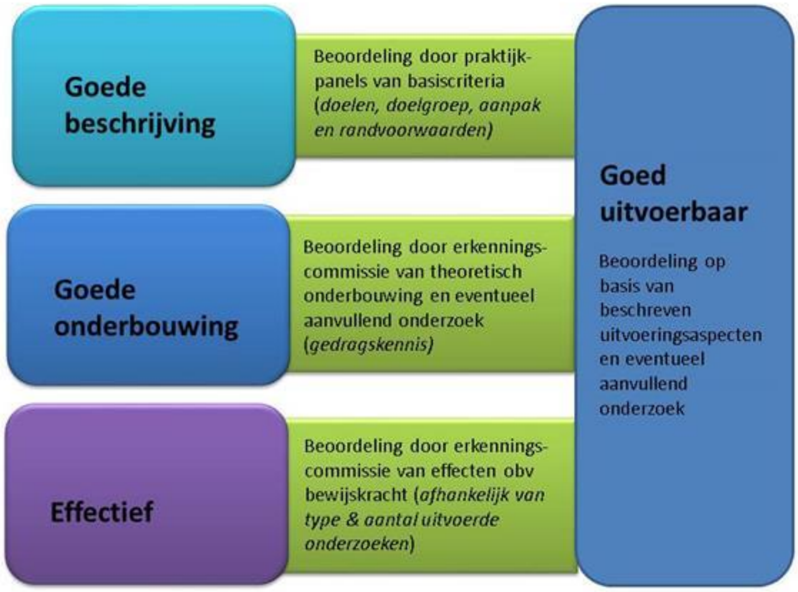
Het programma Effectief Actief, dat door het ministerie van VWS werd gefinancierd (looptijd 2011-2014) bood een systematiek om de kwaliteit en effectiviteit van interventies te beoordelen en erkennen. NISB had daarin een centrale rol bij het inzichtelijk maken en verspreiden van erkende sport- en beweeginterventies. Een voorbeeld daarvan is een brochure die begin 2015 door NISB is uitgebracht met tien lokale praktijkvoorbeelden over de inzet van erkende interventies (NISB, 2015b). Meer informatie over Effectief Actief en de verschillende deeltrajecten (verzamelen, valideren, verrijken en verspreiden) is te vinden in de SBB Monitor 2013 en 2014 of in Ooms, Veenhof en Leemrijse (2015).

Effectief Actief was geen onderdeel van het programma SBB, maar had er wel een directe relatie mee. Om de kwaliteit van de interventies op de Menukaart Sportimpuls en Menukaart KSG te waarborgen, is afgesproken dat deze minimaal 'Goed beschreven' moesten zijn. Deze interventies waren daarom in het erkenningstraject van Effectief Actief (zie figuur 3.1) opgenomen en zijn ondersteund bij het goed beschrijven van hun interventie.

[51] Zie http://www.effectiefactief.nl/menukaart/home.html en http://www.netwerkinbeweging.nl/interventies

[52] Voor een volledig overzicht van de criteria zie de vorige SBB Monitor (Van Lindert et al., 2014).

Figuur 3.1 Samenhang beoordelings-/erkenningsniveaus

Bron: CGL (www.effectiefactief.nl/menukaart/)

In de periode 2011 tot en met 2014 zijn binnen Effectief Actief 187 interventies verzameld. Hiervan zijn er 122 gevalideerd, waarvan 116 interventies 'Goed Beschreven', vijf 'Goed Onderbouwd' zijn en één 'Effectief'[53] is. De 122 erkende interventies zijn opgenomen in de online Effectief Actief database. Naast de 122 binnen Effectief Actief erkende interventies, bevatte de Effectief Actief database interventies die nog in het erkenningstraject zaten (maar nog geen erkenning hadden behaald) en interventies die een erkenning via het Centrum Gezond Leven hadden behaald. Op de peildatum van 30 juli 2015 bevatte de online Effectief Actief database 205 interventies waarvan 111 interventies op de Menukaart Sportimpuls staan en 14 op de Menukaart KSG.[54]

Om inzicht te krijgen in het verloop van Effectief Actief, de behaalde doelen en resultaten en de bevorderende en belemmerende factoren die hierbij een rol spelen, is Effectief Actief jaarlijks door NIVEL geëvalueerd. Voor meer informatie over de evaluatie van Effectief Actief (Ooms et al., 2015) zie bijlage 3. Uit de evaluatie blijkt dat Effectief Actief verschillende resultaten heeft opgeleverd waarvan onderstaande de belangrijkste zijn:

- Een landelijke beoordelings- en erkenningssystematiek voor sport- en beweeginterventies, waarin de volgende erkenningsniveaus worden onderscheiden: Goed Beschreven, Goed Onderbouwd en Effectief.

[53] De interventie heeft de erkenning Effectief onder voorbehoud gekregen: na een aantal aanpassingen wordt verwacht dat de interventie de erkenning Effectief krijgt.

[54] Zie http://www.effectiefactief.nl/menukaart/home.html en http://www.netwerkinbeweging.nl/interventies

- De ‘Interventiedatabase Gezond en Actief Leven’, een online database met leefstijlinterventies in Nederland, die op verschillende websites wordt uitgelezen. Een duidelijk overzicht van erkende sport- en beweeginterventies wordt gepresenteerd op www.effectiefactief.nl (de online Effectief Actief database). De beschrijvingen van de interventies maken kennisuitwisseling tussen verschillende (lokale) professionals, vrijwilligers en beleidsmakers mogelijk.
- Erkende interventies op de Menukaart Sportimpuls (www.effectiefactief.nl/menukaart). De interventies op de Menukaart Sportimpuls kunnen in het kader van de subsidieregeling Sportimpuls (2012-2016) door lokale sport- en beweegaanbieders worden aangevraagd. Vanaf 2014 moeten sport- en beweeginterventies minimaal de erkenning ‘Goed Beschreven’ hebben om op de Menukaart Sportimpuls te kunnen worden opgenomen.
- Kwaliteit staat nu duidelijk op de kaart in de sport- en beweegsector. Dit is nieuw in de sector die van oudsher vooral uit ‘doeners’ en ‘vrijwilligers’ bestaat. Er is meer aandacht voor kwaliteit(sverbetering) van sport- en beweeginterventies, competenties van lokale uitvoerders en het monitoren en evalueren van deze aspecten.

Lokale uitvoeringsproces en activiteiten

Sportimpulsprojecten worden lokaal uitgevoerd met als doel lokale resultaten te bereiken. De context waarin deze projecten worden uitgevoerd, beïnvloedt uiteraard de werkwijze en activiteiten binnen de projecten. Op dit lokale uitvoeringsproces wordt in deze paragraaf ingegaan. Hierbij wordt gebruik gemaakt van verschillende bronnen over de ronde van 2014, waaronder de managementrapportages reguliere Sportimpuls, Sportimpuls KSG en Sportimpuls JILIB (ZonMw, 2015b; 2015c; 2015f) en het verdiepingsonderzoek naar de lokale uitvoering van de Sportimpuls[55] (Nieuwenhuis, Pulles, Cevaal en Boers, 2015).

In deze paragraaf gaan we in op de thema’s aanvraagprocedure, aansluiting op lokaal beleid, uitvoering van lokale projecten, afronding en borging en succes- en faalfactoren (zie figuur 1.3).

Aanvraagprocedure

In het vorige verdiepingsonderzoek naar de Sportimpuls (Cevaal en Boers, 2014) werd geconcludeerd dat de aanvraagprocedure duidelijk, maar voor verbetering vatbaar was. Uit een herhaling van het onderzoek dit jaar blijkt dat de aanvraagprocedure over het algemeen goed verloopt en dat er in de loop der jaren meer tevredenheid over is ontstaan (Nieuwenhuis et al., 2015). Zo is er minder onduidelijkheid over de eisen waaraan de subsidieaanvraag inhoudelijk moet voldoen en fincanciële vragen, over bijvoorbeeld BTW, komen bij projecteigenaren uit de ronde van 2013 nauwelijks meer voor. Wel zijn er verschillende praktische zaken waarmee nog meer rekening gehouden kan worden. Bijvoorbeeld dat meer schrijfruimte op het aanvraagformulier beschikbaar wordt gesteld. De aanvraagprocedure verloopt in de ogen van de projectleiders goed, maar een goede communicatie blijft nodig.

[55] In dit verdiepingsonderzoek is gesproken met projectleiders en/of betrokkenen van 22 reguliere Sportimpulsprojecten, 8 KSG-projecten en 5 JILIB-projecten.

Aansluiting op lokaal beleid

Voor het lokaal slagen van een Sportimpulsproject is het van belang dat het project zoveel mogelijk aansluit op het gemeentelijk beleid. Op deze manier is er al een basis voor de activiteiten binnen de Sportimpuls en kunnen gemeentelijk beleid en de Sportimpuls elkaar versterken. Uit het verdiepingsonderzoek (Nieuwenhuis et al., 2015) blijkt dat volgens de ondervraagde projecteigenaren de meeste aanvragen bij gemeentelijk beleid aansluiten.

Gezondheidsbevordering is het thema waarop de verschillende typen Sportimpulsprojecten het meest zijn gericht (ZonMw, 2015b; 2015c; 2015f). Reguliere Sportimpulsprojecten richten zich het minst vaak op integratie. Net als in 2012 en 2013 komt het gemiddelde aantal thema's per regulier Sportimpulsproject op 2,6. Wanneer de thema's van de Sportimpuls 2012, 2013 en 2014 naast elkaar worden gelegd valt op dat er wat meer spreiding zit in de thema's. Het aantal projecten dat gezondheidsbevordering nastreeft is toegenomen, evenals het thema *empowerment*. Het aandeel projecten dat gericht is op motorische ontwikkeling is afgenomen.

Naast het thema gezondheidsbevordering richten veel KSG-projecten zich op motorische ontwikkeling en *empowerment*. In de ronde 2013 waren dit ook de belangrijkste thema's, wat ook aansluit op de gedachte van de Sportimpuls KSG.

Voor JILIB-projecten geldt dat zij zich naast gezondheidsbevordering met name op het ontwikkelen van een leefbare buurt richten. Gemiddeld richt een JILIB-project zich op drie verschillende thema's, wat overeenkomt met de reguliere Sportimpuls.

Inzet intermediairs: buurtsportcoaches

De inzet van buurtsportcoaches en andere intermediairs kan een bijdrage leveren aan het succes van de Sportimpuls. Buurtsportcoaches organiseren sport- en beweegaanbod in de buurt en creëren verbindingen tussen sport- en beweegaanbieders en andere sectoren zoals zorg, welzijn, jeugdzorg, onderwijs, etc. Met deze taken kan de buurtsportcoach een belangrijke rol spelen in de samenwerking binnen Sportimpulsprojecten. De betrokkenheid van een buurtsportcoach is bij een project niet verplicht, maar wordt wel gestimuleerd. Bij de overgrote meerderheid van de in 2014 gehonoreerde projecten blijkt een buurtsportcoach betrokken te zijn. Zo is in 86 procent van gehonoreerde reguliere Sportimpulsprojecten, 96 procent van de gehonoreerde KSG-projecten en 97 procent van de gehonoreerde JILIB-projecten een buurtsportcoach betrokken (ZonMw, 2015b; 2015c; 2015f).

Opvallend hierbij is dat voor de reguliere Sportimpuls het toekenningspercentage vrijwel gelijk is tussen de subsidieaanvragen waar een buurtsportcoach bij is betrokken (293 aanvragen waarvan 36% is toegekend) en aanvragen waar dat niet het geval is (52 aanvragen waarvan 33% is toegekend, ZonMw, 2015f). Dit is niet het geval bij Sportimpuls KSG: van de 66 ingediende aanvragen waarbij een buurtsportcoach is betrokken, is 38 procent gehonoreerd en van de 12 aanvragen zonder buurtsportcoach is 8 procent gehonoreerd (ZonMw, 2015b). Omdat bij Sportimpuls JILIB slechts vier aanvragen zijn ingediend waarbij geen buurtsportcoach betrokken is, kan er over het verschil in toekenningspercentage geen conclusie worden getrokken (ZonMw, 2015c).

Uitvoering lokale projecten

Spreiding gemeenten

In 2014 zijn de toegekende reguliere en KSG Sportimpulsprojecten vrij gelijkmatig verdeeld over de kleine (0-40.000 inwoners), middelgrote (40.000-100.000 inwoners) en grote (100.000 of meer inwoners) gemeenten (ZonMw, 2015b; 2015f). Wanneer voor de reguliere Sportimpuls wordt gekeken naar de ontwikkeling sinds 2012, dan blijkt het aantal toegekende projecten dat afkomstig is uit kleine gemeenten te zijn toegenomen (van 28% naar 35%) terwijl het aantal projecten uit grote gemeenten juist is afgenomen (van 41% naar 37%, ZonMw, 2015f). Op basis van de beschikbare cijfers kan dit niet worden verklaard. Ook voor Sportimpuls KSG geldt een lichte verschuiving van groot naar middelgroot en klein. Bij Sportimpuls JILIB is het merendeel van de toegekende projecten (56%) afkomstig uit een grote gemeente, de verdeling tussen kleine en middelgrote gemeenten is hier nagenoeg gelijk.

Setting projecten

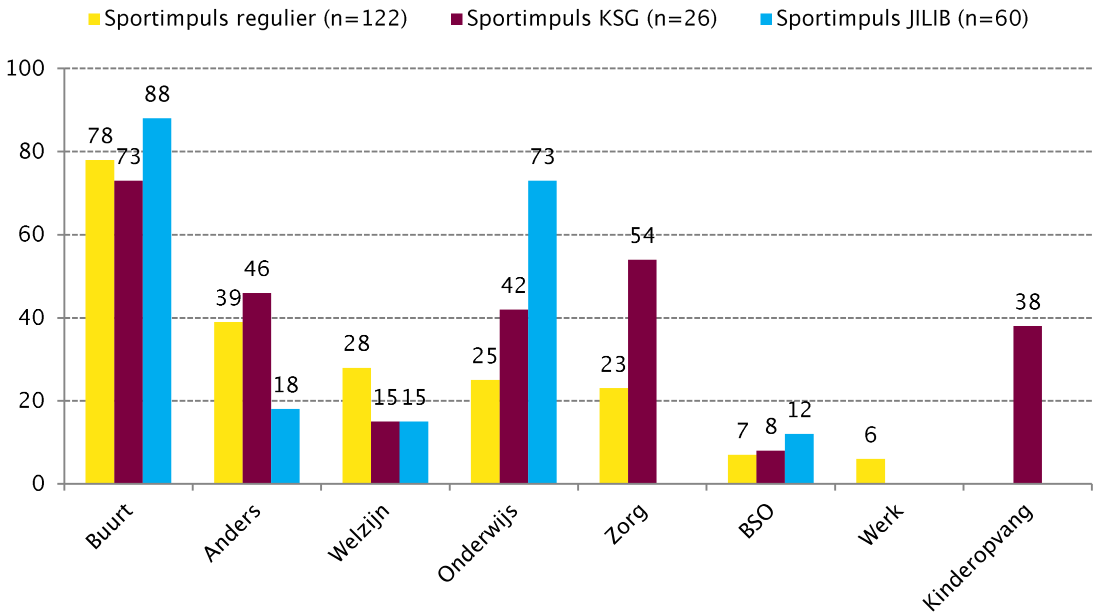
Net als in 2013 wordt het merendeel van de projecten uit de ronde 2014 in de buurt uitgevoerd. Dit geldt zowel voor reguliere Sportimpulsprojecten als KSG- en JILIB-projecten (ZonMw 2015b; 2015c; 2015f, zie figuur 3.2).

Wanneer de reguliere Sportimpuls 2012, 2013 en 2014 met elkaar worden vergeleken, dan blijkt dat de uitvoering van projecten in de settings onderwijs en buitenschoolse opvang is afgenomen. Het aantal activiteiten dat in de buurt wordt uitgevoerd is gestegen (figuur 3.2).

Bij KSG-projecten is zorg logischerwijs een veel voorkomende setting. In vergelijking met de ronde van 2013 is een verschuiving te zien van zorg naar de buurt. Voor de doelgroep 0 tot 4-jarigen wordt het merendeel van de gehonoreerde aanvragen in de setting buurt en kinderopvang uitgevoerd. Voor de doelgroep 12 tot 18 jaar worden buurt en school als meest gebruikte setting opgegeven.

Voor JILIB-projecten geldt dat naast de buurt veel projecten worden uitgevoerd in de onderwijssetting.

Figuur 3.2 Setting gehonoreerde projecten reguliere Sportimpuls, KSG en JILIB ronde 2014 (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk)[56]

Bron: ZonMw (2015b; 2015c; 2015f), bewerking Mulier Instituut

Samenwerking

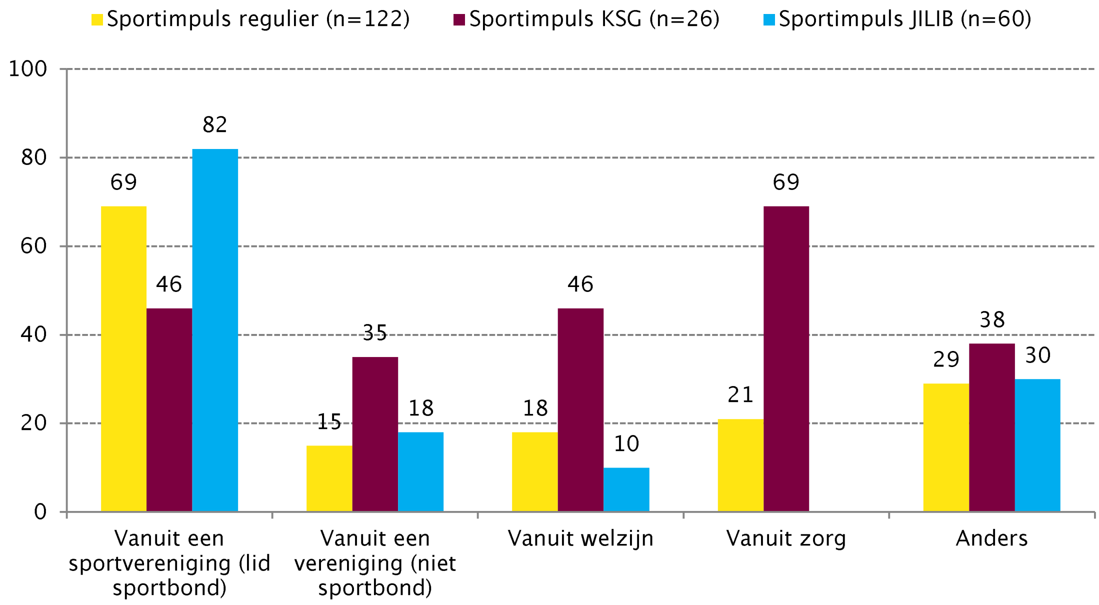
Bij de uitvoering van een Sportimpulsproject wordt samenwerking gezocht met andere organisaties, vaak ook een ander type organisatie. Allereerst zullen we inzichtelijk maken vanuit welke organisaties de projecten worden georganiseerd en vervolgens gaan we in op de ervaringen met betrekking tot de samenwerking binnen de projecten.

Reguliere Sportimpuls- en JILIB-projecten worden voornamelijk door sportverenigingen, die aan een sportbond zijn verbonden, uitgevoerd (figuur 3.3). KSG-projecten daarentegen worden vooral door welzijns- en zorgorganisaties uitgevoerd. Ten opzichte van de vorige ronde wordt het aanbod binnen reguliere Sportimpulsprojecten nu iets minder vaak georganiseerd vanuit een sportvereniging (wel en niet aangesloten bij een sportbond) en iets vaker vanuit zorg en welzijn.

Voor KSG-projecten geldt dat zij in 2014 minder vanuit een sportvereniging (lid van sportbond) en vanuit de zorg worden uitgevoerd dan in de ronde van 2013. De projecten worden daarentegen meer vanuit een welzijnsorganisatie en een vereniging (niet gelieerd aan een sporbond) uitgevoerd.
Voor JILIB-projecten is een dergelijke vergelijking nog niet beschikbaar omdat de Sportimpuls JILIB in de ronde van 2014 voor het eerst is gestart. In vergelijking met reguliere Sportimpuls- en KSG-projecten worden JILIB-projecten vaker vanuit een sportvereniging georganiseerd en minder vanuit welzijn en zorg.

[56] De percentages in deze figuur wijken af van de percentages in de managementrapportages van ZonMw (2015b, 2015c, 2015f). Dit komt doordat de percentages, in overleg met ZonMw, zijn herberekend.

Figuur 3.3 Verband van waaruit aanbod wordt georganiseerd, gehonoreerde projecten reguliere Sportimpuls, KSG en JILIB ronde 2014 (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk) [57]

Bron: ZonMw (2015b; 2015c; 2015f)

Het gemiddeld aantal samenwerkingspartners per regulier Sportimpulsproject is in 2014 iets hoger dan in de ronde 2013 (6,9 vs. 6,1). In 2013 waren 1039 organisaties betrokken bij de 146 toegekende Sportimpulsprojecten en in 2014 waren dat 960 organisaties bij 122 Sportimpulsprojecten.
Bij de zestig gehonoreerde JILIB-projecten zijn in totaal 462 samenwerkingspartners betrokken. Gemiddeld komt dat neer op 7,7 organisaties per project. Dat is hoger dan in de reguliere Sportimpuls waar het gemiddelde in 2014 uitkwam op 6,9. In de managementrapportage KSG (ZonMw, 2015b) is geen informatie opgenomen over het aantal samenwerkingspartners. Het aantal samenwerkingspartners zegt niets over de kwaliteit van de samenwerking of uitvoering van het project, maar wel over de verbindingen die met Sportimpulsprojecten gemaakt worden.

De ervaringen met betrekking tot de samenwerking zijn positief. Projectleiders en -partners zijn tevreden zo blijkt uit het verdiepingsonderzoek naar de Sportimpuls (Nieuwenhuis et al., 2015) en de voortgangsrapportage Kinderen Sportief op Gewicht (ZonMw, 2015d[58]). Zo ervaart drie kwart van de KSG-projecten uit de ronde 2013 de samenwerking tussen sport en zorg als goed. De samenwerkende partijen hebben regelmatig contact om de voortgang te bespreken, kansen en ervaringen met elkaar te delen, de activiteiten op elkaar af te stemmen en afspraken voor vervolg te maken. Het belang van

[57] De percentages in deze figuur wijken af van de percentages in de managementrapportages van ZonMw (2015b, 2015c, 2015f). Dit komt doordat de percentages, in overleg met ZonMw, zijn herberekend.

[58] http://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=4430&m=1432109231&action=file.download

communicatie wordt hierbij benadrukt. Zorg en sport kennen een verschillende cultuur en daarom is het van belang dat de partijen elkaar goed weten te vinden en elkaars competenties leren kennen.

Ondanks tevredenheid over de samenwerking met de samenwerkingspartners merken projectleiders wel op dat de activiteiten voor de Sportimpuls een extra belasting vormen omdat deze naast de reguliere activiteiten van de partners plaatsvinden. Zowel bij sportverenigingen als bij scholen blijkt dit het geval. Hoewel er dus overwegend positieve ervaringen zijn ten aanzien van samenwerking, ervaren sommige projectleiders en samenwerkingspartners dat in de samenwerking nog sprake is van 'eilandjesvorming'.

Sporttakken

Voetbal, gymnastiek en dansen zijn sporten die zowel binnen de reguliere Sportimpuls als Sportimpuls KSG populair zijn. In tabel 3.6 is de top 10 van aangeboden sporten per type project weergegeven. Voor de reguliere Sportimpuls geldt dat de eerste zes sporten ook in de ronde van 2013 het meest werden aangeboden. In de ronde van 2012 stond hockey nog op de derde plaats. Wat betreft KSG-projecten bestond het aanbod in 2014 vaker uit gymnastiek, voetbal, dansen en zwemmen dan in de ronde 2013. Met vechtsport, boksen en judo in de top 10 zijn de vechtsporten binnen JILIB goed vertegenwoordigd.

Tabel 3.6 Top 10 aangeboden sporten Sportimpuls 2014, naar type project

	Sportimpuls 2014	KSG 2014	JILIB 2014
1.	Voetbal	Anders	Voetbal
2.	Wandelen	Gymnastiek	Vechtsport
3.	Gymnastiek	Dansen	Dansen
4.	Dansen	Judo	Judo
5.	Atletiek	Vechtsport	Gymnastiek
6.	Tennis	Voetbal	Basketbal
7.	Volleybal	Atletiek	Tennis
8.	Zwemmen	Tennis	Boksen
9.	Judo	Zwemmen	Tafeltennis
10.	Korfbal	Hockey	Anders

Bron: ZonMw (2015b; 2015c; 2015f)

Doelgroepen

Tabel 3.6 wijst uit dat tussen de typen Sportimpuls verschil zit in populariteit van sporttakken. Ook verschillen de doelgroepen naar type Sportimpuls.

Van alle gehonoreerde aanvragen in 2014 is 44 procent[59] [60] gericht op de doelgroep jeugd. Volwassenen waren de grootste doelgroep (57%, figuur 3.4). Er zijn duidelijke ontwikkelingen zichtbaar in de

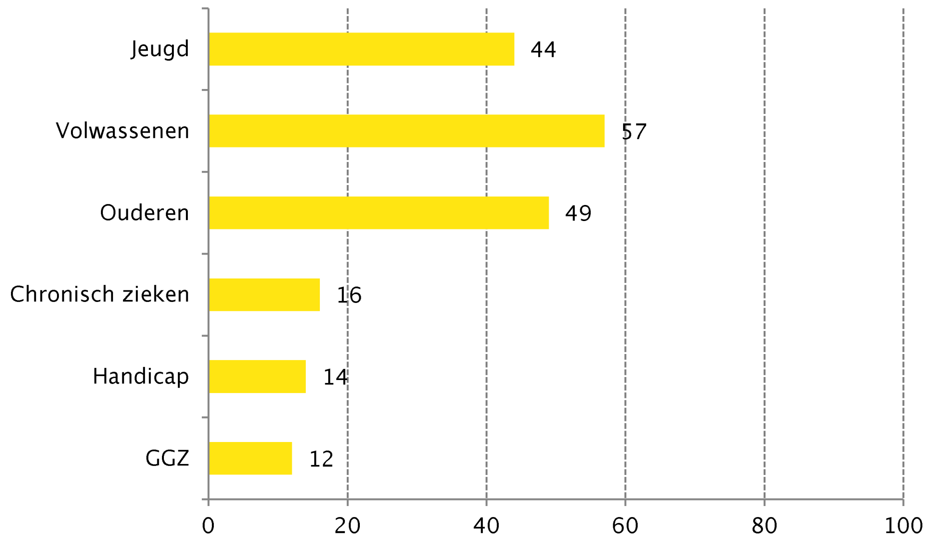
[59] ZonMw noemt in haar managementrapportage een ander percentage, namelijk 29%. Dit komt doordat zij niet het aantal projecten (n=122) maar het totaal aantal doelgroepen dat met de projecten worden bereikt (n=184) als percenteerbasis nemen.

[60] Dit wijkt af van de (voorlopige) percentages die in de SBB Monitor 2014 zijn opgenomen.

doelgroepen van de projecten. In 2012 was het merendeel van de projecten gericht op jeugd. In de ronde van 2013 verschoof dit al duidelijk in de richting van ouderen en volwassenen en dit heeft in 2014 doorgezet. Dit komt waarschijnlijk door de toevoeging van de Sportimpuls KSG en Sportimpuls JILIB. Deze twee typen Sportimpuls hebben kinderen en jeugd als specifieke doelgroep.

In 2014 richtte 14 procent van de projecten zich op mensen met een handicap en 16 procent van de projecten op mensen met een chronische ziekte. Daarnaast richtte 12 procent van de projecten zich op de geestelijke gezondheidszorg (GGZ). Het aantal projecten dat zich specifiek richt op mensen met een lichamelijke beperking of een chronische ziekte is vrij constant gebleven tussen de Sportimpuls 2012 en 2014. Verderop zullen we ingaan op de uitgevoerde interventies voor gehandicaptensport.

Figuur 3.4 Doelgroepen Sportimpuls regulier (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk) (n=122) [61]

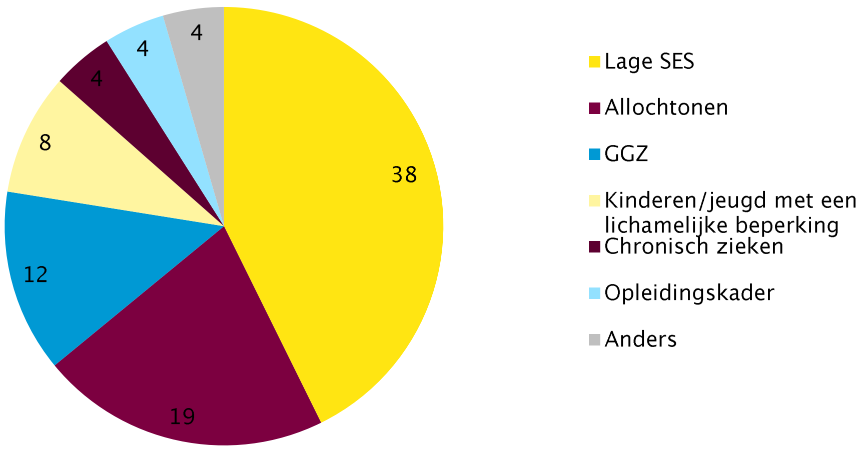

Bron: ZonMw (2015f)

De Sportimpuls KSG richt zich op de leeftijdsgroepen 0 tot 4 jaar en 12 tot 18 jaar met (risico op) overgewicht. De gehonoreerde subsidieaanvragen zijn nagenoeg gelijk verdeeld over beide leeftijdsgroepen (respectievelijk 48% en 52%). In vergelijking met de ronde 2013 is het aantal projecten voor jeugd van 12 tot 18 jaar gedaald en voor 0 tot 4-jarigen toegenomen. De grootste groep projecten richt zich op kinderen en jeugd uit lage sociaal economische status gezinnen (38%) en op allochtonen (19%, figuur 3.5). KSG-projecten richten zich in mindere mate op kinderen uit de geestelijke gezondheidszorg (GGZ, 12%) en kinderen met een lichamelijke beperking (8%) of chronische ziekte (4%).

[61] De percentages in deze figuur wijken af van de percentages in de managementrapportages van ZonMw (2015b, 2015c, 2015f). Dit komt doordat de percentages, in overleg met ZonMw, zijn herberekend.

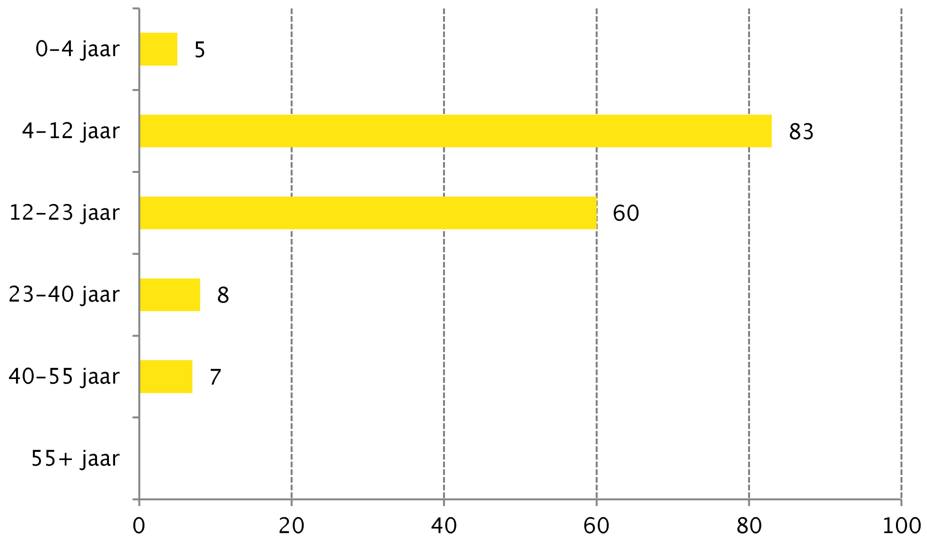
Figuur 3.5 Doelgroepen Sportimpuls KSG (in procenten) (n=26)

Bron: ZonMw (2015b)

JILIB-projecten richten zich op de doelgroep jeugd in lage inkomensbuurten. Binnen deze doelgroep kunnen de projecten zich richten op meerdere doelgroepen. De meerderheid van de toegekende projecten richt zich op jeugd in de leeftijd van 4 tot 12 jaar (83%) en 12 tot 23-jarigen (60%, figuur 3.6). Zeer weinig JILIB-projecten richten zich op een speciale doelgroep: slechts één project heeft beweegaanbod voor jeugd met een lichamelijke beperking. Volwassenen kunnen ook tot de doelgroep van JILIB-projecten behoren, het gaat in dit geval om de ouders en eventuele begeleiders van de jongeren.

Figuur 3.6 Doelgroepen Sportimpuls JILIB (in procenten, meerdere antwoorden mogelijk) (n=60)

Bron: ZonMw (2015c)

Werving

De doelgroepen van de Sportimpulsprojecten verschillen tussen de typen Sportimpuls, maar verschillen ook binnen een type. Bij KSG- en JILIB-projecten is het redelijk afgebakend op welke doelgroep de projecten zich richten: het moet in ieder geval gaan om kinderen met (risico op) overgewicht en jeugd in lage inkomensbuurten. Binnen de reguliere Sportimpuls kunnen de projecten zich zowel op kinderen, jeugd, volwassenen, ouderen, werknemers, allochtonen en mensen met een chronische ziekte of beperking richten. Deze verscheidenheid aan doelgroepen maakt dat de wijze waarop de doelgroep geworven wordt varieert.

Voor projecten die zich richten op kinderen is de school een belangrijke plek om deelnemers te werven. KSG-projecten werven hun deelnemers niet alleen via scholen, maar ook via zorgpartners. Deze specifieke groep kinderen blijkt soms lastig te bereiken. Ook voor de werving van jongeren is het onderwijs een belangrijke plek. Het bereiken van jongeren blijkt over het algemeen geen gemakkelijke opgave. Bij veel projecten die zich richten op volwassenen wordt de doelgroep door mond-tot-mondreclame geworven. Een aantal projecten richt zich specifiek op de doelgroep ouderen, al dan niet ouderen met gezondheidsklachten of een beperking. De projectleiders hebben de werving van ouderen op verschillende manieren aangepakt (denk aan doorverwijzing fysiotherapeut, mond-tot-mondreclame etc.) (Nieuwenhuis et al., 2015).

Interventies

Binnen de verschillende typen Sportimpulsprojecten kunnen meerdere interventies uitgevoerd worden. Welke interventies er uitgevoerd worden, verschilt tussen de reguliere Sportimpuls, Sportimpuls KSG en Sportimpuls JILIB.

De interventie Sportdorp is met 19 keer de meest uitgevoerde interventie binnen de reguliere Sportimpuls 2014, gevolgd door Fitness 2.0 (tabel 3.7). Voor een beschrijving van de interventies zie de Menukaart Sportimpuls.[62]

Tabel 3.7 Meest uitgevoerde interventies reguliere Sportimpuls 2014 (n=122)

	Aantal	%
Sportdorp	19	16
Fitness 2.0	8	7
BeweegKuur	7	6
GALM	7	6
Life Goals Cup	7	6
7x7 35+ / 45+ voetbal	6	5
B-Fit	6	5
Buurtsportvereniging	6	5
Kies je aangepaste sport	5	4
Beweegtuin voor ouderen	4	3
Clubfit (tennis)	4	3

Bron: ZonMw (2015f)

[62] http://www.effectiefactief.nl/menukaart/menukaart-sportimpuls/interventies-zoeken.html

De Sportimpuls KSG richt zich op twee doelgroepen: 0 tot 4-jarigen en 12 tot 18-jarigen. Voor deze twee verschillende leeftijdsgroepen bestaan verschillende interventies. Voor de doelgroep 0 tot 4 jaar worden Beweegkriebels en Tigers LSE 2-4 jaar het meest ingezet en voor de doelgroep 12 tot 18 jaar is dat Realfit, een effectief bewezen interventie (tabel 3.8). Voor een beschrijving van de interventies zie de Menukaart KSG.[63]

Tabel 3.8 Uitgevoerde interventies Sportimpuls KSG 2014 (n=26)

	Aantal	%
0–4 jaar		
Beweegkriebels	3	20
Tigers LSE 2–4 jaar	3	20
Kinderdagverblijf in beweging	2	13
Mini gewichtige gezinnen	2	13
B-Fit 2–4	1	7
Een Gezonde Start	1	7
Beweegwijs	1	7
Beweegdiploma	1	7
Peuterpret	1	7
12–18 jaar		
Realfit	8	54
Skills4life	2	13
Kids in Action	2	13
Gewichtige gezinnen	2	13
Judo in de zorg	1	7

Bron: ZonMw (2015b)

Schooljudo.nl en Buurtsportvereniging zijn de interventies die binnen JILIB-projecten het meest worden uitgevoerd, gevolgd door B-Fit, School & Voetbal en Schoolsportvereniging (tabel 3.9). Voor een beschrijving van de interventies zie de Menukaart Sportimpuls.[64]

Tabel 3.9 Meest uitgevoerde interventies Sportimpuls JILIB 2014 (n=60)

	Aantal	%
Schooljudo.nl	6	10
Buurtsportvereniging	6	10
B-Fit	5	8
School & Voetbal	5	8
Schoolsportvereniging	5	8
Respons	4	7
Scholencompetitie Zaalvoetbal	4	7
Schoolactieve vereniging	4	7
Zaalvoetbalacademie	4	7

Bron: ZonMw (2015c)

[63] http://www.effectiefactief.nl/menukaart/menukaart-ksg/interventies-zoeken.html

[64] http://www.effectiefactief.nl/menukaart/menukaart-sportimpuls/interventies-zoeken.html

Voor de doelgroep chronisch zieken en mensen met een beperking kunnen specifieke interventies aangevraagd worden. In 2015 zijn er twee interventies aan de Menukaart toegvoegd die zich op deze doelgroep richten: 'Iedereen kan sporten' en 'Beweegcoach'. De interventie Beweegcoach kon eerder in 2013 al aangevraagd worden. Interventies die over de gehele Sportimpulsperiode het meest zijn uitgevoerd zijn 'Kies je aangepaste sport' en 'Special Heroes'. Volgens opgave van ZonMw blijkt dat het aantal uitgevoerde interventies gericht op chronisch zieken of mensen met een beperking sinds 2013 is afgenomen (tabel 3.10). Hierbij is het van belang of het aantal aanvragen is afgenomen of dat steeds minder projecten met deze interventies worden gehonoreerd. Uit gegevens van ZonMw blijkt dat zowel het aantal aanvragen van projecten waarin deze interventies worden genoemd als het honoreringspercentage sinds 2013 afneemt. Zo zijn in 2013 88 interventies aangevraagd, in 2014 en 2015 was dat respectievelijk 41 en 37. Hiermee komen de honoreringspercentages respectievelijk op 34 procent, 27 procent en 24 procent voor 2013, 2014 en 2015.

Tabel 3.10 Uitgevoerde interventies chronisch zieken/mensen met een beperking, Sportimpulsperiode 2012-2015 (in aantallen)[65]

	2012	2013	2014	2015
Revalidatie sport en bewegen	0	7	1	1
Zo kan het ook!	-	-	0	4
Iedereen kan sporten	-	-	-	1
G-voetbal	0	5	2	0
Special Heroes	4	5	1	0
Kies je aangepaste sport	0	7	5	3
Beweegcoach	-	2	-	0
Sportkanjerclub	3	0	1	0
SportMpower	2	0	0	0
Judo in de zorg	4	3	0	0
School en zwemsport	0	0	0	0
Sport Zorgt	4	1	1	0
Opvang, beweegt en sport	-	-	0	0
Jeugdrolstoelbasketball	3	-	-	-
Totaal	20	30	11	9

Bron: opgave ZonMw (2015)

Afronding en borging

De projecten uit de eerste ronde in 2012 zijn afgerond en ook de projecten uit de ronde in 2013 bevinden zich in de afrondende fase. Uit het verdiepingsonderzoek naar de Sportimpuls (Nieuwenhuis et al., 2015) blijkt dat de meeste projectleiders tevreden zijn over de afronding, ofwel de verantwoording van de resultaten en activiteiten van de Sportimpuls. Een enkeling heeft dit als lastig ervaren.

[65] Projecten kunnen meerdere interventies kiezen, dus het aantal interventies is niet helemaal gelijk met het aantal projecten.

De projectleiders hebben na het afronden van de Sportimpuls de mogelijkheid om een nieuwe aanvraag in te dienen om een nieuw project voor een nieuwe doelgroep te starten. De projectleiders staan positief tegenover het doen van een nieuwe Sportimpulsaanvraag. In enkele gevallen is al gesproken over het indienen van een nieuwe aanvraag of is al een nieuwe aanvraag ingediend.

Volgens de meeste projectleiders is de verhouding tussen de financiering, de geïnvesteerde tijd en de uiteindelijke resultaten in balans gebleken.

De continuïteit van de sportactiviteiten is een belangrijk kwaliteitscriterium. Na afloop van de subsidieperiode dienen de activiteiten zelfstandig te worden voortgezet. Het is dan ook belangrijk dat de activiteiten tijdig worden geborgd. Eerdere verdiepingsonderzoeken (Cevaal en van der Sluis, 2013; Cevaal en Boers, 2014) wezen uit dat projectleiders aandacht hebben voor de financiële borging, maar dat dit nog vrijwel nergens daadwerkelijk was gerealiseerd. KSG-projecten uit de subsidieronde 2013 ervaren de financiële borging inderdaad als knelpunt, zo blijkt uit de voortgangsrapportage Kinderen Sportief op Gewicht (ZonMw, 2015d). De meerderheid van de projecten (80%) is bezig met de borging van het project. Zij geven de borging vorm door in gesprek te gaan met de samenwerkingspartners en de gemeente, door netwerkbijeenkomsten te bezoeken en mogelijkheiden te zoeken voor financiële borging. In de resterende twintig procent van de projecten is de borging nog niet beschreven. Deze projectleiders willen de borging in de komende periode oppakken. Er wordt momenteel een aantal acties ondernomen om de borging te realiseren (zie voor meer informatie ZonMw, 2015d).

Uit het verdiepingsonderzoek naar de Sportimpuls (Nieuwenhuis et al., 2015) blijkt dat borging van projecten in vergelijking met eerdere metingen beter gaat, maar nog veel aandacht vraagt. In paragraaf 3.3 wordt nader ingegaan op de resultaten uit dit onderzoek met betrekking tot de borging van Sportimpulsprojecten uit de eerste ronde.

Succes– en faalfactoren

De succes- en faalfactoren zijn factoren die bijdragen aan het succes van een project en factoren die juist belemmerend werken. Uit het verdiepingsonderzoek van (Nieuwenhuis et al., 2015) is een aantal factoren naar voren gekomen die projectleiders en samenwerkingspartners als succes- en faalfactoren beschouwen.

Succesfactor

Een belangrijke factor voor het succes van projecten is enthousiaste en deskundige begeleiding. Dat betekent dat activiteiten leuk moeten zijn en met veel passie en energie moeten worden gebracht, maar ook methodisch, didactisch en pedagogisch goed in elkaar moeten zitten zodat deelnemers van verschillende niveaus kunnen deelnemen.

Een andere belangrijke voorwaarde voor succes is een sterke samenwerking tussen organisaties op lokaal niveau. Met name als het gaat om samenwerking tussen verschillende sectoren (bijvoorbeeld in de keten zorg-sport), maar ook bij samenwerking tussen profit en non-profit, is het belangrijk duidelijke afspraken te maken over belangen, prioriteiten en doelen. Als daarover overeenstemming is bereikt, vergroot dit de kans op een succesvol project. De buurtsportcoach speelt hierin ook in toenemende mate een belangrijke rol. Het gegeven dat een buurtsportcoach hiervoor een specifieke opleiding genoten heeft, maakt de kans groter dat zijn of haar betrokkenheid tevens voor een kwaliteitsimpuls zorgt.

De doelgroep staat in alle Sportimpulsprojecten centraal. Het is dan ook niet verwonderlijk dat kennis over de doelgroep bijdraagt aan het succes van een project. Een behoeftepeiling onder de doelgroep lijkt daarvoor een belangrijke succesfactor of methode om die kennis te vergaren. Bij projecten waar hier nadrukkelijk meer aandacht aan is besteed, zijn in de ogen van projectleiders meer effecten opgetreden (zie paragraaf 3.4 voor meer informatie over ervaren effecten).

Faalfactor

Een factor die belemmerend kan werken op het bereiken van succces, met name tegen de afronding van het project, is een gebrek aan visie op de borging. Projectleiders en –partners houden daar over het algemeen aan het begin van het traject te weinig rekening mee, terwijl dat juist de fase is om daar goed over na te denken.

Te weinig ouderbetrokkenheid is een tweede belangrijke factor die het succes van een project in de weg kan staan, met name als het project zich richt op inactieve jongeren in lage inkomensbuurten. Deze doelgroep groeit op in een bewegingsarme leefomgeving en wordt van huis uit niet gestimuleerd om actief met bewegen en gezondheid bezig te zijn. Het betrekken van ouders is dan lastig, maar wel noodzakelijk om het project succesvol te laten zijn.

Een laatste faalfactor is dat het aanbod te weinig of niet aansluit bij de wensen, behoeften en/of de culturele achtergrond van de doelgroepen. Met name dit laatste zorgt er vaak voor dat de doelgroep niet wordt bereikt en deelname aan activiteiten door deze groep uitblijft.

3.3 Prestaties

Het Mulier Instituut en Kennispraktijk hebben, net als in 2013 en 2014, een verdiepingsonderzoek uitgevoerd naar de lokale uitvoering en effecten van de Sportimpuls ((Nieuwenhuis et al., 2015). Daarnaast zijn op basis van de managementrapportage Sportimpuls 2012 gegevens bekend over de resultaten van de eerste ronde van de Sportimpuls (ZonMw, 2015e) en is op basis van de managementrapportage Kinderen Sportief op Gewicht voortgang 2013 (ZonMw, 2015d) informatie beschikbaar over de voortgang van KSG-projecten uit de subsidieronde van 2013.

Meer lokale verbindingen

Het tot stand brengen of verbeteren van de lokale samenwerking behoort tot een van de nevendoelen van de Sportimpulsregeling. Naar verwachting leidt dit tot nieuwe lokale verbindingen. Er zijn geen cijfers bekend over het aantal nieuwe verbindingen dat door de Sportimpuls tot stand is gekomen, dit is ook lastig te tellen. In de vorige SBB Monitor concludeerden we op basis van metingen van het Verenigingspanel dat sportverenigingen die een Sportimpulsaanvraag hebben ingediend meer met andere organisaties zijn gaan samenwerken dan sportverenigingen die niet geen Sportimpulsaanvraag hebben ingediend.

Uit gesprekken met projectleiders en samenwerkingspartners blijkt dat zij er in slagen om samenwerking tussen organisaties tot stand te brengen en te versterken (Nieuwenhuis et al., 2015). In sommige gevallen zijn nieuwe verbindingen tussen organisaties ontstaan (tussen bv. gezondheidscentra en sportverenigingen) en in andere gevallen is de bestaande samenwerking geïntensiveerd. De intensivering van samenwerking uit zich in het ontstaan van werk- of projectgroepen of nieuw opgerichte stichtingen. Binnen veel van de projecten wordt met scholen samengewerkt. Daarnaast wordt in meer of mindere mate samengewerkt met sportbonden, lokale sportservices en de gemeente.

Over het algemeen ervaren de projectleiders en de samenwerkingspartners de samenwerking positief. In veel gevallen wordt positief gesproken over '*de korte lijntjes die zijn ontstaan'* en het toegenomen contact tussen organisaties. Partijen weten elkaar dankzij de Sportimpuls beter vinden waardoor de samenwerking toeneemt.

Om invulling te geven aan KSG- en JILIB-projecten dient met zorg- en welzijnsorganisaties en wijkvoorzieningen meer samengewerkt te (gaan) worden. Bij KSG-projecten is in enkele gevallen al sprake van een ketenaanpak tussen sport en zorg.[66] Een verschil in cultuur tussen sportorganisaties en zorg- en welzijnsorganisaties wordt in een enkel geval als belemmerende factor benoemd. Bij JILIB-projecten[67] dient met welzijnsorganisaties uit de wijk of nabije omgeving te worden samengewerkt. Vanwege de korte periode (half jaar onderweg) lijkt de samenwerking bij deze projecten nog niet goed van de grond te zijn gekomen. Dit sluit aan bij figuur 3.3 waaruit blijkt dat slechts 10 procent van de JILIB-projecten vanuit een welzijnsorganisatie wordt georganiseerd. In veel gevallen werk(t)en sportaanbieders of –organisaties in het geheel nog niet samen met welzijnsorganisaties en ze weten elkaar dan ook nog maar moeilijk te vinden. In deze gevallen dient vaak een nieuwe samenwerking te worden opgezet. Dat vergt veel tijd.

Betere kwaliteit interventies

Uit de evaluatie van Effectief Actief (Ooms et al., 2015) blijkt dat het lastig is om te bepalen welke erkende interventies nu echt kwalitatief goed en geschikt zijn om lokaal in te zetten. Om dit te bepalen is er meer nodig dan een doordachte beoordelings- en erkenningssystematiek die in de vorm van Effectief Actief is ontstaan. In de lokale praktijk spelen immers vele lokale factoren en de lokale organisatorische context van de uitvoerende organisatie van een interventie een belangrijke rol. Dit is moeilijk om algemeen in kaart te brengen. Bovendien hebben de meeste interventies in de Effectief Actief database de erkenning 'Goed Beschreven' en is over de effectiviteit en praktische inzetbaarheid van deze interventies nog weinig bekend. Ook de database is zelf nog te weinig bekend bij lokale professionals, vrijwilligers en andere gebruikers van interventies. Dit komt overeen met de eerdere bevindingen in hoofdstuk 2 dat nog niet alle buurtsportcoaches bekend zijn met de database effectieve interventies. Dit terwijl zij aangeven behoefte te hebben aan zicht op succesvol sport- en beweegaanbod.

Dankzij Effectief Actief staat kwaliteit nu duidelijk op de kaart in de sport- en beweegsector. Voor kwaliteit(sverbetering) van sport- en beweeginterventies, competenties van lokale uitvoerders en het monitoren en evalueren van deze aspecten is meer aandacht. Als het gaat om kwaliteitsverbetering van sport- en beweeginterventies en het inzetten van erkende interventies lokaal, en daarmee de bijdrage aan de doelen van SBB, is de impact van Effectief Actief nu nog beperkt (buiten de Menukaart Sportimpuls om zijn weinig erkende interventies gezet). Wat betreft de interventies op de Menukaart Sportimpuls is er een kwaliteitsslag gemaakt (doordat ze allen 'Goed Beschreven' dienen te zijn), deze interventies worden lokaal verspreid omdat ze verplicht aangevraagd worden in Sportimpulsprojecten. Het bekend worden van de database, het gebruik daarvan en kwaliteitsverbetering van sport- en

[66] Er is gesproken met projectleiders en/of betrokkenen van 8 KSG–projecten.

[67] Er is gesproken met projectleiders en/of betrokkenen van 5 JILIB–projecten.

beweeginterventies heeft tijd nodig. Vanwege het streven van het kabinet om het sportaanbod te verbeteren blijft het echter wel belangrijk om in de kwaliteit van interventies te investeren.

Meer/beter sport- en beweegaanbod

Zoals ook in hoofdstuk 2 is opgemerkt, zijn voor deze SBB Monitor geen landelijke gegevens beschikbaar over de ontwikkelingen in het sport- en beweegaanbod en of dit dankzij de Sportimpuls is toegenomen, dan wel verbeterd. Hier is geen monitorinstrument voor beschikbaar. Voor uitspraken hierover zijn we vooralsnog afhankelijk van de opgegeven ervaren resultaten van projectleiders en betrokkenen.

Projectleiders van reguliere Sportimpulsprojecten uit de ronde 2012 hebben na afronding van het project bij ZonMw een eindverslag in moeten dienen. Op basis van deze eindverslagen concludeert ZonMw (2015e) dat met de reguliere Sportimpulsprojecten veel nieuw aanbod is gerealiseerd.

Projectleiders van KSG-projecten die in 2013 zijn gestart geven eveneens aan dat nieuw aanbod in de buurt is gerealiseerd (ZonMw, 2015d). De gegevens over het sport- en beweegaanbod van de twintig KSG-projecten die in 2013 gestart zijn, worden na afloop van de projecten gepresenteerd omdat de gegevens uit de voortgangsverslagen nog niet betrouwbaar genoeg zijn.[68]

Meer sterke verenigingen

Sportverenigingen kunnen profiteren van de financiële impuls die aan het lokale sport- en beweegaanbod wordt gegeven. Zo kunnen met de middelen vanuit de Sportimpuls nieuwe activiteiten worden opgezet waarbij zowel de lokale bevolking als de sportvereniging baat heeft en kunnen de vaardigheden van het verenigingskader worden versterkt. De sterkte van verenigingen en hun maatschappelijke functie worden gemeten via het Verenigingspanel van het Mulier Instituut. De meest recente meting is in 2014 uitgevoerd: deze gegevens zijn opgenomen in de SBB Monitor 2014 (Van Lindert et al., 2014a). Destijds concludeerden we dat verenigingen die betrokken zijn bij een Sportimpulsaanvraag hoger scoren op de indicator 'maatschappelijke functie'. Zij zijn actiever bezig met hun maatschappelijke functie dan de verenigingen die niet bij een Sportimpulsaanvraag betrokken zijn. Daarnaast scoren de verenigingen met een Sportimpulsaanvraag hoger op de indicator voor sterke vereniging dan verenigingen zonder aanvraag.

Een groot deel van de aanvragende organisaties van de reguliere Sportimpuls, KSG en JILIB is een sportvereniging. Aan deze sportverenigingen en aan ander direct betrokken organisaties is in het verdiepingsonderzoek van Nieuwenhuis et al. (2015) gevraagd in hoeverre de Sportimpuls heeft bijgedragen aan de professionalisering van de eigen organisatie. De meeste projectleiders zijn van mening dat de Sportimpuls in meer of mindere mate heeft bijgedragen aan de professionalisering van de organisatie. Bijvoorbeeld doordat organisatiestructuren zijn aangepast, afspraken op papier zijn gezet en er meer en andersoortige sport- en beweegaanbod beschikbaar is.

[68] De registratiegegevens zijn niet door alle projectleiders ingevuld. De projectleiders zijn gevraagd om het registratiesysteem op interventieniveau in te vullen. Daarnaast is er op activiteitenniveau geregistreerd. Dit kan een vertekend beeld van de actuele situatie geven. Ter controle zal in het eindverslag nogmaals worden gevraagd hoeveel mensen er zijn benaderd, hebben deelgenomen en structureel zijn blijven bewegen.

Bereik doelgroepen/aantal deelnemers

Op basis van de zelfopgaven van de projecteigenaren in de eindverslagen van de Sportimpuls uit de subsidieronde van 2012 (ZonMw, 2015e) kunnen uitspraken worden gedaan over het aantal deelnemers dat met deze projecten is bereikt.[69] Het verdiepingsonderzoek (Nieuwenhuis et al., 2015) biedt aanvullende informatie.

De reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 hebben in totaal 194.108 deelnemers in beweging gebracht. Gemiddeld hebben per project 1.184 deelnemers aan de sport- en beweegactiviteiten meegedaan. Zestig (van de 164) projecten hebben meer dan 1.000 mensen[70] bereikt. Hoeveel van deze deelnemers volgens de projectleiders zijn doorgestroomd naar structureel aanbod wordt in paragraaf 3.4 besproken.

De uitdaging voor iedere projectleider is om de geworven deelnemers te behouden. Voor veel projectleiders is dat een intensief en soms ook lastig traject. Om kinderen te bereiken en te behouden, is het belangrijk om ook de ouders bij het project te betrekken. Om daadwerkelijk een leefstijlverandering bij het kind te bewerkstelligen is met name bij KSG-projecten het bereiken van de ouders belangrijk. Uit de gesprekken met projectleiders en samenwerkingspartners van KSG-projecten blijkt dat dit niet altijd even makkelijk is. Uit het verdiepingsonderzoek (Nieuwenhuis et al., 2015) blijkt dat ook enkele JILIB-projectleiders aangeven dat ze in het vervolg de ouders meer en beter bij het project kunnen betrekken. Ook in de voorgaande metingen van het verdiepingsonderzoek bleek ouderbetrokkenheid een verbeterpunt.

Borging projecten

Sportimpulsprojecten die in 2012 en 2013 zijn gestart, zijn inmiddels afgerond of bevinden zich nog in de afrondende fase. Het is de bedoeling dat de samenwerking die door de Sportimpuls is ontstaan of geïntensiveerd, wordt voortgezet en financieel wordt geborgd.

De samenwerking die binnen de projecten tot stand is gekomen is voortgezet. Zo geeft 95 procent van de projectleiders uit de ronde 2012 aan dat de samenwerking is geborgd, 72 procent weet ook daadwerkelijk te benoemen hoe (ZonMw, 2015e[71]). Het onderwijs (34%) en de combinatiefunctionaris of buurtsportcoach (26%) worden het vaakst genoemd als partij die een belangrijke rol vervult in de structurele samenwerking. De resultaten uit de eindverslagen van de Sportimpulsprojecten komen overeen met het beeld dat in het verdiepingsonderzoek naar de Sportimpuls (Nieuwenhuis et al., 2015) wordt geschetst. De projectleiders geven in het verdiepingsonderzoek aan over het algemeen positief te zijn over het behoud van de huidige samenwerking. Binnen alle afgeronde projecten uit de eerste ronde wordt nog met elkaar samengewerkt.

Uit het verdiepingsonderzoek (Nieuwenhuis et al., 2015) blijkt dat de aandacht voor financiële borging groter is dan tijdens eerdere metingen. De financiële borging lijkt tevens goed te zijn geregeld bij de

[69] De gegevens over het aantal deelnemers van de KSG–projecten uit 2013, worden pas op basis van de eindverslagen van deze projecten gepresenteerd. Tussentijdse resultaten lijken vooralsnog niet voldoende betrouwbaar.

[70] Zie noot 68.

[71] Zie noot 68.

meeste eerste ronde Sportimpulsprojecten. In de eindverslagen geeft ruim 98 procent van de projecten aan dat het project financieel is geborgd, 95 procent van de projecten licht nader toe hoe zij dit gedaan hebben (ZonMw, 2015e[72]). Bij 60 procent van de projecten wordt de financiële borging gerealiseerd via een lidmaatschap, contributie en/of eigen bijdrage. Bij een vijfde van de projecten (20%) heeft de combinatiefunctionaris of buurtsportcoach de activiteiten opgenomen in zijn of haar reguliere werkzaamheden. Daarnaast wordt in 16 procent van de projecten gewerkt met sponsors en heeft 9 procent subsidie geregeld om de financiële borging vorm te geven. Ook zijn het de bij de Sportimpuls betrokken partijen die activiteiten en dus kosten overnemen. Zo is bij 13 procent van de projecten het project door de school financieel geborgd en bij 18 procent van de projecten door andere partijen gefinancierd, zoals de gemeente of lokale/regionale sportservice. Ondanks dat de financiële borging lijkt te slagen, geven projectleiders in het verdiepingsonderzoek aan dat de financiële borging lastig is. Het helpt als deelnemers tijdens de projecten gewend raken aan het idee van betalingsverplichting voor sportaanbod. Op kleine schaal wordt hier mee geëxperimenteerd. In veel gevallen hoeven deelnemers echter geen bijdrage te betalen. Uit het verdiepingsonderzoek blijkt verder dat het gratis sportaanbod dat bijvoorbeeld door de buurtsportcoach georganiseerd wordt door sportverenigingen soms als concurrerend wordt ervaren: zolang deelnemers gratis kunnen deelnemen aan sportaanbod zullen ze mogelijk geen belangstelling hebben voor doorstroming naar reguliere sportverenigingen waar zij contributie moeten betalen.

De manieren waarop het nieuwe aanbod, de samenwerking en de financiering zijn geborgd verschillen vrij sterk. Naast het gebrek aan eenduidig rapporteren, kan dit ook een teken zijn van lokaal maatwerk (ZonMw, 2015e). De borging vindt vooral plaats via reguliere middelen of subsidies van gemeenten, vanuit de inzet van combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches of bijvoorbeeld via zorgmiddelen (KSG) (Nieuwenhuis et al., 2015).

3.4 Effecten

De Sportimpuls beoogt een hogere structurele sport- en beweegdeelname door het stimuleren van vraaggestuurd lokaal sport- en beweegaanbod op maat. De Sportimpuls is dus lokaal maatwerk. De effecten van de Sportimpuls zijn dan ook mede afhankelijk van de doelen van de lokale Sportimpulsprojecten.

Volgens de managementrapportage van de Sportimpuls 2012 (ZonMw, 2015e) hebben de reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 zeer waarschijnlijk ruimschoots aan de hoofddoelstellingen van het programma beantwoord als het gaat om vernieuwend aanbod en samenwerking met actoren buiten de sport. Naast deze doelen op outputniveau gaat de aandacht natuurlijk ook naar effectmaten als de doorstroom naar structureel sport- en beweegaanbod.

[72] Van de reguliere Sportimpulsprojecten die in 2012 zijn gestart, zijn de eindverslagen door ZonMw geanalyseerd. Het blijkt dat over de verschillende aspecten van borging zoals structureel aanbod niet eenduidig is gerapporteerd. Dit maakt het gecompliceerder om uitspraken te doen over de borging van het structureel aanbod.

Meer mensen/inactieven zijn doorgestroomd naar structureel sport- en beweegaanbod

Het structureel sporten voor de doelgroep blijkt, volgens eigen opgave, bij 96 procent van de Sportimpulsprojecten uit 2012 geborgd (ZonMw, 2015e[73]). Door drie kwart van de projecten (74%) wordt dit ook inhoudelijk onderbouwd door aan te geven hoe dit is gedaan. Zo is het structureel sporten bij ongeveer een derde van de projecten (30%) bij een andere organisatie dan een sportvereniging geborgd, in een kwart van de projecten (26%) is het geborgd doordat deelnemers lid worden van de sportvereniging en deel nemen aan regulier aanbod. Bij nog eens 26 procent van de projecten is het aanbod binnen de sportvereniging ingebed. Er worden vele voorbeelden genoemd, waaronder de inzet van het Jeugdsportfonds en een gemeentepas voor mensen met een laag inkomen. Resultaten van het verdiepingsonderzoek (Nieuwenhuis et al., 2015) bevestigen het beeld dat uit de eindverslagen naar voren komt. Projectleiders en betrokkenen van de projecten uit de eerste ronde Sportimpuls (afgerond) geven aan dat de meeste projecten in 2014-2015 op vergelijkbare wijze qua opzet en uitvoering worden voortgezet. De doelgroep/deelnemer wordt steeds beter betrokken bij de ontwikkeling van activiteiten en activiteiten worden steeds vaker binnen regulier aanbod ondergebracht.

Met de verslagen die projectleiders van Sportimpulsprojecten bij ZonMw indienen, is er zicht op het aantal deelnemers dat volgens projecteigenaren naar structureel sport- en beweegaanbod doorstroomt. Hierbij dient wel te worden opgemerkt dat doorstroom op verschillende manieren door de projectleiders kan worden geïnterpreteerd. Het lijkt er namelijk op dat veel projectleiders ‘het wel of geen lid worden van hun vereniging’ als maat voor structureel bewegen aanhouden, terwijl structureel bewegen ook elders (bijvoorbeeld bij een andere sportaanbieder) kan plaatsvinden. Niet iedere projectleider heeft adequaat zicht op waar deelnemers na de projectperiode heen zijn gegaan. Anderzijds is ook bekend dat deelnemers sociaal wenselijk antwoorden bij de inschatting of zij zullen blijven bewegen. Het is daarom aannemelijk dat het werkelijke percentage van doorstroom (structureel in beweging) zowel hoger als lager kan liggen. De aantallen die hieronder worden besproken dienen dan ook met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Het uiteindelijke doel, blijven sporten en bewegen, blijkt moeilijk om objectief vast te stellen.

Van de in totaal 194.108 deelnemers die volgens projectleiders dankzij de reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 in beweging zijn gekomen, is 14 procent na twee jaar doorgestroomd naar structureel sportaanbod (ZonMw, 2015e). Dat betekent dat de Sportimpulsronde 2012 in totaal 26.751 mensen structureel in beweging heeft gebracht. Projectleiders van 57 projecten (35%) rapporteren dat meer dan een kwart van de deelnemers naar regulier sport- en beweegaanbod doorstroomt. 16 projecten (10% van het totaal) rapporteert dat meer dan drie kwart van de deelnemers doorstroomt. Hoge doorstroompercentages worden vaker gerapporteerd door projecten met 100 - 500 deelnemers: dit zou erop kunnen duiden dat projecten van deze omvang beter in staat zijn om maatwerk te leveren. Deze doorstroomcijfers dienen wel met enige voorzichtigheid te worden geïnterpreteerd. Vergelijking met de beschikbare literatuur en bevindingen uit de praktijk van de

[73] Van de reguliere Sportimpulsprojecten die in 2012 zijn gestart, zijn de eindverslagen door ZonMw geanalyseerd. Het blijkt dat over de verschillende aspecten van borging niet eenduidig is gerapporteerd. Dit maakt het gecompliceerder om uitspraken te doen over de borging van de projecten.

bewegingsstimulering leert dat deze doorstroompercentages voor moeilijker te bereiken doelgroepen een redelijkerwijs te verwachten uitkomst is (ZonMw, 2015e).

Ervaren effecten projectleiders

Projectleiders van de eerste en tweede ronde aanvragen (regulier en KSG) zien verschillende effecten van de Sportimpulsprojecten (Nieuwenhuis et al., 2015). Het meest genoemde effect heeft betrekking op het aantal mensen dat structureel is gaan deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten. Hierbij worden de verschillende doelgroepen zoals kinderen, senioren, allochtonen en mensen met een beperking regelmatig genoemd. Ook bij buurthuizen zijn verschillende nieuwe groepen structureel in beweging gekomen.

Naast de doorstroom naar strucutureel aanbod kunnen additionele (lokale) effecten optreden. Additionele effecten die waargenomen worden hebben vooral betrekking op nieuwe samenwerking tussen verschillende sectoren, waardoor sport en bewegen bij verschillende doelgroepen onder de aandacht is gebracht. Sommige Sportimpulsprojecten hebben als effect gehad dat er compleet nieuwe teams bij sportverenigingen zijn gestart. Een enkele projectleider is minder te spreken over de effecten of had gehoopt dat er meer effecten zouden zijn opgetreden.

3.5 Samenvatting

Hieronder volgen puntsgewijs de belangrijkste bevindingen over de voortgang met betrekking tot de Sportimpulsregeling. In hoofdstuk 6 volgt een beschouwing op de bevindingen.

Middelen

- Het totale beschikbare budget voor lokale Sportimpulsprojecten in de ronde 2014 bedroeg ongeveer 16 miljoen euro. In 2015 is er in totaal 9 miljoen euro beschikbaar: 3,5 miljoen voor reguliere Sportimpulsprojecten, 1,5 miljoen voor de Sportimpuls KSG en 4 miljoen voor Sportimpuls JILIB.

- In 2014 zijn in totaal 364 subsidieaanvragen bij ZonMw ingediend waarvan er 208 gehonoreerd zijn: 122 reguliere Sportimpulsprojecten, 26 KSG-projecten en 60 JILIB-projecten.

- In 2015 119 van de 459 aanvragen voor de Sportimpuls gehonoreerd. Daarvan vallen 53 aanvragen binnen het kader van de reguliere Sportimpuls, 16 aanvragen vallen onder de Sportimpuls KSG en 50 aanvragen onder de Sportimpuls JILIB.

- Het totaal aantal gehonoreerde projecten is lager dan de jaren ervoor, in 2013 werden 166 projecten gehonoreerd en in 2014 208. Er zijn minder projecten gehonoreerd doordat het budget voor 2015 een stuk lager uitvalt dan voorgaande jaren.

Activiteiten en proces

- Sinds de start van de Sportimpuls in 2012 is de procedure voor het indienen en beoordelen van aanvragen steeds verder aangescherpt. Doel daarvan is onder andere te stimuleren dat aanvragers kwalitatief betere aanvragen indienen, dat de Sportimpulsprojecten lokaal beter zijn ingebed in het lokale beleid, er meer gebruik wordt gemaakt van de inzet van buurtsportcoaches, er een sterkere

binding onstaat met interventie-eigenaren en dat beter wordt nagedacht over monitoring en evaluatie.

- In de periode augustus tot en met mei 2015 is OOSI betrokken geweest bij 392 (potentiële) aanvragen. In 2015 was bij 38 procent van de JILIB-aanvragen en 39 procent van de reguliere – en KSG-aanvragen[74] een OOSI-adviseur betrokken.

- Op de webpagina van de Menukaart Sportimpuls staan momenteel 111 erkende interventies en op de webpagina van de Menukaart KSG 14 (peildatum 30-07-2015).

- In de periode 2011 tot en met 2014 zijn binnen Effectief Actief 187 interventies verzameld. Hiervan zijn 122 gevalideerd, waarvan 116 interventies 'Goed Beschreven', vijf 'Goed Onderbouwd' zijn en één 'Effectief'[75] is. De 122 erkende interventies zijn in de online Effectief Actief database opgenomen.

- De aanvraagprocedure verloopt over het algemeen goed, in de loop der jaren is over de procedure meer tevredenheid ontstaan.

- De meeste Sportimpulsaanvragen sluiten volgens projectleiders aan bij gemeentelijk beleid.

- Bij de overgrote meerderheid van de in 2014 gehonoreerde projecten blijkt een buurtsportcoach betrokken te zijn. Zo is in 86 procent van de gehonoreerde reguliere Sportimpulsprojecten, 96 procent van de gehonoreerde KSG-projecten en 97 procent van de gehonoreerde JILIB-projecten een buurtsportcoach betrokken.

- Net als in 2013 wordt het merendeel van de projecten uit de ronde 2014 in de setting buurt uitgevoerd. Dit geldt zowel voor reguliere Sportimpulsprojecten als KSG- en JILIB-projecten.

- De ervaringen met betrekking tot de samenwerking zijn positief. Drie kwart van de KSG-projecten uit de ronde 2013 beoordeelt de samenwerking tussen sport en zorg als goed.

- Van alle gehonoreerde reguliere Sportimpulsaanvragen in 2014 is 44 procent gericht op de doelgroep jeugd. Volwassenen waren de grootste doelgroep (57%).

- Er zijn duidelijke ontwikkelingen zichtbaar in de doelgroepen van de reguliere Sportimpulsprojecten. In 2012 was het merendeel van de projecten nog gericht op jeugd, dat is in de loop der jaren verschoven naar volwassenen en ouderen. Deze verschuiving heeft zeer waarschijnlijk te maken met de toevoeging van KSG en JILIB aan de regeling.

[74] In de rapportage van NOC*NSF wordt geschreven dat 70 procent van de KSG–aanvragen door een OOSI–adviseur ondersteund is. Op basis van cijfers van ZonMw blijkt het echter om 39 procent te gaan.

[75] De interventie heeft de erkenning Effectief onder voorbehoud gekregen: na een aantal aanpassingen wordt verwacht dat de interventie de erkenning Effectief krijgt.

- Het aantal projecten dat zich specifiek richt op mensen met een lichamelijke beperking of een chronische ziekte is vrij constant gebleven tussen de Sportimpuls 2012 en 2014.

- KSG-projecten richten zich vooral op kinderen en jeugd uit lage sociaaleconomische status gezinnen (38%), op allochtonen (19%) en in mindere mate op kinderen uit de geestelijke gezondheidszorg (GGZ, 12%) en kinderen met een lichamelijke beperking (8%) of chronische ziekte (4%).

- De meerderheid van de toegekende JILIB-projecten richt zich op jeugd in de leeftijd van 4 tot 12 jaar (83%) en 12 tot 23-jarigen (60%). Zeer weinig JILIB-projecten richten zich op een speciale doelgroep: slechts één project heeft beweegaanbod voor jeugd met een lichamelijke beperking.

- Het aantal uitgevoerde interventies gericht op chronisch zieken of mensen met een beperking is sinds 2013 afgenomen. Zowel het aantal aanvragen van projecten waarin deze interventies worden genoemd als het honoreringspercentage van deze projecten is sinds 2013 afgenomen.

- De borging van projecten gaat in vergelijking met eerdere metingen beter, maar vraagt veel aandacht. KSG-projecten uit de subsidieronde 2013 ervaren de financiële borging als knelpunt.

- Succesfactoren van Sportimpulsprojecten zijn enthousiaste en deskundige begeleiding, sterke samenwerking tussen organisaties op lokaal niveau (met name bij samenwerking tussen verschillende sectoren) en kennis van en over de doelgroep.

- Belemmerende factoren van Sportimpulsprojecten zijn een gebrek aan visie op borging, te weinig ouderbetrokkenheid en het feit dat het sport- en beweegaanbod te weinig of niet aansluit op de wensen en behoeften van de doelgroep.

Prestaties

- Projectleiders en samenwerkingspartners blijken er in te slagen om samenwerking tussen organisaties tot stand te brengen en te versterken. In sommige gevallen zijn nieuwe verbindingen tussen organisaties ontstaan (tussen bv. gezondheidscentra en sportverenigingen) en in andere gevallen is de bestaande samenwerking geïntensiveerd.

- Bij JILIB-projecten lijkt de samenwerking met welzijnsorganisaties uit de wijk of nabije omgeving. nog niet goed van de grond te zijn gekomen. Dit komt waarschijnlijk doordat de projecten nog maar kort bezig zijn (half jaar) en doordat sportaanbieders of –organisaties in het geheel nog niet samen werken met welzijnsorganisaties en ze elkaar nog maar moeilijk weten te vinden. Er dient vaak een geheel nieuwe samenwerking te worden opgezet.

- Er is meer aandacht voor kwaliteit(sverbetering) van sport- en beweeginterventies, competenties van lokale uitvoerders en het monitoren en evalueren van deze aspecten.

- Als het gaat om kwaliteitsverbetering van sport- en beweeginterventies en het inzetten van erkende interventies lokaal, en daarmee de bijdrage aan de doelen van SBB, is de impact van Effectief Actief nu nog beperkt (buiten de Menukaart Sportimpuls om zijn weinig erkende interventies gezet). Het bekend worden van de database, het gebruik daarvan en kwaliteitsverbetering van sport- en beweeginterventies heeft tijd nodig.

- Wat betreft de interventies op de Menukaart Sportimpuls is er een kwaliteitsslag gemaakt. Alle interventies op de Menukaart zijn 'Goed Beschreven' en worden lokaal verspreid omdat ze verplicht aangevraagd worden in Sportimpulsprojecten.

- Met de reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 is veel nieuw aanbod gerealiseerd.

- Met de KSG-projecten die in 2013 zijn gestart, is volgens projectleiders eveneens nieuw aanbod in de buurt gerealiseerd. Exacte aantallen volgen wanneer deze projecten hun eindverslag hebben ingediend.

- De meeste projectleiders zijn van mening dat de Sportimpuls in meer of mindere mate heeft bijgedragen aan de professionalisering van de organisatie.

- De reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 hebben in totaal 194.108 deelnemers in beweging gebracht. Gemiddeld hebben per project 1.184 deelnemers aan de sport- en beweegactiviteiten meegedaan.

- Uit het verdiepingsonderzoek naar de inzet van de Sportimpuls blijkt dat ouderbetrokkenheid voor KSG- en JILIB-projectleiders nog altijd een lastig punt is. Ook in de voorgaande metingen van het verdiepingsonderzoek bleek ouderbetrokkenheid een verbeterpunt.

- De samenwerking binnen de reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 is voortgezet. Het onderwijs en de combinatiefunctionaris of buurtsportcoach zijn partijen die een belangrijke rol in de structurele samenwerking vervullen.

- De aandacht voor financiële borging blijkt groter dan voorheen tijdens eerdere metingen van het verdiepingsonderzoek en lijkt tevens bij de eerste ronde Sportimpulsprojecten goed te zijn geregeld. De financiële borging wordt gerealiseerd via een lidmaatschap, contributie en/of eigen bijdrage, een combinatiefunctionaris of buurtsportcoach die de activiteiten in zijn of haar reguliere werkzaamheden heeft opgenomen, sponsors, subsidie of doordat de betrokken partijen activiteiten en dus kosten overnemen. Denk aan de school en andere partijen zoals de gemeente of lokale/regionale sportservice.

- Ondanks dat de financiële borging lijkt te slagen, geven projectleiders in het verdiepingsonderzoek aan dat de financiele borging lastig is. Het helpt als deelnemers tijdens de projecten aan het idee van betalingsverplichting voor sportaanbod gewend raken. Op kleine schaal wordt hier al mee geëxperimenteerd. Het gratis sportaanbod dat bijvoorbeeld door de buurtsportcoach georganiseerd wordt door sportverenigingen soms als concurrerend ervaren.

- De borging vindt vooral plaats via reguliere middelen of subsidies van gemeenten, vanuit de inzet van combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches, of bijvoorbeeld via zorgmiddelen.

Effecten

- Het structureel sporten voor de doelgroep blijkt bij bijna alle reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 geborgd. Het structureel sporten wordt bij een andere organisatie dan een sportvereniging geborgd, door lid te worden van de sportvereniging, door deel te nemen aan regulier aanbod en het aanbod in te bedden binnen de sportvereniging.

- De Sportimpulsronde 2012 heeft in totaal 26.751 mensen structureel in beweging gebracht.

- Projectleiders van 57 (35%) reguliere Sportimpulsprojecten rapporteren dat meer dan een kwart van de deelnemers doorstroomt naar regulier sport- en beweegaanbod. 16 projecten (10% van het totaal) rapporteert dat meer dan drie kwart van de deelnemers doorstroomt.

- Hoge doorstroompercentages worden vaker gerapporteerd door projecten met 100 - 500 deelnemers: dit zou er op kunnen duiden dat projecten van deze omvang beter in staat zijn om maatwerk te leveren.

- Het aantal mensen dat door de KSG-projecten uit 2013 in beweging is gebracht, is nog niet te benoemen. Exacte aantallen volgen wanneer deze projecten hun eindverslag bij ZonMw hebben ingediend.

- Naast de doorstroom naar strucutureel aanbod kunnen additionele (lokale) effecten optreden. Additionele effecten die waargenomen worden hebben vooral betrekking op nieuwe samenwerking tussen verschillende sectoren, waardoor sport en bewegen bij verschillende doelgroepen onder de aandacht is gebracht. Sommige sportimpulsprojecten hebben als effect gehad dat er compleet nieuwe teams bij sportverenigingen zijn gestart. Een enkele projectleider is minder te spreken over de effecten of had gehoopt dat er meer effecten zouden zijn opgetreden.

4. Samenhang beleid

Niet alleen op lokaal niveau is het de bedoeling dat er meer slimme en kansrijke verbindingen tot stand komen tussen sport en andere sectoren. Ook op nationaal niveau is afstemming tussen verschillende beleidsprogramma's en initiatieven van belang. Allereerst wil het kabinet (onder andere via het programma SBB) zoveel mogelijk mensen aan het sporten en bewegen krijgen, door zo veel mogelijk en zo divers mogelijk aanbod te creëren, via sportverenigingen, de buurt, scholen, zorg- en welzijnsinstellingen, werk en buitenschoolse opvang. Daarvoor is een veilige en plezierig omgeving nodig, waar mensen zichzelf kunnen zijn. Dit wil het kabinet onder andere bereiken via het actieplan 'Naar een veiliger Sportklimaat (VSK) [76]. Behalve in de breedtesport investeert het kabinet in topsport. 'Uitblinken in de sport' kan naast medailles ook een wij-gevoel en nationale trots opleveren en een positieve uitstraling hebben richting de breedtesport. Behalve deze drie beleidsprioriteiten investeert het kabinet in kennis en innovatie in de sport.[77]

Zoals opgenomen in de Bestuurlijke afspraken Sport en Bewegen in de Buurt (18 september 2014) draagt het kabinet met het programma SBB bij aan het Nationaal Programma Preventie (NPP) 'Alles is gezondheid' en heeft het programma duidelijke raakvlakken met onder andere de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl (SBGL), de aanpak Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) en het actieplan Veilig Sportklimaat. Met het nieuwe gehandicaptensportbeleid 'Grenzeloos Actief' wordt onder andere beoogd dat het programma SBB beter aansluit bij mensen met een beperking.

Het programma SBB is een zelfstandig programma waarmee het ministerie van VWS eigen doestellingen wil nastreven. Het effect van het eigen programma wordt mogelijk versterkt door de samenhang met die andere programma's en vice versa: SBB kan ook aan doelstellingen van andere beleidsprogramma's bijdragen. In dit hoofdstuk zullen we ingaan op de raakvlakken van SBB met deze andere landelijke beleidsprogramma's.

4.1 Beleidsprogramma's

Nationaal Programma Preventie

Zoals gezegd draagt het landelijke sport- en beweegbeleid, en dus het programma SBB, op zijn beurt bij aan het bredere gezondheidsbeleid van het kabinet, verwoord in het Nationaal Programma Preventie (NPP) 'Alles is gezondheid' (2014-2016)[78] (Rijksoverheid, 2013; Ministerie van VWS, 2015a). Doel van dit programma, dat door zes departementen wordt ondersteund, is een vitaler en gezonder Nederland

[76] Zie http://www.veiligsportklimaat.nl/overvsk

[77] In juni 20145 is de Kennis- en innovatieagenda sport (2015-2020) opgesteld. Deze zal leidend zijn voor door de overheid gefinancierde onderzoeks- en innovatieprogramma's op het gebied van sport en bewegen en uitnodigend voor onderzoek en innovatie van partners. Zie www.sportinnovator.nl

[78] Zie http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/10/11/alles-is-gezondheid-het-nationaal-programma-preventie-2014-2016-deel-1-en-deel-2.html. Zie http://www.allesisgezondheid.nl/.

waarin iedereen naar vermogen mee kan doen. Met dit programma streeft het kabinet ernaar de vele activiteiten en aanpakken te verbinden die op landelijk en lokaal niveau worden ontwikkeld om dat doel te bereiken. Het NPP is enerzijds gericht op gezondheidspreventie- en bescherming en anderzijds op gezondheidsbevordering bij de jeugd (via het onderwijs), in de woonomgeving (via de wijk) en in de werkomgeving.[79] Net als het programma SBB gaat het er bij het NPP om dat het voor mensen gemakkelijker wordt gemaakt om gezonde keuzes te maken in het leven. In de activiteiten die sinds de start van het programma zijn aangemeld, wordt veel ingezet op leefstijlfactoren met veel aandacht voor sport en bewegen. Een link met het programma SBB ligt dan ook voor de hand. Te meer omdat bij de activiteiten sector- en domeinoverstijgend wordt gewerkt (Ministerie van VWS, 2015a).[80]

Wat betreft de gezondheidsbevordering van de jeugd worden vanuit het NPP verbindingen gelegd met diverse bestaande gezondheidsbevorderende programma's en initiatieven gericht op het domein 'opvoeding en onderwijs'. Sport en bewegen is dikwijls een element in deze aanpakken, waardoor er ook vanuit het programma SBB duidelijke raakvlakken zijn. Denk aan het programma de Gezonde School en de daarbij behorende initiatieven Vignet Gezonde School, Gezonde Schoolpleinen, de #Jeugdimpuls gezonde leefstijl en de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl (SBGL) en de aanpak Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG). Verderop in dit hoofdstuk gaan we uitgebreider in op SBGL en JOGG.

Waar bij de gezondheidsbevordering van de jeugd meerdere partijen op verschillende niveaus actief zijn, hebben vooral gemeenten een belangrijke taak bij het bevorderen van een gezonde woon- en leefomgeving en het stimuleren van lokale partijen om daarin een rol te pakken. De rol die gemeenten hierin vervullen is groter geworden door de decentralisaties[81] in het sociale domein (de zorg voor langdurig zieken en ouderen, jeugdzorg en werk en inkomen). Goede toegankelijke voorzieningen in de wijk, waaronder ook sport- en beweegaanbod, die aansluiten bij de leefwereld van (kwetsbare) burgers zijn belangrijk evenals een integrale wijkgerichte aanpak waarin achterstanden worden aangepakt. Vanuit deze visie is het de bedoeling dat activiteiten zijn gericht op wijken waar veel kwetsbare mensen wonen en er wordt aangesloten bij gemeenten die al een vorm van wijkgericht werken kennen.[82] Het programma SBB heeft hiermee een duidelijke verbinding. Met behulp van sport en bewegen in de buurt kan een bijdrage worden geleverd om doelen op het terrein van 'wonen en leven in een gezonde omgeving' te verwezenlijken. Bij het programma SBB staat wijkgericht werken en aansluiten bij de belevingswereld van bewoners immers ook centraal. Het streven is vooral in te zetten op wijken waar de achterstanden op het gebied van sport en bewegen het grootst zijn. Er ligt een grote uitdaging voor het programma SBB, vooral voor buurtsportcoaches en in mindere mate binnen Sportimpulsprojecten, om sport te verbinden met organisaties in het sociale domein. Daar waar de verbinding tussen sport en onderwijs van oudsher wat makkelijker tot stand komt, moet de verbinding tussen sport en zorg- en

[79] Zie voor een overzicht van de activiteiten per domein http://www.allesisgezondheid.nl

[80] Zie de kamerbrief over de voortgang van het programma: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/01/20/kamerbrief-over-voortgang-nationaal-programma-preventie-alles-is-gezondheid

[81] Zie http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gemeenten/decentralisatie-van-overheidstaken-naar-gemeenten

[82] Denk aan Gezonde Wijken en JOGG.

welzijnsinstellingen, bij uitstek de vindplaatsen van de doelgroepen van het sociale domein, actief gezocht worden.[83] In hoofdstuk 2 (Buurtsportcoaches) en hoofdstuk 3 (Sportimpuls) is informatie opgenomen over deze verbindingen.

De decentralisaties, het NPP, het programma SBB en de rol van gemeenten raken elkaar ook daar waar er gestreefd wordt naar een gezonde en veilige werkomgeving (NPP) en het bevorderen van de participatie van kwetsbare doelgroepen op de arbeidsmarkt (Participatiewet). Sport- en beweegdeelname stimuleert de gezondheid van werknemers en werkzoekenden wat bijdraagt aan minder uitval en betere inzetbaarheid. Ook daarvoor zijn goede voorzieningen nodig en kan sport de verbinding zoeken met het bedrijfsleven en andersom. Over de verbinding sport en bedrijfsleven is in de vorige hoofdstukken over de Buurtsportcoach en Sportimpuls ingegaan en de rol van Sport&Zaken hierin uitgelicht.

Het is interessant om bij te houden waar binnen het NPP verbindingen worden gelegd met het programma SBB en het domein sport en bewegen. ZonMw draagt zorg voor het monitoren en evalueren van ‘Alles is gezondheid’ en heeft daarvoor het RIVM ingeschakeld. Daarvoor wordt een set van circa 25 indicatoren ontwikkeld, met een evenwichtige verdeling over de verschillende settings (school, werk, wijk, zorg, gezondheidsbescherming).[84]

Veilig sportklimaat

In het voorjaar van 2011 lanceerde minister Schippers het actieplan ‘Naar een veiliger sportklimaat’ (VSK). Het programma maakte deel uit van het streven van het kabinet-Rutte I om Nederland veiliger te maken. Het programma loopt tot en met 2016. Het actieplan wordt uitgevoerd door NOC*NSF in samenwerking met de KNVB, de KNHB en de overige sportbonden. Met het programma is, tot en met 2016, 39 miljoen euro gemoeid.[85]

Het doel van het actieplan is het tegengaan van geweld en intimidatie op en rond de sportvelden en het creëren van een veilig sportklimaat waarin iedereen met plezier kan sporten. Het actieplan bestaat op hoofdlijnen uit maatregelen gericht op:

- excessen;
- lokaal veiligheidsbeleid;
- tuchtrecht;
- gedragsregels;
- spelregels;
- vrijwilligers (scheidsrechters, sportbestuurders, trainers en coaches).

[83] Zie ook Verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches 2014 (Pulles et al., 2014).

[84] Zie http://www.allesisgezondheid.nl/monitoring

[85] Het Mulier Instituut rapporteert jaarlijks over de voortgang van het VSK-programma. De eerste monitor kwam uit in 2013 (Romijn, Van Kalmthout, Breedveld, Lucassen, 2013) en de tweede in 2014 (Romijn, Van Kalmthout en Breedveld, 2014). Eind 2015 verschijnt de derde rapportage.

Voor de uitvoering van de werkzaamheden zijn bij de start in 2011 zes inhoudelijke deelprogramma's onderscheiden:

- Bewustwording en communicatie
- Verenigingen en bestuurders
- Trainers, coaches en begeleiders
- Scheidsrechters/officials
- Effectief tuchtrecht
- Aanpak excessen

Daarnaast is er een apart programma 'Evaluatie en monitoring'. In 2014 zijn er twee deelprogramma's bijgekomen, te weten:

- Ouders
- Ketenaanpak.

In de uitvoering is niet direct een link tussen het VSK-programma en het programma SBB. Het VSK-programma wordt vanuit NOC*NSF en de sportbonden uitgerold. De activiteiten en ontwikkelde producten zijn vooral gericht op de 'werkers' in de sport, zoals trainers, coaches, scheidsrechters en bestuurders. Het programma SBB grijpt daarentegen rechtstreeks in op de buurt en spreekt lokale sportorganisaties en overige organisaties uit diverse maatschappelijke sectoren aan. In het nieuwe deelprogramma 'Ketenaanpak' van VSK wordt dit ook meer gestimuleerd. Doel van VSK is dat de eerder genoemde 'werkers' in de sport op en rond de velden en bij verenigingen bijdragen aan het optimaliseren van een veilig sportklimaat. Een veilig sportklimaat biedt mogelijkheden of is een randvoorwaarde om mensen uit de buurt bij de vereniging te betrekken. Zonder veilig sportklimaat zal het voor verenigingen lastig zijn om nieuwe doelgroepen aan te trekken. Buurtsportcoaches kunnen uiteraard wel een rol spelen bij het aantrekken van nieuwe leden bij verenigingen. Het is echter niet bekend in hoeverre buurtsportcoaches ook actief zijn of betrokken zijn bij sportverenigingen met een zwak veilig sportklimaat, of zij daar ook werken aan het verbeteren daarvan en of een veilig sportklimaat daadwerkelijk bijdraagt aan het aantrekken van bijvoorbeeld moeilijk bereikbare doelgroepen. Een keurmerk daarvoor bestaat immers niet. In het VSK-programma hebben buurtsportcoaches tot nu toe geen specifieke rol toebedeeld gekregen, om bijvoorbeeld 'werkers' in de sport te ondersteunen bij het verbeteren van het pedagogisch klimaat.

Onderwijsagenda Sport Bewegen en Gezonde Leefstijl (SBGL)

Op verzoek van de ministeries van OCW en VWS hebben de onderwijsraden (po, vo en mbo) de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl (SBGL) opgesteld. Het doel van deze onderwijsagenda is het stimuleren van scholen om een Gezonde School te worden. Een Gezonde School stimuleert de gezondheid van leerlingen/studenten en werkt volgens een samenhangende aanpak waarbij scholen aandacht hebben voor signalering, de schoolomgeving, gezondheidseducatie en -beleid.[86]

[86] Het Mulier Instituut volgt de ontwikkelingen en vorderingen van de werkzaamheden rondom de Onderwijsagenda SBGL tot en met 2016. Hierover rapporteren we jaarlijks gedurende de projectperiode (2012-2016). Er zijn tot nu toe twee rapportages verschenen (Reijgersberg, Lucassen en Pulles, 2013; Reijgersberg, Lucassen, 2014) en de derde rapportage verschijnt naar verwachting eind 2015.

Het stimuleren van een samenhangend landelijk beleid gericht op sport, bewegen en een gezonde leefstijl in het onderwijs, waarbij diverse initiatieven beter worden gekanaliseerd, ziet de Onderwijsagenda SBGL ook als taak. Enkele belangrijke initiatieven waar de Onderwijsagenda SBGL sinds de start mee samenwerkt, zijn de #Jeugdimpuls van het RIVM/Centrum Gezond Leven en het Vignet Gezonde School van GGD GHOR Nederland. Een van de doelstellingen daarbij is Gezonde School-beleid via certificering zichtbaar te maken. Op verschillende thema's rondom sport, bewegen en gezonde leefstijl kunnen scholen een vignet Gezonde School aanvragen, zoals het thema 'roken, alcohol en drugs', 'voeding' en 'sport en bewegen'. De ambitie van de onderwijsraden is om eind 2016 850 Gezonde School-vignetten te hebben uitgereikt.

In 2014 is de bundelende rol van de Onderwijsagenda SBGL verder verbreed en is in verdere samenwerking geïnvesteerd, in het bijzonder met buurtsportcoaches, JOGG-gemeenten, lokale GGD'en en beroepsopleidingen. Hiermee kan de slagkracht van het programma van de Onderwijsagenda SBGL worden vergroot, verankerd en geborgd. Scholen worden vanuit de Onderwijsagenda SBGL gestimuleerd om samen te werken met buurtsportcoaches en kunnen daarvoor specifieke ondersteuning ontvangen via de projectgroep Combifuncties Onderwijs.[87] Buurtsportcoaches spelen namelijk een actieve rol in de verbinding tussen sport en onderwijs en kunnen taken vervullen binnen de Gezonde School aanpak. Momenteel wordt niet gemonitord in hoeverre buurtsportcoaches betrokken zijn bij activiteiten rondom SBGL. Wel zijn er lokale voorbeelden dat buurtsportcoaches worden ingezet bij het Gezonde School-beleid (zie Algera, Peters en van Beurden, 2015).

Jongeren Op Gezond Gewicht (JOGG)

Jongeren Op Gezond Gewicht wil in de jaren 2015-2020 bijdragen aan een gezonde omgeving en een gezonde leefstijl van jongeren. In de periode 2010-2014 hebben 26 maatschappelijke partners binnen het Convenant Gezond Gewicht en zes landelijke bedrijfspartners zich ingezet voor verbetering op het gebied van voeding, bewegen, sport en zorg. Sinds 1 januari 2015 is het Convenant Gezond Gewicht overgaan in een stichting die opereert onder de naam Jongeren Op Gezond Gewicht, met een zelfstandig bestuur en Raad van Toezicht.

De hoofddoelstellingen van Jongeren Op Gezond Gewicht voor de periode 2015-2020 zijn:
- Werken aan een gezonde omgeving met structureel aandacht voor gezonde leefstijl, waarmee tenminste 1 miljoen kinderen en jongeren worden bereikt.
- In 75 JOGG-gemeenten is een stijging te zien van het aantal kinderen en jongeren op gezond gewicht.

Jongeren Op Gezond Gewicht werkt met twee programma's. Het eerste programma betreft een lokale integrale aanpak van overgewicht (JOGG-aanpak). Het tweede programma richt zich op het verbeteren van de gezonde omgeving op scholen, sportverenigingen en de werkvloer. De twee programma's worden bij de landelijke en lokale uitvoering door het landelijk bureau van Jongeren Op Gezond Gewicht

[87] Zie http://www.combinatiefunctiesonderwijs.nl. De projectgroep Combifuncties Onderwijs richtte zich, met subsidie vanuit het ministerie van OCW, van 2008 tot en met 2012 op het primair en voortgezet onderwijs. Vanaf januari 2013 richt Combifuncties Onderwijs zich, naast het po en vo, ook op de mbo-sector en voert haar activiteiten uit in opdracht van de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl (SBGL).

gefaciliteerd met communicatie en marketing. Een van de activiteiten rond communicatie en marketing is de thematische ondersteuning met betrekking tot bewegen, water drinken en groenten en fruit.

De JOGG-aanpak is een lokale integrale aanpak voor de preventie van overgewicht onder kinderen en jongeren en richt zich op wijken waar het percentage overgewicht onder jongeren (0-19 jaar) het hoogst is. Inmiddels zijn in Nederland 83 JOGG-gemeenten (kaart 4.1). Drenthe is JOGG-provincie: de eerste en tot nu toe enige provincie waarvan alle gemeenten meedoen met JOGG. Het programma Gezonde Omgeving bestaat uit drie deelprogramma's: gezonde school, gezonde sportkantine en gezonde werkvloer. De deelprogramma s richten zich op de omgeving waarin kinderen en jongeren opgroeien.

Kaart 4.1 JOGG–gemeenten in Nederland per 24 september 2015

Bron: JOGG, bewerking: RIVM, www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

Op verschillende manieren wordt met partijen verbinding gezocht om de uitvoering te verbeteren. Het stimuleren van Gezonde School gebeurt in afstemming met de Onderwijsagenda SBGL, RIVM Centrum Gezond Leven en GGD GHOR, de vereniging voor publieke gezondheid en veiligheid in Nederland. In JOGG-gemeenten wordt het werken aan de Gezonde School gestimuleerd en krijgen scholen uit JOGG-

gemeenten voorrang in de toekenning van ondersteuning bij het werken aan de Gezonde School. Vanuit de Onderwijsagenda SBGL en JOGG is het lokaal mogelijk om verbindingen te leggen met het programma SBB en meer in het bijzonder met de inzet van buurtsportcoaches. Vanaf 2013 legt projectgroep Combifuncties Onderwijs[88] een sterkere verbinding naar de Gezonde School. Er wordt niet gevolgd in hoeverre buurtsportcoaches betrokken zijn bij activiteiten JOGG. Wel is de indruk dat buurtsportcoaches als JOGG-coördinator worden ingezet en veel aanvragen voor de Sportimpuls KSG afkomstig zijn uit JOGG-gemeenten. Ook zijn er lokale voorbeelden dat basisscholen in JOGG-gemeenten gemotiveerd worden om te werken aan de Gezonde School aanpak en dat dit leidt tot ondersteuningsaanvragen voor de Gezonde School (zie Doesborgh, 2015). In de uitvoering van de landelijke beleidsprogramma's begint dus een verbinding te ontstaan.

Grenzeloos Actief

Naast de aansluiting bij gezondheidsbeleid heeft het ministerie van VWS zelf ook ander beleid in gang gezet dat in meer of mindere mate samenhangt met het programma SBB. Met het nieuwe gehandicaptensportbeleid (2015-2018) wordt onder andere beoogd dat het programma SBB beter aansluit bij mensen met een beperking. Dit dient vorm te krijgen door het vergroten van de bekendheid van interventies (via de Sportimpuls) en de mogelijkheden om buurtsportcoaches voor deze doelgroep in te zetten. Het beleid met de titel *Grenzeloos actief, maakt sporten en bewegen voor iedereen met een beperking mogelijk,* heeft tot doel dat na 2018 mensen met een beperking die willen sporten of bewegen passend en toegankelijk aanbod in de buurt kunnen vinden (Ministerie van VWS, 2015b).[89] Daarnaast wordt ingezet op het verbeteren van de match tussen vraag naar en aanbod van gehandicaptensport. Hiervoor worden regionale samenwerkingsverbanden opgezet en wordt het sport- en beweegaanbod op een groot aantal locaties binnen deze regio's verbeterd. Bij het programma zijn verschillende uitvoeringspartijen betrokken, waarbij een duidelijke verbinding wordt gelegd tussen organisaties uit de sport en organisaties in het sociale domein (zoals sociale wijkteams, revalidatie-instellingen, speciaal onderwijs).

In lijn met dit nieuwe gehandicaptensportbeleid wordt vanuit de ondersteuningsorganisatie van SBB ook meer ingezet op de doelgroep gehandicapten. Zo worden erkende interventies, gericht op of geschikt voor mensen met een beperking, beter onder de aandacht gebracht bij de aanvragers van de Sportimpuls. Ook kennis van de lokale Sportimpulsadviseurs over gehandicaptensport wordt versterkt zodat kansrijkse initiatieven beter worden ondersteund. In de verschillende bijeenkomsten en communicatieproducten van het SBB programma komt voor mensen met een beperking extra aandacht. Daarnaast informeren en stimuleren de partners gemeenten om al dan niet gezamenlijk buurtsportcoaches in te zetten ten behoeve van gehandicaptensport. Tot slot komt binnen de kwaliteitimpuls voor de buurtsportcoaches een overzicht van relevante bijscholingsmogelijkheden en

[88] Zie http://www.combinatiefunctiesonderwijs.nl. De projectgroep Combifuncties Onderwijs richtte zich, met subsidie vanuit het ministerie van OCW, van 2008 tot en met 2012 op het primair en voortgezet onderwijs. Vanaf januari 2013 richt Combifuncties Onderwijs zich, naast het po en vo, ook op de mbo-sector en voert haar activiteiten uit in opdracht van de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en een Gezonde Leefstijl (SBGL).

[89] Zie https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/sport-en-bewegen/documenten/kamerstukken/2015/04/23/kamerbrief-over-gehandicaptensportbeleid

tips en trucs rond sporten en bewegen voor mensen met een handicap. Het is interessant om in het kader van de monitoring van het programma Grenzeloos Actief bij te houden in hoeverre er vooruitgang wordt geboekt op bovengenoemde punten. In hoofdstuk 2 is beschreven dat buurtsportcoaches (inderdaad) behoefte hebben aan meer kennis over specifieke doelgroepen, zoals mensen met een beperking en dat zij het bereiken van deze doelgroepen moeilijk vinden. In het lokaal verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches 2014 (Pulles et al., 2014) kwam al naar voren dat buurtsportcoaches zich in mindere mate richten op mensen met een beperking (14%). In hoofdstuk 3 is beschreven in hoeverre Sportimpulsprojecten zich nu al richten op mensen met een beperking en chronische aandoening en in welke mate sinds 2012 aanvragen zijn ingediend en gehonoreerd waarbij gebruik wordt gemaakt van specifieke interventies voor deze doelgroep. Meer inzicht in de succes- en faalfactoren bij het indienen en toekennen van dergelijke aanvragen en ervaringen bij de uitvoering van gebruikte interventies is nuttig.

Meer in het algemeen zet het ministerie van VWS zich ook in voor implementatie en uitvoering van het VN-verdrag inzake personen met een handicap. Daarvoor is inmiddels een plan van aanpak opgesteld en naar de Tweede Kamer gestuurd (Ministerie van VWS, 2015e; 2015f).[90] Doel van het verdrag is een inclusieve samenleving, waaraan iedereen, dus ook mensen met een beperking, volwaardig kan deelnamen. Ratificatie van het verdrag houdt in dat instituties in Nederland hiernaar moeten handelen, dus verplicht zijn de zaken zo te regelen dat dit mogelijk is.

Het programma Grenzeloos Actief sluit aan bij de roep om betere toegankelijkheid van voorzieningen en gelijke kansen voor gehandicapten (VN-verdrag). Het sluit ook aan bij de grotere rol van gemeenten op het gebied van zorg en ondersteuning aan mensen met een beperking (decentralisatie zorg) en de veranderende setting waarin die zorg wordt verleend.

4.2 Samenvatting

- In de Bestuurlijke afspraken Sport en Bewegen in de Buurt (18 september 2014) is opgenomen dat het programma SBB duidelijke raakvlakken heeft met onder andere de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl (SBGL), de aanpak Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG) en het actieplan Veilig Sportklimaat. Met het nieuwe gehandicaptensportbeleid ‘Grenzeloos Actief’ wordt onder andere beoogd dat het programma SBB beter aansluit bij mensen met een beperking.

- Het landelijke sport- en beweegbeleid, waaronder SBB, is opgezet als zelfstandig programma, maar draagt bij aan het bredere gezondheidsbeleid van het kabinet, verwoord in het Nationaal Programma Preventie (NPP) ‘Alles is gezondheid’ (2014-2016).

- Er ligt een grote uitdaging voor het programma SBB, vooral voor buurtsportcoaches en in mindere mate binnen Sportimpulsprojecten, om sport te verbinden met organisaties in het sociale domein.

[90] Zie kamerbrief en plan van aanpak voor de implementatie van het VN-verdrag: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2015/06/12/kamerbrief-over-plan-van-aanpak-implementatie-vn-verdrag-handicap.

- In de uitvoering is niet direct een link tussen het VSK-programma en het programma SBB. In het VSK-programma hebben buurstportcoaches tot nu toe geen specifieke rol toebedeeld gekregen. Buurtsportcoaches zijn onder andere bij sportverenigingen actief en kunnen op deze manier te maken krijgen met VSK.

- De Onderwijsagenda SBGL draagt bij aan het stimuleren van een samenhangend landelijk beleid gericht op sport, bewegen en een gezonde leefstijl in het onderwijs. Scholen worden vanuit de Onderwijsagenda SBGL wel gestimuleerd om samen te werken met buurtsportcoaches. Momenteel wordt niet gevolgd in hoeverre buurtsportcoaches bij activiteiten rondom SBGL betrokken zijn. Wel zijn er lokale voorbeelden dat buurtsportcoaches worden ingezet bij het Gezonde School-beleid

- Jongeren Op Gezond Gewicht wil bijdragen aan een gezonde omgeving en een gezonde leefstijl van jongeren. Buurtsportcoaches kunnen hier een bijdrage aan leveren. Er wordt niet gevolgd in hoeverre buurtsportcoaches bij activiteiten van JOGG zijn betrokken. Wel lijkt er in de uitvoering van JOGG een verbinding te ontstaan met de buurtsportcoachregeling en SBGL (Gezonde School). De indruk is dat veel aanvragen voor de Sportimpuls KSG afkomstig zijn uit JOGG-gemeenten.

5. Ontwikkelingen landelijke sport- en beweegdeelname

In de afgelopen jaren is steeds meer bekend geworden over de resultaten van Sportimpulsprojecten en de inzet van buurtsportcoaches. Doordat er veel verstorende factoren bestaan, zoals andere interventies en landelijke trends, blijft het moeilijk om een direct verband te leggen tussen het werk dat op lokaal niveau wordt gedaan en eventuele veranderingen in de landelijke cijfers over sport- en beweegdeelname. Gegeven de inzet van het programma SBB en de manier waarop dit past binnen een breder scala aan interventies om de sport- en beweegdeelname te verhogen, blijft het niettemin relevant om de landelijke trends in de gaten te houden. In dit hoofdstuk besteden we daarom aandacht aan een aantal relevante kernindicatoren ten aanzien van sport- en beweegdeelname.

In de voorgaande rapportages van de SBB Monitor is voor het beschrijven van de sport- en beweegdeelname gebruikgemaakt van cijfers uit OBiN (Ongevallen en Bewegen in Nederland)[91]. Met de tijdreeksgegevens uit OBiN (2006-2014) is het mogelijk om trends in het sport- en beweeggedrag van de Nederlandse bevolking weer te geven. OBiN is in 2014 voor het laatst uitgevoerd. Sindsdien zijn de Gezondheidsenquête (CBS)[92] en de Vrijetijdsomnibus (SCP/CBS)[93] door het ministerie van VWS als preferente onderzoeksbronnen aangewezen voor de kernindicatoren beweeggedrag, sportparticipatie en clublidmaatschap.[94]

5.1 Beweegdeelname

De Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB) maakt onderscheid tussen drie groepen. Mensen die jonger zijn dan achttien jaar voldoen aan de norm wanneer ze dagelijks een uur matig intensieve lichamelijke activiteit hebben (aerobics of met 8 km/uur hardlopen), waarbij de activiteiten minimaal twee maal per week gericht moeten zijn op het verbeteren of handhaven van lichamelijke fitheid.

[91] Ongevallen en Bewegen in Nederland (OBiN) was een continu uitgevoerde enquête naar ongevalletsels en sportblessures, sportparticipatie en bewegen in Nederland. Dit onderzoek, jaarlijks uitgevoerd onder ruim 11.000 Nederlanders, leverde een totaalbeeld van de ongevals- en blessureproblematiek voor alle medisch en niet-medisch behandelde letsels. OBiN was een samenwerkingsverband tussen VeiligheidNL, TNO Kwaliteit van Leven, Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid en het Mulier Instituut.

[92] De Gezondheidsenquête van het CBS (GE) wordt jaarlijks uitgezet onder 15.000 personen vanaf 12 jaar en heeft ongeveer tienduizend respondenten. De GE maakt ook deel uit van de vierjaarlijkse Gezondheidsmonitor van de GGD'en, CBS en RIVM. In 2012 bestaat deze monitor uit gegevens die onder ruim 360.000 mensen van 19 jaar en ouder zijn verzameld door het CBS en 28 GGD'en. In 2016 vindt de volgende meting plaats.

[93] De Vrijetijdsomnibus (VTO) is opgezet na het beëindigen van het Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek (AVO) om ontwikkelingen in kernindicatoren voor sport- en cultuurbeleid mee vast te stellen. Door een andere steekproeftrekking en aanpassingen in de vragenlijst is het niet mogelijk de trend vanuit het AVO door te trekken. Met de Vrijetijdsomnibus begint dan ook een nieuwe tijdreeks. De VTO wordt vanaf 2012 tweejaarlijks uitgevoerd onder personen vanaf 6 jaar en heeft een steekproefomvang van ruim 5.000 personen. In 2012 waren er ongeveer drieduizend respondenten. Herhaling vond plaats in 2014 en ook in 2016 zal nog een herhaling plaatsvinden.

[94] Voor een overzicht van de kernindicatoren sport zie https://www.volksgezondheidenzorg.info/sport/kernindicatoren

Volwassenen (18-55 jaar) voldoen aan de norm wanneer ze op minimaal vijf dagen van de week minstens een half uur matig intensieve lichamelijke activiteit hebben (wandelen met minimaal 5 km/uur of 16 km/uur fietsen). De derde en laatste groep, de 55-plussers, dient minimaal vijf dagen van de week matig intensieve lichamelijke activiteit te hebben (4 km/uur wandelen of 10 km/uur fietsen). Een andere norm is de fitnorm. Om aan de fitnorm te voldoen dienen mensen tenminste drie keer per week gedurende minimaal twintig minuten zwaar intensieve activiteiten te ondernemen. Tot slot is er nog de combinorm, de optelsom van de NNGB en de fitnorm. Iemand voldoet aan de combinorm wanneer hij/zij aan tenminste aan één van de beide normen voldoet

In 2014 voldeed volgens het CBS 56 procent van de bevolking van 12 jaar en ouder aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen.[95] Daarnaast voldeed 23 procent van de bevolking aan de fitnorm en 58 procent aan de combinorm.

In het Trendrapport Bewegen en Gezondheid 2000/2014 (Hildebrandt, Bernaards en Hofstetter, 2015) wordt op het beweeggedrag van Nederlandse bevolking ingegaan. Hierbij wordt aandacht besteed aan de specifieke groepen jeugd en volwassenen, maar ook ouderen en chronisch zieken. In de afgelopen 15 jaar is een sterke groei te zien van het aantal Nederlanders dat voldoende beweegt volgens de beweegnorm, van ruim de helft naar bijna drie kwart van de volwassen bevolking. Groepen die achterblijven op beweeggebied zijn enerzijds kinderen en jongeren, voor wie een strengere beweegnorm geldt, en anderzijds chronisch zieken en ouderen als het om intensief bewegen gaat.
In 2014 blijkt acht procent van de 4-11 jarigen, 15 procent van de 12-17 jarigen en drie procent van de volwassen (18+) Nederlanders inactief. Het percentage Nederlandse jongeren dat aan de beweegnormen voldoet, fluctueert fors in de periode 2006-2013, dit geldt met name voor 12-17 jarigen. Van de 4-11 jarigen voldoet in 2014 21 procent aan de NNGB, 38 procent aan de fitnorm en de helft aan de combinorm. Voor de wat oudere jeugd liggen deze percentages wat lager: 15 procent van de 12-17 jarigen voldoet aan de NNGB, 35 procent aan de fitnorm en 45 procent aan de combinorm. Het percentage volwassen Nederlanders dat aan de NNGB voldoet, is sinds 2006 stabiel rond de zestig procent, na een stijging in de jaren 2000-2006 van 44 procent naar 60 procent. Van de volwassen Nederlanders voldoet in 2014 23 procent aan de fitnorm en 72 procent aan de combinorm.

5.2 Sportdeelname

Op basis van cijfers afkomstig uit de Gezondheidsenquête (CBS GE) doet 53 procent van de 12-79 jarigen in 2014 wekelijks aan sport.[96] Mannen blijken iets vaker wekelijks te sporten dan vrouwen (resp. 54% en 51%). Als we kijken naar de RSO-norm van twaalf keer per jaar sporten, dan voldoet volgens VTO 2014 (SCP/CBS) 70 procent van de bevolking van 6 jaar en ouder hieraan. In 2012 voldeed volgens VTO 2012

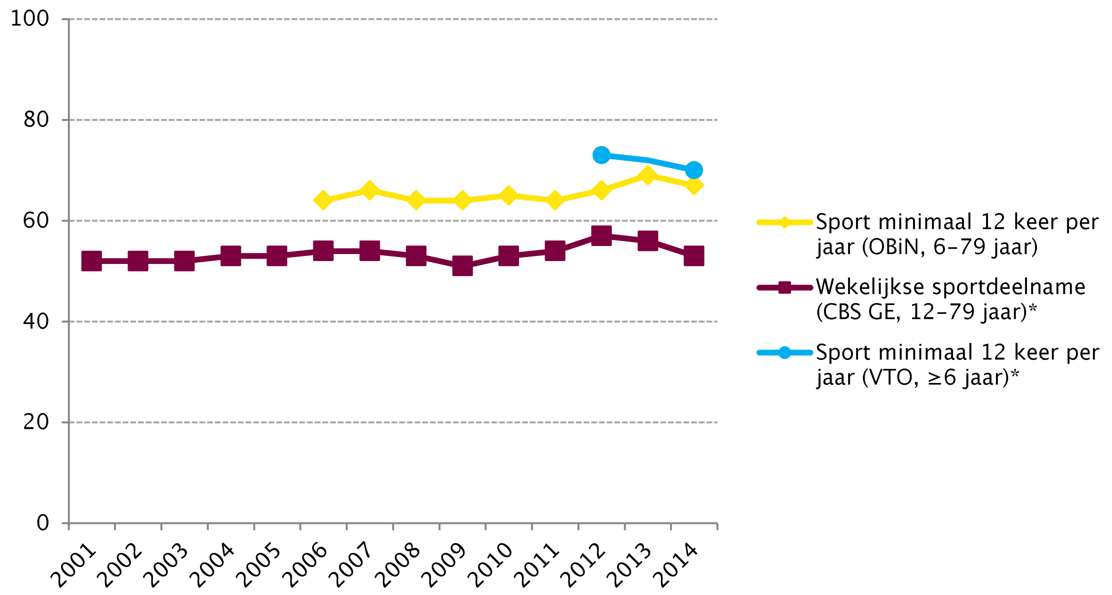
[95] Zie http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/gezondheid-welzijn/publicaties/artikelen/archief/2015/ruim-helft-nederlanders-sport-wekelijks.htm en http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=83021NED&D1=26,29-31&D2=0,5-13,15-16&D3=0&D4=l&HDR=T&STB=G1,G2,G3&VW=T

[96] Zie http://www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/gezondheid-welzijn/publicaties/artikelen/archief/2015/ruim-helft-nederlanders-sport-wekelijks.htm

73 procent aan de RSO-norm. Omdat dit onderzoek nog maar uit twee meetmomenten bestaat, kijken we voor de trend van de RSO-norm naar de tijdreeks van OBiN (2006-2014). [97]

De OBiN-cijfers laten zien dat de sportdeelname zich in 2014 heeft gestabiliseerd (Hilderbrandt et al., 2015, Collard & Pulles, 2015). Na lichte stijgingen in 2012 en 2013 is de 'maandelijkse' sportdeelname weer iets gedaald naar 67 procent (figuur 5.1). Hiermee is de sportdeelname van de Nederlandse bevolking (6-79 jaar) in 2014 vergelijkbaar met de sportdeelname in 2012 en de jaren daarvoor.

Figuur 5.1 Sportdeelname, Nederlandse bevolking, 2001–2014 (in procenten)[98]

* Kernindicatoren sportdeelname
Bron: SCP/CBS (VTO'12-'14); OBiN (2006-2014) in Collard en Pulles (2015); CBS GE (2001-2013) in Tiessen-Raaphorst ((red.) 2015)[99]; CBS GE (2014), bewerking Mulier Instituut

In het Trendrapport Bewegen en Gezondheid 2000/2014 (Hildebrandt et al., 2015) wordt op basis van de OBiN-cijfers de ontwikkelingen in de sportdeelname voor jeugd, volwassenen, ouderen en chronisch

[97] De uitkomsten voor twaalf keer per jaar sporten op basis van de VTO in 2012 en 2015 liggen hoger dan op basis van cijfers uit OBiN voor dat jaar of voor de verwachte trend op basis van AVO. Mogelijk verklaringen zijn de respondentbenadering en genoemde takken van sport op het toonblad. De uitkomsten van 2012 en 2014 laten echter een vergelijkbare trend zien, voor zover dat vastgesteld kan worden op basis van twee meetmomenten, als OBiN.

[98] Najaar 2015 zullen gewijzigde sportdeelname cijfers voor de wekelijkse sportdeelname op sport op de kaart gepresenteerd worden. In figuur 5.1 wordt de wekelijkse sportdeelname van 12 tot en met 79–jarigen weergegeven en de gewijzigde cijfers zullen betrekking hebben op de Nederlandse bevolking van 12 jaar en ouder. Dit maakt dat de cijfers in figuur 5.1 wellicht iets af zullen wijken van de cijfers die nog gepresenteerd gaan worden.

[99] http://www.scp.nl/dsresource?objectid=38060&type=org

zieken geschetst. Ondanks dat de sportdeelname in de periode 2006 tot en met 2014 overwegend stabiel is gebleven, is bij 4-11 jarigen een licht stijgende trend waarneembaar in de maandelijkse sportdeelname en het lidmaatschap van een sportvereniging. Deze stijging is mogelijk te verklaren door de hoge mate van sportstimulering die in de doelgroep basisschoolkinderen plaatsvindt.

Uit OBiN blijkt verder dat de hoogste sportdeelname is te vinden bij de jeugd (6 t/m 17 jaar). Zo sport 88 procent van de jeugd minstens twaalf keer per jaar (Collard en Pulles, 2015). Van de volwassen Nederlanders (18 t/m 49 jaar) sport 69 procent ‘maandelijks’. Voor beide leeftijdsgroepen geldt dat de sportdeelname in 2014 niet of nauwelijks is gewijzigd ten opzichte van 2012 en 2013. Ouderen in de leeftijd van 50 tot en met 79 jaar sporten het minst. Van hen sportte in 2014 67 procent minstens twaalf keer per jaar. Dit is een lichte afname ten opzichte van 2013. Het feit dat Nederland vergrijst en de groep ouderen groter wordt, kan een verklaring zijn voor de geconstateerde stabilisatie in de sportdeelname. Ouderen sporten namelijk minder dan jeugd en volwassenen.

Sportblessures

Het aantal sportblessures is in de laatste jaren sterk toegenomen: van 29 procent in 2007 tot 38 procent in 2014. In 2014 liepen sporters in Nederland 4,7 miljoen sportblessures op. Dat waren er 200.000 meer dan in 2013, een stijging van 29 procent ten opzichte van 2006 (Ministerie van VWS, 2015d). Het aantal sportblessures stijgt harder dan de sportdeelname. Vooral jeugdige sporters raken vaker geblesseerd (Hildebrandt et al. 2015). Ook de volwassen sporters lopen meer sportblessures op. Deels komt dit doordat Nederlanders meer zijn gaan sporten, maar ook de kans op een blessure is toegenomen. De jaarlijkse directe medische kosten ten gevolge van sportblessures worden in 2014 geschat op 530 miljoen euro per jaar. De bevinding dat het aantal sportblessures is toegenomen, is mede aanleiding geweest om per 2016 te starten met een nieuw programma sportblessurepreventie. Het nieuwe programma focust op sporten met de hoogste aantallen sportblessures en richt zich zowel op sporters die georganiseerd en ongeorganiseerd sporten, als op jonge en oudere sporters.[100]

5.3 Sport- en beweegdeelname mensen met een handicap

In de vorige editie van de SBB Monitor zijn op basis van de Gezondheidsenquête de sportdeelnamecijfers van mensen met een lichamelijke handicap gepresenteerd. Ten opzichte van de SBB Monitor 2014 zijn geen nieuwe sportdeelnamecijfers op basis van de Gezondheidsenquête beschikbaar voor mensen met een lichamelijke handicap. Vandaar dat de cijfers uit 2013 nog eens worden benoemd:

- In 2013 is 34 procent van de mensen met een matige of ernstige lichamelijke handicap (motorisch, auditief en visueel) wekelijks sportief actief. Er is een positieve ontwikkeling ten opzichte van 2001: toen deed 29 procent van hen wekelijks aan sport.

In 2015 verscheen een verdiepende rapportage van het RIVM over de sport- en beweegdeelname van mensen met een chronische aandoening of lichamelijke beperking (de Hollander, Milder en Proper, 2015). De sport- en beweegdeelnamecijfers zijn afkomstig van de Gezondheidsmonitor GGD’en, CBS en

[100] Zie https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/sport-en-bewegen/nieuws/2015/05/26/schippers-andere-aanpak-sportblessures

RIVM 2012 en zijn uitgesplitst naar type beperking (zie tabel 5.1).[101] Onder mensen met een aandoening of beperking lag de sportdeelname in 2012 lager dan onder mensen die geen gezondheidsproblemen ervaren. Mensen met een motorische beperking sportten het minst, namelijk 33 en 22 procent (onder 19-54- respectievelijk 55+-jarigen). Ook voldeden zij in 2012 het minst aan de beweegnormen. Dit is conform de bevindingen uit (On)beperkt Sportief 2013 (Von Heijden, Van den Dool en Van Lindert, 2013).

Tabel 5.1 Sport- en beweegdeelname 2012 naar type beperking en leeftijdsgroepen, in procenten

	NNGB		Fitnorm		Combinorm		Sportdeelname	
	19-54	55+	19-54	55+	19-54	55+	19-54	55+
Gezond	*55*	*84*	*15*	*58*	*58*	*86*	*68*	*54*
Chronische aandoening	52	71	9	45	54	73	56	39
Psychische problemen	52	66	9	40	53	68	55	35
Motorische beperking	33	42	3	22	33	44	33	22
Gezichtsbeperking	44	55	5	31	45	58	38	26
Gehoorbeperking	44	56	4	31	44	58	37	25

Bron: Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM 2012, bewerking Mulier Instituut

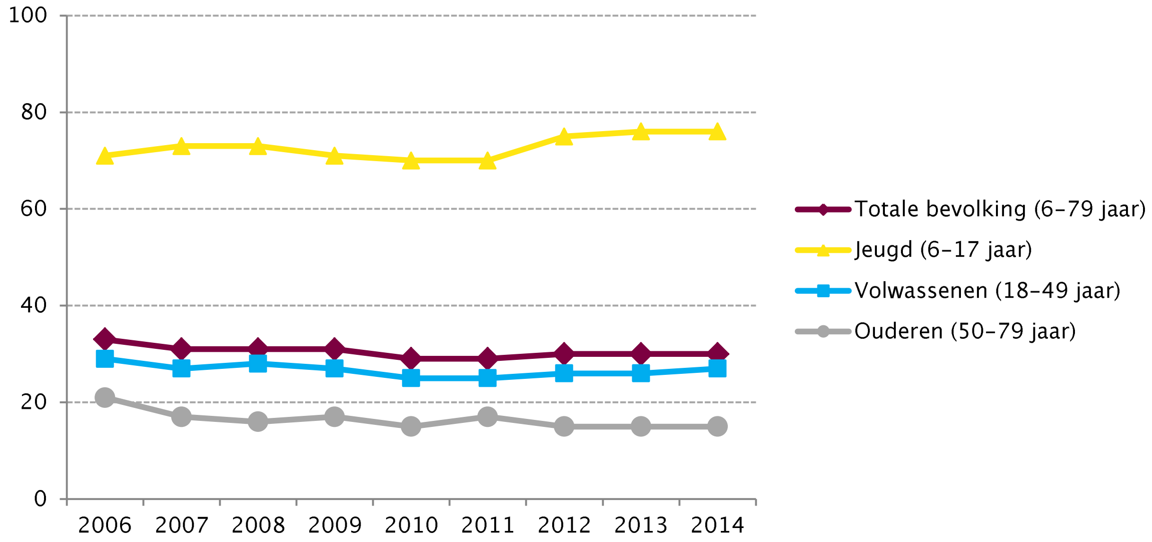
5.4 Lidmaatschap sportverenigingen

Op basis van VTO 2014 (SCP/CBS) is ongeveer een derde (31%) van de bevolking van 6 jaar en ouder lid van een sportvereniging. In 2012 was 32 procent van de bevolking van 6 jaar en ouder lid van een sportvereniging.

Als gekeken wordt naar de trendreeks van OBiN (2006-2014) valt op dat hierin weinig verandering is waar te nemen (figuur 5.2). Het lidmaatschap van een sportvereniging bij jongeren tot en met 17 jaar is de laatste jaren wat toegenomen, bij volwassenen is deze stabiel gebleven (Collard en Pulles, 2015).

[101] Voor de meer informatie over dit onderzoek zie: http://www.zorgatlas.nl/algemeen/gezondheidsmonitor-ggd-en-cbs-en-rivm-in-de-zorgatlas/

Figuur 5.2 Lidmaatschap van een sportvereniging, bevolking 6-79 jaar (in procenten)

Bron: OBiN (2006-2014) in Collard en Pulles (2015), bewerking Mulier Instituut

Ledencijfers sportbonden

Een andere bron voor de indicator clublidmaatschap zijn de ledentalcijfers van bij NOC*NSF aangesloten sportbonden. Ieder jaar inventariseert NOC*NSF in het voorjaar het aantal leden van de aangesloten sportbonden. In 2014 telde NOC*NSF 76 aangesloten sportbonden.

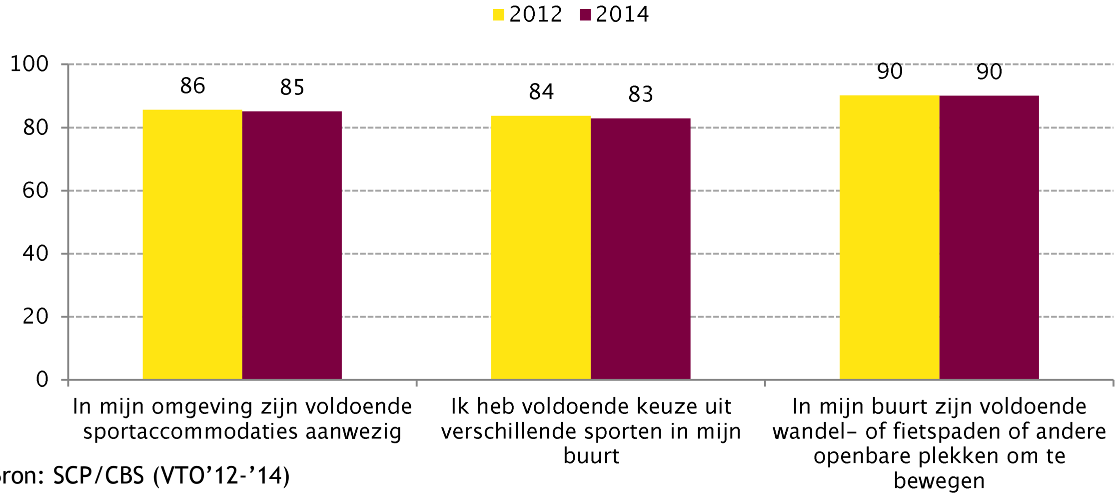
In totaal hadden deze sportbonden in 2014 iets meer dan 5,3 miljoen lidmaatschappen: 5.322.89. Dit is een lichte stijging ten opzichte van het aantal lidmaatschappen over 2013. Deze stijging wordt veroorzaakt door een administratieve wijziging bij Sportvisserij Nederland (+45.000). Wanneer deze groei buiten beschouwing wordt gelaten is er sprake van een daling van het aantal lidmaatschappen (-40.669).

Evenals in 2013 werd de top 5 in 2014 gevormd door de Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond (KNVB), de Koninklijke Nederlandse Lawn Tennis Bond (KNLTB), Sportvisserij Nederland, de Nederlandse Golf Federatie (NGF) en de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB). Bij drie van de vijf sportbonden is een stijging in het aantal lidmaatschappen waar te nemen, namelijk bij de KNVB (+4.307), Sportvisserij Nederland (+46.202) en de KNHB (+7.579). Het aantal lidmaatschappen van de overige twee bonden is in 2014 ten opzichte van 2013 gedaald (KNLTB -2.859; NGF -2.686). Van de overige vijftien grootste sportbonden zijn vier sportbonden gegroeid wat betreft het aantal lidmaatschappen. Bij de overige zes sportbonden was een daling waar te nemen.

5.5 Tevredenheid sport en bewegen in de buurt

In VTO zijn drie vragen gesteld over de mogelijkheden om in de eigen buurt te sporten. Hieruit blijkt dat in 2014 bijna negen op de tien Nederlanders in de leeftijd van twaalf jaar en ouder (86%) tevreden is met het sportaanbod in de buurt.[102] Als we kijken naar de afzonderlijke vragen dan zien we dat 90 procent van mening is dat er voldoende wandel- of fietspaden of andere openbare plekken om te bewegen in de eigen buurt zijn (figuur 5.3). Daarnaast is 85 procent van de bevolking van mening dat er voldoende sportaccommodaties in de buurt zijn en is 83 procent van mening dat zijn in de buurt voldoende keuze uit verschillende sporten hebben. De tevredenheid met de sportvoorzieningen in de buurt wijkt in 2014 nauwelijks af van 2012.

Figuur 5.3 Tevredenheid sportvoorzieningen in de buurt, bevolking 12 jaar en ouder (in procenten)

Bron: SCP/CBS (VTO'12-'14)

5.6 Samenvatting

- In de afgelopen 15 jaar is een sterke groei te zien van het aantal Nederlanders dat voldoende beweegt volgens de beweegnorm, van ruim de helft naar bijna drie kwart van de volwassen bevolking.

- Groepen die achterblijven op beweeggebied zijn enerzijds kinderen en jongeren, voor wie een strengere beweegnorm geldt, en anderzijds chronisch zieken en ouderen als het gaat om intensief bewegen.

- De sportdeelname lijkt de afgelopen jaren licht afgenomen en is weer op het niveau van een aantal jaar geleden. Het feit dat Nederland vergrijst en de groep ouderen groter wordt kan een

[102] In de SBB Monitor 2014 hebben we op basis van het Nationaal Sportonderzoek (NSO) 2012 en 2013 andere aspecten van de tevredenheid over de mogelijkheden om te sporten en bewegen in de buurt gepresenteerd.

verklaring zijn voor de geconstateerde stabilisatie in de sportdeelname. Ook het toegenomen aantal sportblessures is een mogelijke verklaring. Sportblessures hebben immers een negatieve invloed op de sportdeelname.

- Het lidmaatschap van een sportvereniging van de Nederlandse bevolking is de afgelopen jaren stabiel gebleven.

- De sport- en beweegdeelname van mensen met een aandoening of beperking blijft nog altijd achter op de sport- en beweegdeelname van mensen die geen gezondheidsproblemen ervaren.

- De bevolking is tevreden met de mogelijkheden die zij hebben om in de eigen omgeving te sporten.

- Nederlanders zijn tevreden over de mogelijkheden om te sporten in de eigen buurt. 90 procent is van mening is dat er voldoende wandel- of fietspaden of andere openbare plekken om te bewegen zijn in de buurt, 85 procent is van mening dat er voldoende sportaccommodaties in de buurt zijn en 83 procent is van mening dat er in de buurt voldoende keuze is uit verschillende sporten. De tevredenheid met de sportvoorzieningen in de buurt wijkt in 2014 nauwelijks af van 2012.

6. Conclusies en beschouwing

Met het programma Sport en Bewegen in de Buurt (SBB) wil het kabinet bereiken dat voor iedere Nederlander, jong of oud, een passend sport- en beweegaanbod in de eigen buurt aanwezig is, dat bovendien veilig en toegankelijk is. Dit met als uiteindelijk doel om meer sportdeelname en een gezonde en actieve leefstijl te stimuleren. Het realiseren van een passend sport- en beweegaanbod is een lokale verantwoordelijkheid. Het kabinet wil hieraan een positieve bijdrage leveren en investeert in het programma SBB jaarlijks ongeveer 67 miljoen euro (exclusief de bijdrage voor programmaondersteuning), waarvan de buurtsportcoach en de Sportimpuls de hoofdonderdelen zijn. Het ministerie van OCW draagt hier via de Impuls Brede scholen, sport en cultuur een klein deel aan bij. Het programma SBB ging in 2012 van start en heeft tot de afronding in 2016 nog ruim een jaar voor de boeg.

Dit rapport is het voorlaatste SBB voortgangsverslag en is door het Mulier Instituut, met ondersteuning van het ministerie van VWS en met input van de SBB-projectgroepleden en overige organisaties opgesteld. In voorgaande hoofdstukken is op basis van diverse registraties, monitors en rapportages een overzicht geboden van de stand van zaken en voortgang van de verschillende onderdelen van het programma SBB. Als structuur voor de rapportage is gebruik gemaakt van de in hoofdstuk 1 genoemde prestatie-indicatoren Middelen, Activiteiten, Prestaties en Effecten.

In paragraaf 6.1 van dit hoofdstuk formuleren we aan de hand van dezelfde opzet conclusies over de voortgang van het programma SBB. Daar waar geen gegevens over het betreffende onderwerp beschikbaar waren, vermelden we dat. Paragraaf 6.2 is meer beschouwend van aard.

6.1 Conclusies

In deze paragraaf zijn de belangrijkste conclusies over de voortgang van het programma SBB opgenomen. De voortgang wordt per regeling (Buurtsportcoach, hoofdstuk 2 en Sportimpuls, hoofdstuk 3) en per indicator uit het MAPE-model besproken. Tot slot volgen enkele conclusies over de samenhang van het programma SBB met ander beleid (hoofdstuk 4) en de kernindicatoren (hoofdstuk 5).

Buurtsportcoach

Middelen

Bijna 58 miljoen euro rijksinzet voor buurtsportcoaches in 2015

Een deel van het totale rijksbudget voor het programma SBB is voor de inzet van buurtsportcoaches bestemd. De ministeries van VWS en OCW investeren in 2015 57,9 miljoen euro in de regeling. Daarmee financieren zij voor veertig procent de lokale aanstelling van buurtsportcoaches. De 371 deelnemende (van de 393) gemeenten zorgen voor de overige zestig procent cofinanciering (86,9 miljoen euro).

Doelstelling aantal buurtsportcoaches bijna gehaald

In 2015 doen bijna alle gemeenten (371 van de 393, 94%) aan de Brede impuls combinatiefuncties mee, met inbegrip van vier nieuwe gemeenten (8ste tranche). De grootste groei is daarmee achter de rug. Samen hebben de gemeenten voor 2.897 fte (45,5 fte meer dan in 2014) ingetekend. Eind 2014 hebben de gemeenten uit de eerste zeven tranches gezamenlijk 2607 fte formatieplaatsen daadwerkelijk gerealiseerd (220 meer dan eind 2013). Dit is 91 procent van het totaal aantal te realiseren formatieplaatsen voor dat jaar (2.852 fte). Ongeveer zeventig gemeenten lopen sterk achter in de

realisatie van de door hen afgesproken norm. Met deze gemeenten voert het ministerie van VWS thans gesprekken om hun toekomstplannen te bespreken. In sommige gevallen zullen gemeenten hun aanvraag voor 2016 naar beneden bijstellen.

Rijksbijdrage in 2014 niet volledig benut

De rijksmiddelen zijn gebaseerd op de norm waarvoor gemeenten hebben ingetekend. Eind 2014 hebben nog niet alle gemeenten de afgesproken norm behaald. Alleen de eerste tranchegemeenten hebben het voor 2014 beschikbaar gestelde rijkdsbudget volledig voor het realiseren van buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen benut. De overige zes tranches hebben minder functies gerealiseerd dan de gestelde norm en hebben daarmee ook de beschikbaar gestelde rijksbijdrage niet volledig benut. Voor deze zes tranches gezamenlijk komt dit neer op een bedrag van 5,66 miljoen euro, ofwel tien procent van het beschikbaar gestelde rijksgeld voor 2014.

Activiteiten en proces

Intensieve ondersteuning buurtsportcoaches

Om buurtsportcoaches lokaal zo optimaal mogelijk in te (kunnen) zetten en lokaal beter te laten renderen, is een aantal landelijke ondersteuningsactiviteiten ingezet. Deze activiteiten zijn gericht op gemeenten die deelnemen aan de regeling (bevorderen doelbewuste inzet van buurtsportcoaches), op buurtsportcoaches zelf (bevorderen professionalisering door middel van de kwaliteitsimpuls) en op organisaties die lokaal gebruik (kunnen) maken van hun inzet (voorbeelden samenwerking).

Professionalisering buurtsportcoaches doorgezet

Met de kwaliteitsimpuls (o.a. buurtsportcoachapp, kennisproducten, bijeenkomsten) van VSG en partners zijn in 2015 nieuwe stappen gezet om buurtsportcoaches in de uitoefening van hun beroep te ondersteunen. Op deze manier is van hun behoeften aan ondersteuning een beter beeld gekregen. De inzichten worden gebruikt om de ondersteuning te verbeteren.

Cofinanciering voor twee derde door gemeenten zelf bekostigd

Het merendeel (86%) van de gemeenten die aan de buurtsportcoachregeling deelnemen, heeft de 60 procent cofinanciering voor 2014 geregeld. De gemeenten hebben gezamenlijk een financiële dekking voor 91 procent van de te bekostigen cofinanciering over 2014. In totaal wordt 67 procent van de cofinanciering door de gemeenten zelf bekostigd en wordt 33 procent door externe partijen gefinancierd.

Werkgeverschap meest in sectoren welzijn en sport

Het werkgeverschap van de buurtsportcoach wordt in 2014 nauwelijks bij organisaties uit bijvoorbeeld de zorgsector of het bedrijfsleven belegd. De meest voorkomende sectoren waar het werkgeverschap is ondergebracht zijn sport (32%) en welzijn (15%).

Inzet buurtsportcoaches in ‘nieuwe’ sectoren volgens verwachting

Het grootste deel van de combinatiefunctionarissen (oude stijl) en buurtsportcoaches (nieuwe stijl), namelijk 81 procent, wordt eind 2014 op de vier oorspronkelijke sectoren sport (36%), basisonderwijs (30%), cultuur (10%) en voorgezet onderwijs (5%) ingezet. De overige negentien procent is verdeeld over de ‘nieuwe’ sectoren welzijn (8%), ouderen(zorg) (2%), jeugd(zorg) (2%), zorg (2%), kinderopvang (1%) en overig (4%). In de vorige SBB Monitor concludeerden we dat er een lichte verschuiving was naar inzet in nieuwe sectoren (15% in 2012, 19% in 2013). Sinds eind 2013 is het aandeel ‘nieuwe’ sectoren gelijk

gebleven. De cijfers geven waarschijnlijk vooral aan wat volgens de gemeenten de primaire sector is van waaruit de buurtsportcoach zijn of haar werkzaamheden verricht. Buurtsportcoaches worden geacht vanuit deze primaire sector een combinatie met andere sectoren te maken en verbindingen te leggen met organisaties uit die sectoren, maar deze informatie kan niet uit de cijfers worden afgeleid. Het is goed om te realiseren dat pas vanaf 2012 een verbreding naar nieuwe sectoren mogelijk is en dat voor die tijd de tot dan toe beoogde 1800 fte (62% van het totaal beoogde aantal fte in 2016) alleen in de combinatie sport – onderwijs – cultuur kon worden ingezet (combinatiefuncties 'oude stijl'). Het is dan ook logisch dat gemeenten het merendeel van de functies eind 2014 nog steeds vooral vanuit de sectoren sport en onderwijs inzetten. Omdat met de verbreding van de regeling vanaf 2012 buurtsportcoaches worden geacht om sport met andere sectoren te combineren, is het niet verwonderlijk dat gemeenten bij veel van deze nieuwe functies de sector sport als uitgangspunt nemen. Een grote verschuiving naar de inzet vanuit 'nieuwe' sectoren valt dan ook niet te verwachten. Van buurtsportcoaches wordt echter wel verwacht dat zij in hun werk verbindingen leggen met organisaties uit de 'nieuwe' sectoren.

De verbindende rol van buurtsportcoaches

In de vorige SBB Monitor concludeerden we dat buurtsportcoaches, afhankelijk van lokale doelen, zeer divers worden ingezet. Ze richten zich op verschillende doelgroepen, waarbij jeugd en jongeren de belangrijkste waren. Daarbij zijn zij actief in combinaties van verschillende sectoren en vervullen ze afwisselend een coördinerende, verbindende, organiserende en/of uitvoerende rol. Nieuwe gegevens over de taakvervulling van buurtsportcoaches via het landelijke verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches worden in de volgende SBB Monitor gerapporteerd. Als het om de verbindende rol van buurtsportcoaches gaat, zijn er wel aanwijzingen (uit lokale onderzoeken en langlopend onderzoek naar de verbinding sport, zorg en bewegen) dat buurtsportcoaches er in slagen om netwerken op te zetten en een doorverwijsfunctie voor moeilijke doelgroepen te vervullen, maar dat samenwerking in de driehoek zorg – sport – welzijn nog beter zou kunnen. Het blijkt dat buurtsportcoaches behoefte hebben aan ondersteuning bij het bereiken van moeilijke groepen en het vormgeven van intersectorale samenwerking.

Vergroten kennis buurtsportcoaches kan bijdragen aan succesvolle inzet

Uit een behoeftepeiling onder buurtsportcoaches blijkt dat buurtsportcoaches behoefte hebben aan kennis. Als in deze behoefte wordt voorzien (via bijvoorbeeld de kwaliteitsimpuls) kan dat een bijdrage leveren aan een succesvolle inzet van buurtsportcoaches. Belangrijke kennisvragen zijn zicht krijgen op succesvol sport- en beweegaanbod (interventies); zicht krijgen op effecten van decentralisaties voor sport en bewegen; zicht krijgen op gemeentelijke beleids- en beslissingsprocessen; weten hoe de sport- en beweegbehoefte van de doelgroep in kaart moet worden gebracht; en hoe (resultaten van) projecten onder een breed publiek bekend kunnen worden gemaakt.

Prestaties

Geen (nieuwe) gegevens beschikbaar over (landelijke) resultaten buurtsportcoaches

Op dit moment zijn geen (nieuwe) gegevens beschikbaar ten aanzien van een aantal voor deze SBB Monitor gekozen uitkomstmaten (prestaties). Het gaat om prestaties die zijn afgeleid uit de beleidsteksten van de regeling, zoals het aantal brede scholen (met sportaanbod), meer sport- en beweegaanbod, versterking van sportverenigingen, meer lokale verbindingen, het bereik van doelgroepen en deelnemers en het aantal doorverwijzingen naar sport- en beweegaanbod. Voor 'lokale

verbindingen', 'sport- en beweegaanbod' en 'bereik doelgroepen en deelnemers' en 'doorverwijzingen' geldt dat op landelijk niveau geen meetinstrumenten beschikbaar zijn waarmee objectieve uitspraken kunnen worden gedaan. Niet alle gemeenten houden de resultaten van hun buurtsportcoaches bij en als zij dit al doen, hanteren zij daarvoor verschillende registratiesystemen waardoor een vergelijking niet mogelijk is. Daar komt bij dat gemeenten lokaal ook andere doelen nastreven dan hier zijn genoemd. Een uitspraak over de resultaten van buurtsportcoaches op landelijk niveau zal dan ook op een verzameling van lokale resultaten zijn gebaseerd.

Effecten

Geen (nieuwe) gegevens over effecten buurtsportcoach

Op dit moment zijn geen (nieuwe) studies voorhanden waarmee uitspraken kunnen worden gedaan over de (lokale) effecten die de inzet van buurtsportcoaches in gemeenten oplevert. Met effecten bedoelen we de uitwerking van de regeling op het niveau van de burgers. Gemeenten hanteren niet allemaal dezelfde uitkomstmaat voor effecten, waardoor ook hiervoor geen landelijk meetinstrument kan worden ingezet. Ook hier zal met de lokale situatie rekening moeten worden gehouden.

Sportimpuls

Middelen

9 miljoen euro rijksinzet voor Sportimpuls

Voor de Sportimpuls heeft het Rijk in 2015 in totaal 9 miljoen euro beschikbaar. Dat is 7 miljoen minder dan in 2014 toen 16 miljoen euro beschikbaar was. In 2015 is 3,5 miljoen euro bestemd voor reguliere Sportimpulsprojecten, 1,5 miljoen euro voor de Sportimpuls Kinderen Sportief op Gewicht (KSG) en 4 miljoen euro voor de Sportimpuls Jeugd in lage inkomensbuurten (JILIB).

Eind 2015 starten 119 Sportimpulsprojecten

In 2015 zijn in totaal 119 aanvragen voor de Sportimpuls gehonoreerd. Daarvan vallen 53 aanvragen onder het kader van de reguliere Sportimpuls, 16 aanvragen onder de Sportimpuls KSG en 50 aanvragen onder de Sportimpuls JILIB. Deze projecten zullen eind 2015 starten en hebben een looptijd van twee jaar. Het merendeel van de activiteiten vindt in 2016 en 2017 plaats. Het totaal aantal gehonoreerde projecten is lager dan voorheen. In 2013 werden 166 projecten gehonoreerd en in 2014 zijn 208 projecten gehonoreerd. Doordat het budget voor 2015 een stuk lager uitvalt dan voorgaande jaren, zijn minder projecten gehonoreerd.

Aantal aanvragen reguliere Sportimpuls en KSG neemt af

Sinds de start van de Sportimpuls daalt het aantal aangevraagde projecten voor de reguliere Sportimpuls en KSG. In 2015 zijn voor JILIB wel meer aanvragen ingediend. De afname komt mogelijk door een verzadingseffect. Een andere verklaring is dat de eisen voor het indienen van een aanvraag strenger zijn geworden. De toename bij JILIB heeft mogelijk te maken met de grotere bekendheid voor deze type Sportimpuls. Het kan ook zijn dat aanvragen die eerst bij de reguliere Sportimpuls werden ingediend, nu bij JILIB worden aangemeld. In beide regelingen kunnen projecten worden ingediend die op de jeugd zijn gericht. JILIB richt zich specifiek voor jeugd in lage inkomensbuurten.

Sportimpulsprojecten in alle provincies

Bij de beoordeling van Sportimpulsprojecten wordt niet op landelijke spreiding gestuurd. Alleen relevantie en kwaliteit zijn leidend. Voor de ronde van 2014 zien we wel dat in alle provincies Sportimpulsprojecten zijn toegekend. In Gelderland, Noord-Brabant, Noord-Holland en Zuid-Holland bevindt zich de grootste concentratie van reguliere Sportimpulsprojecten die in 2014 zijn gestart. Voor KSG lijken de projecten geconcentreerd in Noord-Holland, Zuid-Holland en Noord-Brabant. Bij JILIB bevindt de grootste concentratie van projecten zich in Noord-Holland, Zuid-Holland en Groningen. In deze provincies hebben kinderen ook het grootste risico om in armoede op te groeien, zo blijkt uit gegevens van CBS.

De landelijke spreiding van de reguliere Sportimpulsprojecten komt in de meeste provincies voor alle rondes (2012, 2013, 2014) samen redelijk overeen met de spreiding van inwoners. De provincie Groningen is daarin een uitschieter. In deze provincie zijn tijdens de drie rondes bijna zes keer zoveel projecten toegekend dan op basis van het inwonertal te verwachten was. In Friesland wordt naar verhouding het laagste aantal reguliere Sportimpulsprojecten uitgevoerd.

Activiteiten en proces

Procedure Sportimpuls steeds verder aangescherpt

Sinds de start van de Sportimpuls in 2012 is de procedure voor het indienen en beoordelen van aanvragen aangescherpt. Doel daarvan is o.a. om te stimuleren dat aanvragers kwalitatief betere aanvragen indienen, dat de Sportimpulsprojecten beter in het lokale beleid zijn ingebed, dat meer gebruik wordt gemaakt van de inzet van buurtsportcoaches, een sterkere binding onstaat met interventie-eigenaren en dat beter wordt nagedacht over monitoring en evaluatie. De gedachte hierachter is dat dit leidt tot betere projecten (in de uitvoering) en tot betere resultaten.

Ondersteuning bij aanvraag en uitvoering Sportimpulsprojecten intensiever

Via de inzet van de Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls (OOSI), de Zelfscan Sportimpuls en uitgebreide communicatie en diverse bijeenkomsten, kunnen projectaanvragers en –eigenaren, wanneer zij daaraan behoefte hebben, steeds beter bij de aanvraag, uitvoering en afronding van Sportimpulsprojecten worden ondersteund. De zelfscan is in het afgelopen jaar ruim 500 keer uitgevoerd. Het is niet bekend of aanvragers hierdoor ook hoger op de beoordelingscriteria scoorden. De OOSI is in de loop der tijd gerichter gaan werken en beter op de kaart gezet. In 2015 was bij 38 procent van de JILIB-aanvragen en respectievelijk 39 procent van de reguliere – en KSG-aanvragen een OOSI-adviseur betrokken. De gemeentelijk sportadviseur wordt het vaakst bij de aanvragen geconsulteerd. Vanuit OOSI wordt daar ook op ingezet.

Sportimpulsaanvragen scoren steeds hoger op kwaliteit en relevantie

Bij de aanvragen van de reguliere Sportimpulsprojecten is tijdens de periode 2012-2015 een duidelijke verschuiving te zien in de kwaliteit en relevantie van de aanvragen. Het aandeel reguliere Sportimpulsaanvragen dat wegens onvoldoende kwaliteit of relevantie niet honorabel is, is afgenomen. De kwaliteit van de aanvragen is dan ook toegenomen. De indruk is dat dit het resultaat is van de verscherpte procedures en de toegenomen ondersteuningsmogelijkheden voor aanvragers.

Kwaliteit interventies Menukaart Sportimpuls beter gewaarborgd

Binnen het programma SBB worden lokale sport- en beweegaanbieders gestimuleerd om bestaand succesvol sport- en beweegaanbod in hun eigen buurt toe te passen. Daarvoor zijn de Menukaart Sportimpuls en Menukaart KSG ontwikkeld. Deze menukaarten bevatten een geselecteerd overzicht van erkende interventies. Vanaf 2015 moeten alle interventies op de Menukaart aan het erkenningsniveau 'Goed beschreven' voldoen. De interventies op de menukaarten waren daarom in het erkenningstraject van het programma Effectief Actief opgenomen, waarin ook interventies buiten de Sportimpuls worden opgespoord en gevalideerd. Jaarlijks voor de opening van de nieuwe subsidieronde worden de menukaarten herijkt. Momenteel staan 111 erkende interventies op de Menukaart Sportimpuls (in 2014 waren dat er 104) en 14 op die van KSG (in 2014 waren dat er 16). Projecttaanvragers zijn verplicht om gebruik te maken van de menukaarten en moeten vanaf 2014 de interventie-eigenaar meer bij de aanvraag en uitvoering van het Sportimpulsproject betrekken. Het is niet bekend in hoeverre dit al tot betere aanvragen dan wel uitvoering van projecten leidt. De achterliggende gedachte is dat de kwaliteit van sport- en beweegaanbod zal toenemen door het gebruik van erkende interventies te stimuleren.

Meer tevredenheid over aanvraagprocedure

Projecteigenaren uit de derde ronde (2014) zijn over het algemeen tevreden over de aanvraagprocedure. Over de eisen waaraan de subsidieaanvraag moet voldoen is minder onduidelijkheid en financiële vragen over bijvoorbeeld BTW komen in de derde ronde nauwelijks meer voor. Een goede communicatie blijft volgens projecteigenaren evenwel nodig.

Projecten sluiten aan bij gemeentelijk beleid

Uit kwalitatief onderzoek komt naar voren dat sportimpulsprojecten lijken aan te sluiten bij gemeentelijk beleid. Bij een deel van de aanvragen hebben gemeenten in verschillende mate meegedacht met de aanvraag en in enkele gevallen is de gemeente zeer actief bij het project betrokken. Projectaanvragers zijn sinds 2013 verplicht om aan gemeenten een advies te vragen over hun aanvraag.

Buurtsportcoach vaak betrokken bij Sportimpuls

De betrokkenheid van een buurtsportcoach is niet verplicht bij een Sportimpulsproject, maar wordt sinds 2014 wel extra gestimuleerd. Bij de overgrote meerderheid van de in 2014 gehonoreerde projecten, blijkt een buurtsportcoach betrokken te zijn (86% regulier, 96% KSG, 97% JILIB).

Aandeel projecten in kleine gemeenten toegenomen

Sinds de ronde van 2012 is het aandeel toegekende reguliere Sportimpulsprojecten dat afkomstig is uit kleine gemeenten toegenomen (van 28% naar 35%) en uit grote gemeenten afgenomen (van 41% naar 37%). Een dergelijke verschuiving van groot naar klein en middelgroot geldt ook voor KSG. Bij JILIB is het merendeel (56%) van de toegekende projecten in 2014 uit een grote gemeente afkomstig.

Merendeel reguliere projecten in de buurt uitgevoerd

Het merendeel van de reguliere Sportimpulsprojecten uit 2014 wordt in de buurt uitgevoerd. Sinds de ronde in 2012 is de uitvoering van projecten in de setting onderwijs en buitenschoolse opvang afgenomen, mogelijk als gevolg van het feit dat minder projecten op de jeugd zijn gericht. Veel JILIB-projecten worden daarentegen ook in de onderwijssetting uitgevoerd. Bij KSG is de zorg vanzelfsprekend een veel voorkomende setting. Reguliere Sportimpuls- en JILIB-projecten worden voornamelijk door sportverenigingen uitgevoerd, KSG-projecten vooral door welzijns- en

zorgorganisaties. Binnen de reguliere Sportimpuls worden projecten in de ronde van 2014 iets vaker vanuit zorg en welzijn uitgevoerd dan in 2013.

Positieve ervaringen met samenwerking

Sportimpulsprojecten hebben diverse samenwerkingspartners. Het gemiddeld aantal samenwerkingspartners per project is iets hoger in 2014 dan in de ronde van 2013 (6,9 vs 6,1). Het gaat in 2014 om in totaal 960 organisaties bij 122 projecten. Bij JILIB wordt met gemiddeld 7,7 organisaties per project samengewerkt. In totaal worden 462 samenwerkingspartners bij 60 JILIB-projecten betrokken. Uit interviews blijkt dat de ervaringen met samenwerking positief zijn. Drie kwart van de KSG-projecten uit de ronde van 2013 ervaart de samenwerking tussen zorg en sport als goed, al moeten wel cultuurverschillen worden overbrugd. Helemaal vlekkeloos loopt de samenwerking nog niet, zo ervaart men 'eilandjesvorming' en gebrek aan tijd bij de partners.

Verscheidenheid aan doelgroepen, diverse wervingsmethoden

Binnen de reguliere Sportimpuls kunnen projecten op verschillende doelgroepen zijn gericht: kinderen, jeugd, volwassenen, ouderen, etc. Voor KSG en JILIB gaat het om respectievelijk kinderen met (risico op) overgewicht en jongeren in lage inkomensbuurten. Deze verscheidenheid aan doelgroepen maakt dat de wervingsmethoden ook verschillen, van traditionele tot meer moderne methoden als sociale media. Scholen zijn een belangrijke plek om kinderen en jongeren te werven. KSG-projecten doen dat via zorgpartners. Daarnaast werven projecteigenaren deelnemers via sportverenigingen en andere organisaties in de omgeving. De KSG-doelgroep blijkt lastig bereikbaar, evenals jongeren.

Verschuiving in doelgroep Sportimpuls

Voor de reguliere Sportimpuls zijn in de doelgroepen van projecten duidelijke ontwikkelingen zichtbaar. In 2012 was het merendeel van de projecten nog op jeugd gericht. Dat is in 2013 en 2014 verschoven naar volwassenen (57% van het totaal in 2014) en ouderen (49% van het totaal in 2014, jeugd 44% van het totaal in 2014)[103]. Deze verschuiving heeft ongetwijfeld te maken met de toevoeging van KSG en JILIB aan de regeling. Deze projecten zijn specifiek gericht op kinderen en jongeren (overgewicht en armoede). Het aantal projecten dat zich richt op gehandicapten en chronisch zieken is vrij constant gebleven (14% resp. 16% in 2014).

Minder interventies gehandicaptensport uitgevoerd

Het aantal uitgevoerde interventies dat is gericht op chronisch zieken of mensen met een beperking is sinds 2013 afgenomen. Zowel het aantal aanvragen van projecten waarin deze interventies worden genoemd, als het honoreringspercentage van deze projecten, neemt sinds 2013 af. Het is niet bekend wat de oorzaak is van deze afname. De indruk bestaat dat de bestaande mogelijkheden binnen het programma SBB niet goed aansluiten bij de doelgroep mensen met een beperking. Vanaf 2015 wordt daarom met het beleidsprogramma Grenzeloos Actief extra aandacht besteed aan het verbeteren van deze aansluiting. Dit moet ervoor zorgen dat buurtsportcoaches en sportimpulsaanvragen meer op deze doelgroep zijn gericht.

[103] Percentages tellen niet op tot 100 procent omdat een Sportimpulsproject zich op meerdere doelgroepen kan richten.

Tevredenheid over afronding, borging vraagt nog veel aandacht

Projectleiders van de eerste ronde Sportimpulsprojecten zijn tevreden over de afronding van de Sportimpuls. Volgens de meeste projectleiders is de verhouding tussen de financiering, de geïnvesteerde tijd en de uiteindelijke resultaten in balans gebleken. De borging van projecten gaat in vergelijking met eerdere metingen beter, maar vraagt veel aandacht. KSG-projecten uit de subsidieronde 2013 ervaren de financiële borging als knelpunt.

Samenwerking zorgt voor succes, een gebrek aan visie op borging werkt belemmerend

Enthousiaste en deskundige begeleiding, sterke samenwerking tussen organisaties op lokaal niveau (met name bij samenwerking tussen verschillende sectoren) en kennis van en over de doelgroep worden als succesfactoren bestempeld. Belemmerende factoren zijn een gebrek aan visie op borging, te weinig ouderbetrokkenheid en het feit dat het sport- en beweegaanbod te weinig of niet aansluit op de wensen en behoeften van de doelgroep.

Prestaties

Lokale verbindingen worden tot stand gebracht

Projectleiders blijken te slagen om samenwerking tussen organisaties tot stand te brengen en te versterken. In sommige gevallen zijn nieuwe verbindingen tussen organisaties ontstaan (tussen bv. gezondheidscentra en sportverenigingen) en in andere gevallen is de bestaande samenwerking geïntensiveerd. Bij KSG-projecten is in enkele gevallen al sprake van een ketenaanpak tussen sport en zorg. Bij JILIB-projecten lijkt de samenwerking met welzijnsorganisaties uit de wijk of nabije omgeving nog niet goed van de grond te zijn gekomen.

Meer aandacht voor kwaliteit van sport– en beweeginterventies

Dankzij Effectief Actief staat kwaliteit nu duidelijk op de kaart in de sport- en beweegsector. Voor kwaliteit(sverbetering) van sport- en beweeginterventies, competenties van lokale uitvoerders en het monitoren en evalueren van deze aspecten is nu meer aandacht. Wat betreft de interventies op de Menukaart Sportimpuls is er een kwaliteitsslag gemaakt, doordat ze allen ‘Goed Beschreven’ dienen te zijn. Dit is het eerste niveau op de ladder van erkenningsniveaus. Deze interventies worden nu lokaal verspreid, omdat sport- en beweegaanbieders bij de aanvraag van Sportimpulsprojecten verplicht gebruik moeten maken van de Menukaart Sportimpuls. Interventie-eigenaren krijgen hierdoor de kans om lokaal meer ervaring op te doen met hun interventie en toe te werken naar een hoger erkenningsniveau.

Nieuw sportaanbod gerealiseerd

Met de reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 is veel nieuw aanbod gerealiseerd. Met de KSG-projecten die in 2013 zijn gestart, is volgens projectleiders eveneens nieuw aanbod in de buurt gerealiseerd.

Sportimpuls draagt bij aan professionalisering

De meeste projectleiders zijn van mening dat de Sportimpuls in meer of mindere mate aan de professionalisering van de organisatie heeft bijgedragen.

Deelnemers bereikt, ouderbetrokkenheid blijft lastig

De reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 hebben in totaal 194.108 deelnemers in beweging gebracht. Gemiddeld hebben per project 1.184 deelnemers aan de sport- en beweegactiviteiten meegedaan.
Uit het verdiepingsonderzoek naar de inzet van de Sportimpuls blijkt dat ouderbetrokkenheid voor KSG- en JILIB-projectleiders nog altijd een lastig punt is. Ook in de voorgaande metingen van het verdiepingsonderzoek bleek ouderbetrokkenheid een verbeterpunt.

Financiële borging blijft opgave

Wat de borging betreft geven projecteigenaren van Sportimpulsprojecten uit 2012 aan dat de samenwerking is voortgezet. Het onderwijs en de combinatiefunctionaris of buurtsportcoach zijn partijen die hierin een belangrijke rol vervullen. De aandacht voor financiële borging blijkt groter dan voorheen, maar wordt nog wel als lastig ervaren. Bij de eerste ronde Sportimpulsprojecten lijkt financiële borging goed te zijn geregeld. De financiële borging wordt op verschillende manieren gerealiseerd, namelijk via een lidmaatschap, contributie en/of eigen bijdrage, sponsors en subsidie. Ook komt het voor dat de combinatiefunctionaris of buurtsportcoach de activiteiten in zijn of haar reguliere werkzaamheden heeft opgenomen en dat betrokken partijen de activiteiten (en dus kosten) overnemen. Het gratis sportaanbod dat bijvoorbeeld door de buurtsportcoach wordt georganiseerd, wordt door sportverenigingen soms als concurrerend ervaren: zolang deelnemers gratis aan sportaanbod kunnen deelnemen, zullen ze mogelijk geen belangstelling hebben voor doorstroming naar reguliere sportverenigingen waar zij contributie moeten betalen.

Effecten

Sportimpuls brengt mensen in beweging

De Sportimpuls beoogt door het stimuleren van vraaggestuurd lokaal sport- en beweegaanbod op maat een hogere structurele sport- en beweegdeelname. Het structureel sporten voor de doelgroep blijkt bij bijna alle reguliere Sportimpulsprojecten uit 2012 bereikt. Dit wordt bij een andere organisatie dan een sportvereniging geborgd door lid te worden van de sportvereniging, deel te nemen aan regulier aanbod en het aanbod in te bedden binnen de sportvereniging. Met de verslagen die projectleiders van Sportimpulsprojecten bij ZonMw indienen, is zicht op het aantal deelnemers dat naar structureel sport- en beweegaanbod doorstroomt. Het blijft echter lastig om in te schatten hoe projectleiders doorstroom hebben geïnterpreteerd en of zij de juiste aantallen door hebben kunnen geven. In totaal zijn volgens opgave van de projecteigenaren 26.751 deelnemers van de Sportimpuls 2012 doorgestroomd naar structureel sport- en beweegaanbod, dit komt neer op 14 procent van het totaal aantal deelnemers (194.108).

De Sportimpuls zorgt voor nieuwe samenwerking

Naast effecten op structurele sportdeelname worden ook andere effecten waargenomen. Deze effecten liggen vooral op het gebied van nieuwe samenwerking tussen verschillende sectoren, waardoor sport en bewegen bij verschillende doelgroepen onder de aandacht is gebracht.

Samenhang beleid

Raakvlakken maar weinig directe linken met overig beleid in uitvoering

Het programma SBB heeft duidelijke raakvlakken met de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl (SBGL), de aanpak Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG), het actieplan Veilig Sportklimaat en het gehandicaptensportbeleid 'Grenzeloos Actief'. Het programma draagt tevens bij aan de doelen van het bredere gezondheidsbeleid van het kabinet. Daarin wordt, net als bij SBB, uitgegaan van een wijkgerichte aanpak en het aanpakken van achterstanden bij bepaalde groepen inwoners. Organisaties in het sociale domein zijn daar aan zet. Voor het programma SBB, met name voor buurtsportcoaches, en in mindere mate binnen Sportimpulsprojecten, ligt een grote uitdaging om sport met deze organisaties in het sociale domein te verbinden omdat de moeilijk bereikbare doelgroepen daar veelal te vinden zijn. In het VSK-programma hebben buurstportcoaches tot nu toe geen specifieke rol toebedeeld gekregen. Hoewel momenteel in de uitvoering geen directe verbinding is tussen beide programma's (VSK en SBB), zijn op het lokale niveau wel raakvlakken. Vanuit de Onderwijsagenda SBGL worden scholen gestimuleerd om samen te werken met buurtsportcoaches. Buurtsportcoaches kunnen ook bijdragen aan de doelen van JOGG. Het is niet bekend in welke mate dit gebeurt, maar de indruk is wel dat buurtsportcoaches als JOGG-coördinator worden ingezet en veel aanvragen voor de Sportimpuls KSG uit JOGG-gemeenten afkomstig zijn. Ook zijn er lokale voorbeelden dat basisscholen in JOGG-gemeenten gemotiveerd worden om te werken aan de Gezonde School aanpak en dat dit leidt tot ondersteuningsaanvragen voor de Gezonde School. In de uitvoering van de beleidsprogramma's SBGL, JOGG en SBB begint dus een verbinding te ontstaan. De verbinding van SBB met ander beleid komt het meest tot uiting in het nieuwe gehandicaptensportbeleid Grenzeloos Actief. Doel van dit beleid is dat buurtsportcoaches en Sportimpulsprojecten meer ingezet worden voor de doelgroep mensen met een beperking.

Kernindicatoren

In de afgelopen jaren is steeds meer bekend geworden over de resultaten van Sportimpulsprojecten en de inzet van buurtsportcoaches. Doordat er veel verstorende effecten bestaan, zoals andere interventies en landelijke trends, blijft het moeilijk om een direct verband te leggen tussen het werk dat op lokaal niveau wordt gedaan en eventuele veranderingen in de landelijke cijfers over sport- en beweegdeelname. Gegeven de inzet van het programma SBB en de manier waarop dit past binnen een breder scala aan interventies om de sport- en beweegdeelname te verhogen, blijft het niettemin relevant om de landelijke trends in de gaten te houden.

De beweegdeelname van Nederlanders is de afgelopen 15 jaar flink gegroeid. Groepen die achterblijven in deze groei zijn enerzijds kinderen en jongeren en anderzijds chronisch zieken en ouderen. De sportdeelname is gestabiliseerd. Het feit dat Nederland vergrijst en de groep ouderen groter wordt, kan een verklaring zijn voor de geconstateerde stabilisatie in de sportdeelname. Ook het toegenomen aantal sportblessures is een mogelijke verklaring. Het aandeel Nederlanders dat lid is van sportvereniging is de afgelopen jaren stabiel gebleven.

6.2 Beschouwing

Het programma SBB geniet na drie jaar bij diverse partijen in het land inmiddels grote bekendheid en betrokkenheid. Bijna alle gemeenten doen aan de regeling buurtsportcoaches mee en velen van hen hebben de laatste jaren bijgetekend om meer buurtsportcoaches te realiseren dan vooraf beoogd. Het aantal aanvragen voor de Sportimpuls overtreft ieder jaar de budgettaire mogelijkheden om projecten

te financieren. De conclusie is dat de regelingen enthousiast zijn omarmd door betrokkenen in heel het land.

Over het algemeen kunnen we concluderen dat lokale betrokkenen met grote tevredenheid aan de regelingen deelnemen. Het biedt hen een mogelijheid om een impuls te geven aan de ontwikkeling van lokaal sportbeleid en lokaal sport- en beweegaanbod. Veel partijen zijn lokaal in beweging gebracht om daar een bijdrage aan te leveren. Lokale betrokkenen hebben positieve ervaringen met de bereikte resultaten en effecten van de regelingen. Het is de afgelopen jaren echter niet mogelijk gebleken om deze ervaren resultaten ook objectief meetbaar te maken. Dit komt omdat de inzet van buurtsportcoaches en uitvoering van Sportimpulsprojecten lokaal zeer divers is en gericht is op lokale doelen. Het is niet mogelijk om voor alle tot nu toe 665 Sportimpulsprojecten en 2.900 fte buurtsportcoaches, dezelfde uitkomstmaten te hanteren. Lokale casestudies zijn waarschijnlijk de beste manier om aan deze diversiteit recht te doen.

We hebben hieronder een aantal aandachtspunten geformuleerd om meer zicht te krijgen op processen, succes- en faalfactoren en de bijdrage van de regelingen aan gewenste resultaten en effecten.

Buurtsportcoaches

Gemeenten (371) en hun lokale partners dragen het merendeel van de kosten voor de inzet van buurtsportcoaches. Zij hebben daarvoor in 2015 in totaal 87 miljoen euro begroot. Inclusief de rijksbijdrage wordt zo jaarlijks een bedrag van bijna 145 miljoen euro in het lokale sportbeleid geïnvesteerd. De inzet van buurtsportcoaches kan als een sterke impuls worden gezien voor (de ontwikkeling van) het lokale sportbeleid. Of en in welke mate gemeenten vanaf de start of tijdens de regeling de inzet van buurtsportcoaches aan de doelen van het lokale sportbeleid of andersom hebben gekoppeld, zou als mooie uitkomstmaat kunnen gelden voor de vraag hoe gemeenten de regeling hebben opgepakt.

De regeling buurtsportcoaches heeft een structureel karakter. De rijksbijdrage wordt als decentralisatieuitkering in het gemeentefonds gestort en zal zoals voorzien ook na 2016 beschikbaar blijven. Voorwaarde is wel dat gemeenten en hun lokale partners hun cofinanciering ook na 2016 voortzetten. Alleen dan kunnen de naar verwachting 5.000 buurtsportcoaches (uitgaande van een parttime aanstelling van gemiddeld 23 uur) hun werk voort blijven zetten. De cofinanciering komt vooralsnog vooral ten laste van de gemeentelijke (sport)begroting. Lokale partners dragen momenteel voor een derde bij. Voor de continuïteit is de lokale cofinanciering van groot belang, evenals de beoogde samenwerking die lokaal rondom of door buurtsportcoaches op gang moet komen. Een belangrijke vraag is of gemeenten bewust kiezen om de kosten voor het merendeel zelf te dragen of dat (en waarom) het niet goed lukt om andere partijen voor de financiering mede verantwoordelijk te maken. Voor het veiligstellen van de lokale financiering (of voorkomen van bezuinigingen) lijkt het in ieder geval van belang dat gemeenten de lokale resultaten of toegevoegde waarde van buurtsportcoaches voor lokale partners en gemeenteraad zichtbaar maken. Dat gemeenten behoefte hebben aan gegevens over de lokale uitwerking van buurtsportcoaches, blijkt wel uit de animo voor workshops over dit onderwerp en discussies in de media hierover. Buurtsportcoaches zelf zien het belang er ook van in en zouden zelf kunnen bijdragen aan het zichtbaar maken van hun inzet (zie onderzoek Van Groeningen, 2015).

De kwestie rondom het vinden van voldoende cofinanciering bij lokale partners, speelt wellicht ook een rol bij de daadwerkelijke realistatie van beoogde functies. Het lukt ongeveer 70 gemeenten (in meer of mindere mate) niet om snel over te gaan tot het aanstellen van buurtsportcoaches, waardoor rijksgeld waar zij volgens afspraak (in 2014) aanspraak op kunnen maken, (tijdelijk) onbenut blijft. Met deze gemeenten voert het ministerie van VWS thans gesprekken om hun toekomstplannen te bespreken. In sommige gevallen zullen gemeenten hun aanvraag voor 2016 naar beneden bijstellen.

Gemeenten geven aan dat het werkgeverschap van buurtsportcoaches bij diverse organisaties is belegd. Of deze werkgevers buurtsportcoaches alleen aansturen of de inzet ook cofinancieren, is niet bekend. Het is wenselijk om na te gaan welke werkgeverschapsvormen er zijn en welke vormen goed, dan wel minder goed werken. De wijze waarop en de schaal (lokaal, regionaal) waarbinnen het werkgeverschap is geregeld, kan voor lokaal behaalde resultaten een bepalende factor zijn. Waar binnen grote gemeenten met verschillende lokale organisaties bij de inzet van buurtsportcoaches kan worden samengewerkt, kunnen bijvoorbeeld kleinere gemeenten met weinig fte met andere gemeenten samenwerken om de inzet te verbeteren.

Bij werkgeverschap gaat het ook om de aansturing van buurtsportcoaches. Een doelbewuste inzet van buurtsportcoaches is van belang om te bevorderen dat hun inzet meer rendeert. Buurtsportcoaches hebben in elk geval behoefte aan kennis. Het is een goede ontwikkeling dat de ondersteuningspartners veel inzet plegen om de professionaliteit van buurtsportcoaches te verbeteren.

Lokale samenwerking is een belangrijke randvoorwaarde voor het opzetten van lokaal sport- en beweegbeleid. Dit geldt zowel voor de buurtsportcoachregeling als voor de Sportimpuls. Zoals eerder aangegeven, kunnen we aan de inputkant de cofinanciering door lokale partijen en hun betrokkenheid bij het werkgeverschap van buurtsportcoaches, zien als (voorbode voor de) uitkomstmaat voor lokale samenwerking. Dit geldt ook voor de informatie over de sectoren van waaruit buurtsportcoaches werkzaam zijn (zie BMC Monitor). Uit deze gegevens blijkt echter niet wat de resultaten van de activiteiten zijn die buurtsportcoaches lokaal ondernemen om organisaties uit sport en andere partijen met elkaar te verbinden. Het is onduidelijk in welke mate hen dit lukt (hoeveel verbindingen, tussen welke partijen), wat de aard is van deze verbindingen (soort, intensiteit) en hoe duurzaam deze verbindingen zijn als de buurtsportcoach er tussen uit stapt. In de volgende SBB Monitor rapporteren we wederom over de ervaringen van buurtsportcoaches en betrokken organisaties met deze aspecten. Om een beter beeld te krijgen hoe het zit met de lokale verbindingen, zal gebruik gemaakt moeten worden van gegevens uit lokale casestudies. Omdat tussen en binnen gemeenten veel diversiteit is in de rollen die buurtsportcoaches vervullen, is het verstandig om per type buurtsportcoach (sport-onderwijs, sport-zorg, sport-buurt, etc) in te zoomen op de verbindingen die tot stand komen en wat daarin succes- en faalfactoren zijn.

De rol van gemeenten bij het zorgen voor goede toegankelijke voorzieningen in de wijk, waaronder ook sport, is vooral het laatste jaar door de decentralisaties in het sociale domein groter geworden. Het doel is participatie en zelfredzaamheid van burgers te vergroten en ondersteuning te bieden daar waar nodig. Er ligt een grote uitdaging voor het programma SBB, buurtsportcoaches en projectleiders of -eigenaren van Sportimpulsprojecten om sport te verbinden met organisaties in het sociale domein. Het is een uitdaging omdat het lastig kan zijn organisaties met verschillende culturen en werkwijzen met elkaar te verbinden. Het biedt ook kansen om doelgroepen te bereiken omdat organisaties in het sociale domein kunnen fungeren als vindplaats voor moeilijk bereikbare groepen, bijvoorbeeld mensen met een beperking, langdurig werklozen, kinderen in de zorg. Zoals eerder gesteld, is het van belang dat de

toegevoegde waarde van buurtsportcoaches (en Sportimpulsprojecten) zichtbaar wordt gemaakt zodat deze organisaties daar het nut van inzien, maar andersom ook zelf de verbinding met sport gaan leggen.

Sportimpuls

De stimuleringsmaatregel Sportimpuls is anders vormgegeven dan de buurtsportcoachregeling. Het gaat bij de Sportimpuls om tweejarige projecten met een begin en een einde, gericht op lokale sport- en beweegaanbieders, zonder cofinanciering van lokale partijen. Bij de buurtsportcoachregeling heeft het Rijk minder sturingsmogelijkheden doordat de subsidie in het gemeentefonds is gestort. Dit impliceert dat gemeenten veel beleidsvrijheid hebben om die gelden in te zetten al naar gelang hun lokale situatie. Maar de verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van lokaal sport- en beweegaanbod aan gemeenten overlaten is ook precies wat het Rijk beoogt. Bij de Sportimpuls zijn er meer sturingsmogelijkheden. ZonMw is voor de aanvraagprocedure verantwoordelijk gesteld. Aanvragen moeten voldoen aan strikte voorwaarden en deze voorwaarden zijn de laatste jaren op basis van ervaringen met voorgaande rondes steeds verder aangescherpt. Dit heeft tot gevolg dat er geen 'losse flodders' meer worden ingediend en dat de kwaliteit en relevantie van de aanvragen is toegenomen. Zowel bij de ondersteuningspartners als bij aanvragers is dus sprake van een leereffect.

De regeling kan in ieder geval op veel belangstelling rekenen. Door de subsidiemogelijkheden kunnen lokale organisaties aanspraak maken op een fors bedrag (tussen 10.000 en 100.000 euro) en daarmee de activiteiten van de lokale organisatie een impuls geven. Inmiddels zijn sinds 2012 665 projecten gestart, waarvan een aantal ook al weer afgerond, met een totaalbedrag van bijna 52 miljoen euro.

Sportimpulsprojecten zijn wat betreft de verstrekte subsidie eindig, maar dienen wel te worden voortgezet. Aan de borging van het project moeten projecteigenaren en hun partners actief werken. Bij de Sportimpuls lijkt het minder vanzelfsprekend dat activiteiten beklijven dan bij de buurtsportcoach omdat de financiering daarvan na 2016 doorloopt. Borging kan op verschillende manieren worden geïnterpreteerd. Het kan gaan om het overdragen van de activiteiten aan partners, financiële borging van de activiteiten, maar ook om het doorverwijzen van deelnemers naar structureel aanbod. De financiële borging bij Sportimpulsprojecten lijkt inmiddels beter te gaan, maar vraagt nog aandacht. De borging vindt vooral plaats via reguliere middelen of subsidies van gemeenten, vanuit de inzet van combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches, of bijvoorbeeld via zorgmiddelen. Het gratis sportaanbod dat bijvoorbeeld door de buurtsportcoach wordt georganiseerd, wordt door sportverenigingen soms als concurrerend ervaren: zolang deelnemers gratis kunnen deelnemen aan sportaanbod zullen ze mogelijk geen belangstelling hebben voor doorstroming naar reguliere sportverenigingen waar zij contributie moeten betalen. Is dit een probleem? Enerzijds niet; inactieven zijn immers in beweging gebracht. Het gaat er uiteindelijk om of inactieve mensen op structurele basis bewegen en/of sporten. De plaats of setting waarin dit gebeurt, is minder van belang. Anderzijds kan dit als een probleem worden gezien omdat sprake is van concurrentie met sportverenigingen, stichtingen of commerciële sportaanbieders. Daarnaast blijft de subsidieafhankelijkheid bij (gratis aangeboden) sportactiviteiten van kracht en dat is niet wenselijk. Het is van belang, ook voor toekomstig beleid dat op deze leest is gestoeld, om meer inzicht te krijgen in succes- en faalfactoren van (financiële) borging, maar ook de manieren waarop borging kan worden geregeld en hoe dat invloed heeft op duurzaam behaalde resultaten.

Bij Sportimpulsprojecten wordt gebruik gemaakt van erkende interventies die via het programma Effectief Actief een intensief traject hebben doorlopen. Ook buurtsportcoaches kunnen gebruik maken van erkende interventies of aansluiten bij lokale Sportimpulsprojecten, zodat zij het wiel niet steeds

opnieuw hoeven uit te vinden. Het lokaal uitvoeren van erkende interventies kan opnieuw bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van interventies. De interventies op de menukaart zijn minimaal goed beschreven, maar kunnen door monitoring hoger op de ladder van erkenningsniveaus komen. Interventie-eigenaren kunnen dit doen door bij de evaluatie van lokaal uitgevoerde interventies betrokken te zijn. Dit is sinds de ronde van 2015 ook explicieter in de procedures benoemd. Of interventie-eigenaren deze rol ook actief pakken is niet bekend. Het lijkt wel van belang om dit te stimuleren, zodat de kwaliteit van het lokale sport- en beweegaanbod, een van de doelen van het programma SBB, nog verder kan worden verbeterd. Het is ook van belang dat de bekendheid van erkende interventies verder wordt vergroot.

Ook bij Sportimpulsprojecten zijn lokale verbindingen van belang. Het aantal samenwerkingspartners in de aanvraag kan een voorbode zijn voor verbindingen die ontstaan als gevolg van de projecten. Projecteigenaren moeten samenwerken met organisaties in andere sectoren om moeilijke doelgroepen te kunnen bereiken. Die samenwerking lijkt wel te lukken. De ervaringen zijn positief, maar ook hier speelt de vraag naar de mate, de vorm en intensiteit van deze verbindingen. Bij lokaal sportbeleid dat zich richt op groepen inwoners die via vindplaatsen in andere sectoren kunnen worden bereikt, is samenwerking een sleutelbegrip of belangrijke succesfactor geworden. Meer zicht op de succes- en faalfactoren van samenwerking of netwerkvorming tussen organisaties uit verschillende sectoren kan nuttig zijn bij de ondersteuning op dit vlak.

Ondersteuningsstructuur

Het beleidsprogramma Sport en Bewegen in de Buurt kent een goed georganiseerde ondersteuningsstructuur dat als doel heeft om buurtsportcoaches en de Sportimpuls lokaal zo optimaal en doelbewust mogelijk in te (kunnen) zetten. Of deze ondersteuningsactiviteiten ook daadwerkelijk bijdragen aan de resultaten en effecten van het beleidsprogramma, wordt niet systematisch bijgehouden. We hebben dan ook geen zicht op welke aspecten van de ondersteuning werken en welke aspecten voor verbetering vatbaar zijn. We weten wel dat er ondersteuningsproducten en -diensten ontwikkeld worden naar aanleiding van de behoefte van buurtsportcoaches en uitvoerders van Sportimpulsprojecten. Het is daarnaast een feit dat er voor de professionalisering van (de inzet van) de buurtsportcoaches meer aandacht is gekomen en dat in de loop van de Sportimpulsperiode betere aanvragen worden ingediend. De indruk is dat dit laatste het resultaat is van de verscherpte procedures en de toegenomen ondersteuningsmogelijkheden voor aanvragers.

Samenhang beleid

Het programma SBB heeft duidelijke raakvlakken met het bredere gezondheidsbeleid van het kabinet, de Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl (SBGL), de aanpak Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG), het actieplan Veilig Sportklimaat en het gehandicaptensportbeleid ‘Grenzeloos Actief’. Er wordt niet systematisch bijgehouden in hoeverre in de uitvoering van de beleidsprogramma’s ook daadwerkelijk een verbinding is gemaakt, al zijn er wel enkele lokale voorbeelden van uitwisseling tussen de beleidsprogramma’s. Aangezien er niet bijgehouden wordt wat er in de praktijk aan ‘kruisbestuiving’ plaatsvindt, is het onduidelijk of de beleidsprogramma’s elkaar daadwerkelijk versterken. In de verbinding met andere beleidsprogramma’s liggen echter zeker kansen voor het breder uitdragen van het sport- en beweegbeleid.

Referenties

Algera, S., Peters, E. & Beurden, F. van (2015). *Plan van aanpak Gezonde school Tilburg PO 2015-2017.* Tilburg: GGD/Sportbedrijf.

Beck, R. (2015). (Buurt)sportcoaches, zorg en welzijn. Adviesrapport voor (buurt)sportcoaches in Veghel om professionals uit de sectoren zorg en welzijn te ondersteunen bij het doorverwijzen naar sport- en beweegaanbod. Ede: Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB).

Bouckaert, G. (2005). *Powerpointpresentatie Eerste kwaliteitscongres voor lokale besturen*. 19 april 2005.

Bouckaert, G. & Auwers, T. (1999). *Prestaties meten in de overheid*. Brugge: die Keure.

Cevaal, A. & Boers, E. (2014). *Sportimpuls, meting 2014. Verdiepingsonderzoek naar de lokale uitvoering en opbrengsten van de Sportimpulsprojecten uit de eerste en tweede ronde*. Utrecht/Ede: Mulier Instituut/Kennispraktijk.

Cevaal, A. & Sluis, A. van der (2013). *Sportimpuls: de eerste ronde. Verdiepingsonderzoek naar de bevindingen over de aanvraagprocedure en het verloop van de sportimpulsprojecten uit de eerste ronde*. Utrecht/Nijmegen: Mulier Instituut/Kennispraktij.

Collard, D. & Pulles, I. (2015). *Sportdeelname 2014. Factsheet 2015/6.* Utrecht: Mulier Instituut.

Doesborgh, K. (2015). *Tussentijdse procesevaluatie. Actieve en gezonde leefstijl jongeren. Noord-Veluwe*. Den Haag: JOGG.

Groeningen, H. van (2015). Wensen en behoeften van de buurtsportcoach. Ede: NISB.

Heijden, A. von, Dool, R. van den, Lindert, C. van & Breedveld, K. (2013a). *(On)beperkt Sportief 2013. Monitor sport- en beweegdeelname van mensen met een handicap*. Utrecht/Nieuwegein: Mulier Instituut/Arko Sports Media.

Heijden, A. von, Leijenhorst, M. & Hilhorst, J. (2013b). *Impuls lokaal bekeken: van school- naar buurtgericht. Verdiepingsonderzoek naar effecten én processen van de inzet van combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches.* Utrecht/Nijmegen: Mulier Instituut/Kennispraktijk – voor sport, onderwijs en gezondheid.

Heuvel, A. van den, Heijkoop, C. & Jong, M. de (2013a). *Monitor Impuls brede scholen, sport en cultuur 2013 (over 2012). Rapportage 5-meting eerste tranchegemeenten, 4-meting tweede tranchegemeenten, 3-meting derde tranchegemeenten, 2-meting vierde tranchegemeenten en 1-meting vijfde tranchegemeenten.* Den Haag/Amersfoort: BMC Onderzoek.

Heuvel, A. van den, Heijkoop, C. & Jong, M. de (2013b). *Samenvatting monitor Impuls brede scholen, sport en cultuur 2013 (over 2012). Rapportage 5-meting eerste tranchegemeenten, 4-meting tweede tranchegemeenten, 3-meting derde tranchegemeenten, 2-meting vierde tranchegemeenten en 1-meting vijfde tranchegemeenten.* Den Haag/Amersfoort: BMC Onderzoek.

Hildebrandt, V., Bernaards, C. & Hofstetter, H. (red.) (2015). *Trendrapport bewegen en gezondheid 2000/2014*. Leiden: TNO.

Hollander, E. de, Milder, I. & Proper, K. (2015). *Beweeg- en sportgedrag van mensen met een chronische aandoening of lichamelijke beperking*. Bilthoven: RIVM.

Jong, M. de & Wajer, S. (2015a). Monitor Brede Impuls Combinatiefuncties 2015 (over 2014). *Rapportage 7-meting eerste tranchegemeenten, 6-meting tweede tranchegemeenten, 5-meting derde tranchegemeenten, 4-meting vierde tranchegemeenten, 3-meting vijfde tranchegemeenten, 2-meting zesde tranchegemeenten, 1-meting zevende tranchegemeenten*. Den Haag/Amersfoort: BMC Onderzoek.

Jong, M. de & Wajer, S. (2015b). *Monitor Impuls brede scholen, sport en cultuur 2014 (over 2013). Rapportage 6-meting eerste tranchegemeenten, 5-meting tweede tranchegemeenten, 4-meting derde tranchegemeenten, 3-meting vierde tranchegemeenten, 2-meting vijfde tranchegemeenten, 1-meting zesde tranchegemeenten*. Den Haag/Amersfoort: BMC Onderzoek.

Jong, M. de & Wajer, S. (2015c). Samenvatting Monitor Brede Impuls Combinatiefuncties 2015 (over 2014). *Rapportage 7-meting eerste tranchegemeenten, 6-meting tweede tranchegemeenten, 5-meting derde tranchegemeenten, 4-meting vierde tranchegemeenten, 3-meting vijfde tranchegemeenten, 2-meting zesde tranchegemeenten, 1-meting zevende tranchegemeenten*. Den Haag/Amersfoort: BMC Onderzoek.

Jong, M. de & Wajer, S. (2015d). *Samenvatting monitor Impuls brede scholen, sport en cultuur 2014 (over 2013). Rapportage 6-meting eerste tranchegemeenten, 5-meting tweede tranchegemeenten, 4-meting derde tranchegemeenten, 3-meting vierde tranchegemeenten, 2-meting vijfde tranchegemeenten, 1-meting zesde tranchegemeenten*. Den Haag/Amersfoort: BMC Onderzoek.

Jong, M. de, Lindert, C. van & Poel, H. van der (2013). *Voortgangsrapportage monitor Sport en Bewegen in de Buurt, 2013*. Utrecht: Mulier Instituut.

Leenaars, K.E.F. (2015). *Project 'Verbinden Zorg, Sport en Bewegen' (factsheet)*. Wageningen/ Nijmegen: Wageningen Universiteit/ Radboudumc.

Lindert, C. van, Bol, P. van den, Reijgersberg, N., Cevaal, A., Dool, R. van den & Poel, H. van der (2014a). *Voortgangsrapportage Monitor Sport en Bewegen in de buurt 2014*. Utrecht: Mulier Instituut.

Lindert, C. van, Dool, R. van den, Leijenhorst, M., Pulles, I. & Poel, H. van der (2014b). *Voorstudie effectmeting buurtsportcoaches 2014*. Utrecht: Mulier Instituut.

Magnée, T., Krebbekx, W. & Veenhof, C. (2013). *Procesevaluatie Effectief Actief*. Utrecht: NIVEL.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) (2012). *Junicirculaire gemeentefonds 2012*. Den Haag: Ministerie van BZK.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) (2013). *Gemeentefonds. Meicirculaire 2013*. Den Haag: Ministerie van BZK.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) (2014). *Meiciculaire gemeentefonds 2014*. Den Haag: Ministerie van BZK.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) (2015). *Meiciculaire gemeentefonds 2015*. Den Haag: Ministerie van BZK.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) & Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) (2007). *Bestuurlijke afspraken Impuls brede scholen, sport en cultuur*. Den Haag: Ministeries van OCW en VWS.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) (2011). *Programma sport en bewegen in de buurt (Aanbiedingsbrief)*. Den Haag: Ministerie van VWS.

Ministerie van VWS (2015a). Beleidsbrief over voortgang Nationaal Programma Preventie 'Alles is gezondheid'. 20 januari 2015. Den Haag: Ministerie van VWS.

Ministerie van VWS (2015b). *Kamerbrief over Gehandicaptensportbeleid*. 23 april 2015. Den Haag: Ministerie van VWS.

Ministerie van VWS (2015c). *Kamerbrief over Gewoon Bijzonder, Nationaal Programma Gehandicapten*. 22 juni 2015. Den Haag: Ministerie van VWS.

Ministerie van VWS (2015d). *Kamerbrief over nieuw programma sportblessurepreventie*. Den Haag: Ministerie van VWS.

Ministerie van VWS (2015e). *Kamerbrief over plan van aanpak voor de implementatie van het VN Verdrag Handicap*. 12 juni 2015. Den Haag: Ministerie van VWS.

Ministerie van VWS (2015f). *Plan van aanpak. Implementatie van het VN Verdrag Handicap*. Den Haag: Ministerie van VWS.

Nieuwenhuis, M., Pulles, I., Cevaal, A. & Boers, E. (2015). *Sportimpuls, meting 2015. Verdiepingsonderzoek naar de lokale uitvoering en opbrengsten van de Sportimpuls-projecten uit de rondes 2012, 2013 en 2014*. Utrecht/Ede: Mulier Instituut/Kennispraktijk.

NISB (2013a). *Evaluatie Lerende Netwerken april 2013*. Ede: NISB.

NISB (2013b). *Evaluatie Lerende Netwerken september 2013*. Ede: NISB.

NISB (2014). *Evaluatie Lerende Netwerken maart 2014*. Ede: NISB.

NISB (2015a). *Deelnemersevaluatie Landelijke Buurtsportcoachdag 2015*. Ede: NISB.

NISB (2015b). *Effectief Actief. 10 lokale praktijkvoorbeelden over de inzet van erkende interventies*. Ede: NISB.

NISB (2015c). *Evaluatie informatiebijeenkomst Sportimpuls, februari 2015.* Ede: NISB.

NISB (2015d). *Evaluatierapport Lerende Netwerken voorjaar 2015.* Ede: NISB.

NISB (2015e). *Samenvatting belronde Sportimpuls KSG interventie- eigenaren (juni 2015).* Ede: NISB.

NOC*NSF (2014a). *Ledental NOC*NSF over 2013.* Arnhem: NOC*NSF.

NOC*NSF (2014b). *Voortgangsrapportage Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls (OOSI).* Arnhem: NOC*NSF.

NOC*NSF (2015a). *Ledental NOC*NSF over 2014.* Arnhem: NOC*NSF.

NOC*NSF (2015b). *Voortgangsrapportage Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls (OOSI).* Arnhem: NOC*NSF.

Ooms, L. & C. Veenhof (2014). *Procesevaluatie Effectief Actief 2013*. Utrecht: NIVEL.

Ooms, L., Veenhof, C. & Leemrijse, C. (2015). *Evaluatie programma Effectief Actief*. Utrecht: NIVEL.

Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt (2012). *Sport & bewegen in de buurt. Brengt gezond leven dichterbij*. Den Haag: Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt.

Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt VSG (2014). *Publiek Private Samenwerking in perspectief: resultaat of risico.* Den Haag: VSG.

Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt VSG (2015a). *Ondersteuningsinformatie Sportimpuls.* Den Haag: Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt.

Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt VSG (2015b). *Ouders betrekken bij sport- en beweegaanbod! Belangrijk, maar hoe?* Den Haag: Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt.

Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt VSG (2015c). *Sport & bewegen in de buurt. Brengt gezond leven dichterbij*. Den Haag: Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt.

Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt VSG (2015d). *Succesfactoren sport- en beweegaanbieders en buurtsportcoaches. Over samenwerking, werving, begeleiding, vraaggericht werken en borging.* Den Haag: Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt.

Pulles, I., Leijenhorst, M., Reijgersberg, N., Hilhorst, J. & Lindert, C. van (2014). *Verdiepingsonderzoek buurtsportcoaches 2014 : verbreding en structurele samenwerking : verdiepingsonderzoek naar processen en ervaren opbrengsten van de inzet van buurtsportcoaches op lokaal niveau*. Utrecht: Mulier Instituut.

Reijgersberg, N., Lucassen, J. & Pulles, I. (2013). *Monitor Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl.* Utrecht: Mulier Instituut.

Reijgersberg, N. & Lucassen, J. (2014). *Monitor Onderwijsagenda Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl.* Utrecht: Mulier Instituut.

Rijksoverheid (2013). *Alles is gezondheid: Het Nationaal Programma Preventie 2014 – 2016.* Den Haag: Rijksoverheid.

Romijn, D., Kalmthout, J., van, Breedveld, K. & Lucassen, J. (2013). *VSK-monitor 2013. Voortgangsrapportage Actieplan "Naar een veiliger sportklimaat".* Utrecht: Mulier Instituut.

Romijn, D., Kalmthout, J., van & Breedveld, K. (2014). *VSK-monitor 2014. Voortgangsrapportage Actieplan "Naar een veiliger sportklimaat".* Utrecht: Mulier Instituut.

Rooijen, M. van & Smits, F. (2015). *De bijdrage van Harten voor Sport (2014). Maatschappelijke opbrengsten en werkzame factoren.* Utrecht: Harten voor Sport / Hogeschool Utrecht.

Special Heroes (2015). De kracht van buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen. Bunnik: Special Heroes.

Sport & Zaken (2015a). *Samenwerking tussen sportaanbieders en bedrijven op lokaal niveau – tips voor bedrijven.* Arnhem: Stichting Sport & Zaken.

Sport & Zaken (2015b). *Samenwerking tussen sportaanbieders en bedrijven op lokaal niveau – tips voor sportaanbieders.* Arnhem: Stichting Sport & Zaken.

Tiessen-Raaphorst, A. (red.) (2015). *Rapportage Sport 2014.* Den Haag: SCP.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) (2012). *Bestuurlijke afspraken Sport en Bewegen in de Buurt.* Ledenbrief 12/006. Den Haag: VNG.

Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) (2011). *Brief aan de leden, 11/043, 30 juni 2011.* Den Haag: VNG.

Vroome, N. de (2015). *Bruggenbouwers in actie. Sectoroverstijgend samenwerken.* Stageopdracht Ministerie van VWS. Leiden: Universiteit Leiden.

VSG, NOC*NSF, NISB (2013). *Plan ondersteuning Sport en Bewegen in de Buurt 2013-2016.* Gezamenlijke notitie opdrachtnemers: VSG, NOC*NSF, NISB. Intern document. Den Haag: VSG.

Weerd, M. de, Paulussen-Hoogeboom, M.C., Slotboom, S.T., Pol, S. van der & Krooneman, P.J. (2014). *Jaarbericht brede scholen en integrale kindcentra 2013.* Amsterdam: Regioplan.

ZonMw (2013a). *Managementrapport subsidieaanvragen Sportimpuls Kinderen Sportief op Gewicht ronde 2013.* Den Haag: ZonMw.

ZonMw (2013b). *Managementrapportage Sportimpuls subsidieaanvragen ronde 2013.* Den Haag: ZonMw.

ZonMw (2014). *Factsheet Veranderingen Sportimpuls 2014.* Den Haag: ZonMw.

ZonMw (2015a). *Gewoon Bijzonder. Nationaal Programma Gehandicapten 2015-2019*. Den Haag: ZonMw.

ZonMw (2015b). *Managementrapport Sportimpuls Kinderen Sportief op Gewicht, ronde 2014. April 2015*. Den Haag: ZonMw.

ZonMw (2015c). *Sportimpuls Jeugd in lage inkomensbuurten 2014. Managementrapportage mei 2015*. Den Haag: ZonMw.

ZonMw (2015d). *Sportimpuls Kinderen Sportief op Gewicht. Managementrapportage voortgang ronde 2013, mei 2015*. Den Haag: ZonMw.

ZonMw (2015e). *Sportimpuls 2012. Managementrapportage augustus 2015*. Den Haag: ZonMw.

ZonMw (2015f). *Sportimpuls 2014. Managementrapportage mei 2015*. Den Haag: ZonMw.

Internetsites

www.cbs.nl/nl-NL/menu/themas/gezondheid-welzijn

www.combinatiefunctiesonderwijs.nl

www.convenantgezondgewicht.nl

www.effectiefactief.nl/menukaart

www.gezondeschool.nl

www.jongerenopgezondgewicht.nl

www.loketgezondleven.nl

www.mulierinstituut.nl

www.netwerkinbeweging.nl/interventie-home

www.nisb.nl

www.nisb.nl/buurtscan

www.scp.nl

www.sportengemeenten.nl

www.sportindebuurt.nl

www.sportindebuurt.nl/buurtsportcoaches/buurtscan-en-buurtactieplan/

www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

www.rijksoverheid.nl

www.vng.nl

www.zonmw.nl/sportimpuls

www.zonmw.nl/sportimpulsksg

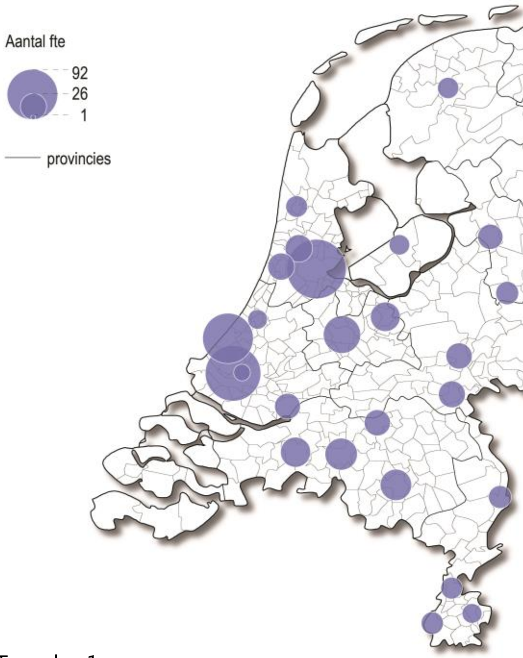
Bijlagen

Bijlage 1 Lijst met afkortingen

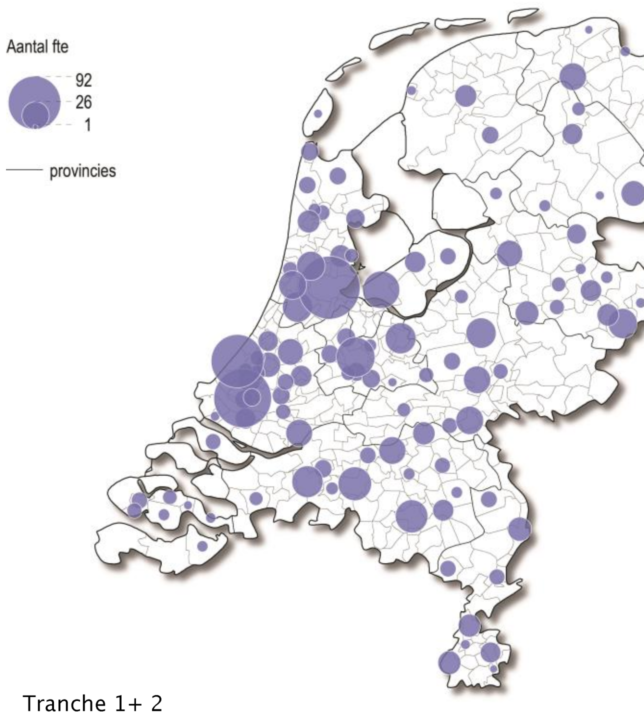
AVO:	Aanvullend Voorzieningengebruik Onderzoek
BTW:	Belasting toegevoegde waarde
CBS:	Centraal Bureau voor de Statistiek
CGL:	Centrum voor Gezond Leven
GE:	Gezondheidsenquête
GGD:	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GHOR:	Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio
HBO:	Hoger Beroepsonderwijs
JILIB:	Jeugd in Lage Inkomensbuurten
JOGG:	Jongeren Op Gezond Gewicht
KISS:	Kennis Informatie Systeem Sport
KNLTB:	Koninlijke Nederlandse Lawn Tennis Bond
KNHB:	Koninklijke Nederlandse Hockey Bond
KNVB:	Koninklijke Nederlandse Voetbal Bond
KSG:	Kinderen Sportief op Gewicht
MBO:	Middelbaar Beroepsonderwijs
MKB-NL:	Midden- en Kleinbedrijf Nederland
NGF:	Nederlandse Golf Federatie
NISB:	Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen
NNGB:	Nederlandse Norm Gezond Bewegen
NOC*NSF:	Nederlands Olympisch Comité*Nederlandse Sport Federatie
NPP:	Nationaal Programma Preventie
NPG:	Nationaal Programma Gehandicapten
NSO:	Nationaal Sportonderzoek
OBiN:	Ongevallen en Bewegen in Nederland
OCW:	(Ministerie van) Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
OOSI:	Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls
PO:	Primair onderwijs
RIVM:	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieuhygiëne
RSO:	Richtlijn Sportdeelname Onderzoek
SBB:	Sport en Bewegen in de Buurt
SCP:	Sociaal en Cultureel Planbureau
SBGL:	(Onderwijsagenda) Sport, Bewegen en Gezonde Leefstijl
VNG:	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
VNO-NCW:	Verbond van Nederlandse Ondernemingen-Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VO:	Voortgezet Onderwijs
VSG:	Vereniging Sport en Gemeenten
VSK:	Veilig Sportklimaat
VTO:	Vrijetijdsomnibus
VWS:	(Ministerie van) Volksgezondheid, Welzijn en Sport
ZonMw:	Zorg Onderzoek Nederland Medische Wetenschappen

Bijlage 2 Ontwikkeling beoogde deelname gemeenten regeling buurtsportcoaches per tranche (periode 2008-2015)

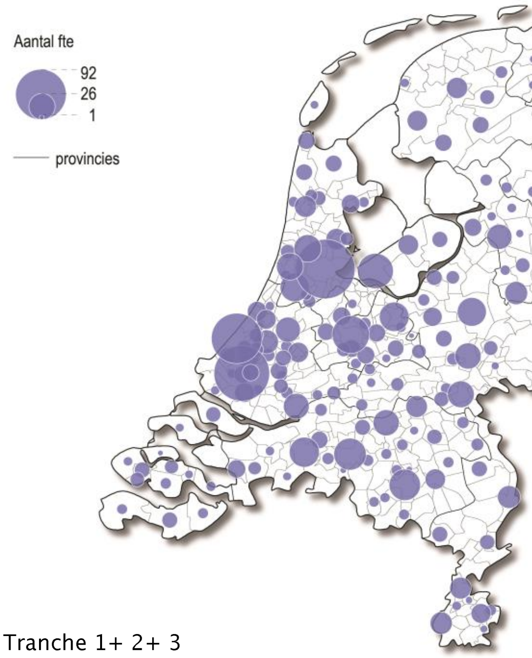
Afbeelding B2.1 Ontwikkeling beoogde deelname gemeente regeling buurtsportcoaches

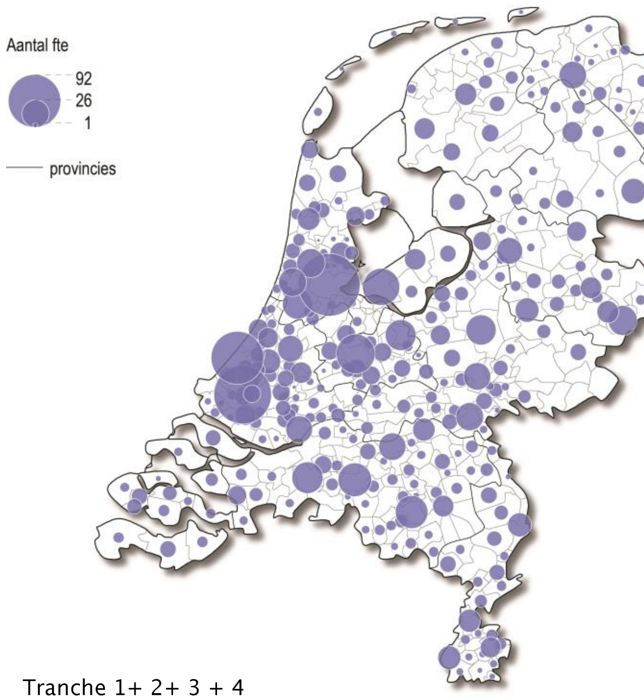
Tranche 1

Tranche 1+ 2

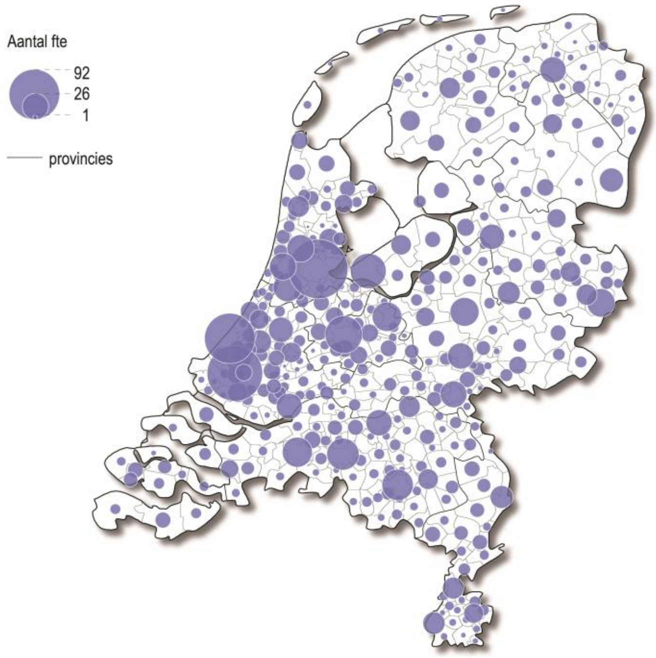
Tranche 1+ 2+ 3

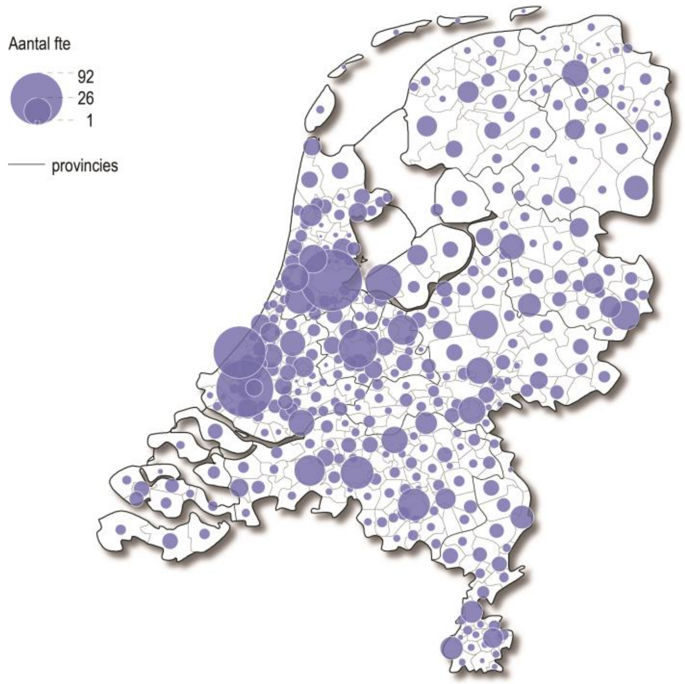
Tranche 1+ 2+ 3 + 4

Bron: Gemeentefonds, bewerking RIVM, www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

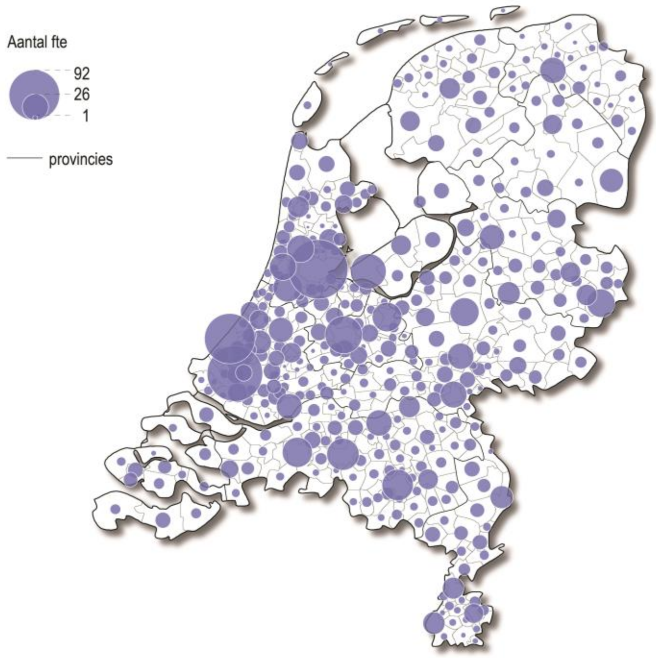
Afbeelding B2.2 Ontwikkeling beoogde deelname gemeente regeling buurtsportcoaches

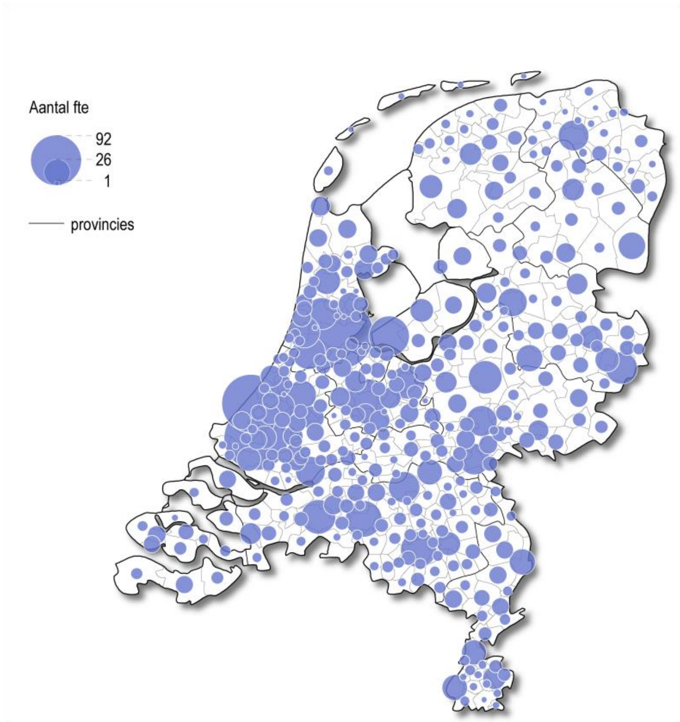
Tranche 1+ 2+ 3 + 4 + 5

Tranche 1+ 2+ 3 + 4 + 5 + 6

Tranche 1+ 2+ 3 + 4 + 5 + 6 + 7

Tranche 1+ 2+ 3 + 4 + 5 + 6 + 7 + 8

Bron: Gemeentefonds, bewerking RIVM, www.volksgezondheidenzorg.info/sport/sportopdekaart

Bijlage 3 Resultaten landelijke programmaondersteuning

In deze paragraaf komt aan de orde hoe partijen samenwerken in het kader van de landelijke (integrale) ondersteuning van het programma SBB en welke instrumenten daarvoor worden ingezet.

Doel en werkwijze programmaondersteuning

Op bestuurlijk niveau heeft het ministerie van VWS over de doelen en uitvoering van het programma afspraken gemaakt met de de bestuurlijke partners, VNG, NOC*NSF, VNO-NCW en MKB-Nederland.

De ondersteunende partijen van het uitvoeringsprogramma zijn NOC*NSF, NISB en VSG. ZonMW is toegevoegd als de partij die verantwoordelijk is voor de uitvoering van de Sportimpuls (zie Bestuurlijke afspraken SBB, 18 september 2014). Doel van de ondersteuning is om partijen zodanig te faciliteren dat de doelstellingen van het programma worden behaald. De partijen hebben nadere afspraken gemaakt over welke ondersteuning nodig is, wie daarbij verantwoordelijk is en over de financiering. De partners ontvangen daarvoor subsidie van het ministerie van VWS. Hiervoor is ongeveer vier miljoen euro beschikbaar.

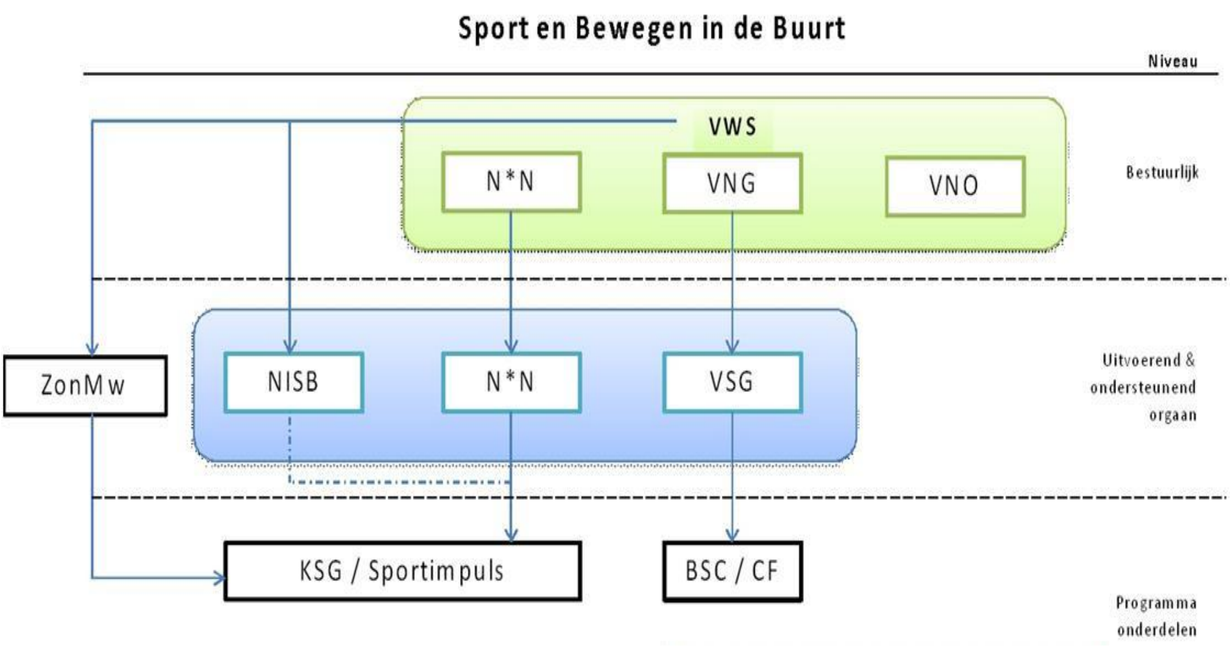
In de bestuurlijke afspraken is de volgende rolverdeling opgenomen:

- NOC*NSF is primair verantwoordelijk om (lokale) sport- en beweegaanbieders, sectoren en andere partijen te stimuleren verbindingen te leggen en te ondersteunen. NOC*NSF, de sportbonden en andere landelijke vertegenwoordigers van sport- en beweegaanbieders hebben een adviserende rol bij het vaststellen van de kaders en het opstellen van de criteria voor de Sportimpuls (inclusief KSG en JILIB). NOC*NSF is ook verantwoordelijk voor de ondersteuning aan lokale sport- en beweegaanbieders ten aanzien van de Sportimpuls.
- NISB draagt als kennisinstituut bij aan de ondersteuning. Hiertoe onderhoudt NISB onder andere een databank met interventies en realiseert NISB kwaliteitsbeoordelingen van interventies. NISB ondersteunt daarnaast door het aandragen en ontwikkelen van instrumenten, scholing in het gebruik van deze instrumenten en het aandragen en ontwikkelen van modellen die lokaal kunnen worden toegepast. NISB geeft advies vanuit haar rol als kennisinstituut over de kaders en criteria van de Sportimpuls.
- VSG is primair verantwoordelijk om gemeenten te stimuleren, informeren en te ondersteunen daar waar het gaat om de afspraken die VNG met VWS heeft gemaakt (zie Ministerie van VWS, 2012; VNG, 2012). VSG is daarnaast algemeen projectleider en eerste aanspreekpunt van het projectteam SBB (bestaande uit projectleiders van NISB, NOC*NSF, ZonMw en VNG) wat betreft communicatie, financiële planning, operationale planning en afstemming. VSG is derhalve een spin in het web namens de andere ondersteuningspartners. VSG rapporteert aan VWS over de voortgang van de werkzaamheden en geeft uitvoering aan een kwaliteitsplan voor buurtsportcoaches.
- ZonMw is verantwoordelijk voor de uitvoering van de Sportimpuls (zorgvuldige verdeling van middelen en bewaken voortgang en adequate besteding) en geeft advies over de kaders en criteria van de Sportimpuls.

  Voor de Sportimpuls is bij de bestuurlijke afspraken (ondertekend 18 september 2014) een apart addendum toegevoegd waarin de verschillende rollen, taken en verantwoordelijkheden van VWS, NOC*NSF, ZonMw en NISB staan beschreven. Dit is in paragraaf 3.2 beschreven.

In figuur B.3.1 is een illustratie van de ondersteuningsstructuur opgenomen.

Figuur B.3.1 Ondersteuningsstructuur programma Sport en Bewegen in de Buurt

Bron: http://www.sportindebuurt.nl/hulp-nodig/

VSG, NOC*NSF en NISB hebben in 2013 een gezamenlijk ondersteuningsplan opgesteld voor de periode 2013-2016 (VSG, NOC*NSF, NISB, 2013). Daar waar mogelijk werken de organisaties samen met andere partijen. Te denken valt aan Sport & Zaken, dat zich ten doel heeft gesteld om jaarlijks vijf goedgekeurde aanvragen in het kader van Sportimpuls te begeleiden en te ondersteunen (zie verder paragraaf 4.3.

Ondersteuningsinstrumenten

In de SBB Monitor 2014 is een opsomming gegeven van de ondersteuningsinstrumenten die VSG, NOC*NSF en NISB (wilden) inzetten om de doelen van het programma SBB te bereiken. In de voorliggende rapportage vermelden we welke activiteiten tussen najaar 2014 en najaar 2015 zijn uitgevoerd.

Activiteiten in 2014-2015

Tussen najaar 2014 en najaar 2015 waren de ondersteuningsactiviteiten vooral gericht op de volgende zaken:

- achtste tranche buurtsportcoaches;
- vierde ronde Sportimpuls regulier, derde ronde Sportimpuls KSG en tweede ronde Sportimpuls JILIB;
- een nieuwe ronde van regionale bijeenkomsten ('Lerende Netwerken') en de Nationale Kennisdag SBB;
- het uitwerken van de kwaliteitsimpuls buurtsportcoaches;
- het informeren van stakeholders;
- het uitbrengen van magazines met goede voorbeelden.

Website en overige communicatie

De ondersteuningspartners communiceren met het veld via de centrale website www.sportindebuurt.nl. Via deze website worden best practices, formele stukken, programma's en achtergronden van bijeenkomsten, modellen, filmpjes, en dergelijke beschikbaar gesteld en andere relevante ervaringen en kennis ontsloten. De volgende acties zijn ondernomen:

- De website wordt continu uitgebreid met praktijkvoorbeelden. [104] Tevens is een factsheet toegevoegd met succesfactoren uit de praktijk: 'Succesfactoren sport- en beweegaanbieders en buurtsportcoaches. Over samenwerking, werving, begeleiding, vraaggericht werken en borging' (Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt VSG, 2015d).
- Op het eigen YouTube kanaal is een filmpje geplaatst over de borging van Sportimpulsprojecten en zijn drie filmpjes geplaatst over de Sportimpuls 2015, met als onderwerp: jeugd in lage inkomensbuurten, ouderbetrokkenheid en de doelgroep 12-21 jaar. Daarnaast zijn ter aankondiging/impressie drie filmpjes geplaatst over de Kennisdag, Lerende Netwerken en de Landelijke Buurtsportcoachdag.
- De buurtsportcoachapp (onderdeel van Kwaliteitsimpuls) [105] is opnieuw beschikbaar gekomen en is door aanpassingen gebruiksvriendelijker en toegankelijker geworden.
- Een nieuwe folder over het programma Sport en Bewegen in de Buurt is op de website opgenomen (Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt VSG, 2015c).[106]
- De flyer 'Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls' (Projectbureau Sport en Bewegen in de Buurt, 2015a) is geüpdatet.[107]
- Op de website is een pagina over het nieuwe sport- en beweegbeleid 'Grenzeloos Actief'[108] en een pagina over de Kwaliteitsimpuls[109] toegevoegd.
- Een SBB 'beleid' magazine is in ontwikkeling en verschijnt naar verwachting eind 2015.
- In 2015 zijn vier digitale nieuwsbrieven verschenen (peildatum 28 augustus 2015). 2400 personen zijn op de nieuwsbrief geabonneerd. [110]
- 1.575 personen volgen de Twitteraccount @Sportindebuurt van Sport en Bewegen in de Buurt.

[104] Zie https://www.sportindebuurt.nl/inspiratie/praktijkvoorbeelden/

[105] Buurtsportcoaches kunnen zich registreren en met deze app kennis delen, informatie ophalen en ervaringen uitwisselen. Zie http://www.sportindebuurt.nl/buurtsportcoaches/kwaliteitsimpuls-buurtsportcoaches/Ook kunnen zij er de locatie en omschrijving van activiteiten in opnemen, collega's zoeken en competenties vastleggen, én zien welke trainingen en opleidingen er zijn om competenties verder te ontwikkelen. De gebruiker wordt op de hoogte gehouden van landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen, bijeenkomsten en opleidingsmogelijkheden.

[106] Zie https://www.sportindebuurt.nl/seb-inspiratie/folder-sport-en-bewegen-in-de-buurt

[107] Zie https://www.sportindebuurt.nl/bestanden/20150204-Sportenbewegenindebuurt+factsheet+A4_sportimpuls_LR.PDF

[108] Zie https://www.sportindebuurt.nl/meer-landelijke-programmas/grenzeloos-actief/

[109] Zie https://www.sportindebuurt.nl/kwaliteitsimpuls-buurtsportcoaches/wat-is-de-kwaliteitsimpuls/

[110] Zie http://www.sportindebuurt.nl/contact/nieuwsbrief/

- In de periode oktober 2014 tot en met juli 2015 hebben 34.211 bezoekers in totaal 150.735 pagina's op de website van Sport en Bewegen in de Buurt bezocht. De meest bezochte pagina, op de homepage na, is de pagina met informatie over de reguliere Sportimpuls.[111]
- Tijdens de Landelijke Buurtsportcoachdag is het magazine 'Buurtsportcoach' verschenen.[112]
- In het voorjaar van 2015 is de factsheet gehandicaptensport verschenen. Deze geeft vanuit verschillende bronnen informatie over de doelgroep en het in beweging brengen van mensen met een beperking. [113]
- In de zomer van 2015 is de brochure 'De kracht van buurtsportcoaches en combinatiefunctionarissen' verschenen (Special Heroes, 2015). In deze brochure zijn 14 interviews opgenomen met mensen die zich inzetten om sporten en bewegen door mensen met een beperking mogelijk te maken. Buurtsportcoaches, combinatiefunctionarissen, trainers, vakleerkrachten en beleidsfunctionarissen.[114]
- In september 2015 is een factsheet verschenen over ouderbetrokkenheid: 'Ouders betrekken bij sport- en beweegaanbod! Belangrijk, maar hoe?' (Project Bureau Sport en Bewegen in de Buurt VSG, 2015b). In het factsheet staat een 3-stappenplan om met de ouderbetrokkenheid aan de slag te gaan. Daarnaast worden praktijkvoorbeelden genoemd.[115]

Regionaal lerende netwerken

De ondersteuningspartijen organiseren jaarlijks regionale (interactieve) bijeenkomsten, de zogeheten 'regionaal lerende netwerken'. De bijeenkomsten worden op zes à zeven locaties in het land gehouden, zowel in het voorjaar als in het najaar. De 'Lerende Netwerken' zijn een interactieve manier van kennis halen en brengen. Een bijeenkomst bestaat uit lezingen en workshops en tijdens de lunch worden rondetafelgesprekken georganiseerd. Het doel van deze bijeenkomsten is het samenbrengen van mensen en organisaties die zich bezighouden met Sport en Bewegen in de Buurt. Naast gemeenten worden onder andere organisaties van de sectoren zorg en welzijn, sportverenigingen, buitenschoolse opvang, bedrijfsleven en onderwijs uitgenodigd. Ook de combinatiefunctionarissen/buurtsportcoaches zelf worden uitgenodigd. Door de ervaring en kennis vanuit diverse velden uit te wisselen, kan van elkaar worden geleerd.

In maart 2015 zijn zes 'Lerende Netwerken' georganiseerd. Aan deze lerende netwerkbijeenkomsten hebben 365 deelnemers deelgenomen. De lerende netwerken worden vooral bezocht door mensen uit de sport- en beweegsector (met name buurtsportcoaches). Ook de sectoren onderwijs, welzijn en sport & zorg zijn enigszins vertegenwoordigd. Uit de overige sectoren zijn nauwelijks deelnemers. In september en oktober 2015 staan nog zeven lerende netwerkbijeenkomsten gepland. In vergelijking met de

[111] Zie https://www.sportindebuurt.nl/sportimpuls/sportimpuls-regulier/

[112] Zie https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/buurtsportcoach-magazine

[113] Zie https://www.sportindebuurt.nl/seb-inspiratie/factsheet-gehandicaptensport

[114] https://www.sportindebuurt.nl/seb-inspiratie/de-kracht-van-buurtsportcoaches-en-combinatiefunctionarissen

[115] Zie https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/nieuwe-factsheet-ouderbetrokkenheid

netwerkbijeenkomsten in 2013 en 2014 lijk het aantal deelnemers aan de netwerkbijeenkomsten in het voorjaar van 2015 te zijn afgenomen (tabel B.3.1).

Tabel B.3.1 Aantal Lerende Netwerken en deelnemers voor de periode 2013-2015.

	Aantal lerende netwerken	Aantal deelnemers
Voorjaar 2013	6	391
Najaar 2013	6	500
Voorjaar 2014	6	524
Najaar 2014	7	488
Voorjaar 2015	6	365
Najaar 2015	7	-

Bron: NISB (2013a; 2013b; 2014; 2015d)

De bijeenkomsten worden steeds door NISB geëvalueerd met behulp van een digitale enquête (zie NISB 2013a; 2013b; 2014; 2015d). De resultaten worden vervolgens gebruikt voor het bepalen van de onderwerpen voor de volgende bijeenkomsten. De deelnemers gaven in de evaluatie aan veel inspiratie en ideeën te hebben opgedaan. Dit is voor hen ook de belangrijkste reden om naar de Lerende Netwerken te komen. De algemene indruk van de respondenten over de bijeenkomsten is goed. Met name de locatie en het inhoudelijk programma scoren beter dan in de vorige ronde van de Lerende Netwerken. Wel is in het inhoudelijk programma behoefte aan meer diepgang en praktijkvoorbeelden. Opvallend is dat veel deelnemers de lezing en workshop over 'sport en bewegen in het sociale domein' volgden. Deelnemers zijn het meest positief over de workshop 'Zichtbaarheid en profilering' en de Sportimpuls speeddate. Over de lezing 'Ouderbetrokkenheid' en de workshops 'Werken aan de samenwerking' waren de deelnemers het minst tevreden. Drie kwart van de deelnemers (74%) geeft aan niets gemist te hebben in het programma, ten opzichte van 58 procent in de vorige ronde. De onderwerpen waar de meeste deelnemers graag nog meer over willen weten zijn de laatste stand van zaken van landelijke trends en ontwikkelingen en praktijktijkvoorbeelden. De deelnemers zouden het liefst nog meer met het bedrijfsleven en de zorg samenwerken.

Overige bijeenkomsten

Op 11 december 2014 vond de Nationale Kennisdag SBB plaats met ruim 200 bezoekers. Deze kennisdag was vooral gericht op beleidsmedewerkers van alle organisaties die bij het programma Sport en Bewegen in de Buurt zijn betrokken. Rond het thema 'Sport en bewegen in het sociaal domein' werden workshops gevolgd en kregen deelnemers in speeddates advies op maat van diverse deskundigen. Deelnemers hebben na afloop van de kennisdag een digitaal evaluatieformulier ontvangen. Uit de evaluatie blijkt dat de deelnemers de kennisdag met gemiddeld een 7,2 beoordeeld hebben.[116]

NISB heeft tijdens de Dag van de Huismeester (24 april 2015) een workshop verzorgd hoe sport en bewegen kan bijdragen aan een leefbare en veilige buurt. In de workshop sparden huismeesters en adviseurs van NISB over samenwerking tussen woningbouwcorporaties en sportorganisaties om de kracht

[116] https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/kennisdag-sport-en-bewegen-in-de-buurt-2014

van sport in de wijk zoveel mogelijk te benutten. Hiervoor kan een rol voor de buurtsportcoach zijn weggelegd.[117]

NISB, NOC*NSF, VSG en ZonMw hebben op 1 juni 2015 een jaarlijkse heidag gehad. Tijdens deze heidag bespraken de partners in een informele setting de voortgang en uitdagingen van het SBB programma.

Op 13 juni 2015 is de eerste Landelijke Buurtsportcoachdag voor en door combinatiefunctionarissen en buurtsportcoaches georganiseerd. 73 deelnemers namen aan deze dag deel. De VSG, NOC*NSF, ZonMw en NISB organiseerden deze dag in het kader van de 'Kwaliteitsimpuls buurtsportcoaches'. Vier masterclasses rondom de thema's 'Buurt en Veiligheid'[118], 'Verbinding gezondheid en onderwijs'[119], 'Gehandicaptensport'[120] en 'Sport en het Sociaal Domein'[121] stonden centraal. Op deze dag werd tevens de Stimuleringsprijs Buurtsportcoach & Combinatiefunctionaris 2015 uitgereikt. Dit is een prijs die is bedoeld voor een buurtsportcoach of combinatiefunctionaris die door middel van een creatieve aanpak tot een inspirerend, bijzonder en blijvend resultaat is gekomen.[122] Deelnemers hebben na afloop van de Landelijke Buurtsportcoachdag een digitaal evaluatieformulier ontvangen (respons 54,8%, zie NISB 2015a). Gemiddeld hebben de deelnemers de Landelijke Buurtsportcoachdag met een 6,7 beoordeeld. De vier masterclasses zijn zeer wisselend beoordeeld en er was sprake van grote diversiteit in de (ervaren) kwaliteit. De praktische masterclass 'Jeugd, onderwijs en gezondheid' vonden de deelnemers het interessante onderdeel van de dag, gevolgd door de masterclass 'Buurt en veiligheid'.

Ondersteuningspartners organiseren daarnaast regelmatig themabijeenkomsten, zoveel mogelijk op locatie.

Op 3 en 9 september 2015 zijn bijeenkomsten georganiseerd voor gemeenten waar vooralsnog substantieel wordt afgeweken van het gewenst aantal fte.

In februari is door het Sportimpulsteam een informatiebijeenkomst voor interventie-eigenaren, ondersteuners, schrijvers, themadeskundigen, programma-partners en andere betrokken georganiseerd. Zie voor meer informatie paragraaf 3.4

[117] Zie http://www.nisb.nl/weten/bibliotheek/publicaties.html?item=15305&view=1173433#publication-top

[118] Zie voor een verslag van de masterclass https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/buurt-en-veiligheid

[119] Zie voor een verslag van de masterclass https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/verbinding-gezondheid-en-onderwijs

[120] Zie voor een verslag van de masterclass https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/breng-mensen-met-een-beperking-blijvend-in-beweging

[121] Zie voor een verslag van de masterclass https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/de-buurtsportcoach-in-het-sociale-domein

[122] Zie https://www.sportindebuurt.nl/seb-nieuws/berna-nijboer-winnaar-stimuleringsprijs-buurtsportcoach-combinatiefunctionaris-2015

Menukaart Sportimpuls

De Menukaart Sportimpuls is een geselecteerd overzicht van succesvol sport- en beweegaanbod dat de afgelopen jaren door sportbonden, beweegaanbieders, fitnessorganisaties en anderen is ontwikkeld. Sport- en beweegaanbieders kunnen alleen een beroep doen op middelen uit de Sportimpuls als de activiteiten zijn gebaseerd op het aanbod op deze menukaart. In hoofdstuk 3 over de Sportimpuls is meer informatie over de menukaart opgenomen.

In de maanden mei en juni 2015 heeft het team Sportimpuls KSG van NISB een belronde uitgevoerd onder tien interventie-eigenaren[123] die op de Menukaart KSG staan. Onderstaande onderwerpen zijn met de interventie-eigenaren besproken:

- de ervaringen van de interventie-eigenaren met betrekking tot de aanvraagperiode 2015. Van 12 februari tot en met 16 april 2015 konden sport- en beweegaanbieders een subsidie aanvragen voor de derde ronde van de Sportimpuls KSG (2015);
- de ervaringen van de interventie-eigenaren met betrekking tot de uitvoering van de reeds gehonoreerde projecten;
- de gedachten van de interventie-eigenaren rondom het vervolg van KSG, onder andere de Menukaart KSG voor de volgende ronde in 2016;
- belangstelling voor een werkbijeenkomst tijdens de Lerende Netwerken in het najaar 2015.

Samengevat heeft de belronde de volgende resultaten opgeleverd (voor meer gedetailleerde resultaten zie: NISB, 2015e):

- De interventie-eigenaren zijn tevreden met hoe de interventie in de aanvraag is geschreven.
- De aanvraagprocedure is verschillend door de interventie-eigenaren ervaren. Dit heeft onder andere te maken met hoe vaak de interventie-eigenaren zijn benaderd door de aanvragers, op welk moment de aanvragers contact met hen opnamen, etc.
- Per interventie-eigenaar verschilt het in hoeveel gehonoreerde aanvragen ze een rol spelen. Het minimale is geen enkele (doordat er geen gehonoreerd was) en het maximale is acht.
- De projecten verlopen over het algemeen naar tevredenheid, op een enkele uitzondering na.
- De interventie-eigenaren van interventies voor de doelgroep 0 tot 4 jaar verwachten dat zij met de uitkomsten iets kunnen voor de doorontwikkeling van de interventie.
- Vijf interventies die zich richten op 0 tot 4-jarigen zijn reeds erkend. Eén van de interventies die nog niet erkend is, heeft NISB deze belronde wegens zwangerschapsverlof van de interventie-eigenaar niet gesproken. Aan de overige drie interventie-eigenaren is gevraagd of zij voor erkenning willen opgaan. Twee van hen gaven aan dit te willen en één interventie-eigenaar wil dit misschien, daar ontbreekt de procesevaluatie nog.
- Twee interventies die voor de ronde van 2015 niet op de Menukaart hebben gestaan, willen er voor de ronde van 2016 weer op.
- De interventie-eigenaren hebben enkele tips en opmerkingen voor de ronde van 2016. Deze tips hebben betrekking op de aanvraagprocedure (o.a. meer vergoeding beschikbaar voor ondersteuning in de aanvraagperiode), communicatie (o.a. communiceer na de zomer wanneer het traject weer begint). Daarnaast wordt aangegeven dat een aantal aanvragers veel advies en ondersteuning nodig hebben. Volgens de interventie-eigenaar komt dit mede doordat de

[123] De tien interventie–eigenaren bezitten samen elf interventies KSG.

aanvrager een sportaanbieder moet zijn, terwijl verenigingen hier vaak niet voldoende ervaring voor hebben. Op papier is de aanvrager een sportvereniging, maar in de praktijk runt een zorgprofessional het project, aldus een van de interventie-eigenaren.

Buurtactieplan en buurtscan

Om gemeenten die aan de slag willen te ondersteunen bij de analyse van een buurt of gebied, is door VSG en NISB de buurtscan ontwikkeld (zie www.sportindebuurt.nl/buurtsportcoaches/buurtscan-en-buurtactieplan/). Het doel van de buurtscan is gemeenten te helpen bij het ontwikkelen van een plan van aanpak voor een buurtgericht sport- en beweegaanbod dat aansluit op bestaand beleid (buurtactieplan). De buurtscan is een toolbox van instrumenten van onder andere sportraden, advies- en onderzoeksbureaus en van landelijke organisaties zoals NISB en Movisie. Een gemeente maakt zelf de keuze - eventueel samen met bewoners en betrokken organisaties - welke analysestappen ze wil doorlopen en welke instrumenten ze lokaal inzet. Vanuit de ondersteuningsstructuur worden gemeenten wegwijs gemaakt in het toepassen van de buurtscan en het opstellen van buurtactieplannen. NISB is hierbij de ondersteunende partij. Het buurtactieplan en de buurtscan worden doorlopend onder de aandacht gebracht in de vorm van lezingen en workshops tijdens de Lerende Netwerken en de kennisdagen.

Sinds het verschijnen van de vorige SBB Monitor (november 2014 t/m juli 2015) hebben 596 bezoekers de buurtscan bezocht. De gemiddelde bezoekduur is twee minuten.

De buurtscan en het buurtactieplan maken deel uit van een lokaal proces. Dit proces bestaat uit meerdere stappen. Als deze stappen worden gevolgd heeft de gemeente een stevige onderbouwing voor de aanvraag van de Sportimpuls voor lokale sportaanbieders en biedt het ondersteuning om de buurtsportcoach gericht in te zetten. Onderstaande figuur illustreert dit.

Figuur B.3.2 Buurtscan en buurtactieplan in het lokale proces

Bron: http://www.nisb.nl/buurtscan/

Regionale en lokale ondersteuning Sportimpuls

NOC*NSF heeft in samenwerking met de partners van het programma SBB en de KNVB lokale ondersteuners opgeleid die in de zogenaamde Ondersteuningsorganisatie Sportimpuls (OOSI) samenwerken. In hoofdstuk 3 over de Sportimpuls is de werkwijze van en ervaringen met de OOSI toegelicht.

Publiek-private samenwerking

Om op meer plekken in Nederland mooie en nieuwe sport- en beweegprojecten worden uitgevoerd moeten de krachten van meerdere organisaties worden gebundeld. Publiek-Private Samenwerking (PPS) is een middel om organisaties uit het publieke en het private domein samen op te laten trekken om een bepaald doel te bereiken. De gedachte erachter is dat beide, publiek en privaat, door hun samenwerking meer (in kwaliteit, kwantiteit en geld) kunnen bereiken voor de samenleving.
Het bedrijfsleven onderkent het bredere belang van de uitvoering van het programma SBB (Ministerie van VWS, 2011d). VNO-NCW en MKB-Nederland zijn, als vertegenwoordigende organisaties van het bedrijfsleven, bestuurlijke partners in het programma. Het stimuleren van een gezonde en actieve(re) leefstijl draagt immers in algemene zin bij aan de volksgezondheid en aan de vitaliteit en duurzame inzetbaarheid van werknemers. Vanuit hun functie zullen VNO-NCW en MKB-Nederland relevante branches en regionale verenigingen identificeren en informeren over het programma. Waar mogelijk fungeren VNO-NCW en MKB-Nederland als bruggenbouwers, door VWS, gemeenten en de sport in contact te brengen met die delen van het aangesloten bedrijfsleven waar sport en beweging tot de kern van de bedrijfsactiviteiten behoort. Sport&Zaken zet zich, namens de SBB partnerorganisaties VNO-NCW en

MKB-Nederland, specifiek in om de verbinding tussen sport en het bedrijfsleven (publiek private samenwerking) te bevorderen.

Zelfscan Sportimpuls

De zelfscan Sportimpuls is bedoeld voor sport- en beweegaanbieders die bezig zijn met het opstellen van een reguliere Sportimpulsaanvraag.[124] Meer informatie over de zelfscan is te lezen in hoofdstuk 3 over de Sportimpuls.

Kwaliteitsimpuls buurtsportcoaches

Investeren in kwaliteit en kennisdeling tussen buurtsportcoaches is van belang om de kwaliteit en continuïteit van de werkzaamheden van buurtsportcoaches te waarborgen. Vereniging Sport en gemeenten (VSG) heeft samen met vaste partners binnen het ondersteuningsprogramma SBB daarvoor een plan van aanpak opgesteld. Meer informatie daarover is opgenomen in hoofdstuk 2 over de buurtsportcoach.

Database managementinformatie

In het kader van de Impuls brede scholen, sport en cultuur (Nu Brede impuls combinatiefuncties) heeft VSG een database aangelegd met management- en projectinformatie over de lokale situatie. Op basis van input vanuit (regionale) ondersteuners, projectleiders, gemeenten et cetera kunnen tussenrapportages worden gemaakt die behulpzaam zijn bij de sturing van het project. Informatie in het kader van Sport en Bewegen in de Buurt is toegevoegd.

Jaarlijkse monitoring en evaluatie

Bij de start van het programma SBB waren de ondersteuningspartners voornemens jaarlijks te evalueren of het ondersteuningsaanbod bij de ondersteuningsvraag uit het veld aansluit. De ondersteuning wordt dagelijks aangepast, mede op basis van evaluaties van de Lerende Netwerken, themabijeenkomsten en kennisdagen.

Evaluatie programma Effectief Actief

Om inzicht te krijgen in het verloop van Effectief Actief, de behaalde doelen en resultaten en de bevorderende en belemmerende factoren die hierbij een rol spelen, is Effectief Actief jaarlijks door NIVEL geëvalueerd. De evaluatie vond plaats langs de vier deeltrajecten van Effectief Actief: verzamelen, valideren, verrijken en verspreiden. Effectief Actief is geëvalueerd op het op het niveau van NISB en de ondersteunende organisaties (Mulier Instituut, TNO, NIVEL, WHISE, Twynstra Gudde, MOVISIE) en de interventie-eigenaren. Ook is eenmalig een evaluatie uitgevoerd met NOC*NSF, de praktijkbeoordelaars en de leden van deelcommissie 5 Sport en Bewegen. De evaluatie vond in drie etappes plaats: vanaf de start (medio 2012) tot en met maart 2013, voor eind 2013 en eind 2014. In de voorgaande rapportages van de SBB Monitor (de Jong et al., 2013; van Lindert et al., 2014a) zijn de evaluaties van de start tot maart 2013 (Magnée et al., 2013) en voor het einde van 2013 (Ooms en Veenhof, 2014) besproken.

[124] Zie http://www.effectiefactief.nl/menukaart/zelfscan–sportimpuls.html

Resultaten erkenningstraject

Effectief Actief heeft verschillende resultaten opgeleverd waarvan de belangrijkste zijn:

- Een landelijke beoordelings- en erkenningssystematiek voor sport- en beweeginterventies, waarin de volgende erkenningsniveaus worden onderscheiden: Goed Beschreven, Goed Onderbouwd en Effectief.
- De "Interventiedatabase Gezond en Actief Leven", een online database met leefstijlinterventies in Nederland, die op verschillende websites wordt uitgelezen. Een duidelijk overzicht van erkende sport- en beweeginterventies wordt gepresenteerd op www.effectiefactief.nl (de online Effectief Actief database). De beschrijvingen van de interventies maken kennisuitwisseling mogelijk tussen verschillende (lokale) professionals, vrijwilligers en beleidsmakers.
- Kwaliteit staat nu duidelijk op de kaart in de sport- en beweegsector. Dit is nieuw in de sector die van oudsher vooral uit "doeners" en "vrijwilligers" bestaat. Er is meer aandacht voor kwaliteit(sverbetering) van sport- en beweeginterventies, competenties van lokale uitvoerders en het monitoren en evalueren van deze aspecten.
- Erkende interventies op de Menukaart Sportimpuls (zie: www.effectiefactief.nl/menukaart). De interventies op de Menukaart Sportimpuls kunnen in het kader van de subsidieregeling Sportimpuls (2012-2016) door lokale sport- en beweegaanbieders worden aangevraagd. Vanaf 2014 moeten sport- en beweeginterventies minimaal de erkenning Goed Beschreven hebben om op de Menukaart Sportimpuls te kunnen worden opgenomen.

In de periode 2011 tot en met 2014 zijn binnen Effectief Actief 187 interventies verzameld. Hiervan zijn er 122 gevalideerd waarvan 116 interventies 'Goed Beschreven', vijf 'Goed Onderbouwd' zijn en één 'Effectief'[125] is. Vervolgens zijn 58 interventies verrijkt. De 122 erkende interventies zijn opgenomen in de online Effectief Actief database. Op 5 december 2014 telde de database 184 erkende interventies. Naast de 122 binnen Effectief Actief erkende interventies, bevatte de Effectief Actief database interventies die nog in het erkenningstraject zaten (maar nog geen erkenning hadden behaald) en interventies die een erkenning via het CGL hadden behaald. Op peildatum 30 juli 2015 bevatte de online Effectief Actief database 205 interventies: 111 interventies op de Menukaart Sportimpuls en 14 op de Menukaart KSG.[126]

De ondervraagde partijen onderschrijven het belang van het werken aan de kwaliteit van de sport- en beweegsector en denken dat er meer aandacht is voor kwaliteit van het sport- en beweegaanbod in deze sector. De meningen zijn echter verdeeld als het gaat over de mate waarin daadwerkelijke kwaliteitsverbetering van het sport- en beweegaanbod heeft plaatsgevonden. Volgens de meesten lag de focus sterk op het erkenningssysteem en het erkennen van interventies en nog weinig op het op een goede manier inzetten van erkende interventies lokaal. De verrijkingstrajecten hebben enigszins tot kwaliteitsverbetering van interventies geleid, maar waren van te korte duur om grote kwaliteitsslagen te maken. De inzet van erkende interventies is door de koppeling van de Menukaart Sportimpuls aan Effectief Actief direct gestimuleerd. Het algemene beeld is echter dat erkende interventies lokaal toch nog niet op grote schaal worden ingezet. Het inzetten van erkende interventies, buiten de Menukaart

[125] De interventie heeft de erkenning Effectief onder voorbehoud gekregen: na een aantal aanpassingen wordt verwacht dat de interventie de erkenning Effectief krijgt.

[126] Zie http://www.effectiefactief.nl/menukaart/home.html en http://www.netwerkinbeweging.nl/interventies

Sportimpuls om, is nog niet verplicht. Subsidieregelingen waarbij alleen erkende interventies ingezet mogen worden, zouden het gebruik van erkende interventies kunnen stimuleren.

Toekomst Effectief Actief

In de evaluatie wordt ingegaan op de toekomst van Effectief. Hierbij worden de plannen, aandachtspunten, leerpunten en aanbevelingen voor de toekomst beschreven.

De subsidie vanuit VWS voor de uitvoer van Effectief Actief liep in december 2014 af. Vanaf 2015 moeten de Effectief Actief activiteiten geïntegreerd zijn binnen de reguliere activiteiten van NISB. In het kader van het continueren van de activiteiten is het belangrijk dat de meerwaarde van erkenningen en de online Effectief Actief database duidelijk zijn. Daarnaast is het van belang te zorgen voor meer bekendheid van de database bij lokale professionals, vrijwilligers en beleidsmakers. Een ander aandachtspunt is dat er voldoende menskracht en financiele middelen zijn om aan huidige of nieuwe Effectief Actief activiteiten te werken.

Wat kan er van Effectief Actief geleerd worden?

Effectief Actief had als doel een onderscheid te maken in de kwaliteit van de vele sport- en beweeginterventies in Nederland ("het kaf van het koren te scheiden"), de kwaliteit van interventies te verbeteren en de inzet van kwalitatief goede interventies te stimuleren. Dit alles om uiteindelijk meer mensen in Nederland aan het sporten en bewegen te krijgen.

Effectief Actief was een complex traject waarin tegelijkertijd ontwikkeld en geïmplementeerd moest worden. Er waren verschillende partijen betrokken, die zich actief hebben ingezet om de doelen van Effectief Actief te halen. Er is een landelijke beoordelingssystematiek voor sport- en beweeginterventies ontwikkeld, interventies zijn beoordeeld en er is een landelijke database met leefstijlinterventies opgezet. De Effectief Actief database (zie: www.effectiefactief.nl) biedt een goed overzicht van erkende sport- en beweeginterventies in Nederland. Daarnaast is er meer aandacht in de sport- en beweegsector voor kwaliteit(sverbetering) van sport- en beweeginterventies, competenties van lokale uitvoerders en het monitoren en evalueren van deze aspecten.

Desondanks blijkt het lastig te zijn om te bepalen welke erkende interventies nu echt kwalitatief goed zijn en goed zijn in te zetten in de lokale praktijk. Er is meer nodig dan een doordachte beoordelings- en erkenningssystematiek om te bepalen welke erkende interventies nu echt kwalitatief goed zijn, en welke interventies goed zijn in te zetten in de lokale praktijk. Daarbij spelen immers vele lokale factoren en de lokale organisatorische context van een interventie een belangrijke rol, welke moeilijk algemeen in kaart zijn te brengen. Bovendien hebben de meeste interventies in de Effectief Actief database de erkenning Goed Beschreven en is over de effectiviteit en praktische inzetbaarheid van deze interventies nog weinig bekend.

Ook is de database zelf nog te weinig bekend bij lokale professionals, vrijwilligers en andere gebruikers van interventies. De impact op lokaal niveau, als het gaat om kwaliteitsverbetering van sport- en beweeginterventies en het inzetten van erkende interventies lokaal (buiten de Menukaart Sportimpuls om zijn weinig erkende interventies ingezet) en daarmee de bijdrage aan de doelen van SBB, is nu nog beperkt. Natuurlijk hebben het bekend worden van de database, het gebruik daarvan en kwaliteitsverbetering van sport- en beweeginterventies ook tijd nodig.

Het Effectief Actief traject heeft een aantal belangrijke leerpunten opgeleverd. Deze worden hieronder toegelicht:

- Voorafgaand én tijdens een dergelijk traject is het belangrijk om goed na te (blijven) denken over wat men wil bereiken, waarom men dit wil bereiken en wat de beste manier is om dat te bewerkstellingen. Daarvoor zou ook tussentijds tijd voor moeten worden ingeruimd.
- Het is essentieel om de wensen en behoeften van de doelgroep, hier de (lokale) praktijk: sportbonden, andere interventie-eigenaren, lokale professionals, vrijwilligers, etc., goed in kaart te brengen en doelen en activiteiten daarop af te stemmen.
- Het is goed een prioritering aan te brengen in doelen en activiteiten om zodoende tijd en middelen efficiënt in te kunnen zetten.
- Tijd inbouwen voor reflectie en regelmatig samen met de (lokale) praktijk evalueren en bijsturen is nodig om beoogde doelen en activiteiten te bereiken. Vragen als wat is er nu, wat heeft men hieraan en leidt dit tot de gewenste resultaten zijn daarbij belangrijk.
- Het creëren van draagvlak voor een dergelijk traject bij de doelgroep en samenwerkingspartners kost tijd. Hiermee dient rekening te worden gehouden bij de planning van doelen en activiteiten. (Regelmatige) duidelijke communicatie naar betrokken partijen draagt bij aan het verkrijgen van draagvlak.
- Kwaliteitsverbetering in de sport- en beweegsector gaat niet vanzelf en (financiële) ondersteuning van deze sector is nodig. De veelal "doeners" en "vrijwilligers" in deze sector beschikken niet altijd over de vaardigheden om bijvoorbeeld onderzoek uit te voeren. Daarnaast zorgen de dagelijkse werkzaamheden (lees: de organisatie van sport) ervoor dat er weinig (extra) tijd en (financiële) middelen zijn om aan kwaliteitsverbetering te werken.

Hoe nu verder?

Met als uitgangspunt dat meer mensen moeten sporten en bewegen en dat de sport- en beweegsector daaraan een belangrijke bijdrage kan leveren, worden de volgende aanbevelingen voor Effectief Actief in de toekomst gedaan:

- Zorgen voor meerwaarde van het beoordelings- en erkenningssysteem, de online Effectief Actief database en kwaliteitsverbetering van het sport- en beweegaanbod in brede zin. Als deze meerwaarde duidelijk is zal de (lokale) sport- en beweegpraktijk sterker bereid zijn om tijd en middelen te investeren in het behalen van een erkenning of groots in te zetten op kwaliteitsverbetering van het sport- en beweegaanbod. Een vraag die daarbij moet worden beantwoord is bijvoorbeeld wat de toegevoegde waarde is van de erkenning Goed Beschreven als de Menukaart Sportimpuls regeling komt te vervallen.
- Een verder onderscheid maken in interventies in de Effectief Actief database op kwaliteit en praktische inzetbaarheid, zodat lokale professionals, vrijwilligers en andere relevante partijen weten welke interventies zij moeten inzetten.
- Werken aan kwaliteitsverbetering van de sport- en beweegsector in brede zin: Kwaliteitsverbetering van sport- en beweeginterventies én de implementatie en uitvoer ervan.
- Een onderscheid maken binnen het erkenningstraject tussen eenvoudige sportstimuleringsinterventies en interventies die sport inzetten om ingewikkelde maatschappelijke problematiek aan te pakken. Bij de eerste groep zou de focus meer moeten liggen op het verbeteren van de lokale uitvoer en minder op het maken van gedetailleerde beschrijvingen (erkenningsniveau Goed Beschreven) of het behalen van een hoger erkenningsniveau (Goed Onderbouwd of Effectief). Een goede handleiding en cursussen voor lokale uitvoerders zijn voorbeelden waarmee de implementatie van het sport- en beweegaanbod lokaal direct verbeterd kan worden.

• Doelen en activiteiten van Effectief Actief nauwer afstemmen met betrokkenen van de (lokale) sport- en beweegpraktijk en daardoor praktijkgerichter te werk gaan. Vraag daarbij kan zijn: Wat wil de (lokale) sport- en beweegpraktijk en wat heeft zij nodig om dat te bereiken?
• Oog blijven houden voor landelijke ontwikkelingen (bijvoorbeeld de decentralisatie van overheidstaken naar gemeenten, de vergrote maatschappelijke rol van sportverenigingen) en kijken hoe daarop ingespeeld kan worden.
• Ondersteuning blijven bieden aan de sport- en beweegsector om kwaliteitsverbetering te realiseren, door onder andere (praktische) kennis, producten en tools beschikbaar te stellen. Denk bijvoorbeeld aan een eenvoudige monitoringstool die door sportverenigingen gebruikt kan worden om een aantal gegevens vast te leggen, zoals aantallen deelnemers en hun ervaringen.
• Blijven samenwerken met (een deel van) eerder betrokken ondersteunende organisaties, die kennis en expertise kunnen inbrengen bij de ontwikkeling van bovengenoemde producten en tools. Hierbij zal afstemming moeten plaatsvinden tussen NISB en de betreffende organisatie(s) over hoe de samenwerking vorm kan worden gegeven.
• Zorgen voor een goede verspreiding van kwalitatief goed sport- en beweegaanbod en opgedane kennis en ervaringen, zodat lokale professionals, vrijwilligers en beleidsmakers weten welke sport- en beweeginterventies zij kunnen inzetten en hoe zij dat het beste kunnen doen.

Stimuleren publiek–private samenwerking

Met het programma Sport en Bewegen in de Buurt wordt ernaar gestreefd dat op meer plekken in Nederland mooie en nieuwe sport- en beweegprojecten worden uitgevoerd. Daarvoor moeten de krachten van meerdere organisaties worden gebundeld. Publiek-Private Samenwerking (PPS) is een middel om organisaties uit het publieke en het private domein samen op te laten trekken om een bepaald doel te bereiken. De gedachte erachter is dat beide, publiek en privaat, door hun samenwerking meer (in kwaliteit, kwantiteit en geld) kunnen bereiken voor de samenleving. Voorwaarde voor succes van de samenwerking is dat de taken goed zijn verdeeld, er duidelijkheid is en ieder zijn eigen identiteit kan behouden.

Het bedrijfsleven onderkent het bredere belang van de uitvoering van het programma SBB (Ministerie van VWS, 2011d). VNO-NCW en MKB-Nederland zijn, als vertegenwoordigende organisaties van het bedrijfsleven, bestuurlijke partners in het programma. Het stimuleren van een gezonde en actieve(re) leefstijl draagt immers in algemene zin bij aan de volksgezondheid en aan de vitaliteit en duurzame inzetbaarheid van werknemers. Vanuit hun functie zullen VNO-NCW en MKB-Nederland relevante branches en regionale verenigingen identificeren en informeren over het programma. Waar mogelijk fungeren VNO-NCW en MKB-Nederland als bruggenbouwers, door VWS, gemeenten en de sport in contact te brengen met die delen van het aangesloten bedrijfsleven waar sport en beweging tot de kern van de bedrijfsactiviteiten behoort. VNO-NCW en MKB-Nederland zijn tevens partner van het Convenant Gezond Gewicht[127]. Sport & Zaken is de intermediair tussen de sport en het bedrijfsleven. VNO-NCW, MKB-Nederland en NOC*NSF hebben Sport & Zaken benoemd als trekker als het gaat om het thema ‘vitale

[127] www.convenantgezondgewicht.nl

werknemers'. Sport & Zaken voert hiervoor sinds 2007 het programma Bedrijfssport uit (dat geen onderdeel is van het Programma SBB).[128]

[128] De werkwijze van Sport & Zaken is gebaseerd op het gemakkelijk maken van de gezonde en veilige beweegkeuze voor de werknemers. Sport & Zaken heef hiervoor in samenwerking met sportbonden een Bedrijfssport-Menukaart ontwikkeld. Momenteel fungeert Sport & Zaken nog als matchmaker tussen de vraag van het bedrijf en het bedrijfssportprogramma van de sportbonden. Binnen de komende drie jaar zal de nu nog vooral uitvoerende rol zich meer moeten ontwikkelen naar een adviserende rol richting het bedrijfsleven. VNO-NCW en MKB-Nederland zullen bedrijven informeren over succesvolle voorbeelden van bedrijfssport en vitaliteitsprogramma's via het loket Sport & Zaken.

Herculesplein 269 | 3584 AA Utrecht | Postbus 85445 | 3508 AK Utrecht
T +31 (0)30 721 02 20 | info@mulierinstituut.nl | www.mulierinstituut.nl